ΚΑΜΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ Ή ΔΕΞΙΑ, ΚΑΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ – ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΑ!

ΜΗΝΙΑΙΑ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Αριθμ. Φύλλου 127
ΜΑΪΟΣ 2013
1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ

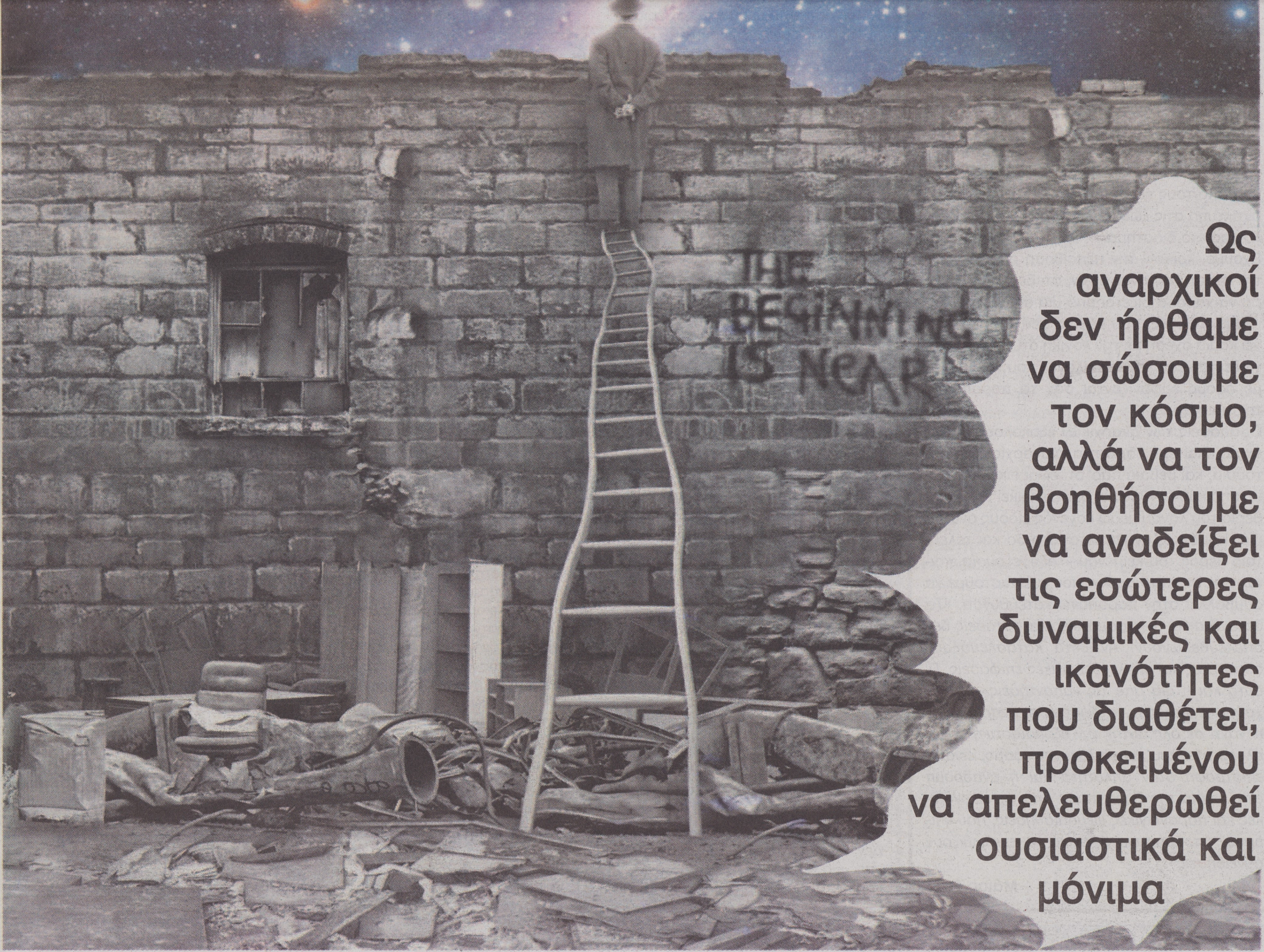
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ως

Ως αναρχικοί δεν ήρθαμε να σώσουμε τον κόσμο, αλλά να τον βοηθήσουμε να αναδείξει

Ως αναρχικοί δεν ήρθαμε να σώσουμε τον κόσμο, αλλά να τον βοηθήσουμε να αναδείξει τις εσώτερες δυναμικές και ικανότητες που διαθέτει, προκειμένου να απελευθερωθεί ουσιαστικά και μόνιμα

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ... ...ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον Κύκλο Σύνταξης

Πολλοί θεωρούν την τουλάχιστον φαινομενικά απαθή κατάσταση, στην οποία έχει περιέλθει ο κοινωνικός χώρος, αναπόφευκτη λόγω αφ' ενός της σφοδρότητας της επίθεσης, που έχει ήδη δεχθεί και εξακολουθεί να δέχεται με αιχμή το οικονομικό ζήτημα και αφ' ετέρου λόγω του αδιέξοδου, στο οποίο οδηγήθηκαν για διάφορους λόγους οι ομολογουμένως, σε αρκετές περιπτώσεις, σφοδρές συγκρούσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια των αντιμνημονιακών κινητοποιήσεων. Ο πολυκερματισμός του κοινωνικού χώρου είναι γεγονός, ότι προχωρεί σύμφωνα με τις εξουσιαστικές επιδιώξεις.

Ταυτόχρονα, η πολιτική εκπροσώπηση σημαντικών τμημάτων των «αγανακτισμένων» από κομματικούς σχηματισμούς του λεγόμενου αντι-μνημονιακού μπλοκ φαίνεται να σταθεροποιείται, βρισκόμενη σε μια συμμετρία, όμως, με την σταθεροποίηση της κυβέρνησης των κομμάτων του λεγόμενου μνημονιακού μπλοκ.

Είναι σημαντικό να παρατηρήσει κάποιος ότι η σκληρότητα εκ μέρους των εξουσιαστών δεν έχει εξαντληθεί, αλλά αναμένεται να εκδηλωθεί στην συνέχεια με μεγαλύτερη ένταση απέναντι σ' όσους θεωρούνται «αδύναμοι κρίκοι» στην διαδικασία που εξελίσσεται. Δεν χωρά αμφιβολία, επίσης, ότι όσα προωθούνται από τους εξουσιαστές θα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στις ζωές των ανθρώπων για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Καυγάς στην ταβέρνα

Το είχε εξαγγείλει με αποφασιστικότητα ο Αντώνης Σαμαράς στο «Ζάππειο 1». Στο «Ζάππειο 2» ή 3, έκανε μια μικρή κωλοτούμπα *«θα επιχειρήσω να πείσω την Τρόικα»* και τα λοιπά. Κατόπιν το ζήτημα πέρασε στις καλένδες. Ο λόγος για το εθνοκτόνο μέτρο της αύξησης του ΦΠΑ –κατόπιν εντολής των Δανειστών– στην βαριά βιομηχανία της χώρας, έτσι όπως την κατάντησαν: Στις ταβέρνες, τα σουβλατζίδικα, τις καφετέριες και τα τυροπιτάδικα. Ο προστάτης άγγελος του έλληνα ταβερνιάρη Αντώνης Σαμαράς, δεσμεύτηκε με τον πιο επίσημο τρόπο, ότι θα το θέσει υπ' όψιν της Τρόικας τον προσεχή Ιούνιο και ο λόγος του είναι συμβόλαιο. Ο υποπρωθυπουργός Ευάγγελος Βενιζέλος, σε μια κίνηση απελπισίας, απαιτεί εδώ και τώρα να μπει στο πολυνομοσχέδιο της Τρόικας το δίκαιο αίτημα του ταβερνιάρη, το μόνο, όμως, που κατάφερε είναι να τον βρίζουν οι οπαδοί του Αντώνη που πήγε να του κλέψει την επιτυχία μέσα από τα χέρια.

Η ζωή, όμως, επιβραβεύει αυτούς που έχουν υπομονή και σωστό στρατηγικό σχεδιασμό. Ο ανθυποπρωθυπουργός Φώτης Κουβέλης αντιλαμβάνεται εγκαίρως ότι η μάχη της ταβέρνας θα κριθεί στις Βρυξέλλες. Έτσι ο μπαρμπα Φώτης ενημερώνει τον ίδιο τον Μπαρόζο για τα φαγιά και προσερχόμενος στην Ελλάδα δίνει συνέντευξη στο κρατικό κανάλι, όπου με συγκρατημένη αισιοδοξία ανακοινώνει τη χαρμόσυνη είδηση, ότι *«η μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση ...*

του Αντώνη του Σαμαρά σε βάρος αδύναμων και χρεωκοπημένων κρατών...

Οι λομπίστες με τα μαύρα

Συνέβη πριν μερικούς μήνες αλλά διατηρεί τη σημασία του. Ο ειδικός αγοράστης της Χρυσής Αυγής, Π. Γερμενής, γνωστότερος στους κύκλους του black metal ως Καιάδας, διαβάζει ή μάλλον συλλαβίζει την έκκληση της Χρυσής Αυγής για λιγότερη φορολόγηση των εφοπλιστών «που έχουν προσφέρει τόσα στην οικονομία», αλλιώς υπάρχει ο κίνδυνος να κατεβάσουν την ελληνική σημαία και να υψώσουν άλλες. Μην φανταστείτε ότι υπάρχει κάποια ιδιοτέλεια στην πρόταση αυτή. Είναι ο καημός των νεοναζί να βλέπουν ελληνικές σημαίες, περισσότερες σημαίες...

Η εκδίκηση του Παναγιώτη Λαφαζάνη

Ο Παναγιώτης Λαφαζάνης που παρεπιπτόντως θυμίζει πολύ Ιρανό αξιωματούχο, ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης της αριστερής πτέρυγας του ΣΥΡΙΖΑ και γνωστός καπετάν-φασαρίας «ρούμπωσε» κυριολεκτικά τον ίδιο τον αρχηγό, τον Αλέξη Τσίπρα, παίρνοντας το αίμα του πίσω για το κάζο που έπαθε στο «μπλόκο της Νίκαιας» (βλέπε δυο τεύχη πριν της Διαδρομής Ελευθερίας).

Δεν τον «τάπωσε» απλά, τον επανέφερε στον ίσιο δρόμο και μάλιστα δημόσια, στα τηλεοπτικά πάνελς. Ο Αλέξης Τσίπρας, προσκεκλημένος του Economist μίλησε για «αναστολή του μνημονίου» κάτι που θα περνούσε ολωσδιόλου απαρατήρητο –έχουν τόσο βαρεθεί όλοι τις ατελείωτες κωλοτούμπες του Τσίπρα που και μνημονιακός να δηλώσει δεν θα ασχοληθεί κανείς– αν δεν τον περίμενε στη γωνία ένας Λαφαζάνης διψασμένος για εκδίκηση. Η κατραπακιά ...

ρης του Κατάρ με τις 23 γυναίκες και τα 76 παιδιά να αγοράσει το πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού που παλιά λεγόταν και «Χασάνι»...

«Κόμμα παντός καιρού»

Όταν οι αρχιερείς του ΚΚΕ, αποκάλυψαν στις «μάζες» τον νέο γραμματέα τους, μετά από τις καθιερωμένες τελετουργίες στο σιδερόφρακτο μεσαιωνικό Πύργο του Ποδονίφτη, τον Δημήτρη Κουτσούμπα, άγνωστο γιατί, η σκέψη πλανήθηκε στο πρόσφατο πολύτιμο εύρημα στον πλανήτη Άρη: ένα σοβιετικό διαστημόπλοιο που είχε σταλεί στη δεκαετία του '70 και ακινητοποιήθηκε προφανώς λόγω βλάβης για να το ανακαλύψουν με υπερηφάνεια ρώσοι ερασιτέχνες που ξημεροβραδιάζονται παρακολουθώντας τις κάμερες της NASA. Ο αντικαταστάτης της Αλέκας Παπαρήγα έχει το σουλούπι ενός πληχτικού σοβιετικού γραφειοκράτη της εποχής Μπρέζνιεφ και ενσαρκώνει επιτυχώς πολλά από τα «οράματα» της μεταπολίτευσης: έμμισθος κομμουνιστής καριέρας από τα άγουρα νιάτα του, κάτι σαν δημόσιος υπάλληλος της επανάστασης αφού το ΚΚΕ, μετά τη νομιμοποιησή του έγινε παράρτημα της Δημόσιας Διοίκησης. Τώρα πια το ΚΚΕ δεν επιζεί παρα σαν μια ενδιαφέρουσα γραφικότητα που προσελκύει το ενδιαφέρον ιστοριοδιφών, αρχαιολόγων και περιέργων.

Το ΚΚΕ ήταν από τις πρώτες επιχειρήσεις που επλήγησαν λόγω μνημονίου: πρακτικά έχει πτωχεύσει, οι παραγγελίες μειώθηκαν, έκλεισε τις κομματικές επιχειρήσεις του, απέλυσε ή αφήνει απλήρωτο το προσωπικό του, όπως κάθε εργοδότης που είτε δεν έχει, είτε λυπάται τα λεφτά του. Η ιδεολογική συζήτηση έχει κοπάσει εντελώς και κανείς πια δεν τσακώνεται με τον διπλανό του για το ποιός είναι περισσότερο «κομμουνιστής», κανείς δεν μαλώνει για τα σφυροδρέπανα και τα άλλα κειμήλια της πάλαι ποτέ «κομμουνιστικής απειλής» παρά μόνο οι μανιώδεις συλλέκτες ...

πόφευκτη λόγω αφ' ενός της σφοδρότητας της επίθεσης, που έχει ήδη δεχθεί και εξακολουθεί να δέχεται με αιχμή το οικονομικό ζήτημα και αφ' ετέρου λόγω του αδιέξοδου, στο οποίο οδηγήθηκαν για διάφορους λόγους οι ομολογουμένως, σε αρκετές περιπτώσεις, σφοδρές συγκρούσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια των αντιμνημονιακών κινητοποιήσεων. Ο πολυκερματισμός του κοινωνικού χώρου είναι γεγονός, ότι προχωρεί σύμφωνα με τις εξουσιαστικές επιδιώξεις.

Ταυτόχρονα, η πολιτική εκπροσώπηση σημαντικών τμημάτων των «αγανακτισμένων» από κομματικούς σχηματισμούς του λεγόμενου αντι-μνημονιακού μπλοκ φαίνεται να σταθεροποιείται, βρισκόμενη σε μια συμμετρία, όμως, με την σταθεροποίηση της κυβέρνησης των κομμάτων του λεγόμενου μνημονιακού μπλοκ.

Είναι σημαντικό να παρατηρήσει κάποιος ότι η σκληρότητα εκ μέρους των εξουσιαστών δεν έχει εξαντληθεί, αλλά αναμένεται να εκδηλωθεί στην συνέχεια με μεγαλύτερη ένταση απέναντι σ' όσους θεωρούνται «αδύναμοι κρίκοι» στην διαδικασία που εξελίσσεται. Δεν χωρά αμφιβολία, επίσης, ότι όσα προωθούνται από τους εξουσιαστές θα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στις ζωές των ανθρώπων για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Έχουμε, λοιπόν, την πεποίθηση όσον αφορά την στάση των αναρχικών, ότι δεν μπορεί παρά να χαρακτηρίζεται από μια αίσθηση αυξημένης ευθύνης, που βέβαια δεν μπορεί να έχει καμία σχέση με την λογική ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα και με επιλογές που ταιριάζουν με όσους εμφανίζονται σαν τα παραπαίδια της αριστεράς.

Οι απόψεις των αναρχικών εξακολουθούν να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, η αναρχία είναι αυτούσια, και βέβαια παρ' ότι είναι οικειοποιήσιμη από κάθε άνθρωπο, δεν διεκδικεί την ελευθερία του λόγου μέσω κανενός είδους ανωνυμίας. Και όπως αναφέρεται στο 5ο και τελευταίο μέρος του κειμένου «*Τάξη, εξουσία, κοινωνικός ανταγωνισμός*», που ευελπιστούμε να συμβάλλει στην παραπάνω κατεύθυνση, «*Τα δεκανίκια και οι πλασματικές καταστάσεις δεν απελευθερώνουν. Αντίθετα κατασκευάζουν*

έκανε μια μικρή κωλοτούμπα «*θα επιχειρήσω να πείσω την Τρόικα*» και τα λοιπά. Κατόπιν το ζήτημα πέρασε στις καλένδες. Ο λόγος για το εθνοκτόνο μέτρο της αύξησης του ΦΠΑ –κατόπιν εντολής των Δανειστών– στην βαριά βιομηχανία της χώρας, έτσι όπως την κατάντησαν: Στις ταβέρνες, τα σουβλατζίδικα, τις καφετέριες και τα τυροπιτάδικα. Ο προστάτης άγγελος του έλληνα ταβερνιάρη Αντώνης Σαμαράς, δεσμεύτηκε με τον πιο επίσημο τρόπο, ότι θα το θέσει υπ' όψιν της Τρόικας τον προσεχή Ιούνιο και ο λόγος του είναι συμβόλαιο. Ο υποπρωθυπουργός Ευάγγελος Βενιζέλος, σε μια κίνηση απελπισίας, απαιτεί εδώ και τώρα να μπει στο πολυνομοσχέδιο της Τρόικας το δίκαιο αίτημα του ταβερνιάρη, το μόνο, όμως, που κατάφερε είναι να τον βρίζουν οι οπαδοί του Αντώνη που πήγε να του κλέψει την επιτυχία μέσα από τα χέρια.

Η ζωή, όμως, επιβραβεύει αυτούς που έχουν υπομονή και σωστό στρατηγικό σχεδιασμό. Ο ανθυποπρωθυπουργός Φώτης Κουβέλης αντιλαμβάνεται εγκαίρως ότι η μάχη της ταβέρνας θα κριθεί στις Βρυξέλλες. Έτσι ο μπαρμπα Φώτης ενημερώνει τον ίδιο τον Μπαρόζο για τα φαγιά και προσερχόμενος στην Ελλάδα δίνει συνέντευξη στο κρατικό κανάλι, όπου με συγκρατημένη αισιοδοξία ανακοινώνει τη χαρμόσυνη είδηση, ότι «*η μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση είναι κοντά*». Κουβέλης-Βενιζέλος σημειώσατε ένα.

Ο θαλασσοκράτορας από την Καλαμάτα

Ο Αντώνης ο Τρομερός, όταν με τη βοήθεια της Παναγίας ξεμπερδέψει με τον ΦΠΑ στα σουβλάκια, βάζει πλώρη και για άλλες χώρες. Δεν το έχει σκοπό να λύσει μόνο το ζήτημα της ελληνικής ΑΟΖ, αλλά εκδήλωσε ανοιχτά την επιθυμία του να λύσει το ζήτημα για λογαριασμό της Μάλτας και της Κύπρου, συνεχίζοντας τον πολύ ενδιαφέροντα κύκλο μαθημάτων κβαντομηχανικής για διπλωμάτες, χωρίς να γνωρίζει ούτε κβαντομηχανική ούτε διπλωματία. Στην μισοάδεια αίθουσα που διεξαγόταν το 12ο(!) συνέδριο –εδώ ας βαρέσουν οι σάλπιγγες– του «Μηχανισμού Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας και Επενδύσεων», ο Σαμαράς μίλησε «ως ευρω-

Χρυσής Αυγής για λιγότερη φορολόγηση των εφοπλιστών «που έχουν προσφέρει τόσα στην οικονομία», αλλιώς υπάρχει ο κίνδυνος να κατεβάσουν την ελληνική σημαία και να υψώσουν άλλες. Μην φανταστείτε ότι υπάρχει κάποια ιδιοτέλεια στην πρόταση αυτή. Είναι ο καημός των νεοναζί να βλέπουν ελληνικές σημαίες, περισσότερες σημαίες...

Η εκδίκηση του Παναγιώτη Λαφαζάνη

Ο Παναγιώτης Λαφαζάνης που παρεπιπτόντως θυμίζει πολύ Ιρανό αξιωματούχο, ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης της αριστερής πτέρυγας του ΣΥΡΙΖΑ και γνωστός καπετάν-φασαρίας «ρούμπωσε» κυριολεκτικά τον ίδιο του τον αρχηγό, τον Αλέξη Τσίπρα, παίρνοντας το αίμα του πίσω για το κάζο που έπαθε στο «μπλόκο της Νίκαιας» (βλέπε δυο τεύχη πριν της Διαδρομής Ελευθερίας).

Δεν τον «τάπωσε» απλά, τον επανέφερε στον ίσιο δρόμο και μάλιστα δημόσια, στα τηλεοπτικά πάνελ. Ο Αλέξης Τσίπρας, προσκεκλημένος του Economist μίλησε για «αναστολή του μνημονίου» κάτι που θα περνούσε ολωσδιόλου απαρατήρητο –έχουν τόσο βαρεθεί όλοι τις ατελείωτες κωλοτούμπες του Τσίπρα που και μνημονιακός να δηλώσει δεν θα ασχοληθεί κανείς– αν δεν τον περίμενε στη γωνία ένας Λαφαζάνης διψασμένος για εκδίκηση. Η κατραπακιά που του άστραψε ακούστηκε ως το δρόμο, «δεν υπάρχει καμία αναστολή, το Μνημόνιο θα καταργηθεί, θα πεταχτεί στα σκουπίδια», είπε γελώντας με κακία ο Λαφαζάνης, κάνοντας μάλιστα και την χειρονομία ότι πετάει το Μνημόνιο. Αυτή ήταν η μέρα του Λαφαζάνη, αναγκάζοντας το γραφείο τύπου του Συριζα σε άτακτον υποχώρηση και κερδίζοντας μπόλικους πόντους στο κομματικό χρηματιστήριο. Μετά από αυτό ποιος τον έπιανε τον Παναγιώτη Λαφαζάνη! Ετοίμασε άμεσα τις βαλίτσες του για την Κύπρο για να σκίσει και το Κυπριακό μνημόνιο.

Χωρίς να θέλουμε να μειώσουμε την μεγάλη νίκη του Παναγιώτη Λαφαζάνη, η πραγματικότητα είναι ότι «μνημόνιο» πλέον δεν υπάρχει. Δεν γίνεται να το πετάξει στα σκουπίδια ο Λαφαζάνης ούτε να το αναστήσουν οι «μνημονιακοί». «Μνημόνιο» ονομάζεται μια εξωτερική

προφανώς λόγω βλάβης για να το ανακαλύψουν με υπερηφάνεια ρώσοι ερασιτέχνες που ξημεροβραδιάζονται παρακολουθώντας τις κάμερες της NASA. Ο αντικαταστάτης της Αλέκας Παπαρήγα έχει το σουλούπι ενός πληχτικού σοβιετικού γραφειοκράτη της εποχής Μπρέζνιεφ και ενσαρκώνει επιτυχώς πολλά από τα «οράματα» της μεταπολίτευσης: έμμισθος κομμουνιστής καριέρας από τα άγουρα νιάτα του, κάτι σαν δημόσιος υπάλληλος της επανάστασης αφού το ΚΚΕ, μετά τη νομιμοποιησή του έγινε παράρτημα της Δημόσιας Διοίκησης. Τώρα πια το ΚΚΕ δεν επιζεί παρα σαν μια ενδιαφέρουσα γραφικότητα που προσελκύει το ενδιαφέρον ιστοριοδιφών, αρχαιολόγων και περιέργων.

Το ΚΚΕ ήταν από τις πρώτες επιχειρήσεις που επλήγησαν λόγω μνημονίου: πρακτικά έχει πτωχεύσει, οι παραγγελίες μειώθηκαν, έκλεισε τις κομματικές επιχειρήσεις του, απέλυσε ή αφήνει απλήρωτο το προσωπικό του, όπως κάθε εργοδότης που είτε δεν έχει, είτε λυπάται τα λεφτά του. Η ιδεολογική συζήτηση έχει κοπάσει εντελώς και κανείς πια δεν τσακώνεται με τον διπλανό του για το ποιος είναι περισσότερο «κομμουνιστής», κανείς δεν μαλώνει για τα σφυροδρέπανα και τα άλλα κειμήλια της πάλαι ποτέ «κομμουνιστικής απειλής» παρά μόνο οι μανιώδεις συλλέκτες άχρηστων αντικειμένων. Το ΚΚΕ καταδίκασε την «πτώση» της ΕΣΣΔ και αποκατέστησε τον Στάλιν: και λοιπόν;

Ακόμα και το «συνέδριο» τελείωσε μια μέρα νωρίτερα λόγω έλλειψης ...ομιλητών. Ένα από τα ευτράπελα είναι ότι η –σοκαριστική για τον στενό κύκλο των θεολόγων– είδηση του πρόωρου κλεισίματος του συνεδρίου μεταδόθηκε ως αποκλειστική πληροφορία από την ναυαρχίδα της «αστικής τάξης», το Βήμα. Αργότερα, το ΚΚΕ διέψευσε αυτή την είδηση, αλλά αυτό που ήταν ψεύτικο τελικά ήταν η ...διάψευση. Το Βήμα ήξερε περισσότερα για το συνέδριο από την Κεντρική Επιτροπή. Αυτή η ανωμαλία είχε σαν αποτέλεσμα να κυκλοφορήσει ο Ριζοσπάστης της επομένης με το πρόγραμμά της τέταρτης και τελευταίας μέρας του συνεδρίου που όμως είχε λήξει!

Το κοσμοϊστορικό γεγονός της αλλα-

κομμάτων του λεγόμενου μνημονιακού μπλοκ.

Είναι σημαντικό να παρατηρήσει κάποιος ότι η σκληρότητα εκ μέρους των εξουσιαστών δεν έχει εξαντληθεί, αλλά αναμένεται να εκδηλωθεί στην συνέχεια με μεγαλύτερη ένταση απέναντι σ' όσους θεωρούνται «αδύναμοι κρίκοι» στην διαδικασία που εξελίσσεται. Δεν χωρά αμφιβολία, επίσης, ότι όσα προωθούνται από τους εξουσιαστές θα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στις ζωές των ανθρώπων για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Έχουμε, λοιπόν, την πεποίθηση όσον αφορά την στάση των αναρχικών, ότι δεν μπορεί παρά να χαρακτηρίζεται από μια αίσθηση αυξημένης ευθύνης, που βέβαια δεν μπορεί να έχει καμία σχέση με την λογική ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα και με επιλογές που ταιριάζουν με όσους εμφανίζονται σαν τα παραπαίδια της αριστεράς.

Οι απόψεις των αναρχικών εξακολουθούν να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, η αναρχία είναι αυτούσια, και βέβαια παρ' ότι είναι οικειοποιήσιμη από κάθε άνθρωπο, δεν διεκδικεί την ελευθερία του λόγου μέσω κανενός είδους ανωνυμία. Και όπως αναφέρεται στο 5ο και τελευταίο μέρος του κειμένου «*Τάξη, εξουσία, κοινωνικός ανταγωνισμός*», που ευελπιστούμε να συμβάλλει στην παραπάνω κατεύθυνση, «*Τα δεκανίκια και οι πλασματικές καταστάσεις δεν απελευθερώνουν. Αντίθετα κατασκευάζουν αυταπάτες και απελευθερωτικές επιφάσεις. Γι' αυτό και η μια από τις «απαντήσεις» που έχουν και μπορούν να δώσουν οι αναρχικοί απέναντι σε όλη αυτήν την εξουσιαστική πολυπλοκότητα που περιβάλλει τον κόσμο, είναι η επιστροφή στην απλότητα και η αναδρομή στην ουσία της ζωής, πέρα από τις οικονομικές και παραγωγικές ψευδαισθήσεις, που επιδρούν αποπροσανατολιστικά και εγκλωβίζουν συνειδήσεις*».

Μάιος 2013

πάθοι του Αντώνη που πήγε να του κλέψει την επιτυχία μέσα από τα χέρια.

Η ζωή, όμως, επιβραβεύει αυτούς που έχουν υπομονή και σωστό στρατηγικό σχεδιασμό. Ο ανθυποπρωθυπουργός Φώτης Κουβέλης αντιλαμβάνεται εγκαίρως ότι η μάχη της ταβέρνας θα κριθεί στις Βρυξέλλες. Έτσι ο μπαρμπα Φώτης ενημερώνει τον ίδιο τον Μπαρόζο για τα φαγιά και προσερχόμενος στην Ελλάδα δίνει συνέντευξη στο κρατικό κανάλι, όπου με συγκρατημένη αισιοδοξία ανακοινώνει τη χαρμόσυνη είδηση, ότι «*η μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση είναι κοντά*». Κουβέλης-Βενιζέλος σημειώσατε ένα.

Ο θαλασσοκράτορας από την Καλαμάτα

Ο Αντώνης ο Τρομερός, όταν με τη βοήθεια της Παναγίας ξεμπερδέψει με τον ΦΠΑ στα σουβλάκια, βάζει πλώρη και για άλλες χώρες. Δεν το έχει σκοπό να λύσει μόνο το ζήτημα της ελληνικής ΑΟΖ, αλλά εκδήλωσε ανοιχτά την επιθυμία του να λύσει το ζήτημα για λογαριασμό της Μάλτας και της Κύπρου, συνεχίζοντας τον πολύ ενδιαφέροντα κύκλο μαθημάτων κβαντομηχανικής για διπλωμάτες, χωρίς να γνωρίζει ούτε κβαντομηχανική ούτε διπλωματία. Στην μισοάδεια αίθουσα που διεξαγόταν το 12ο(!) συνέδριο –εδώ ας βαρέσουν οι σάλπιγγες– του «Μηχανισμού Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας και Επενδύσεων», ο Σαμαράς μίλησε «ως ευρωπαίος» για το ενδεχόμενο σύζευξης των ΑΟΖ Μάλτας, Κύπρου και Ελλάδας, που, όπως ξέρουμε, είναι η πρακτική εφαρμογή αυτού που περιγράψαμε στο περασμένο φύλλο: ο Σαμαράς για λογαριασμό των Ευρωπαίων δηλαδή και των Κυπρίων και των Μαλτέζων θα αναλάβει να ρυθμίσει τα του «οίκου τους».

Δεν έχει σημασία που αυτοπροτάθηκε για κάτι τέτοιο, σημασία έχει η ιδέα. Δεν αποκλείεται πίσω από τις αρλούμπες για «ευρωπαϊκές κληρονομιές» να κρύβονται μύχιοι ιμπεριαλιστικοί πόθοι

«μπλόκο της Νίκαιας» (βλέπε δύο τεύχη πριν της Διαδρομής Ελευθερίας).

Δεν τον «τάπωσε» απλά, τον επανέφερε στον ίσιο δρόμο και μάλιστα δημόσια, στα τηλεοπτικά πάνελ. Ο Αλέξης Τσίπρας, προσκεκλημένος του Economist μίλησε για «αναστολή του μνημονίου» κάτι που θα περνούσε ολωσδιόλου απαρατήρητο –έχουν τόσο βαρεθεί όλοι τις ατελείωτες κωλοτούμπες του Τσίπρα που και μνημονιακός να δηλώσει δεν θα ασχοληθεί κανείς– αν δεν τον περίμενε στη γωνία ένας Λαφαζάνης διψασμένος για εκδίκηση. Η κατραπακιά που του άστραψε ακούστηκε ως το δρόμο, «δεν υπάρχει καμία αναστολή, το Μνημόνιο θα καταργηθεί, θα πεταχτεί στα σκουπίδια», είπε γελώντας με κακία ο Λαφαζάνης, κάνοντας μάλιστα και την χειρονομία ότι πετάει το Μνημόνιο. Αυτή ήταν η μέρα του Λαφαζάνη, αναγκάζοντας το γραφείο τύπου του Συριζα σε άτακτον υποχώρηση και κερδίζοντας μπόλικους πόντους στο κομματικό χρηματιστήριο. Μετά από αυτό ποιός τον έπιανε τον Παναγιώτη Λαφαζάνη! Ετοίμασε άμεσα τις βαλίτσες του για την Κύπρο για να σκίσει και το Κυπριακό μνημόνιο.

Χωρίς να θέλουμε να μειώσουμε την μεγάλη νίκη του Παναγιώτη Λαφαζάνη, η πραγματικότητα είναι ότι «μνημόνιο» πλέον δεν υπάρχει. Δεν γίνεται να το πετάξει στα σκουπίδια ο Λαφαζάνης ούτε να το αναστήσουν οι «μνημονιακοί». «Μνημόνιο» ονομάζεται μια εξωτερική συμφωνία ενός κράτους με ένα άλλο ή με μια ομάδα κρατών και υπερκρατικών θεσμικών οργάνων όπως η ΕΚΤ. Στα τρία χρόνια που πέρασαν από την υπαγωγή της χώρας σε Διεθνή Έλεγχο, οι απαιτήσεις των Δανειστών έχουν πλήρως ενσωματωθεί στο λεγόμενο εθνικό δίκαιο. Έτσι δεν χρειάζεται κάθε τόσο και νέα διακρατική συμφωνία, απλώς εφαρμόζεται η νομοθετική ρήτρα για αυτόματη περικοπή δαπανών σε φάρμακα, νοσοκομεία, συντάξεις και αναπηρικά επιδόματα όσο κωλυσιεργεί ο Εμί-

ρήσεις που επλήγησαν λόγω μνημονίου: πρακτικά έχει πτωχεύσει, οι παραγγελίες μειώθηκαν, έκλεισε τις κομματικές επιχειρήσεις του, απέλυσε ή αφήνει απλήρωτο το προσωπικό του, όπως κάθε εργοδότης που είτε δεν έχει, είτε λυπάται τα λεφτά του. Η ιδεολογική συζήτηση έχει κοπάσει εντελώς και κανείς πια δεν τσακώνεται με τον διπλανό του για το ποιός είναι περισσότερο «κομμουνιστής», κανείς δεν μαλώνει για τα σφυροδρέπανα και τα άλλα κειμήλια της πάλαι ποτέ «κομμουνιστικής απειλής» παρά μόνο οι μανιώδεις συλλέκτες άχρηστων αντικειμένων. Το ΚΚΕ καταδίκασε την «πτώση» της ΕΣΣΔ και αποκατέστησε τον Στάλιν: και λοιπόν;

Ακόμα και το «συνέδριο» τελείωσε μια μέρα νωρίτερα λόγω έλλειψης ...ομιλητών. Ένα από τα ευτράπελα είναι ότι η –σοκαριστική για τον στενό κύκλο των θεολόγων– είδηση του πρόωρου κλεισίματος του συνεδρίου μεταδόθηκε ως αποκλειστική πληροφορία από την ναυαρχίδα της «αστικής τάξης», το Βήμα. Αργότερα, το ΚΚΕ διέψευσε αυτή την είδηση, αλλά αυτό που ήταν ψεύτικο τελικά ήταν η ...διάψευση. Το Βήμα ήξερε περισσότερα για το συνέδριο από το την Κεντρική Επιτροπή. Αυτή η ανωμαλία είχε σαν αποτέλεσμα να κυκλοφορήσει ο Ριζοσπάστης της επομένης με το πρόγραμμά της τέταρτης και τελευταίας μέρας του συνεδρίου που όμως είχε λήξει!

Το κοσμοϊστορικό γεγονός της αλλαγής γραμματέα μετά από 22 χρόνια, χαιρέτησαν 96 κομμουνιστικά κόμματασφραγίδες από πολλές χώρες. Από αυτή τη λίστα που δημοσίευσε με διεθνιστικό καμάρι ο Ριζοσπάστης, πληροφορηθήκαμε με ενδιαφέρον πως είναι τέσσερα τα κομμουνιστικά κόμματα που διεκδικούν την εργατική τάξη της Βουλγαρίας, ότι υπάρχει κομμουνιστικό κόμμα Νότιας Ελβετίας (γιατί όχι και νέας Ελβετίας) και εργατική πρωτοπορία στη Σουαζιλάνδη. Κανονικά τα παραπάνω θα έπρεπε να βρουν θέση σε κάποια

ΜΝΗΜΟΝΙΑΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΝΗΜΟΝΙΑΚΟΙ: Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ Σ' ΟΛΟ ΤΗΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ

Ο όρος σύγκρουση σημαίνει καταρχάς τον αγώνα, την μάχη ή την πάλη ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα μέρη. Στην ευρεία της, όμως, έννοια περιλαμβάνει, επίσης, την έντονη διαφωνία, αντιπαράθεση ιδεών, ενδιαφερόντων κτλ. Μπορούμε, λοιπόν, να θέσουμε την σύγκρουση ως «ανοικτή» με την μορφή της φυσικής βίας, της ένοπλης εξέγερσης ή του πολέμου και «κλειστή», όταν αντιλαμβανόμαστε λόγου χάρη τα ψυχολογικά θεμέλια μιας αντιπαράθεσης ή τους όρους με τους οποίους αναπτύσσονται, μέσω αυτής, οι ιδέες;

Κατά την γνώμη μας κάτι τέτοιο μόνο σχηματικά μπορεί να επιχειρηθεί.

Σύμφωνα με τον Ελία Κανέτι, η εσωτερική δυναμική του πολέμου, η δυναμική των αγελών αρχικά εμφανίζεται, όταν από την θρηνητική αγέλη γύρω από ένα νεκρό σχηματίζεται μια πολεμική αγέλη, που θέλει να τον εκδικηθεί, ενώ από την πολεμική αγέλη που νίκησε, σχηματίζεται η πολλαπλασιαστική αγέλη του θριάμβου. Ο Κανέτι παρατηρεί ότι ο πρώτος νεκρός είναι εκείνος που μεταδίδει σ' όλους τους άλλους το αίσθημα της απειλής, παρ' ότι δεν μπορεί να υπερτονισθεί η σημασία αυτού του πρώτου νεκρού για την γένεση των πολέμων, αφού οι εξουσιαστές, που επιδιώκουν να προκαλέσουν πόλεμο, ξέρουν καλά ότι πρέπει να βρουν ή ακόμη και να επινοήσουν έναν πρώτο νεκρό.

Πολλές φορές αυτός ο πρώτος νεκρός είναι κάποιος, που δεν είχε σαν πρόσωπο καμία επιρροή, ένας άγνωστος δηλαδή άνθρωπος, που όμως η σημασία του θανάτου

γκρούσεις αποτελούν ενοποιητικό στοιχείο ακόμα και αν το μέρος που επιβάλλεται (το κράτος) καθυποτάσσει με δυναμικά μέσα τα εμπλεκόμενα μέρη. Υπό αυτήν την έννοια, οι κοινωνικές συγκρούσεις αφ' ενός εξελίσσονται εν τέλει σε σταθεροποιητικούς παράγοντες και αφ' ετέρου αποτελούν πολλές φορές το γόνιμο έδαφος στο οποίο θα ευδοκιμήσουν αργότερα κινήσεις εκσυγχρονισμού, μεταρρυθμίσεων, διάδοχων πολιτικών καταστάσεων ή το πεδίο ανάδειξης ικανών εξουσιαστών, που θα αντικαταστήσουν φθαρμένα ή πλέον ανεπαρκή πολιτικά πρόσωπα για να εκπροσωπήσουν εξουσιαστικά συμφέροντα.

Έτσι, η διευθέτηση των κοινωνικών συγκρούσεων είναι αυτή που επιλέγεται ακόμα και όταν η πρώτη εντύπωση που διαχέεται είναι εκείνη της «σφοδρής» σύγκρουσης και της επιθυμίας για πλήρη επικράτηση ενός ή περισσοτέρων εμπλεκομένων. Είναι σαφές, όπως έχουμε υποστηρίξει και στο παρελθόν με κάθε ευκαιρία, ότι για εμάς είναι προβληματική η συμμετοχή των αναρχικών στις κοινωνικές συγκρούσεις χωρίς να υπολογίζονται τα παραπάνω και όχι μόνο.

Μα, θα αναρωτηθεί κάποιος, αυτό δεν γίνεται όταν υπάρχει σαφής αναφορά στον αντιθεσμικό χαρακτήρα λόγου χάρη της αναρχικής δράσης, ή στο αδιαμεσολάβητο χαρακτήρα που διέπει τις παρεμβάσεις τους ή τον τρόπο που οργανώνονται; Είναι προφανές, ότι κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν επαρκεί, αλλά πολλές φορές καλύπτει την ένδεια στην επεξεργασία σοβαρών ζητημάτων που προκύπτουν, τον εναγκαλισμό με την πολιτική, και τις φιλοδοξίες των αναρχι-

κοινωνικές ή πολιτικές ομάδες που θεωρούν ότι είναι υπό διευθέτηση η προηγούμενη θέση τους.

Ας θυμηθούμε για να γίνουμε πιο κατα-

νικά κινήματα με την παροχή εκφραστικών μέσων για την κινητοποίησή τους, την καθιέρωση συμμάχων που στηρίζουν τις διεκδικήσεις των κοινωνικών κινημάτων χωρίς

δεών, ενδιαφερόντων κτλ. Μπορούμε, λοιπόν, να θέσουμε την σύγκρουση ως «ανοικτή» με την μορφή της φυσικής βίας, της ένοπλης εξέγερσης ή του πολέμου και «κλειστή», όταν αντιλαμβανόμαστε λόγου χάρη τα ψυχολογικά θεμέλια μιας αντιπαράθεσης ή τους όρους με τους οποίους αναπτύσσονται, μέσω αυτής, οι ιδέες;

Κατά την γνώμη μας κάτι τέτοιο μόνο σχηματικά μπορεί να επιχειρηθεί.

Σύμφωνα με τον Ελία Κανέτι, η εσωτερική δυναμική του πολέμου, η δυναμική των αγελών αρχικά εμφανίζεται, όταν από την θρηνητική αγέλη γύρω από ένα νεκρό σχηματίζεται μια πολεμική αγέλη, που θέλει να τον εκδικηθεί, ενώ από την πολεμική αγέλη που νίκησε, σχηματίζεται η πολλαπλασιαστική αγέλη του θριάμβου. Ο Κανέτι παρατηρεί ότι ο πρώτος νεκρός είναι εκείνος που μεταδίδει σ' όλους τους άλλους το αίσθημα της απειλής, παρ' ότι δεν μπορεί να υπερτονισθεί η σημασία αυτού του πρώτου νεκρού για την γένεση των πολέμων, αφού οι εξουσιαστές, που επιδιώκουν να προκαλέσουν πόλεμο, ξέρουν καλά ότι πρέπει να βρουν ή ακόμη και να επινοήσουν έναν πρώτο νεκρό.

Πολλές φορές αυτός ο πρώτος νεκρός είναι κάποιος, που δεν είχε σαν πρόσωπο καμία επιρροή, ένας άγνωστος δηλαδή άνθρωπος, που όμως η σημασία του θανάτου (ενός μέλους της ομάδας ή της κοινότητας) έγκειται στο ότι γι' αυτόν (τον θάνατο) ευθύνονται οι εχθροί.

Η απώλεια, λοιπόν, σε μεγάλο βαθμό γίνεται αντιληπτή ως απειλή, ως μια ανισορροπία σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση.

Έχουμε επανειλημμένα ασχοληθεί με τις συνέπειες της πολιτικής, των λογικών και των επιδράσεών της στον κοινωνικό χώρο, αλλά και στην ανάπτυξη των λεγόμενων ανταγωνιστικών κινημάτων. Σύμφωνα με τον Simmel (γερμανός σοσιαλιστής και φιλόσοφος, 1858-1918) οι κοινωνικές συγκρούσεις αποτελούν από μόνες τους έναν τρόπο ενοποίησης της κοινωνίας. Με άλλα λόγια ο Simmel υποστηρίζει, ότι παρ' ότι υφίσταται μια σχέση εναντίωσης, παρ' όλα αυτά παραμένει σχέση. Έτσι οι κοινωνικές συγκρούσεις παράγοντες και αφ' ετέρου αποτελούν πολλές φορές το γόνιμο έδαφος στο οποίο θα ευδοκιμήσουν αργότερα κινήσεις εκσυγχρονισμού, μεταρρυθμίσεων, διάδοχων πολιτικών καταστάσεων ή το πεδίο ανάδειξης ικανών εξουσιαστών, που θα αντικαταστήσουν φθαρμένα ή πλέον ανεπαρκή πολιτικά πρόσωπα για να εκπροσωπήσουν εξουσιαστικά συμφέροντα.

Έτσι, η διευθέτηση των κοινωνικών συγκρούσεων είναι αυτή που επιλέγεται ακόμα και όταν η πρώτη εντύπωση που διαχέεται είναι εκείνη της «σφοδρής» σύγκρουσης και της επιθυμίας για πλήρη επικράτηση ενός ή περισσοτέρων εμπλεκομένων. Είναι σαφές, όπως έχουμε υποστηρίξει και στο παρελθόν με κάθε ευκαιρία, ότι για εμάς είναι προβληματική η συμμετοχή των αναρχικών στις κοινωνικές συγκρούσεις χωρίς να υπολογίζονται τα παραπάνω και όχι μόνο.

Μα, θα αναρωτηθεί κάποιος, αυτό δεν γίνεται όταν υπάρχει σαφής αναφορά στον αντιθεσμικό χαρακτήρα λόγου χάρη της αναρχικής δράσης, ή στο αδιαμεσολάβητο χαρακτήρα που διέπει τις παρεμβάσεις τους ή τον τρόπο που οργανώνονται; Είναι προφανές, ότι κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν επαρκεί, αλλά πολλές φορές καλύπτει την ένδεια στην επεξεργασία σοβαρών ζητημάτων που προκύπτουν, τον εναγκαλισμό με την πολιτική, και τις φιλοδοξίες των αναρχιστών να αναγνωριστούν πολιτικά μέσω της κινηματικής εξουσίας που θεωρούν ότι κατοχυρώνουν προωθώντας την αυτοοργάνωση. Η κινηματική εξουσία, βέβαια, δεν νοείται χωρίς κινηματικούς πόρους τους οποίους το κίνημα διεκδικεί μέσω της σύγκρουσης, αλλά και της διαπραγμάτευσης, από την κεντρική ή άλλη εξουσία. Οι διαθέσεις παραχωρήσεων από τους εξουσιαστές είναι γνωστό ότι δεν βασίζονται στα κέφια τους ή αντίστοιχα στην κακή τους διάθεση. Οι λόγοι για τους οποίους επιλέγουν να παραχωρήσουν δικαιώματα, να γίνουν ανεκτικοί στις «νησίδες ελευθερίας», να διαπραγματευθούν με σκληρότητα ή χαλαρότητα, ποικίλουν. Το ίδιο συμβαίνει όταν αποφασίζουν να κάνουν μια ωμή επίδειξη δύναμης για να γίνει απολύτως κατανοητό ποιος είναι το αφεντικό, όταν έχουν απέναντί τους

κοινωνικές ή πολιτικές ομάδες που θεωρούν ότι είναι υπό διευθέτηση η προηγούμενη θέση τους.

Ας θυμηθούμε για να γίνουμε πιο κατανοητοί, το ζήτημα του περιβόητου εκδημοκρατισμού που έθετε μεταπολιτευτικά με τέτοια επιμονή η αριστερά και βέβαια το Πα.σο.κ. που λίγο αργότερα ανέλαβε την διαχείριση των κρατικών υποθέσεων. Ο Charles Tilly (Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004) επισημαίνει, ότι ο εκδημοκρατισμός ενεργοποιεί συνήθως ουσιώδεις θεσμούς, οι οποίοι στην συνέχεια προωθούν από μόνοι τους τα κοινωνικά κινήματα: **«οι πιο προφανείς και διαδεδομένοι από τους θεσμούς αυτούς είναι οι εκλογικές εκστρατείες, τα πολιτικά κόμματα, τα εργατικά συνδικάτα και διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα λόμπι και οι κυβερνητικοί φορείς που είναι επιφορτισμένοι με την υποστήριξη ειδικών τμημάτων του κοινωνικού σώματος. Γενικώς, τέτοιοι θεσμοί διευκολύνουν τα κοινωνικά κινήματα με την παροχή εκφραστικών μέσων για την κινητοποίησή τους, την καθιέρωση συμμάχων που στηρίζουν τις διεκδικήσεις των κοινωνικών κινημάτων χωρίς την άμεση συμμετοχή στις κινηματικές εκστρατείες, τον εντοπισμό δεκτικών φίλων στο εσωτερικό των κυβερνήσεων και με την κατοχύρωση νομικού προηγούμενου για τις εκστρατείες και τις επιδείξεις ΑΕΠΔ (Αξιοσύνη, Ενότητα, Πολυάριθμο, Δέσμευση)»**.

Το ζήτημα του εκδημοκρατισμού τέθηκε από την αριστερά στην κατεύθυνση της συνδιαχείρισης της λεγόμενης μεταπολίτευσης, δηλαδή της ανασυγκρότησης του κράτους των θεσμών και των μηχανισμών του. Η αριστερά πιστοποίησε με κάθε τρόπο ότι τα κοινωνικά κινήματα σ' αυτήν ακριβώς την τροχιά θα κινούνταν τουλάχιστον όσο περνούσε από το χέρι της και βέβαια όσο μεγαλύτερος ήταν κατά καιρούς ο έλεγχος και η καθοδήγηση που ασκούσε.

συνέχεια στη σελίδα 4

στήλη της Διαδρομής με τίτλο: «η άχρηστη

φορολογικές διατάξεις θα χρωστάει στην

και θρονιάζονταν μέσα. Το λέει και ο καθη-

μοίως και τα Κράτη-έθνη όφειλαν να παρα-

στική αγέλη του θριάμβου. Ο Κανέτι παρατηρεί ότι ο πρώτος νεκρός είναι εκείνος που μεταδίδει σ' όλους τους άλλους το αίσθημα της απειλής, παρ' ότι δεν μπορεί να υπερτονισθεί η σημασία αυτού του πρώτου νεκρού για την γένεση των πολέμων, αφού οι εξουσιαστές, που επιδιώκουν να προκαλέσουν πόλεμο, ξέρουν καλά ότι πρέπει να βρουν ή ακόμη και να επινοήσουν έναν πρώτο νεκρό.

Πολλές φορές αυτός ο πρώτος νεκρός είναι κάποιος, που δεν είχε σαν πρόσωπο καμία επιρροή, ένας άγνωστος δηλαδή άνθρωπος, που όμως η σημασία του θανάτου (ενός μέλους της ομάδας ή της κοινότητας) έγκειται στο ότι γι' αυτόν (τον θάνατο) ευθύνονται οι εχθροί.

Η απώλεια, λοιπόν, σε μεγάλο βαθμό γίνεται αντιληπτή ως απειλή, ως μια ανισορροπία σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση.

Έχουμε επανειλημμένα ασχοληθεί με τις συνέπειες της πολιτικής, των λογικών και των επιδράσεών της στον κοινωνικό χώρο, αλλά και στην ανάπτυξη των λεγόμενων ανταγωνιστικών κινημάτων. Σύμφωνα με τον Simmel (γερμανός σοσιαλιστής και φιλόσοφος, 1858-1918) οι κοινωνικές συγκρούσεις αποτελούν από μόνες τους έναν τρόπο ενοποίησης της κοινωνίας. Με άλλα λόγια ο Simmel υποστηρίζει, ότι παρ' ότι υφίσταται μια σχέση εναντίωσης, παρ' όλα αυτά παραμένει σχέση. Έτσι οι κοινωνικές συ-

αναρχικών στις κοινωνικές συγκρούσεις χωρίς να υπολογίζονται τα παραπάνω και όχι μόνο.

Μα, θα αναρωτηθεί κάποιος, αυτό δεν γίνεται όταν υπάρχει σαφής αναφορά στον αντιθεσμικό χαρακτήρα λόγου χάρη της αναρχικής δράσης, ή στο αδιαμεσολάβητο χαρακτήρα που διέπει τις παρεμβάσεις τους ή τον τρόπο που οργανώνονται; Είναι προφανές, ότι κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν επαρκεί, αλλά πολλές φορές καλύπτει την ένδεια στην επεξεργασία σοβαρών ζητημάτων που προκύπτουν, τον εναγκαλισμό με την πολιτική, και τις φιλοδοξίες των αναρχιστών να αναγνωριστούν πολιτικά μέσω της κινηματικής εξουσίας που θεωρούν ότι κατοχυρώνουν προωθώντας την αυτοοργάνωση. Η κινηματική εξουσία, βέβαια, δεν νοείται χωρίς κινηματικούς πόρους τους οποίους το κίνημα διεκδικεί μέσω της σύγκρουσης, αλλά και της διαπραγμάτευσης, από την κεντρική ή άλλη εξουσία. Οι διαθέσεις παραχωρήσεων από τους εξουσιαστές είναι γνωστό ότι δεν βασίζονται στα κέφια τους ή αντίστοιχα στην κακή τους διάθεση. Οι λόγοι για τους οποίους επιλέγουν να παραχωρήσουν δικαιώματα, να γίνουν ανεκτικοί στις «νησίδες ελευθερίας», να διαπραγματευθούν με σκληρότητα ή χαλαρότητα, ποικίλουν. Το ίδιο συμβαίνει όταν αποφασίζουν να κάνουν μια ωμή επίδειξη δύναμης για να γίνει απολύτως κατανοητό ποιος είναι το αφεντικό, όταν έχουν απέναντί τους

κοινωνικές ή πολιτικές ομάδες που θεωρούν ότι είναι υπό διευθέτηση η προηγούμενη θέση τους.

Ας θυμηθούμε για να γίνουμε πιο κατανοητοί, το ζήτημα του περιβόητου εκδημοκρατισμού που έθετε μεταπολιτευτικά με τέτοια επιμονή η αριστερά και βέβαια το Πα.σο.κ. που λίγο αργότερα ανέλαβε την διαχείριση των κρατικών υποθέσεων. Ο Charles Tilly (Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004) επισημαίνει, ότι ο εκδημοκρατισμός ενεργοποιεί συνήθως ουσιώδεις θεσμούς, οι οποίοι στην συνέχεια προωθούν από μόνοι τους τα κοινωνικά κινήματα: **«οι πιο προφανείς και διαδεδομένοι από τους θεσμούς αυτούς είναι οι εκλογικές εκστρατείες, τα πολιτικά κόμματα, τα εργατικά συνδικάτα και διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα λόμπι και οι κυβερνητικοί φορείς που είναι επιφορτισμένοι με την υποστήριξη ειδικών τμημάτων του κοινωνικού σώματος. Γενικώς, τέτοιοι θεσμοί διευκολύνουν τα κοινωνικά κινήματα με την παροχή εκφραστικών μέσων για την κινητοποίησή τους, την καθιέρωση συμμάχων που στηρίζουν τις διεκδικήσεις των κοινωνικών κινημάτων χωρίς την άμεση συμμετοχή στις κινηματικές εκστρατείες, τον εντοπισμό δεκτικών φίλων στο εσωτερικό των κυβερνήσεων και με την κατοχύρωση νομικού προηγούμενου για τις εκστρατείες και τις επιδείξεις ΑΕΠΔ (Αξιοσύνη, Ενότητα, Πολυάριθμο, Δέσμευση)»**.

Το ζήτημα του εκδημοκρατισμού τέθηκε από την αριστερά στην κατεύθυνση της συνδιαχείρισης της λεγόμενης μεταπολίτευσης, δηλαδή της ανασυγκρότησης του κράτους των θεσμών και των μηχανισμών του. Η αριστερά πιστοποίησε με κάθε τρόπο ότι τα κοινωνικά κινήματα σ' αυτήν ακριβώς την τροχιά θα κινούνταν τουλάχιστον όσο περνούσε από το χέρι της και βέβαια όσο μεγαλύτερος ήταν κατά καιρούς ο έλεγχος και η καθοδήγηση που ασκούσε.

συνέχεια στη σελίδα 4

στήλη της Διαδρομής με τίτλο: «η άχρηστη πληροφορία του μήνα», αλλα τέλος πάντων...

Υπερ βωμών και εστιών

Ευχάριστα νέα για όσους χρωστούν στην εφορία και έχουν ακίνητη περιουσία. Χάρη στην ανεξάντλητη επιείκεια των Δανειστών θα έχουν το δικαίωμα να μεταβιβάζουν το σπίτι τους στο Κράτος που τους έχει δολίως υπερχρεώσει χωρίς πολλές-πολλές διατυπώσεις. Πρόκειται για μια επαναστατική κίνηση για την οριστική κατάργηση της ιδιωτικής περιουσίας, εφ' όσον με τις νέες φορολογικές διατάξεις θα χρωστάει στην εφορία όλος ο πληθυσμός της χώρας άνω των 18. Η αρχή έγινε από το Der Spiegel που γράφει επι τού θέματος:

«Θα ήταν πιο λογικό – και δικαιότερο – οι χώρες που μαστίζονται από την κρίση να βασίζονται στις δικές τους δυνάμεις για να μειώσουν τα χρέη τους, χρησιμοποιώντας τα περιουσιακά στοιχεία των πολιτών τους περισσότερο από ό,τι έχουν κάνει μέχρι σήμερα».

Όπως οι Γερμανοί επί Κατοχής επέλεγαν τα σπίτια που τους άρεσαν και χωρίς περιττές διατυπώσεις έδιωχναν τους ιδιοκτήτες και θρονιάζονταν μέσα. Το λέει και ο καθηγητής του Γέιλ, Στάθης Καλύβας στην Καθημερινή: «η πορεία προς την ενοποίηση με οικονομική ατμομηχανή τη Γερμανία είναι μονόδρομος για την Ευρώπη». Ο αφανής αρχιτέκτονας της ΕΟΚ και της GATT Alexander Kojeve έβλεπε από το 1947 (στο περίφημο δοκιμιό του) με διαύγεια το τέλος των Κρατών-εθνών, που μέχρι εκείνο το σημείο είχαν καθορίσει την ιστορία της Ευρώπης: ακριβώς όπως και το μοντέρνο Κράτος, ανταποκρινόταν στην παρακμή των φεουδαρχικών πολιτικών σχηματισμών και στην ανάδυση των εθνικών Κρατών, ομοίως και τα Κράτη-έθνη όφειλαν να παραχωρήσουν μοιραία το βήμα σε πολιτικά μορφώματα, που υπερέβαιναν τα εθνικά σύνορα και περιγράφονταν με τον όρο «αυτοκρατορίες». Το λέει και σήμερα ο επικεφαλής αναλυτής του Stratfor, της σκιώδους CIA, Robert Kaplan: Αν θέλετε σταθερότητα και ειρήνη στην Γηραιά Ήπειρο χρειάζονται αυτοκρατορίες. Χρειάζονται Αψβούργοι χρειάζονται και Οθωμανοί.

Λεόν

Σύντροφοι/ισσες
και φίλες/φίλοι,

Επειδή, σε πολλές περιπτώσεις τα εμπόδια στη διανομή της εφημερίδας σας συνεχίζουν να υπάρχουν, σε διάφορες περιοχές, από τους γνωστούς και μη εξαιρετέους καλοθελητές και με δεδομένη την παρότρυνση που υπήρχε εδώ και πολύ καιρό, έχουμε ενεργοποιήσει τη δυνατότητα να λαμβάνετε με **συνδρομή** την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώ-**

συνέχεια από τη σελίδα 3

Με άλλα λόγια το πρόταγμα του εκδημοκρατισμού εκ μέρους της αριστεράς κουβαλούσε από την πρώτη στιγμή τα διαπιστευτήρια και τις εγγυήσεις για μια αργά ή γρήγορα κοινωνική συναίνεση και ευρεία κοινωνική στήριξη στην έλευση εκείνου του κομματικού σχηματισμού (Πα.σο.κ.) που θα κάλυπτε ιδεολογικά, πολιτικά και οικονομικά τις κοινωνικές διεκδικήσεις. Το πέρασμα αυτό ονομάστηκε «Αλλαγή», ξορκίζοντας τους όποιους φόβους διατηρούσαν τμήματα της λεγόμενης συντηρητικής οικονομικής και πολιτικής ελίτ, αλλά και ορισμένοι ξένοι πάτρωνες.

Η «Αλλαγή», αυτή η ομαλή όπως διαφημίστηκε μετάβαση από την προηγούμενη κατάσταση στον «σοσιαλισμό», στηρίχθηκε στις κοινωνικές διεκδικήσεις των προηγούμενων ετών. Εξασφάλισε, όμως, ταχύτατα και ευρεία πολιτική συναίνεση, αφού το πρόταγμα της εθνικής συμφιλίωσης συγκινούσε ιδιαίτερα «παλαιά» και «νέα» οικονομικά τζάκια, αφού έφερνε εκτός των άλλων σαν μποναμά και την εργατική ειρήνη.

Και τι σχέση μπορούν να έχουν όλα αυτά, θα αναρωτηθεί και πάλι κάποιος, με το σήμερα, με την εξέλιξη ή την αποτίμηση των αντιμνημονιακών αγώνων κοκ.; Πιστεύουμε ακράδαντα ότι αρκετές πολιτικές τεχνικές παραμένουν σε περίοπτη θέση στο οπλοστάσιο των εξουσιαστών. Πιστεύουμε ακόμη ότι οι αντιμνημονιακοί αγώνες θα πρέπει να εξεταστούν με προσοχή, τόσο από τους αναρχικούς όσο και από τους αγωνιζόμενους ανθρώπους που κινούνται έξω από τις κομματικές λογικές και μακριά από κάθε είδους πολιτική.

Μπορούμε εύκολα να παρατηρήσουμε ότι οι εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που έδωσαν το παρόν στις ειρηνικές κυριακάτικες συγκεντρώσεις των «Αγανακτισμένων», δεν μεταβλήθηκαν εν ριπή οφθαλμού σε ένα έστω εν δυνάμει συγκρουσιακό κοινωνικό τμήμα με συγκεκριμένες ή αόριστες απελευθερωτικές προοπτικές. Είναι φανερό,

ότι η περίοδος που συνεχίζουμε να διανύουμε έχει την ίδια σημαντική βαρύτητα με την εποχή στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω. Η κοινωνική και οικονομική θέση πολλών ανθρώπων αλλάζει με βίαιο τρόπο και επομένως και η τάση τους να εκπροσωπηθούν πολιτικά μεταβάλλεται ανάλογα.

Μπορούμε, επίσης, κατά την γνώμη μας, πλέον, να μιλήσουμε για μια συμμετρία στην ανάπτυξη των αντι-μνημονιακών και των μνημονιακών δυνάμεων. Αυτό φανερώνει σε μεγάλο βαθμό επίσης μια κοινωνική τάση ενίσχυσης της πολιτικής σταθεροποίησης, μέσω της διαπραγμάτευσης, της όποιας πολιτικής ισχύος των μνημονιακών και των αντιμνημονιακών πολιτικών δυνάμεων. Την ίδια στιγμή, πλήθος ανθρώπων απείχαν από τις πρόσφατες επαναλαμβανόμενες εκλογικές διαδικασίες στις οποίες μάλιστα τέθηκαν τόσο έντονα εκβιαστικά διλήμματα: απόλυτη καταστροφή ή απόλυτη καθυπόταξη. Η αφομοιωτική αυτή διαδικασία ανέδειξε, εκτός των άλλων, έναν «συντηρητικό» πατριωτισμό (ενάντια στην προδοσία του μνημονίου) ολοφάνερα χωρίς

σόμενη κατάσταση. Αυτός, όμως, ο πολυκερματισμός του κοινωνικού χώρου και η βίαιη και ταχεία ανασυγκρότησή του δεν έφερε σε καμία περίπτωση βέβαια το χάος, αλλά την άνευ προηγουμένου ενδυνάμωση πολιτικών φορέων που είτε ήδη υπήρχαν είτε εν τάχει κατασκευάστηκαν χωρίς τις παραδοσιακές διαδικασίες παλαιότερων περιόδων.

Είναι γεγονός, ταυτόχρονα, ότι οι κοινωνικές συγκρούσεις που εκδηλώθηκαν ενάντια στην επιβολή των μνημονίων και των δανειακών συμβάσεων είχαν ιδιαίτερα βίαιο χαρακτήρα. Αποδείχθηκε, όμως, εξ ίσου γρήγορα ότι το γεγονός αυτό όχι μόνο δεν επαρκεί για την περαιτέρω ανάπτυξη καταστάσεων ανταγωνιστικών με τις εξουσιαστικές επιδιώξεις, αλλά, δυστυχώς, όταν επικρατούν η σκληρότητα, η αήθης συμπεριφορά και η διάχυση ενός κατάπτυστου συμμοριτισμού (βλ. περίπτωση Μαρφίν και όχι μόνο…), τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα καταστροφικά για τους αγωνιζόμενους ανθρώπους.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.**

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας

ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

* * * * * * * * * * * * * * * * * * *

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Θεσσαλονίκης

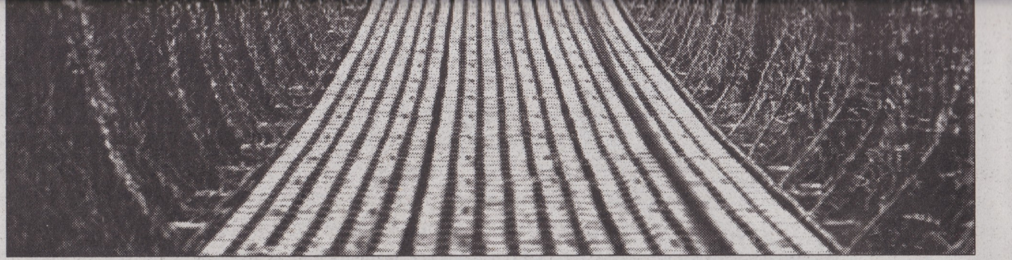
(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)

ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ

Η «Αλλαγή», αυτή η ομαλή όπως διαφημίστηκε μετάβαση από την προηγούμενη κατάσταση στον «σοσιαλισμό», στηρίχθηκε στις κοινωνικές διεκδικήσεις των προηγούμενων ετών. Εξασφάλισε, όμως, ταχύτατα και ευρεία πολιτική συναίνεση, αφού το πρόταγμα της εθνικής συμφιλίωσης συγκινούσε ιδιαίτερα «παλαιά» και «νέα» οικονομικά τζάκια, αφού έφερνε εκτός των άλλων σαν μποναμά και την εργατική ειρήνη.

Και τι σχέση μπορούν να έχουν όλα αυτά, θα αναρωτηθεί και πάλι κάποιος, με το σήμερα, με την εξέλιξη ή την αποτίμηση των αντιμνημονιακών αγώνων κοκ.; Πιστεύουμε ακράδαντα ότι αρκετές πολιτικές τεχνικές παραμένουν σε περίοπτη θέση στο οπλοστάσιο των εξουσιαστών. Πιστεύουμε ακόμη ότι οι αντιμνημονιακοί αγώνες θα πρέπει να εξεταστούν με προσοχή, τόσο από τους αναρχικούς όσο και από τους αγωνιζόμενους ανθρώπους που κινούνται έξω από τις κομματικές λογικές και μακριά από κάθε είδους πολιτική.

Μπορούμε εύκολα να παρατηρήσουμε ότι οι εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που έδωσαν το παρόν στις ειρηνικές κυριακάτικες συγκεντρώσεις των «Αγανακτισμένων», δεν μεταβλήθηκαν εν ριπή οφθαλμού σε ένα έστω εν δυνάμει συγκρουσιακό κοινωνικό τμήμα με συγκεκριμένες ή αόριστες απελευθερωτικές προοπτικές. Είναι φανερό,

ότι η περίοδος που συνεχίζουμε να διανύουμε έχει την ίδια σημαντική βαρύτητα με την εποχή στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω. Η κοινωνική και οικονομική θέση πολλών ανθρώπων αλλάζει με βίαιο τρόπο και επομένως και η τάση τους να εκπροσωπηθούν πολιτικά μεταβάλλεται ανάλογα.

Μπορούμε, επίσης, κατά την γνώμη μας, πλέον, να μιλήσουμε για μια συμμετρία στην ανάπτυξη των αντι-μνημονιακών και των μνημονιακών δυνάμεων. Αυτό φανερώνει σε μεγάλο βαθμό επίσης μια κοινωνική τάση ενίσχυσης της πολιτικής σταθεροποίησης, μέσω της διαπραγμάτευσης, της όποιας πολιτικής ισχύος των μνημονιακών και των αντιμνημονιακών πολιτικών δυνάμεων. Την ίδια στιγμή, πλήθος ανθρώπων απείχαν από τις πρόσφατες επαναλαμβανόμενες εκλογικές διαδικασίες στις οποίες μάλιστα τέθηκαν τόσο έντονα εκβιαστικά διλήμματα: απόλυτη καταστροφή ή απόλυτη καθυπόταξη. Η αφομοιωτική αυτή διαδικασία ανέδειξε, εκτός των άλλων, έναν «συντηρητικό» πατριωτισμό (ενάντια στην προδοσία του μνημονίου) ολοφάνερα χωρίς πραγματική διέξοδο, έστω και από πολιτικής σκοπιάς και ένα πατριωτισμό των ρεαλιστών του μνημονιακού μπλοκ. Η σύγκρουση ανάμεσα τους δεν είναι απλά ανέξοδη αλλά και γελοία. Παρ' όλα αυτά φαίνεται να προσφέρει μια εκλογική συσπείρωση σε κομματικούς μηχανισμούς όπως λόγου χάρη οι Ανεξάρτητοι Έλληνες, που βέβαια χαίρουν της στήριξης διόλου ευκαταφρόνητων εκπροσώπων της οικονομικής ελίτ που διατηρεί τα προνόμιά της και διαπραγματεύεται την θέση της στην εξελισσόμενη κατάσταση. Αυτός, όμως, ο πολυκερματισμός του κοινωνικού χώρου και η βίαιη και ταχεία ανασυγκρότησή του δεν έφερε σε καμία περίπτωση βέβαια το χάος, αλλά την άνευ προηγουμένου ενδυνάμωση πολιτικών φορέων που είτε ήδη υπήρχαν είτε εν τάχει κατασκευάστηκαν χωρίς τις παραδοσιακές διαδικασίες παλαιότερων περιόδων.

Είναι γεγονός, ταυτόχρονα, ότι οι κοινωνικές συγκρούσεις που εκδηλώθηκαν ενάντια στην επιβολή των μνημονίων και των δανειακών συμβάσεων είχαν ιδιαίτερα βίαιο χαρακτήρα. Αποδείχθηκε, όμως, εξ ίσου γρήγορα ότι το γεγονός αυτό όχι μόνο δεν επαρκεί για την περαιτέρω ανάπτυξη καταστάσεων ανταγωνιστικών με τις εξουσιαστικές επιδιώξεις, αλλά, δυστυχώς, όταν επικρατούν η σκληρότητα, η αήθης συμπεριφορά και η διάχυση ενός κατάπτυστου συμμοριτισμού (βλ. περίπτωση Μαρφίν και όχι μόνο…), τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα καταστροφικά για τους αγωνιζόμενους ανθρώπους.

Οι αναρχικοί, όσοι επιμένουν και το εννοούν να αγωνίζονται σαν τέτοιοι, θα πρέπει ανεπιφύλακτα να εγκαταλείψουν με ιδιαίτερη σπουδή τις απόψεις και τις λογικές αυτές. Και μάλιστα, μη κοιτάζοντας πίσω ούτε με φευγαλέες ματιές, γνωρίζοντας ότι οι κινηματικές ενασχολήσεις δεν αποτελούν απλά πρόσκομμα σε μια τέτοια προσπάθεια αλλά ουσιώδη αποτρεπτικό παράγοντα…

Συσπείρωση Αναρχικών

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 11ος, Φύλλο 127
ΜΑΪΟΣ 2013

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Λιόλιος

Υπενθυμίζουμε ότι
Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
δεν διεκδικεί κανενός είδους
...copyright.

Σύντροφοι/σσες και φίλοι/ες,

Η προσπάθεια, ώστε να μη θάβεται η εφημερίδα αυτή, στους πάγκους και στις αποθήκες των εφημεριδοπωλών και των διανομέων, είναι διαρκής και γι' αυτό σας στέλνουμε αδελφικούς χαιρετισμούς για την έμπρακτη αλληλεγγύη σας.

Θυμίζουμε, ακόμη, την πάγια πρακτική μας (από το πρώτο φύλλο και μέχρι σήμερα), σύμφωνα με την οποία, μετά την επιστροφή του κάθε φύλλου α-

στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.**

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ
ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

****

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Θεσσαλονίκης
(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ
κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 5.30 - 8 μμ
και το ΣΑΒΒΑΤΟ από 10[30] πμ-12[30] μμ
τηλέφωνο επικοινωνίας: 69 92 23 12 86

****

Σας υπενθυμίζουμε πως όταν στέλνετε ΣΥΣΤΗΜΕΝΕΣ επιστολές ή δέματα, θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Διόλιο, ή στο Γιώργο Βλασσόπουλο

από τις κομματικές λογικές και μακριά από κάθε είδους πολιτική.

Μπορούμε εύκολα να παρατηρήσουμε ότι οι εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που έδωσαν το παρόν στις ειρηνικές κυριακάτικες συγκεντρώσεις των «Αγανακτισμένων», δεν μεταβλήθηκαν εν ριπή οφθαλμού σε ένα έστω εν δυνάμει συγκρουσιακό κοινωνικό τμήμα με συγκεκριμένες ή αόριστες απελευθερωτικές προοπτικές. Είναι φανερό, νει σε μεγάλο βαθμό επίσης μια κοινωνική τάση ενίσχυσης της πολιτικής σταθεροποίησης, μέσω της διαπραγμάτευσης, της όποιας πολιτικής ισχύος των μνημονιακών και των αντιμνημονιακών πολιτικών δυνάμεων. Την ίδια στιγμή, πλήθος ανθρώπων απείχαν από τις πρόσφατες επαναλαμβανόμενες εκλογικές διαδικασίες στις οποίες μάλιστα τέθηκαν τόσο έντονα εκβιαστικά διλήμματα: απόλυτη καταστροφή ή απόλυτη καθυπόταξη. Η αφομοιωτική αυτή διαδικασία ανέδειξε, εκτός των άλλων, έναν «συντηρητικό» πατριωτισμό (ενάντια στην προδοσία του μνημονίου) ολοφάνερα χωρίς πραγματική διέξοδο, έστω και από πολιτικής σκοπιάς και ένα πατριωτισμό των ρεαλιστών του μνημονιακού μπλοκ. Η σύγκρουση ανάμεσα τους δεν είναι απλά ανέξοδη αλλά και γελοία. Παρ' όλα αυτά φαίνεται να προσφέρει μια εκλογική συσπείρωση σε κομματικούς μηχανισμούς όπως λόγου χάρη οι Ανεξάρτητοι Έλληνες, που βέβαια χαίρουν της στήριξης διόλου ευκαταφρόνητων εκπροσώπων της οικονομικής ελίτ που διατηρεί τα προνόμιά της και διαπραγματεύεται την θέση της στην εξελισ- ντια στην επιβολή των μνημονίων και των δανειακών συμβάσεων είχαν ιδιαίτερα βίαιο χαρακτήρα. Αποδείχθηκε, όμως, εξ ίσου γρήγορα ότι το γεγονός αυτό όχι μόνο δεν επαρκεί για την περαιτέρω ανάπτυξη καταστάσεων ανταγωνιστικών με τις εξουσιαστικές επιδιώξεις, αλλά, δυστυχώς, όταν επικρατούν η σκληρότητα, η αήθης συμπεριφορά και η διάχυση ενός κατάπτυστου συμμοριτισμού (βλ. περίπτωση Μαρφίν και όχι μόνο…), τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα καταστροφικά για τους αγωνιζόμενους ανθρώπους.

Οι αναρχικοί, όσοι επιμένουν και το εννοούν να αγωνίζονται σαν τέτοιοι, θα πρέπει ανεπιφύλακτα να εγκαταλείψουν με ιδιαίτερη σπουδή τις απόψεις και τις λογικές αυτές. Και μάλιστα, μη κοιτάζοντας πίσω ούτε με φευγαλέες ματιές, γνωρίζοντας ότι οι κινηματικές ενασχολήσεις δεν αποτελούν απλά πρόσκομμα σε μια τέτοια προσπάθεια αλλά ουσιώδη αποτρεπτικό παράγοντα…

Συσπείρωση Αναρχικών

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 11ος, Φύλλο 127
ΜΑΪΟΣ 2013

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Διόλιος

Σύντροφοι/σσες και φίλοι/ες,

Η προσπάθεια, ώστε να μη θάβεται η εφημερίδα αυτή, στους πάγκους και στις αποθήκες των εφημεριδοπωλών και των διανομέων, είναι διαρκής και γι' αυτό σας στέλνουμε αδελφικούς χαιρετισμούς για την έμπρακτη αλληλεγγύη σας.

Θυμίζουμε, ακόμη, την πάγια πρακτική μας (από το πρώτο φύλλο και μέχρι σήμερα), σύμφωνα με την οποία, μετά την επιστροφή του κάθε φύλλου από το πρακτορείο, να γίνεται –με δική μας επιμέλεια και ευθύνη– διανομή χιλιάδων αντιτύπων ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΤΙΜΟ σε διάφορα κεντρικά σημεία, πλατείες, χώρους όπου γίνονται εκδηλώσεις κ.λπ., για να την αποκτήσουν και όσοι για διάφορους λόγους δεν μπορούν να την προμηθευτούν με αντίτιμο (που είναι μια συμβολή για την συνέχιση έκδοσης της εφημερίδας).

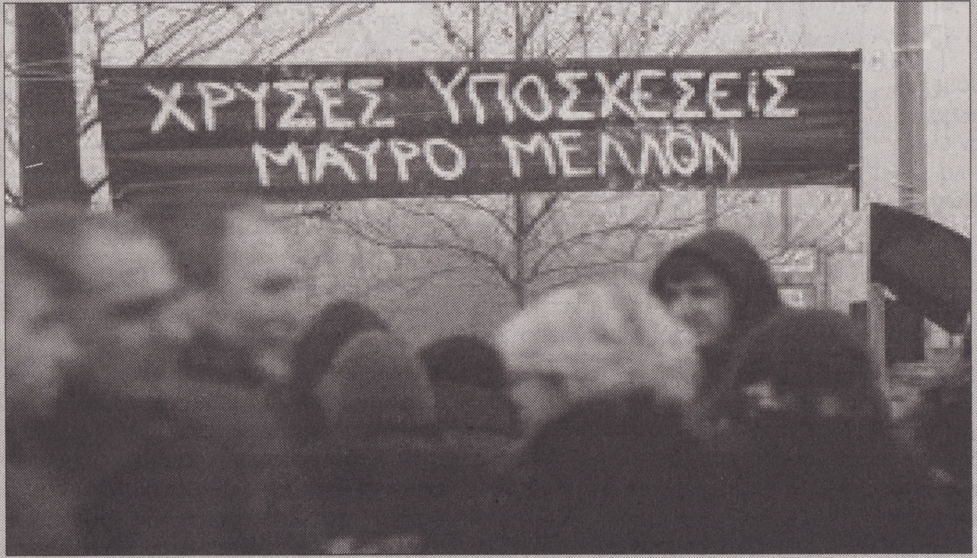
Επίσης, όσοι/ες έχουν κάποια σκέψη ή πρόταση που μπορεί να συμβάλλει θετικά στη μορφή και την ύλη της εφημερίδας, μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί μας, προσωπικά, τηλεφωνικά ή με email.

Προς όσους/ες επιθυμούν να ενισχύσουν οικονομικά την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ υπάρχει ο παρακάτω αριθμός λογαριασμού:

(Εθνική Τράπεζα) 116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803
bic: ETHNGRAA

Σκουριές, Μεταλεία και Αίμα

Τους τελευταίους μήνες παρατηρούμε μια έξαρση της κρατικής καταστολής απέναντι στις δράσεις των κατοίκων της βόρειας Χαλκιδικής για την αποτροπή της εξόρυξης χρυσού από την Eldorado Gold. Θυμόμαστε επίσης ότι προς τα τέλη της δεκαετίας του '90 στην ΒΑ Χαλκιδική, η τότε εταιρεία εξόρυξης TVX GOLD είχε ξεσηκώσει και εκείνη θύελλα αντιδράσεων και συγκρούσεων των κατοίκων με την αστυνομία. Δύο συσχετίσεις που μπορούμε να κάνουμε με το τότε και το τώρα είναι το σταθερό επιχειρηματικό ενδιαφέρον καναδικών εταιριών και οι επίμονες προσπάθειες μερίδας των κατοίκων για αποτροπή της εξόρυξης. Και εάν το δεύτερο θα έπρεπε να είναι αυτονόητο για κάθε ανθρώπινο ον και κάθε κοινότητα που σέβεται την ύπαρξή της, η σταθερή παρουσία καναδικών εταιρειών μάς κίνησε το ενδιαφέρον. Και αυτό γιατί: πώς γίνεται σε ένα κράτος που προβάλλεται ως θεματοφύλακας και προστάτης του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ταυτόχρονα να «ευδοκιμούν» στην επικράτειά του μεταλλευτικές εταιρείες με εντελώς αντίθετο προσανατολισμό; Να τονίσουμε ότι η πραγματικότητα δεν είναι άσπρο-μαύρο ούτε στο θέμα του περιβάλλοντος, ούτε στο θέμα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι γνωστές άλλωστε οι αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ ιθαγενών-ινδιάνων και του καναδικού κράτους μέχρι την πρόσφατη ιστορία, για την διακριτή μεν, αλλά αφομοίωση-ενσωμάτωση δε, του γηγενούς στοιχείου. Σήμερα, η κυριότερη μορφή έντασης μεταξύ κράτους και Πρώτων Εθνών γίνεται επί το πλείστον για θέματα μόλυνσης και ρύπανσης του περιβάλλοντος και της γης τους. Ο καναδικός Μεταλλευτικός Κώδικας υπερισχύει του καναδικού Συντάγματος που

φορές ως εντολοδόχα διαχειριστικά τμήματα. Ως συνεχιστές της αποικιοκρατίας οι δυτικές πολυεθνικές επιβάλλουν τους δικούς τους κανόνες σε χώρες και περιοχές του λεγόμενου «τρίτου κόσμου». Άλλη συμπεριφορά θα επιδείξει η μεταλλευτική εταιρεία σε έργα αποκατάστασης του περιβάλλοντος στο Καναδά ή στις ΗΠΑ και άλλη στη Λατινική Αμερική. Η «ευαισθησία» της τροποποιείται και μετασχηματίζεται κατά το δοκούν... Έτσι πρακτικές όπως STD και RTD (υποθαλάσσια ή υποποτάμια απόθεση αποβλήτων) δεν εφαρμόζονται σε Καναδά, Αυστραλία και ΗΠΑ λόγω απαγόρευσης, αλλά τις εφαρμόζουν αλλού.

Όμως, αυτή είναι η μια πτυχή του θέματος «πολυεθνικές εταιρείες εξόρυξης». Μια άλλη εξίσου σημαντική πτυχή είναι η σύγκρουση με ακραίες μεθόδους, όπως για παράδειγμα οι δολοφονικές επιθέσεις των ανά τον κόσμο μεταλλευτικών εταιρειών σε ο,τιδήποτε δεν συμμορφώνεται

ρόλο στην θεμελίωση και εδραίωση του κυρίαρχου ρόλου της Αθήνας, όταν κατά το 508 πχχ ο Κλεισθένης αποφασίζει τη συστηματική εκμετάλλευσή τους. (Ίχνη εξόρυξης χαλκού έχουν βρεθεί και χρονολογούνται από το 3000 πχχ αλλά συστηματική εξόρυξη ξεκινά επί Κλεισθένη). Οι ιστορικοί, ως συνέπεια της λειτουργίας του μεταλλείου, τοποθετούν γύρω στο 580 πχχ την κοπή της αθηναϊκής δραχμής, ενός εκ των πρώτων αργυρών νομισμάτων της Ιστορίας. Τόσο οι Περσικοί Πόλεμοι όσο και η δημιουργία ενός ισχυρού στόλου που θα αποτελέσει την αιχμή του δόρατος της αθηναϊκής εξωτερικής πολιτικής, βασίστηκαν στον άργυρο που εξορυσσόταν στα μεταλλεία του Λαυρίου.

Τα μεταλλεία, λοιπόν, έπαιζαν και παίζουν σημαντικό ρόλο στην ισχύ και στην κυριαρχία του κράτους, όπως και στις διαμορφούμενες οικονομικές σχέσεις. Έτσι απεργίες και εξεγέρσεις καταλύονταν συ-

ντάρτης και δυο ακτιβιστές ενάντια στα μεταλλεία δολοφονήθηκαν στο χωριό Ocapan.

ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ-ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Μια άλλη παράμετρος της βίαιης διείσδυσης του δυτικού πολιτισμού σε περιοχές «πρωτόγονες» είναι η μεταφορά ασθενειών όπως η μαλάρια. Στη χώρα των Yanomami, που καταλαμβάνει εδαφική επικράτεια σε Βενεζουέλα και σε Βραζιλία, οι χίλιοι και πλέον χρυσωρύχοι είναι σύγχρονοι φορείς ασθενειών όπως κάποτε ήταν οι ισπανοί αποικιοκράτες. Και σε αυτήν την περιοχή οι εταιρείες δολοφονούν, καταστρέφουν χωριά και το κυριότερο, οι κάτοικοι πεθαίνουν ανήμποροι να αντιμετωπίσουν τις ξενόφερτες ασθένειες. Υπολογίζεται ότι το 20% των κατοίκων Yanomami απεβίωσαν τα τελευταία 7 χρόνια γι' αυτό το λόγο, κυρίως στην πλευρά της Βενεζουέλας, όπου δεν υπάρχουν αυτόνομες δομές υγείας μη δυτικής και κρατικής ιατρικής, όπως σε άλλες φυλές ιθαγενών. Αλλά η σύγκρουση μεταξύ ιθαγενών και εταιρειών κρατάει χρόνια με πολλά επεισόδια, με σημαντικότερο αυτό που έγινε το 1993, όταν μια ομάδα μεταλλωρύχων εισβάλλει στο χωριό Haximu και δολοφονεί 16 Yanomami μεταξύ αυτών και ένα μωρό. Να σημειώσουμε ότι οι Yanomami διατηρούν αυστηρά την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων και ασφαλώς δεν αναγνωρίζουν τους «αρχηγούς» ενώ η κάθε κοινότητα είναι ανεξάρτητη. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με συναίνεση και περιοδικότητα μετά από τοποθετήσεις οποιουδήποτε θέλει να μιλήσει.

Στις 3 Μάρτη 2013 ο Yukpa Cacique Sabino Romero, δολοφονήθηκε στη Sierra de Perija, γνωστός για τη δράση του. Όταν στις 13/11/2003 ο τότε πρόεδρος Hugo Chavez, ανακοίνωσε την εκμετάλλευση άν-

στην ΒΑ Χαλκιδική, η τότε εταιρεία εξόρυξης TVX GOLD είχε ξεσηκώσει και εκείνη θύελλα αντιδράσεων και συγκρούσεων των κατοίκων με την αστυνομία. Δύο συσχετίσεις που μπορούμε να κάνουμε με το τότε και το τώρα είναι το σταθερό επιχειρηματικό ενδιαφέρον καναδικών εταιριών και οι επίμονες προσπάθειες μερίδας των κατοίκων για αποτροπή της εξόρυξης. Και εάν το δεύτερο θα έπρεπε να είναι αυτονόητο για κάθε ανθρώπινο ον και κάθε κοινότητα που σέβεται την ύπαρξή της, η σταθερή παρουσία καναδικών εταιρειών μάς κίνησε το ενδιαφέρον. Και αυτό γιατί: πώς γίνεται σε ένα κράτος που προβάλλεται ως θεματοφύλακας και προστάτης του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ταυτόχρονα να «ευδοκιμούν» στην επικράτειά του μεταλλευτικές εταιρείες με εντελώς αντίθετο προσανατολισμό; Να τονίσουμε ότι η πραγματικότητα δεν είναι άσπρο-μαύρο ούτε στο θέμα του περιβάλλοντος, ούτε στο θέμα του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Είναι γνωστές άλλωστε οι αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ ιθαγενών-ινδιάνων και του καναδικού κράτους μέχρι την πρόσφατη ιστορία, για την διακριτή μεν, αλλά αφομοίωση-ενσωμάτωση δε, του γηγενούς στοιχείου. Σήμερα, η κυριότερη μορφή έντασης μεταξύ κράτους και Πρώτων Εθνών γίνεται επί το πλείστον για θέματα μόλυνσης και ρύπανσης του περιβάλλοντος και της γης τους. Ο καναδικός Μεταλλευτικός Κώδικας υπερισχύει του καναδικού Συντάγματος που προβλέπει ότι προστατεύονται οι ιθαγενείς κοινότητες. Έτσι έχουν αποφανθεί ομοσπονδιακά δικαστήρια στις δίκες αυτοχθόνων με μεταλλευτικές εταιρείες, όπου ορισμένοι καναδοί ινδιάνοι οδηγήθηκαν στη φυλακή.

Υπολογίζεται ότι πάνω από το 70% των εταιρειών εξόρυξης στον κόσμο είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Τορόντο. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι εταιρείες είναι καναδικών συμφερόντων, αλλά δεν είναι τυχαία η επιλογή μεγάλων εταιρειών να δραστηριοποιηθούν χρηματιστηριακά στον Καναδά. Κρατικές επιχορηγήσεις εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων, φορολογικές ελαφρύνσεις, ελαστικοί κανονισμοί στο Χρηματιστήριο και ατιμωρησία για παραβάσεις της νομοθεσίας σε τρίτες χώρες, είναι μερικοί από τους λόγους που κάνουν τον Καναδά μια «μεταλλευτική υπερδύναμη». Όμως, πώς συ-

φορές ως εντολοδόχα διαχειριστικά τμήματα. Ως συνεχιστές της αποικιοκρατίας οι δυτικές πολυεθνικές επιβάλλουν τους δικούς τους κανόνες σε χώρες και περιοχές του λεγόμενου «τρίτου κόσμου». Άλλη συμπεριφορά θα επιδείξει η μεταλλευτική εταιρεία σε έργα αποκατάστασης του περιβάλλοντος στο Καναδά ή στις ΗΠΑ και άλλη στη Λατινική Αμερική. Η «ευαισθησία» της τροποποιείται και μετασχηματίζεται κατά το δοκούν... Έτσι πρακτικές όπως STD και RTD (υποθαλάσσια ή υποποτάμια απόθεση αποβλήτων) δεν εφαρμόζονται σε Καναδά, Αυστραλία και ΗΠΑ λόγω απαγόρευσης, αλλά τις εφαρμόζουν αλλού.

Όμως, αυτή είναι η μια πτυχή του θέματος «πολυεθνικές εταιρείες εξόρυξης». Μια άλλη εξίσου σημαντική πτυχή είναι η σύγκρουση με ακραίες μεθόδους, όπως για παράδειγμα οι δολοφονικές επιθέσεις των ανά τον κόσμο μεταλλευτικών εταιρειών σε ο,τιδήποτε δεν συμμορφώνεται προς τις επιταγές τους. Δεν είναι οι Σκουριές και η Χαλκιδική η εξαίρεση, είναι ο κανόνας. Οποιοσδήποτε βάλλει εναντίον των εταιρειών εξόρυξης «μαύρο φίδι που τον έφαγε...». Αυτό αποδεικνύεται και από άλλες εγχώριες αντιστάσεις, μεγάλες ή μικρές. Ενδεικτικά να αναφέρουμε την περίπτωση της ΛΑΡΚΟ σε Εύβοια και Φθιώτιδα όπου όποιος ασκεί κριτική στα έργα και στις ημέρες της εταιρείας δέχεται σύσσωμη επίθεση από εταιρεία, σωματείο εργαζομένων και λοιπά τσιράκια. (Παρένθεση: Όταν πριν από μερικούς μήνες ο κ. Τσίπρας επισκέφθηκε τη ΛΑΡΚΟ στη Λάρυμνα και μίλησε στους εργαζομένους της, δεν ανέφερε ούτε μια λέξη για το περιβάλλον και το έγκλημα που διαπράττεται στα βουνά της Εύβοιας και στο βυθό του Βόρειου Ευβοϊκού). Όπως και στη περίπτωση της ΕΛΜΙΝ με τις καταστροφές που επιδεικνύει σε Γκιώνα και Οίτη, τις απειλές, τις αντισυγκεντρώσεις και εν τέλει τον εμπορ-

ρόλο στην θεμελίωση και εδραίωση του κυρίαρχου ρόλου της Αθήνας, όταν κατά το 508 πχχ ο Κλεισθένης αποφασίζει τη συστηματική εκμετάλλευσή τους. (Ίχνη εξόρυξης χαλκού έχουν βρεθεί και χρονολογούνται από το 3000 πχχ αλλά συστηματική εξόρυξη ξεκινά επί Κλεισθένη). Οι ιστορικοί, ως συνέπεια της λειτουργίας του μεταλλείου, τοποθετούν γύρω στο 580 πχχ την κοπή της αθηναϊκής δραχμής, ενός εκ των πρώτων αργυρών νομισμάτων της Ιστορίας. Τόσο οι Περσικοί Πόλεμοι όσο και η δημιουργία ενός ισχυρού στόλου που θα αποτελέσει την αιχμή του δόρατος της αθηναϊκής εξωτερικής πολιτικής, βασίστηκαν στον άργυρο που εξορυσσόταν στα μεταλλεία του Λαυρίου.

Τα μεταλλεία, λοιπόν, έπαιζαν και παίζουν σημαντικό ρόλο στην ισχύ και στην κυριαρχία του κράτους, όπως και στις διαμορφούμενες οικονομικές σχέσεις. Έτσι απεργίες και εξεγέρσεις καταλύονταν συχνά από το στρατό και την αστυνομία, όπως στο Λαύριο και στη Σέριφο με αρκετούς νεκρούς δολοφονημένους από τα όργανα του κράτους. Σήμερα τις δολοφονίες αυτές τις έχουν εκχωρήσει σε παρακρατικά τάγματα τα οποία, όπως θα δούμε και παρακάτω, δολοφονούν με κάθε τρόπο τον οποιονδήποτε αντιστέκεται στα σχέδια των μεταλλευτικών εταιρειών. Είναι χρήσιμο πιστεύουμε να αναφέρουμε ορισμένα γεγονότα αυτής της παρακρατικής-παραεταιρικής δράσης ανά την υφήλιο.

ΦΙΛΙΠΙΝΝΕΣ

Ο πλούσιος ορυκτός πλούτος της χώρας έχει ανοίξει την όρεξη σε πολλές εταιρείες να εξορύξουν, παραβιάζοντας τόσο το περιβάλλον όσο και τις διάφορες φυλές που κατοικούν στο νησιωτικό σύμπλεγμα. Οι αντιστάσεις των κατοίκων είναι ισχυρές γεγονός που όπλισε τις παρακρατικές συμμορίες. Στις 28/01/11 ο Gerry Ortega

νιών όπως η μαλάρια. Στη χώρα των Yanomami, που καταλαμβάνει εδαφική επικράτεια σε Βενεζουέλα και σε Βραζιλία, οι χίλιοι και πλέον χρυσωρύχοι είναι σύγχρονοι φορείς ασθενειών όπως κάποτε ήταν οι ισπανοί αποικιοκράτες. Και σε αυτήν την περιοχή οι εταιρείες δολοφονούν, καταστρέφουν χωριά και το κυριότερο, οι κάτοικοι πεθαίνουν ανήμποροι να αντιμετωπίσουν τις ξενόφερτες ασθένειες. Υπολογίζεται ότι το 20% των κατοίκων Yanomami απεβίωσαν τα τελευταία 7 χρόνια γι' αυτό το λόγο, κυρίως στην πλευρά της Βενεζουέλας, όπου δεν υπάρχουν αυτόνομες δομές υγείας μη δυτικής και κρατικής ιατρικής, όπως σε άλλες φυλές ιθαγενών. Αλλά η σύγκρουση μεταξύ ιθαγενών και εταιρειών κρατάει χρόνια με πολλά επεισόδια, με σημαντικότερο αυτό που έγινε το 1993, όταν μια ομάδα μεταλλωρύχων εισβάλλει στο χωριό Haximu και δολοφονεί 16 Yanomami μεταξύ αυτών και ένα μωρό. Να σημειώσουμε ότι οι Yanomami διατηρούν αυστηρά την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων και ασφαλώς δεν αναγνωρίζουν τους «αρχηγούς» ενώ η κάθε κοινότητα είναι ανεξάρτητη. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με συναίνεση και περιοδικότητα μετά από τοποθετήσεις οποιουδήποτε θέλει να μιλήσει.

Στις 3 Μάρτη 2013 ο Yukpa Cacique Sabino Romero, δολοφονήθηκε στη Sierra de Perija, γνωστός για τη δράση του. Όταν στις 13/11/2003 ο τότε πρόεδρος Hugo Chavez, ανακοίνωσε την εκμετάλλευση άνθρακα μέσω ενός μέγα-μεταλλείου, ο Sabino Romero ήταν ένας από εκείνους που αντέδρασαν από τις κοινότητες των ιθαγενών.

ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ

Στις 26 Δεκεμβρίου 2009 η Dora «Alicia» Sorto Rodriguez, 32 χρονών, δολοφονήθηκε όταν επέστρεφε στο σπίτι της μετά από το πλύσιμο ρούχων στο γειτονικό ποτάμι. Η «Alicia», ήταν οκτώ μηνών έγκυος και μετέφερε τον τριάχρονο γιο της στους ώμους της, όταν δέχθηκε την επίθεση, όπου τραυματίστηκε παράλληλα και το παιδί της.

Στις 17/06/2011 ο Juan Francisco Duran Ayala, φοιτητής και ακτιβιστής ενάντια στις εξορύξεις, δολοφονήθηκε ανεβάζοντας τη λίστα των δολοφονημένων σε πέντε τα τελευταία χρόνια μόνο.

σπρο-μαύρο ούτε στο θέμα του περιβάλλοντος, ούτε στο θέμα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι γνωστές άλλωστε οι αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ ιθαγενών-ινδιάνων και του καναδικού κράτους μέχρι την πρόσφατη ιστορία, για την διακριτή μεν, αλλά αφομοίωση-ενσωμάτωση δε, του γηγενούς στοιχείου. Σήμερα, η κυριότερη μορφή έντασης μεταξύ κράτους και Πρώτων Εθνών γίνεται επί το πλείστον για θέματα μόλυνσης και ρύπανσης του περιβάλλοντος και της γης τους. Ο καναδικός Μεταλλευτικός Κώδικας υπερισχύει του καναδικού Συντάγματος που προβλέπει ότι προστατεύονται οι ιθαγενείς κοινότητες. Έτσι έχουν αποφανθεί ομοσπονδιακά δικαστήρια στις δίκες αυτοχθόνων με μεταλλευτικές εταιρείες, όπου ορισμένοι καναδοί ινδιάνοι οδηγήθηκαν στη φυλακή.

Υπολογίζεται ότι πάνω από το 70% των εταιρειών εξόρυξης στον κόσμο είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Τορόντο. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι εταιρείες είναι καναδικών συμφερόντων, αλλά δεν είναι τυχαία η επιλογή μεγάλων εταιρείων να δραστηριοποιηθούν χρηματιστηριακά στον Καναδά. Κρατικές επιχορηγήσεις εκατοντάδων εκατομμύριων δολαρίων, φορολογικές ελαφρύνσεις, ελαστικοί κανονισμοί στο Χρηματιστήριο και ατιμωρησία για παραβάσεις της νομοθεσίας σε τρίτες χώρες, είναι μερικοί από τους λόγους που κάνουν τον Καναδά μια «μεταλλευτική υπερδύναμη». Όμως, πώς συμπεριφέρεται αυτή η υπερδύναμη στο εσωτερικό της; Σε γενικές γραμμές ακολουθεί τον κανόνα που σημαίνει τήρηση των διαδικασιών και των νόμων που διέπουν το καναδικό κράτος. Οφείλουμε, όμως, να κάνουμε την εξής παρατήρηση. Όλες οι μεγάλες δυτικές δυνάμεις στη σύγχρονη οικονομική και πολιτική ιστορία εφάρμοζαν και εφαρμόζουν άλλη πολιτική εντός και άλλη εκτός. Στο εσωτερικό προσπαθούν να εμφανιστούν ότι ακολουθούν τις δημοκρατικές αρχές τις οποίες καταλύουν στο εξωτερικό και ιδίως στις περιοχές εκείνες όπου η πολιτική κατάσταση είναι είτε ρευστή, είτε η εξουσία εφαρμόζεται από άλλου τύπου καθεστώτα, τις περισσότερες

χή στη Λατινική Αμερική. Η «ευαισθησία» της τροποποιείται και μετασχηματίζεται κατά το δοκούν... Έτσι πρακτικές όπως STD και RTD (υποθαλάσσια ή υποποτάμια απόθεση αποβλήτων) δεν εφαρμόζονται σε Καναδά, Αυστραλία και ΗΠΑ λόγω απαγόρευσης, αλλά τις εφαρμόζουν αλλού.

Όμως, αυτή είναι η μια πτυχή του θέματος «πολυεθνικές εταιρείες εξόρυξης». Μια άλλη εξίσου σημαντική πτυχή είναι η σύγκρουση με ακραίες μεθόδους, όπως για παράδειγμα οι δολοφονικές επιθέσεις των ανά τον κόσμο μεταλλευτικών εταιρειών σε ο,τιδήποτε δεν συμμορφώνεται προς τις επιταγές τους. Δεν είναι οι Σκουριές και η Χαλκιδική η εξαίρεση, είναι ο κανόνας. Οποιοσδήποτε βάλλει εναντίον των εταιρειών εξόρυξης «μαύρο φίδι που τον έφαγε...». Αυτό αποδεικνύεται και από άλλες εγχώριες αντιστάσεις, μεγάλες ή μικρές. Ενδεικτικά να αναφέρουμε την περίπτωση της ΛΑΡΚΟ σε Εύβοια και Φθιώτιδα όπου όποιος ασκεί κριτική στα έργα και στις ημέρες της εταιρείας δέχεται σύσσωμη επίθεση από εταιρεία, σωματείο εργαζομένων και λοιπά τσιράκια. (Παρένθεση: Όταν πριν από μερικούς μήνες ο κ. Τσίπρας επισκέφθηκε τη ΛΑΡΚΟ στη Λάρυμνα και μίλησε στους εργαζομένους της, δεν ανέφερε ούτε μια λέξη για το περιβάλλον και το έγκλημα που διαπράττεται στα βουνά της Εύβοιας και στο βυθό του βόρειου Ευβοϊκού). Όπως και στη περίπτωση της ΕΛΜΙΝ με τις καταστροφές που επιδεικνύει σε Γκιώνα και Οίτη, τις απειλές, τις αντισυγκεντρώσεις και εν τέλει τον εμπρησμό του σπιτιού κατοίκου της περιοχής προς παραδειγματισμό. Μια πρακτική που εφαρμόζεται σε όσους αντιδρούν, ενώ όπως δείχνει βίντεο που κυκλοφόρησε, στη Γουατεμάλα το 2007, εμφανίζει υπαλλήλους της εταιρείας Skye Resources να καίνε σπίτια των κατοίκων σε περιοχή μεταλλείου υπό κατασκευή. Θεωρούμε ότι ο όρος «κράτος εν κράτει» δεν βρίσκει μεγαλύτερη ταύτιση από εκείνη που συνδέει το κράτος με τις μεταλλευτικές εταιρείες εξόρυξης ή το αντίστροφο. Άλλωστε, η σημασία των μεταλλείων για τα κράτη ήταν ανέκαθεν τεράστιας σημασίας. Έτσι, τα μεταλλεία του Λαυρίου έπαιξαν καθοριστικό

μεταλλείου, τοποθετούν γύρω στο 580 π.Χ. την κοπή της αθηναϊκής δραχμής, ενός εκ των πρώτων αργυρών νομισμάτων της Ιστορίας. Τόσο οι Περσικοί Πόλεμοι όσο και η δημιουργία ενός ισχυρού στόλου που θα αποτελέσει την αιχμή του δόρατος της αθηναϊκής εξωτερικής πολιτικής, βασίστηκαν στον άργυρο που εξορυσσόταν στα μεταλλεία του Λαυρίου.

Τα μεταλλεία, λοιπόν, έπαιζαν και παίζουν σημαντικό ρόλο στην ισχύ και στην κυριαρχία του κράτους, όπως και στις διαμορφούμενες οικονομικές σχέσεις. Έτσι απεργίες και εξεγέρσεις καταλύονταν συχνά από το στρατό και την αστυνομία, όπως στο Λαύριο και στη Σέριφο με αρκετούς νεκρούς δολοφονημένους από τα όργανα του κράτους. Σήμερα τις δολοφονίες αυτές τις έχουν εκχωρήσει σε παρακρατικά τάγματα τα οποία, όπως θα δούμε και παρακάτω, δολοφονούν με κάθε τρόπο τον οποιονδήποτε αντιστέκεται στα σχέδια των μεταλλευτικών εταιρειών. Είναι χρήσιμο πιστεύουμε να αναφέρουμε ορισμένα γεγονότα αυτής της παρακρατικής-παραεταιρικής δράσης ανά την υφήλιο.

ΦΙΛΙΠΙΝΝΕΣ

Ο πλούσιος ορυκτός πλούτος της χώρας έχει ανοίξει την όρεξη σε πολλές εταιρείες να εξορύξουν, παραβιάζοντας τόσο το περιβάλλον όσο και τις διάφορες φυλές που κατοικούν στο νησιωτικό σύμπλεγμα. Οι αντιστάσεις των κατοίκων είναι ισχυρές γεγονός που όπλισε τις παρακρατικές συμμορίες. Στις 28/01/11 ο Gerry Ortega δολοφονήθηκε στη νήσο Palawan με πυροβολισμό, ενώ και στο παρελθόν είχε δεχθεί απειλές. Ο Ortega συμμετείχε ενεργά στην προσπάθεια μη εξόρυξης του νικελίου από τη περιοχή που ζουν οι ιθαγενείς και θα επέφερε σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, καταστρέφοντας τα δάση και την κύρια πηγή τροφοπαραγωγής για 40.000 ανθρώπους.

Στις 18 Οκτωβρίου 2012 στρατιώτες δολοφόνησαν την Juvy Capion, που ήταν και τριών μηνών έγκυος, και τα δύο από τα παιδιά της ενώ ακόμη ένα παιδί τραυματίστηκε αλλά σώθηκε.

Στις 9 Δεκεμβρίου 2012 ένας αγρότης-α-

16 Yanomami μεταξύ αυτών και ένα μωρό. Να σημειώσουμε ότι οι Yanomami διατηρούν αυστηρά την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων και ασφαλώς δεν αναγνωρίζουν τους «αρχηγούς» ενώ η κάθε κοινότητα είναι ανεξάρτητη. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με συναίνεση και περιοδικότητα μετά από τοποθετήσεις οποιουδήποτε θέλει να μιλήσει.

Στις 3 Μάρτη 2013 ο Yukpa Cacique Sabino Romero, δολοφονήθηκε στη Sierra de Perija, γνωστός για τη δράση του. Όταν στις 13/11/2003 ο τότε πρόεδρος Hugo Chavez, ανακοίνωσε την εκμετάλλευση άνθρακα μέσω ενός μέγα-μεταλλείου, ο Sabino Romero ήταν ένας από εκείνους που αντέδρασαν από τις κοινότητες των ιθαγενών.

ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ

Στις 26 Δεκεμβρίου 2009 η Dora «Alicia» Sorto Rodriguez, 32 χρονών, δολοφονήθηκε όταν επέστρεφε στο σπίτι της μετά από το πλύσιμο ρούχων στο γειτονικό ποτάμι. Η «Alicia», ήταν οκτώ μηνών έγκυος και μετέφερε τον τριάχρονο γιο της στους ώμους της, όταν δέχθηκε την επίθεση, όπου τραυματίστηκε παράλληλα και το παιδί της.

Στις 17/06/2011 ο Juan Francisco Duran Ayala, φοιτητής και ακτιβιστής ενάντια στις εξορύξεις, δολοφονήθηκε ανεβάζοντας τη λίστα των δολοφονημένων σε πέντε τα τελευταία χρόνια μόνο.

ΜΕΞΙΚΟ

Στην επαρχία των Τσιάπας, στην πόλη Chicomuselo, δολοφονήθηκε στις 30/11/2009 ο Mariano Abarca, μετά από πυροβολισμό στο κεφάλι και ενώ είχε δεχθεί απειλές για τη ζωή του λίγες μέρες πριν. Μεσολάβησε γραπτή ένσταση του Mariano Abarca ενάντια στην καναδική εταιρεία Blackfire...

Επίσης στις 22 Οκτωβρίου 2012 οι Ismael Solorio Urrutia και η Manuelita Solis Contreras δολοφονήθηκαν στην πόλη Chihuahua. Και οι δύο ήταν μέλη της REMA (Mexican Network of Mining-Affected Com-

συνέχεια στη σελίδα 6

munities) και μάχονταν για την προστασία του υδροφόρου ορίζοντα και της βιοποικιλότητας της περιοχής από τις 400 γεωτρήσεις που είχε εξασφαλίσει η καναδική εταιρεία MAGSILVER να πραγματοποιήσει στη περιοχή.

Στην Οαχάκα στις 16/03/12 δολοφονήθηκε ο Bernado Vasquez, ο οποίος αγωνιζόταν ενάντια στις δραστηριότητες της Canada's Fortuna Silver.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

Την 1η Σεπτέμβρη 2011 δολοφονείται ο Jose Reinel Restrepo στην Marmato της κεντροδυτικής Κολομβίας. Ο Restrepo τασσόταν ενάντια στην εξόρυξη χρυσού ανοικτής επιφάνειας από την καναδική εταιρεία Medoro Resources και προφανώς πλήρωσε με τη ζωή του αυτή του τη στάση.

ΚΟΝΓΚΟ

Η αιματοχυσία με 5,4 εκατ. ανθρώπους νεκρούς, την περίοδο 1998-2003, στον γνωστό και ως «Παγκόσμιο Πόλεμο της Αφρικής», όπου ενεπλάκησαν σε αυτόν οκτώ αφρικάνικες χώρες και μεγάλες πολυεθνικές, είχε χρώμα και άρωμα από τον πληθωρικό ορυκτό πλούτο, που για δεκαετίες ο δικτάτορας Μομπούτου ως πολιτικός διαχειριστής της Δύσης για λογαριασμό 85 μεταλλευτικών εταιρειών που αναφέρονται σε έγγραφο του ΟΗΕ, καταδυνάστευε και καταλήστευε παράλληλα.

Η λίστα με τις δολοφονίες ανθρώπων που εναντιώθηκαν στις μεταλλευτικές δραστηριότητες εταιρειών, όπως και οι εκτοπίσεις και οι πόλεμοι για τον ορυκτό πλούτο δεν εξαντλείται σε ένα σημείωμα. Είναι ενδεικτικό όμως τόσο των πρακτικών όσο και των προθέσεων εκείνων που τα οφέλη –κυρίως οικονομικά– είναι τεράστια. Και επί πλέον επειδή χωρίς μεταλλεύματα δεν υφίστανται λογής λογής γκατζετάκια ή οπτικές ίνες για να στηρίξουν τον σύγχρονο τεχνολογικό πολιτισμό, η επιβολή δεν γίνεται μονάχα με όρους οικονομικούς αλλά και ως συνέπεια των ευρύτερων παγκοσμιοποιημένων πολιτικών σχεδιασμών. Και, επιπλέον, γι' αυτό η εναντίωση σε ένα μεταλλείο οφείλει να συνοδεύεται και από την απαξίωση σε καταναλωτικά προϊόντα ως στάση.

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Πηγές:
www.dominionpaper.ca

Μάθημα για

Του Chellis Glendinning

Οι πολιτισμοί, τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος, που διατηρούν πιστεύω και πρακτικές που βασίζονται σε μια σχέση σεβασμού με τον φυσικό κόσμο έχουν κοινές κοσμολογικές αξίες, έχουν κοινές κοινωνικές πρακτικές. Οι πρακτικές αυτές, μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα διότι αποτελούν το μοντέλο κοινωνικών δομών που ονειρευόμαστε, που προσπαθούμε –συνήθως ανεπιτυχώς, να αναπαράγουμε. Τι συμβαίνει όταν οι άνθρωποι ζουν σε στενή σχέση με τη Γη; Η κοινωνία που διαμορφώνουμε θα είναι πιθανολογώ συμμετοχική, δημοκρατική, θα διέπεται από αρχές ισότητας, οι άνθρωποι θα έχουν ελεύθερο χρόνο, θα είναι οικολογική και βιώσιμη. Όπως η μεστή ολότητα του φυσικού κόσμου, τέτοιου είδους πρακτικές διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από την ψυχική κατάσταση των ανθρώπων, που πηγάζει από υγιείς ψυχές και που ταυτόχρονα προστατεύουν από το να αναδυθούν ψυχολογικές διαστροφές, όπως οι καταχρήσεις και η κακομεταχείριση.

Κατασκευάζοντας γυαλί στα Νησιά του Σολομώντα

Η πλήρης συμμετοχή στην ζωή και την επιβίωση της ομάδας είναι μια από αυτές τις πρακτικές. Σε πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση, ο κάθε ένας σχεδόν είναι ένας ειδικός, ή τουλάχιστον έχει τις ικανότητες να εκτελέσει σχεδόν κάθε μια από τις εργασίες της ομάδας. Αντιθέτως, ελάχιστοι από εμάς έχουμε τις ικανότητες, και ακόμη λιγότεροι είμαστε ειδικοί στο να εκτελέσουμε, λίγες και άνευ σημασίας εργασίες που συμβάλλουν στην λειτουργία της κοινωνίας μας. Και, ακόμη χειρότερα, καθώς οι τεχνολογίες μας γίνονται όλο και πιο σύνθετες και η κοινωνία μας γίνεται όλο και πιο κατακερματισμένη, γινόμαστε όλο και λιγότερο ικανοί. Μόλις ένα πολύ μικρό ποσοστό από εμάς γνωρίζει πώς να εγγράψει μια τηλεφωνούνται, όχι σαν καταναλωτής και όχι διαμέσου αντιπροσώπου, αλλά με ενεργή συμμετοχή, και ως ολοκληρωμένο άτομο.»[1]

Η Φράνσις Χάργουντ έμαθε γύρω από την συμμετοχή αυτή στα κοινά, στη διάρκεια της έρευνάς της στα Νησιά του Σολωμόντα στις αρχές της δεκαετίας του '60.[2] Μια μέρα, διηγείται, μια ομάδα κατοίκων την επισκέφθηκε στην καλύβα της. Κάθισαν κάταχαμα, σε στρώματα από γρασίδι και της είπαν: «Από τότε που ήρθες εδώ, μας ρωτάς πολλά πράγματα. Τώρα, θα θέλαμε να μας απαντήσεις εσύ σε κάτι.» Η Χάργουντ ζωήρεψε με ενδιαφέρον. «Παρακαλώ...», είπε ένας από τα μέλη της φυλής καθώς σήκωσε ένα αντικείμενο από γυαλί (ποτήρι) που είχε φέρει μαζί της εκείνη, «πες μας πως κατασκευάζεται αυτό;». «Χμμ, ε να....», μουρμούρισε, προσπαθώντας να βρει τις κατάλληλες λέξεις για να εξηγήσει την διαδικασία. «Είναι αρκετά εύκολο. Παίρνεις την άμμο, και την ζεσταίνεις με φωτιά, και μετά φτιάχνεις ένα καλούπι μέσα στο οποίο χύνεις το γυαλί.» «Χα-χα!», αναφώνησαν οι κάτοικοι του νησιού, κουνώντας με ενθουσιασμό τα κεφάλια τους, και δίνοντας το αντικείμενο από χέρι σε χέρι. «Τότε θα σε συναντήσουμε αύριο στην παραλία το ξημέρωμα – και θα μας δείξεις πως γίνεται.»

Η Χάργουντ είχε μείνει έκπληκτη. Ήδη, προσπαθούσε να επικοινωνήσει σε μια γλώσσα που κατείχε ελάχιστα, και ένιωθε την αποτυχία στο να περιγράψει τόσο δαιδαλώδη φαινόμενα, όπως η βιομηχανική επεξεργασία, η εργοστασιακή κατασκευή και ο καταμερισμός εργασίας. Οι επισκέπτες της δεν κατάλαβαν τίποτε από όσα τους εξηγούσε. Κατάλαβαν όμως ότι δεν μπορούσε να τους συναντήσει στην ακτή. Στη συνέχεια, διέδωσαν στην κοινότητα ότι ο πραγματικός λόγος που η Χάργουντ είχε έρθει εκεί ήταν πως την ξαπόστειλαν από τον τόπο καταγωγής της γιατί ήταν ανίκανη και ακαμάτρα ακό-

Σέιλ γράφει, «Αν ένα ποντίκι ήταν τόσο μεγάλο όσο ένας ελέφαντας, θα έπρεπε να μετατραπεί σε ελέφαντα – θα έπρεπε να αναπτύξει τέτοια χαρακτηριστικά, όπως βαριά κοντόχοντρα πόδια για να αντέχει το απίστευτο βάρος του».[4]

Οι μικρές κοινωνίες, που όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους είναι ένα παγκόσμιο χαρακτηριστικό των κοινωνιών που βασίζονται στη φύση, μάλιστα είναι το κατ' εξοχήν χαρακτηριστικό τους. Σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο Τζόζεφ Μπέρντσελ, πεντακόσιοι άνθρωποι είναι μια κοινότητα-μοντέλο στους Αβορίγινες της Αυστραλίας, που βασίζονται στη φύση, με δεκαπέντε ως πενήντα μέλη ανά λωρίδα γης εντός της ευρύτερης κοινωνίας των πεντακοσίων ανθρώπων.[5] Την εποχή της έλευσης του Κολόμβου στην Βόρειο Αμερική, υπολογίζεται πως πενηνταέξι άνθρωποι αντιστοιχούσαν σε κάθε πενήντα τετραγωνικά μίλια στην ακτογραμμή της Καλιφόρνια. Στα νότιοδυτικά ο αριθμός ήταν δεκατέσσερεις, ενώ στα ανατολικά του Μισσισσιππί μόλις εννέα.[6] Ο μέσος αριθμός των ανθρώπων ανά τετραγωνικό μίλι σε όλες τις καταγεγραμμένες ομάδες κυνηγών-τροφοσυλλεκτών είναι ένας. (σ.τ.μ !)[7]

Η λήψη αποφάσεων με δημοκρατικό τρόπο είναι, επίσης, ένα κοινό χαρακτηριστικό στους λαούς που βασίζονται στη φύση. Λόγω της συνεχούς επαφής πρόσωπο με πρόσωπο, καθώς και της ύπαρξης συμβουλίων για τη λήψη αποφάσεων σε ορισμένες κοινότητες, κάθε μέλος έχει τη δυνατότητα να συζητήσει, να κάνει προτάσεις, να τον ακούσουν οι υπόλοιποι, και να συμμετέχει στην καθοδήγηση

πλήρωσε με τη ζωή του αυτή τη στάση.

ΚΟΝΓΚΟ

Η αιματοχυσία με 5,4 εκατ. ανθρώπους νεκρούς, την περίοδο 1998-2003, στον γνωστό και ως «Παγκόσμιο Πόλεμο της Αφρικής», όπου ενεπλάκησαν σε αυτόν οκτώ αφρικάνικες χώρες και μεγάλες πολυεθνικές, είχε χρώμα και άρωμα από τον πληθωρικό ορυκτό πλούτο, που για δεκαετίες ο δικτάτορας Μομπούτου ως πολιτικός διαχειριστής της Δύσης για λογαριασμό 85 μεταλλευτικών εταιρείων που αναφέρονται σε έγγραφο του ΟΗΕ, καταδυνάστευε και καταλήστευε παράλληλα.

Η λίστα με τις δολοφονίες ανθρώπων που εναντιώθηκαν στις μεταλλευτικές δραστηριότητες εταιρειών, όπως και οι εκτοπίσεις και οι πόλεμοι για τον ορυκτό πλούτο δεν εξαντλείται σε ένα σημείωμα. Είναι ενδεικτικό όμως τόσο των πρακτικών όσο και των προθέσεων εκείνων που τα οφέλη –κυρίως οικονομικά– είναι τεράστια. Και επί πλέον επειδή χωρίς μεταλλεύματα δεν υφίστανται λογής λογής γκατζετάκια ή οπτικές ίνες για να στηρίξουν τον σύγχρονο τεχνολογικό πολιτισμό, η επιβολή δεν γίνεται μονάχα με όρους οικονομικούς αλλά και ως συνέπεια των ευρύτερων παγκοσμιοποιημένων πολιτικών σχεδιασμών. Και, επιπλέον, γι' αυτό η εναντίωση σε ένα μεταλλείο οφείλει να συνοδεύεται και από την απαξίωση σε καταναλωτικά προϊόντα ως στάση.

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Πηγές:
www.dominionpaper.ca
http://antigoldgreece.wordpress.com

τη Γη; Η κοινωνία που διαμορφώνουμε θα είναι πιθανολογώ συμμετοχική, δημοκρατική, θα διέπεται από αρχές ισότητας, οι άνθρωποι θα έχουν ελεύθερο χρόνο, θα είναι οικολογική και βιώσιμη. Όπως η μεστή ολότητα του φυσικού κόσμου, τέτοιου είδους πρακτικές διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από την ψυχική κατάσταση των ανθρώπων, που πηγάζει από υγιείς ψυχές και που ταυτόχρονα προστατεύουν από το να αναδυθούν ψυχολογικές διαστροφές, όπως οι καταχρήσεις και η κακομεταχείριση.

Κατασκευάζοντας γυαλί στα Νησιά του Σολομώντα

Η πλήρης συμμετοχή στην ζωή και την επιβίωση της ομάδας είναι μια από αυτές τις πρακτικές. Σε πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση, ο κάθε ένας σχεδόν είναι ένας ειδικός, ή τουλάχιστον έχει τις ικανότητες να εκτελέσει σχεδόν κάθε μια από τις εργασίες της ομάδας. Αντιθέτως, ελάχιστοι από εμάς έχουμε τις ικανότητες, και ακόμη λιγότεροι είμαστε ειδικοί στο να εκτελέσουμε, λίγες και άνευ σημασίας εργασίες που συμβάλλουν στην λειτουργία της κοινωνίας μας. Και, ακόμη χειρότερα, καθώς οι τεχνολογίες μας γίνονται όλο και πιο σύνθετες και η κοινωνία μας γίνεται όλο και πιο κατακερματισμένη, γινόμαστε όλο και λιγότερο ικανοί. Μόλις ένα πολύ μικρό ποσοστό από εμάς γνωρίζει πώς να εγγράψει μια τηλεοπτική εκπομπή σε βίντεο/dvd, να επιδιορθώσει μια ηλεκτρονική συσκευή, ή να κατανοήσει μια ειδοποίηση ότι κέρδισες το λαχείο. «Αυτό είναι το σχέδιο για ένα βομβαρδιστικό Β-1», είπε η Κάντις Μπέργκεν (σ.τ.μ. Αμερικανίδα ηθοποιός) το 1993 σε μια διαφήμιση σε τηλεοπτικά κανάλια για κινητά. «Αυτό είναι το σχέδιο για το DNA και είναι ένα σχέδιο για το απώτερο μέλλον. Τι το κοινό έχουν; Δεν μπορείς να κατανοήσεις ούτε μια από αυτές!». Εν τω μεταξύ, οι μόνες δραστηριότητες τις οποίες μοιάζει να έχουμε κοινές είναι η κατανάλωση (το «σόπινγκ»), η οδήγηση και η παρακολούθηση τηλεόρασης. Αυτή η στενωπός δεν έχει σχέση με το πώς εξελίχθηκε το ανθρώπινο είδος.

Σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο Στάνλευ Ντάιαμοντ, ο μέσος άνδρας της αφρικανικής φυλής κυνηγών-τροφοσυλλεκτών-βοσκών Νάμα είναι «ένας ειδικός σε θέματα κυνηγιού, ένας ικανός παρατηρη-

ρεψε με ενδιαφέρον: «Παρακαλώ...», είπε ένας από τα μέλη της φυλής καθώς σήκωσε ένα αντικείμενο από γυαλί (ποτήρι) που είχε φέρει μαζί της εκείνη, «πες μας πως κατασκευάζεται αυτό;». «Χμμ, ε να....», μουρμούρισε, προσπαθώντας να βρει τις κατάλληλες λέξεις για να εξηγήσει την διαδικασία. «Είναι αρκετά εύκολο. Παίρνεις την άμμο, και την ζεσταίνεις με φωτιά, και μετά φτιάχνεις ένα καλούπι μέσα στο οποίο χύνεις το γυαλί.» «Χα-χα!», αναφώνησαν οι κάτοικοι του νησιού, κουνώντας με ενθουσιασμό τα κεφάλια τους, και δίνοντας το αντικείμενο από γυαλί από χέρι σε χέρι. «Τότε θα σε συναντήσουμε αύριο στην παραλία το ξημέρωμα – και θα μας δείξεις πως γίνεται.»

Η Χάργουντ είχε μείνει έκπληκτη. Ήδη, προσπαθούσε να επικοινωνήσει σε μια γλώσσα που κατείχε ελάχιστα, και ένιωθε την αποτυχία στο να περιγράψει τόσο δαιδαλώδη φαινόμενα, όπως η βιομηχανική επεξεργασία, η εργοστασιακή κατασκευή και ο καταμερισμός εργασίας. Οι επισκέπτες της δεν κατάλαβαν τίποτε από όσα τους εξηγούσε. Κατάλαβαν όμως ότι δεν μπορούσε να τους συναντήσει στην ακτή. Στη συνέχεια, διέδωσαν στην κοινότητα ότι ο πραγματικός λόγος που η Χάργουντ είχε έρθει εκεί ήταν πως την ξαπόστειλαν από τον τόπο καταγωγής της γιατί ήταν ανίκανη και ακαμάτρα ακόμη και για να εκτελέσει την πιο απλή εργασία του πολιτισμού της.

Σχηματισμοί στον αέρα

Η δημοκρατία είναι η δεύτερη πρακτική που είναι κοινή στους πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση. Σε ένα δημοκρατικό σύστημα κάθε μέλος της ομάδας έχει την δυνατότητα να συμμετέχει στην λήψη αποφάσεων. Όλοι μας το υποστηρίζουμε αυτό. Οι κραυγές για δημοκρατία που το 1989 ακούστηκαν σε όλο τον κόσμο από την Ανατολική Ευρώπη, την Σοβιετική Ένωση και την Κίνα, και οι ψυχικές δονήσεις που προκάλεσαν σε εκατομμύρια άλλους, ήταν μια από τα πιο παθιασμένες εκδηλώσεις του 20ου αιώνα. Όμως, η πραγματικά ικανοποιητική συμμετοχική δημοκρατία μοιάζει πάντα να μας ξεφεύγει, ακόμη και για όσους ζουν σε μια από τις «μεγάλες» δημοκρατίες που εμφανί-

Μάθημα για

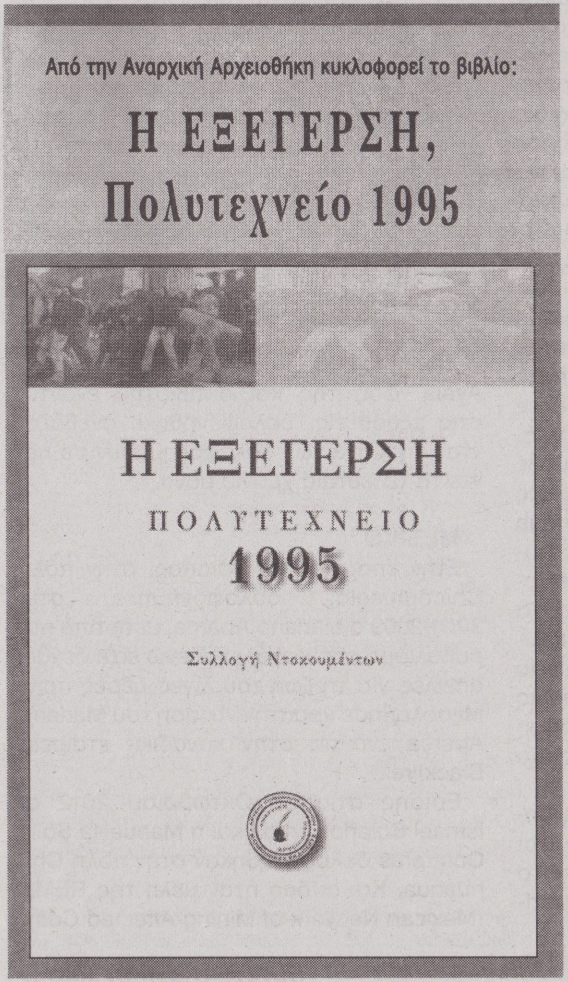
στραλίας, που βασίζονται στη φύση, με δεκαπέντε ως πενήντα μέλη ανά λωρίδα γης εντός της ευρύτερης κοινωνίας των πεντακοσίων ανθρώπων.[5] Την εποχή της έλευσης του Κολόμβου στην Βόρειο Αμερική, υπολογίζεται πως πενηνταέξι άνθρωποι αντιστοιχούσαν σε κάθε πενήντα τετραγωνικά μίλια στην ακτογραμμή της Καλιφόρνια. Στα νότιοδυτικά ο αριθμός ήταν δεκατέσσερεις, ενώ στα ανατολικά του Μισσισιππί μόλις εννέα.[6] Ο μέσος αριθμός των ανθρώπων ανά τετραγωνικό μίλι σε όλες τις καταγεγραμμένες ομάδες κυνηγών-τροφοσυλλεκτών είναι ένας. (σ.τ.μ !)[7]

Η λήψη αποφάσεων με δημοκρατικό τρόπο είναι, επίσης, ένα κοινό χαρακτηριστικό στους λαούς που βασίζονται στη φύση. Λόγω της συνεχούς επαφής πρόσωπο με πρόσωπο, καθώς και της ύπαρξης συμβουλίων για τη λήψη αποφάσεων σε ορισμένες κοινότητες, κάθε μέλος έχει τη δυνατότητα να συζητήσει, να κάνει προτάσεις, να τον ακούσουν οι υπόλοιποι, και να συμμετέχει στην καθοδήγηση της ομάδας. Στη φυλή Μπαμπούτι (σ.τ.μ. Bambuti) (πυγμαίοι) του Αφρικανικού Κονγκό, οι διαπροσωπικές έριδες και οι πράξεις βίας διευθετούνται χωρίς κάποιον εμφανή επίσημο μηχανισμό. Ο καθένας μπορεί να συζητήσει οποιοδήποτε θέμα που αφορά την κοινότητα, και ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει στην εξεύρεση λύσεων. Κάθε διαφορά επιλύεται με το που προκύπτει, σύμφωνα με την ιδιαίτερη φύση της, και η ευθύνη για την απονομή δικαιοσύνης πάντα θεωρείται ότι βαραίνει την κοινότητα στο σύνολό της.[8] Σε πολλές ομάδες που βασίζονται στη φύση, επειδή κάθε μέλος ηλικίας άνω των δώδεκα ετών είναι σε θέση να επιβιώσει στην άγρια φύση μόνο του ή να ενταχθεί σε μια άλλη ομάδα, μπορεί επιλέξει να φύγει, αν δεν του αρέσει μια απόφαση. Κυριαρχεί μια αίσθηση της ελευθερίας που μπορούμε να εννοήσουμε δύσκο-

λη –κυρίως οικονομικά– είναι τεράστια. Και επιπλέον επειδή χωρίς μεταλλεύματα δεν υφίστανται λογής λογής γκατζετάκια ή οπτικές ίνες για να στηρίξουν τον σύγχρονο τεχνολογικό πολιτισμό, η επιβολή δεν γίνεται μονάχα με όρους οικονομικούς αλλά και ως συνέπεια των ευρύτερων παγκοσμιοποιημένων πολιτικών σχεδιασμών. Και, επιπλέον, γι' αυτό η εναντίωση σε ένα μεταλλείο οφείλει να συνοδεύεται και από την απαξίωση σε καταναλωτικά προϊόντα ως στάση.

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Πηγές:
www.dominionpaper.ca
http://antigoldgreece.wordpress.com

ναι ένας ειδικός, ή τουλάχιστον έχει τις ικανότητες να εκτελέσει σχεδόν κάθε μια από τις εργασίες της ομάδας. Αντιθέτως, ελάχιστοι από εμάς έχουμε τις ικανότητες, και ακόμη λιγότεροι είμαστε ειδικοί στο να εκτελέσουμε, λίγες και άνευ σημασίας εργασίες που συμβάλλουν στην λειτουργία της κοινωνίας μας. Και, ακόμη χειρότερα, καθώς οι τεχνολογίες μας γίνονται όλο και πιο σύνθετες και η κοινωνία μας γίνεται όλο και πιο κατακερματισμένη, γινόμαστε όλο και λιγότερο ικανοί. Μόλις ένα πολύ μικρό ποσοστό από εμάς γνωρίζει πώς να εγγράψει μια τηλεοπτική εκπομπή σε βίντεο/dvd, να επιδιορθώσει μια ηλεκτρονική συσκευή, ή να κατανοήσει μια ειδοποίηση ότι κέρδισες το λαχείο. «Αυτό είναι το σχέδιο για ένα βομβαρδιστικό Β-1», είπε η Κάντις Μπέργκεν (σ.τ.μ. Αμερικανίδα ηθοποιός) το 1993 σε μια διαφήμιση σε τηλεοπτικά κανάλια για κινητά. «Αυτό είναι το σχέδιο για το DNA και είναι ένα σχέδιο για το απώτερο μέλλον. Τι το κοινό έχουν; Δεν μπορείς να κατανοήσεις ούτε μια από αυτές!». Εν τω μεταξύ, οι μόνες δραστηριότητες τις οποίες μοιάζει να έχουμε κοινές είναι η κατανάλωση (το «σόπινγκ»), η οδήγηση και η παρακολούθηση τηλεόρασης. Αυτή η στενωπός δεν έχει σχέση με το πώς εξελίχθηκε το ανθρώπινο είδος.

Σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο Στάνλευ Νταϊαμοντ, ο μέσος άνδρας της αφρικανικής φυλής κυνηγών-τροφοσυλλεκτών-βοσκών Νάμα είναι «ένας ειδικός σε θέματα κυνηγιού, ένας ικανός παρατηρητής της φύσης, ένας χειροτέχνης που μπορεί να κατασκευάσει μια σειρά εργαλείων και όπλων, ένας κτηνοτρόφος που γνωρίζει τις συνήθειες και τις ανάγκες του κοπαδιού, ένα άτομο με άμεση συμμετοχή σε μια ποικιλία τελετουργικών και τελετών της φυλής του, και μάλλον θα κατέχει καλά τους θρύλους, τους μύθους και τις παροιμίες της φυλής του.» Ο Νταϊαμοντ συνεχίζει: «Ο μέσος πρωτόγονος άνθρωπος είναι πιο ολοκληρωμένος, στην κυριολεξία, από τους περισσότερους πολιτισμένους ανθρώπους. Συμμετέχει περισσότερο και πιο άμεσα στις πολιτιστικές δυνατότητες που του προσφέ-

Η Χάργουντ είχε μείνει έκπληκτη. Ήδη, προσπαθούσε να επικοινωνήσει σε μια γλώσσα που κατείχε ελάχιστα, και ένιωθε την αποτυχία στο να περιγράψει τόσο δαιδαλώδη φαινόμενα, όπως η βιομηχανική επεξεργασία, η εργοστασιακή κατασκευή και ο καταμερισμός εργασίας. Οι επισκέπτες της δεν κατάλαβαν τίποτε από όσα τους εξηγούσε. Κατάλαβαν όμως ότι δεν μπορούσε να τους συναντήσει στην ακτή. Στη συνέχεια, διέδωσαν στην κοινότητα ότι ο πραγματικός λόγος που η Χάργουντ είχε έρθει εκεί ήταν πως την ξαπόστειλαν από τον τόπο καταγωγής της γιατί ήταν ανίκανη και ακαμάτρα ακόμη και για να εκτελέσει την πιο απλή εργασία του πολιτισμού της.

Σχηματισμοί στον αέρα

Η δημοκρατία είναι η δεύτερη πρακτική που είναι κοινή στους πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση. Σε ένα δημοκρατικό σύστημα κάθε μέλος της ομάδας έχει την δυνατότητα να συμμετέχει στην λήψη αποφάσεων. Όλοι μας το υποστηρίζουμε αυτό. Οι κραυγές για δημοκρατία που το 1989 ακούστηκαν σε όλο τον κόσμο από την Ανατολική Ευρώπη, την Σοβιετική Ένωση και την Κίνα, και οι ψυχικές δονήσεις που προκάλεσαν σε εκατομμύρια άλλους, ήταν μια από τα πιο παθιασμένες εκδηλώσεις του 20ου αιώνα. Όμως, η πραγματικά ικανοποιητική συμμετοχική δημοκρατία μοιάζει πάντα να μας ξεφεύγει, ακόμη και για όσους ζουν σε μια από τις «μεγάλες» δημοκρατίες που εμφανίστηκαν με τον Διαφωτισμό.

Η ουσία του ζητήματος είναι ένας παράγοντας που δεν τον έχουμε σε μεγάλη υπόληψη, η κλίμακα. Η δημοκρατία αυτομάτως καταλύεται όταν η κοινωνία γίνεται πολυάριθμη ώστε να είναι αδύνατη η ενεργή συμμετοχή του κάθε ατόμου στα κοινά. Όπως δηλώνει ο αυστριακός πολιτικός φιλόσοφος Λέοπολντ Κορ, «Όταν κάτι είναι λάθος, τα μεγέθη είναι μεγάλα».(3) Σε ένα πιο χιουμοριστικό σχόλιο για τις δυσκίνητες ιεραρχίες και γραφειοκρατίες που αναπτύσσονται ακόμη και στις δημοκρατίες με τις πιο καλές προθέσεις, ο κοινωνικός κριτικός Κιρκπάτρικ

λικά του Μισισιπή μόλις εννέα.(6) Ο μέσος αριθμός των ανθρώπων ανά τετραγωνικό μίλι σε όλες τις καταγεγραμμένες ομάδες κυνηγών-τροφοσυλλεκτών είναι ένας. (σ.τ.μ !)(7)

Η λήψη αποφάσεων με δημοκρατικό τρόπο είναι, επίσης, ένα κοινό χαρακτηριστικό στους λαούς που βασίζονται στη φύση. Λόγω της συνεχούς επαφής πρόσωπο με πρόσωπο, καθώς και της ύπαρξης συμβουλίων για τη λήψη αποφάσεων σε ορισμένες κοινότητες, κάθε μέλος έχει τη δυνατότητα να συζητήσει, να κάνει προτάσεις, να τον ακούσουν οι υπόλοιποι, και να συμμετέχει στην καθοδήγηση της ομάδας. Στη φυλή Μπαμπούτι (σ.τ.μ. Bambuti) (πυγμαίοι) του Αφρικανικού Κονγκό, οι διαπροσωπικές έριδες και οι πράξεις βίας διευθετούνται χωρίς κάποιον εμφανή επίσημο μηχανισμό. Ο καθένας μπορεί να συζητήσει οποιοδήποτε θέμα που αφορά την κοινότητα, και ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει στην εξεύρεση λύσεων. Κάθε διαφορά επιλύεται με το που προκύπτει, σύμφωνα με την ιδιαίτερη φύση της, και η ευθύνη για την απονομή δικαιοσύνης πάντα θεωρείται ότι βαραίνει την κοινότητα στο σύνολό της.(8) Σε πολλές ομάδες που βασίζονται στη φύση, επειδή κάθε μέλος ηλικίας άνω των δώδεκα ετών είναι σε θέση να επιβιώσει στην άγρια φύση μόνο του ή να ενταχθεί σε μια άλλη ομάδα, μπορεί επιλέξει να φύγει, αν δεν του αρέσει μια απόφαση. Κυριαρχεί μια αίσθηση της ελευθερίας που μπορούμε να εννοήσουμε δύσκολα: κάθε άτομο μπορεί να ακολουθήσει τον δρόμο της καρδιάς του ή να υπερασπιστεί αυτό που πιστεύει, και λόγω αυτής της αίσθησης της ελευθερίας και της ευθύνης ταυτόχρονα, υπάρχει ελάχιστος μιμητισμός, εξεγέρσεις ή εθισμός στα παιχνίδια εξουσίας που καθορίζουν την πολιτική στη μαζική κοινωνία.

Ο εκφυλισμός της έννοιας αυτής της ελευθερίας φαίνεται να είναι μια σχετικά πρόσφατη κατάσταση, ένα υποπροϊόν που οφείλεται στην εμφάνιση του πολιτισμού με την τάση της για –αναμφισβήτητα– αντιδημοκρατικά «βαριά κοντόχοντρα πόδια» στην μεγάλης κλίμακας κοι-

Γενικών Αξιών τη Γη

νωνική οργάνωση: τον ολοένα αυξανόμενο αριθμό του πληθυσμού, τον καταμερισμό εργασίας, την κοινωνική ιεράρχηση και την συγκεντρωτική εξουσία. Στο διάσημο βιβλίο του, «In the Absence of the Sacred» (σ.τ.μ. «Ελλείψει Ιερού»), ο Τζέρυ Μάντερ μάς υπενθυμίζει, ότι όταν οι Ευρωπαίοι άποικοι έφθασαν στις ακτές της Βόρειας Αμερικής κουβαλούσαν μαζί τους μια βαθιά λαχτάρα για δημοκρατία. Όμως, έχοντας ζήσει στις καταπιεστικές μοναρχίες της Ευρώπης, δεν είχαν καμία εμπειρία στην οικοδόμηση της δημοκρατίας και καμία εμπειρία στη διαχείριση της. Ευτυχώς γι' αυτούς, όταν οι Ευρωπαίοι άποικοι προέβησαν σε διαπραγματεύσεις με τους Ινδιάνους, το έκαναν συχνά κατά τον «Ινδιάνικο τρόπο»: με δημοκρατικά, συναινετικά συμβούλια.[9] Στο τέλος, οι πρόγονοι των Ηνωμένων Πολιτειών είχαν σφυρηλατήσει ένα αμερικανικό σύνταγμα, με βάση τις αρχές του Διαφωτισμού και των Κουακέρων, αλλά κυρίως με βάση τους τρόπους που είχαν μάθει, Θεός φυλάξοι, από τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες.

Η ιδέα ότι η δημοκρατία ασκείται καλύτερα από τις φυλές που βασίζονται στη φύση, έρχεται σε αντίθεση με την αντίληψή μας για αυτούς τους «πρωτόγονους» πολιτισμούς. Ειδικότερα, είναι εναντίο στις αντιλήψεις μας, για τους αρχηγούς και τους μάγους-θεραπευτές που νομίζουμε ότι εξουσιάζουν τις ινδιάνικες φυλές. Στις κοινότητες που βασίζονται στη φύση οι αρχηγοί είναι σπάνια οι καταπιεστικοί, αυταρχικοί εξουσιαστές που θεωρούμε ότι είναι. Η ιεραρχία δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, αποκρυσταλλωμένη, ή απαραίτητη. Μάλιστα, σε ορισμένες ομάδες, όπως οι Μπαμπούτι (Bambuti), δεν υ-

πολόγος, μετέφερε έναν Ινδιάνο από τις πνιγηρός ερημιές της Κοιλάδας Ξινγκού (σ.τ.μ. Xingu Valley) στη Βραζιλία στις πολυσύχναστες «ερημιές» του Σάο Πάολο. Το έτος ήταν 1955, και ό,τι ακολούθησε ήταν μια αρχετυπική στιγμή: ο φυσικός πρωτόγονος άνθρωπος συναντά την Νεωτερικότητα, τον σύγχρονο Πολιτισμό. Δεδομένου ότι οι δύο άνδρες πέρασαν μέσα από δρόμους με πανύψηλα κτίρια, κυκλοφοριακή συμφόρηση και καυσαέρια, και τα ηλεκτρισμένα πλήθη, και κατέφθασαν έξω από μια τεράστια τράπεζα. Δύο φύλακες στέκονταν στην είσοδό της, ο κάθε ένας φορώντας μια σούπερ-μοντέρνα στρατιωτική στολή, μαύρες σαν της Γκεστάπο μπότες και κρατώντας ένα αυτόματο όπλο. Ο αυτόχθονας προβληματίστηκε από αυτό το θέαμα, δεν είχε δει ποτέ κάτι παρό-

δίδεται έχει τυφλώσει την ικανότητα τους να αναγνωρίζουν τον πόνο και τους περιορισμούς που έχουν αποδεχτεί. Στη δεκαετία του 1970, όμως, οι άνδρες άρχισαν να συνειδητοποιούν και να προσπαθούν να αντιμετωπίσουν, με οργή και θλίψη, την ανάγκη τους για πλήρη ανθρωπιά.

Μπορούμε, λοιπόν, να αναρωτηθούμε, αν υπάρχει εδώ μια βαθιά και καθολική τάση. Αν η ανάγκη για ίσες ευκαιρίες, για συμμετοχή και οφέλη δεν ήταν ριζωμένη στην αρχέγονη μήτρα μας, θα μπορούσαμε απλά να δεχτούμε κάθε ορισμό που μας επιβλήθηκε ή ρόλο που μας έχει ανατεθεί, ασχέτως πόσο περιοριστικός ή καταπιεστικός είναι. Όμως, η πρώτη έκρηξη δυσαρέσκειας στην εποχή μας λέει ότι στο βάθος, γυναίκες και άνδρες αποτελούνται από περισσότερα από ό,τι υπαγορεύουν οι σημερινές κοινωνικές δομές.

Τα στοιχεία που συλλέγουμε από τους πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση ενισχύουν αυτό το συμπέρασμα. Ακριβώς όπως τα τιρκουάζ κολιέ του Λάρυ Έμερσον αντιπροσωπεύουν διαφορετικές αλλά ίσες αξίες για άνδρες και γυναίκες, έτσι και τα δύο φύλα στις περισσότερες κοινωνίες που βασίζονται στη φύση εστιάζουν σε διαφορετικά καθήκοντα και τρόπους έκφρασης –ενώ μοιράζονται ίσες ευκαιρίες συμμετοχής και συγκρίσιμες κοινωνικές θέσεις. Μια λεπτομέρεια που αξίζει της προσοχής μας: οι αντιλήψεις των διαφόρων μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν είναι τόσο καθορισμένες όπως σε μας, οι περιορισμοί δεν είναι τόσο σαφείς. Οι γυναίκες είναι τόσο τρυφερές όσο και δυναμικές. Είναι δυνατές σωματικά, ταξιδεύουν στην περιοχή ελεύθερα, και μπορούν να έχουν επαφή με άλλες φυλές. Οι άνδρες έχουν επαφή με τον εσωτερικό ψυχισμό τους, όπως ακριβώς και με τη γη πάνω στην οποία κυνηγούν και συμμετέχουν ανοιχτά στη φροντίδα των παιδιών της ομάδας. Πιθανώς λόγω του βιολογικού ρόλου των γυναικών στον τοκετό και στις απαρχές της ανατροφής των παιδιών, η κύρια διαφορά στους ρόλους είναι μια καλά καθορισμένη κατανομή όσον αφορά την παροχή τροφής –με τις γυναίκες να ασχολούνται με τη συλλογή τροφίμων φυτικής προέλευσης και

την αγάπη και τη φιλικότητα.»[13] Ομοίως, οι δεσμοί μεταξύ των συζύγων δεν είναι τυπικοί ή απόλυτοι. Κατ 'αρχάς, η ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών δεν εμπίπτει σε μεγάλο βαθμό σε κάθε απομονωμένη πυρηνική οικογένεια, αλλά είναι περισσότερο ένα κοινό έργο. Και η ευθύνη για κάθε παιδί δεν διαρκεί καμιά εικοσαριά χρόνια. Συνήθως, δεν διαρκεί περισσότερο από έξι ή επτά. Το αποτέλεσμα είναι να μην υπάρχει η πίεση για τις γυναίκες και τους άνδρες να πρέπει να μένουν κλειδωμένοι μαζί στις άκαμπτες συμβάσεις του γάμου. Αν μένουν μαζί, το κάνουν επειδή το επιθυμούν.

Νωχελικός Άγριος

Μια τέταρτη κοινή κοινωνική πρακτική στις κοινωνίες που βασίζονται στη φύση αφορά τον ελεύθερο χρόνο. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει εργασιομανία (σ.τ.μ. Workaholism). Φαίνεται δεν είναι τυχαίο ότι τα σύγχρονα σώματά μας επαναστατούν ενάντια στη βιασύνη του ωραρίου εργασίας, εμφανίζοντας καρδιακές προσβολές, προβλήματα στη μέση, καρκίνους και γρίπες που εμφανίζονται τόσο συχνά ώστε να θεωρούνται «φυσιολογικά». Σύμφωνα με μια δημοσκόπηση που έγινε από την Louis Harris and Associates, η μέση εβδομάδα εργασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες στη δεκαετία του 1980 ήταν σαράντα επτά ώρες, όταν ήταν απλώς οριακά πάνω από σαράντα ώρες μια δεκαετία νωρίτερα. Το αμερικανικό υπουργείο Εργασίας αναφέρει ότι περίπου 6 εκατομμύρια εργαζόμενοι άνδρες και 1 εκατομμύριο γυναίκες χτυπάνε κάρτα για περισσότερες από εξήντα ώρες την εβδομάδα.[14] (Καμία από αυτές τις στατιστικές δεν περιλαμβάνει τις επιπλέον ώρες που πολλές γυναίκες, και ορισμένοι άνδρες, σπαταλούν για δουλειές στα σπίτια και την ανατροφή των παιδιών τους.)

Ο δημοσιογράφος Κεντ ΜακΝτούγκαλ μπαίνει στην ουσία αυτής της στενωπού σε μια σειρά άρθρων στους Los Angeles Times με τίτλο «Η Βιαστική Κοινωνία.» *«Πίσω στο 1609, όταν οι Algonquin Ινδιάνοι ανακάλυψαν τον Χένρυ Χάντσον να πλέει επάνω στον ποταμό τους»*, γράφει:

«Ζούσαν από το «λίπος» της γης. Ζούσαν τόσο καλά κι όμως εργάζονταν τόσο λίγο,

δημοκρατίας και καμία εμπειρία στη διαχεί-
ριση της. Ευτυχώς γι' αυτούς, όταν οι Ευρω-

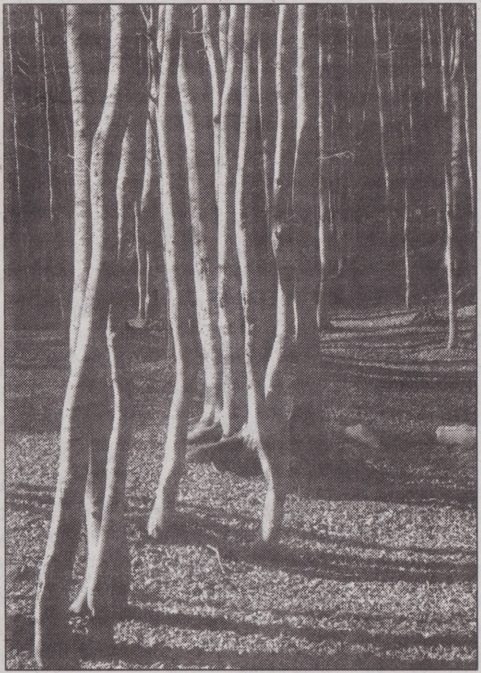
Γενικών Αξιών τη Γη

παίοι άποικοι προέβησαν σε διαπραγματεύσεις με τους Ινδιάνους, το έκαναν συχνά κατά τον «Ινδιάνικο τρόπο»: με δημοκρατικά, συναινετικά συμβούλια.[9] Στο τέλος, οι πρόγονοι των Ηνωμένων Πολιτειών είχαν σφυρηλατήσει ένα αμερικανικό σύνταγμα, με βάση τις αρχές του Διαφωτισμού και των Κουακέρων, αλλά κυρίως με βάση τους τρόπους που είχαν μάθει, Θεός φυλάξοι, από τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες.

Η ιδέα ότι η δημοκρατία ασκείται καλύτερα από τις φυλές που βασίζονται στη φύση, έρχεται σε αντίθεση με την αντίληψή μας για αυτούς τους «πρωτόγονους» πολιτισμούς. Ειδικότερα, είναι ενάντιο στις αντιλήψεις μας, για τους αρχηγούς και τους μάγους-θεραπευτές που νομίζουμε ότι εξουσιάζουν τις ινδιάνικες φυλές. Στις κοινότητες που βασίζονται στη φύση οι αρχηγοί είναι σπάνια οι καταπιεστικοί, αυταρχικοί εξουσιαστές που θεωρούμε ότι είναι. Η ιεραρχία δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, αποκρυσταλλωμένη, ή απαραίτητη. Μάλιστα, σε ορισμένες ομάδες, όπως οι Μπαμπούτι (Bambuti), δεν υπάρχουν αρχηγοί και ούτε επίσημα συμβούλια, ούτε ένορκοι και δικαστήρια. Όπως το θέτει η συγγραφέας για τη φύση Ντολόρες Λασαπέλ, «Ακριβώς όπως ένα σμήνος πουλιών κάνει σχηματισμούς στον αέρα, όπου κανένα δεν είναι ο αρχηγός και κανένα δεν είναι ο ακολουθητής, αλλά όλα μαζί πετούν αρμονικά».[10]

Στις κοινότητες που έχουν ορίσει ηγέτες, έχουν επιλεγεί ώστε να συνενώνουν φατρίες, οικογένειες, ή φυλετική κληρονομιά. Ο ορισμός κάποιου ως «αρχηγού» δεν σημαίνει ότι τού παραδίδεται η εξουσία. Είναι μια πράξη αυτοσεβασμού από τη μεριά της κοινότητας. Η ηγεσία μπορεί, επίσης, να είναι περιστασιακή, με αρχηγούς που επιλέγονται για τις ικανότητές τους ως διαμεσολαβητές και δάσκαλοι ή για τις γνώσεις τους στην ιατρική, την αλιεία, ή τις τελετουργίες.

πέρα. Δύο φύλακες στέκονταν στην είσοδο της, ο κάθε ένας φορώντας μια σούπερ-μοντέρνα στρατιωτική στολή, μαύρες σαν της Γκεστάπο μπότες και κρατώντας ένα αυτόματο όπλο. Ο αυτόχθονας προβληματίστηκε από αυτό το θέαμα, δεν είχε δει ποτέ κάτι παρό-

μοιο, και ρώτησε τι θα μπορούσε να είναι. Ο αμερικάνος ανθρωπολόγος αιφνιδιάστηκε από την πρόκληση της περιγραφής του οικονομικού συστήματος του κράτους-έθνους σε έναν κυνηγό-τροφοσυλλέκτη, τα βρήκε σκούρα, τραύλισε και έξυσε το κεφάλι του, όπως ακριβώς είχε κάνει και η Χάργουντ. Τέλος, εξήγησε ότι αυτό το μέρος ήταν ένα «σπίτι», όπου «ο αρχηγός» φυλάει τα «πλούτη». Ο Ινδιάνος μπερδεύτηκε περισσότερο. Αποσβολωμένος, έξυσε το κεφάλι του, και στη συνέχεια δήλωσε: «Λοιπόν, αν χρειάζεται αυτό το κτίριο τόση πολύ φύλαξη, δεν μπορεί να είναι και πολύ καλός αρχηγός».

Το κολιέ της Ντιν

Μια τρίτη κοινή πρακτική των πολιτισμών που βασίζονται στη φύση είναι η ισότητα των φύλων. Αυτό είναι σαφώς ένα θέμα συ-

δεχτούμε κάθε ορισμό που μας επιβλήθηκε ή ρόλο που μας έχει ανατεθεί, ασχέτως πόσο περιοριστικός ή καταπιεστικός είναι. Όμως, η πρώτη έκρηξη δυσαρέσκειας στην εποχή μας λέει ότι στο βάθος, γυναίκες και άνδρες αποτελούνται από περισσότερα από ό,τι υπαγορεύουν οι σημερινές κοινωνικές δομές.

Τα στοιχεία που συλλέγουμε από τους πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση ενισχύουν αυτό το συμπέρασμα. Ακριβώς όπως τα τιρκουάζ κολιέ του Λάρυ Έμερσον αντιπροσωπεύουν διαφορετικές αλλά ίσες αξίες για άνδρες και γυναίκες, έτσι και τα δύο φύλα στις περισσότερες κοινωνίες που βασίζονται στη φύση εστιάζουν σε διαφορετικά καθήκοντα και τρόπους έκφρασης –ενώ μοιράζονται ίσες ευκαιρίες συμμετοχής και συγκρίσιμες κοινωνικές θέσεις. Μια λεπτομέρεια που αξίζει της προσοχής μας: οι αντιλήψεις των διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν είναι τόσο καθορισμένες όπως σε μας, οι περιορισμοί δεν είναι τόσο σαφείς. Οι γυναίκες είναι τόσο τρυφερές όσο και δυναμικές. Είναι δυνατές σωματικά, ταξιδεύουν στην περιοχή ελεύθερα, και μπορούν να έχουν επαφή με άλλες φυλές. Οι άνδρες έχουν επαφή με τον εσωτερικό ψυχισμό τους, όπως ακριβώς και με τη γη πάνω στην οποία κυνηγούν και συμμετέχουν ανοιχτά στη φροντίδα των παιδιών της ομάδας. Πιθανώς λόγω του βιολογικού ρόλου των γυναικών στον τοκετό και στις απαρχές της ανατροφής των παιδιών, η κύρια διαφορά στους ρόλους είναι μια καλά καθορισμένη κατανομή όσον αφορά την παροχή τροφής –με τις γυναίκες να ασχολούνται με τη συλλογή τροφίμων φυτικής προέλευσης και τους άνδρες με το κυνήγι των ζώων.

Μια απλή σχέση σεβασμού μεταξύ των δύο φύλων φαίνεται να επικρατεί. Η ιστορία του Χάξλευ σχετικά με τον Αμερικανό ανθρωπολόγο φίλο του και την Ινδιάνικη Κοιλάδα Xingu Valley στο Σάο Πάολο, επίσης, αγγίζει το θέμα αυτό.[12] Και συνεχίζει την διήγηση: Καθώς οι δύο άνδρες βάδισαν στον δρόμο φεύγοντας από την τράπεζα, πέρασαν μπροστά από αρκετές γυναίκες που περπατούσαν με ψηλοτάκουνα και κολλητές φούστες, που μετέφεραν παραγεμισμένες τσάντες, με τα πρόσωπά τους γεμάτα ρουζ, σκιές ματιών και κραγιόν και ο Ινδιάνος, μην έχοντας και πάλι ποτέ δει κάτι τέτοιο πριν, σταμάτησε απότομα στο πεζοδρόμιο. «Αυτό είναι αηδιαστικό», είπε. «Τα πρόσωπά τους! Τα σώματά τους! Οι γοφοί τους πηγαίνουν στραβά! Ακούστε», συνέχι-

Νωχελικός Άγριος

Μια τέταρτη κοινή κοινωνική πρακτική στις κοινωνίες που βασίζονται στη φύση αφορά τον ελεύθερο χρόνο. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει εργασιομανία (σ.τ.μ. Workaholism). Φαίνεται δεν είναι τυχαίο ότι τα σύγχρονα σώματά μας επαναστατούν ενάντια στη βιασύνη του ωραρίου εργασίας, εμφανίζοντας καρδιακές προσβολές, προβλήματα στη μέση, καρκίνους και γρίπες που εμφανίζονται τόσο συχνά ώστε να θεωρούνται «φυσιολογικά». Σύμφωνα με μια δημοσκόπηση που έγινε από την Louis Harris and Associates, η μέση εβδομάδα εργασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες στη δεκαετία του 1980 ήταν σαράντα επτά ώρες, όταν ήταν απλώς οριακά πάνω από σαράντα ώρες μια δεκαετία νωρίτερα. Το αμερικανικό υπουργείο Εργασίας αναφέρει ότι περίπου 6 εκατομμύρια εργαζόμενοι άνδρες και 1 εκατομμύριο γυναίκες χτυπάνε κάρτα για περισσότερες από εξήντα ώρες την εβδομάδα.[14] (Καμία από αυτές τις στατιστικές δεν περιλαμβάνει τις επιπλέον ώρες που πολλές γυναίκες, και ορισμένοι άνδρες, σπαταλούν για δουλειές στα σπίτια και την ανατροφή των παιδιών τους.)

Ο δημοσιογράφος Κεντ ΜακΝτούγκαλ μπαίνει στην ουσία αυτής της στενωπού σε μια σειρά άρθρων στους Los Angeles Times με τίτλο «Η Βιαστική Κοινωνία.» *«Πίσω στο 1609, όταν οι Algonquin Ινδιάνοι ανακάλυψαν τον Χένρυ Χάντσον να πλέει επάνω στον ποταμό τους»*, γράφει:

«Ζούσαν από το «λίπος» της γης. Ζούσαν τόσο καλά κι όμως εργάζονταν τόσο λίγο, που οι εργατικοί Ολλανδοί τους θεώρησαν ως νωχελικούς άγριους και σύντομα αντικατέστησαν την καλή ζωή τους με την φεουδαρχία. Σήμερα, κατά μήκος του ποταμού Χάντσον στη Νέα Υόρκη, οι δήθεν ελεύθεροι πολίτες σε μια από τις πλουσιότερες κοινωνίες στην ιστορία του κόσμου, εργάζονται περισσότερο και σκληρότερα από κάθε Algonquin ινδιάνο, τρέχοντας γύρω γύρω σαν τα ποντίκια που βρίσκονται παγιδευμένα σε ένα λαβύρινθο, αποφεύγοντας τα αυτοκίνητα, τα φορτηγά, τα λεωφορεία, τα ποδήλατα, καθώς και κάθε τι άλλο, και χορεύουν σε ένα ξέφρενο ρυθμό που προορίζεται να οδηγήσει πολλούς σε πρόωρο θάνατο από το άγχος και την πίεση».[15]

Σύμφωνα με μια μελέτη που διεξήχθη από τους ερευνητές Φρέντερικ ΜακΚάρθυ και Μάρκαρετ ΜακΆρθουρ, η μέση εργάσιμη η-

Η ιδέα ότι η δημοκρατία ασκείται καλύτερα από τις φυλές που βασίζονται στη φύση, έρχεται σε αντίθεση με την αντίληψή μας για αυτούς τους «πρωτόγονους» πολιτισμούς. Ειδικότερα, είναι ενάντιο στις αντιλήψεις μας, για τους αρχηγούς και τους μάγους-θεραπευτές που νομίζουμε ότι εξουσιάζουν τις ινδιάνικες φυλές. Στις κοινότητες που βασίζονται στη φύση οι αρχηγοί είναι σπάνια οι καταπιεστικοί, αυταρχικοί εξουσιαστές που θεωρούμε ότι είναι. Η ιεραρχία δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, αποκρυσταλλωμένη, ή απαραίτητη. Μάλιστα, σε ορισμένες ομάδες, όπως οι Μπαμπούτι (Bambuti), δεν υπάρχουν αρχηγοί και ούτε επίσημα συμβούλια, ούτε ενόρκοι και δικαστήρια. Όπως το θέτει η συγγραφέας για τη φύση Ντολόρες Λασαπέλ, «Ακριβώς όπως ένα σμήνος πουλιών κάνει σχηματισμούς στον αέρα, όπου κανένα δεν είναι ο αρχηγός και κανένα δεν είναι ο ακολουθητής, αλλά όλα μαζί πετούν αρμονικά».[10]

Στις κοινότητες που έχουν ορίσει ηγέτες, έχουν επιλεγεί ώστε να συνενώνουν φατρίες, οικογένειες, ή φυλετική κληρονομιά. Ο ορισμός κάποιου ως «αρχηγού» δεν σημαίνει ότι τού παραδίδεται η εξουσία. Είναι μια πράξη αυτοσεβασμού από τη μεριά της κοινότητας. Η ηγεσία μπορεί, επίσης, να είναι περιστασιακή, με αρχηγούς που επιλέγονται για τις ικανότητές τους ως διαμεσολαβητές και δάσκαλοι ή για τις γνώσεις τους στην ιατρική, την αλιεία, ή τις τελετουργίες. Οι Ινδιάνοι των κοιλάδων της Βόρειας Αμερικής είχαν κυριολεκτικά δεκάδες αρχηγούς, και ανάλογα με την εποχή ή την περίσταση, άλλαζε ο βαθμός της ισχύος που αναγνωρίζονταν στον κάθε έναν. Οι αρχηγοί δεν θεωρούνταν ποτέ ισόβιοι. Εκτελούσαν τα καθήκοντά τους για όσο χρονικό διάστημα τα ασκούσαν ορθά, με αποδοχή από την υπόλοιπη φυλή και για όσο διατηρούσαν την πλήρη υποστήριξη της. Οι δυτικοί άνθρωποι δεν το γνωρίζαμε κατ' ανάγκη αυτό, φυσικά, επειδή ιστορικά αναζητούσαμε και εκτιμούσαμε μόνο τους πολέμαρχους.

Ο ανθρωπολόγος Φράνσις Χάξλευ διηγείται μια θαυμάσια ιστορία σχετικά με την αυτόχθονη σχέση με την ηγεσία.[11] Λόγω ενός επείγοντος ιατρικού περιστατικού, ένας Αμερικανός φίλος του Χάξλευ, επίσης ανθρω-

μοιο, και ρώτησε τι θα μπορούσε να είναι. Ο αμερικάνος ανθρωπολόγος αιφνιδιάστηκε από την πρόκληση της περιγραφής του οικονομικού συστήματος του κράτους-έθνους σε έναν κυνηγό-τροφοσυλλέκτη, τα βρήκε σκούρα, τραύλισε και έξυσε το κεφάλι του, όπως ακριβώς είχε κάνει και η Χάργουντ. Τέλος, εξήγησε ότι αυτό το μέρος ήταν ένα «σπίτι», όπου «ο αρχηγός» φυλάει τα «πλούτη». Ο Ινδιάνος μπερδεύτηκε περισσότερο. Αποσβολωμένος, έξυσε το κεφάλι του, και στη συνέχεια δήλωσε: «Λοιπόν, αν χρειάζεται αυτό το κτίριο τόση πολύ φύλαξη, δεν μπορεί να είναι και πολύ καλός αρχηγός».

Το κολιέ της Ντιν

Μια τρίτη κοινή πρακτική των πολιτισμών που βασίζονται στη φύση είναι η ισότητα των φύλων. Αυτό είναι σαφώς ένα θέμα συναισθηματικά φορτισμένο και γεμάτο αντιφάσεις για μας, και που αφορά σε πολλές από τις εξαρτήσεις από τις οποίες μαστιζόμαστε σαν κοινωνία –αλληλο-εξάρτηση, εθισμός στο σεξ, εθισμός στο φλερτ, βία κατά των γυναικών– όλα αυτά περιστρέφονται γύρω από τις προβληματικές σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων. Για αιώνες, πιθανόν από την αρχή αυτών των επώδυνων διαστροφών της ανθρώπινης ύπαρξης, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν μια υποδεέστερη θέση στην κοινωνία, ζητούν μεγαλύτερη αποτίμηση της συνεισφοράς τους, μεγαλύτερη ελευθερία να εκφραστούν, και μεγαλύτερη ασφάλεια. Οι άνδρες έκαναν περισσότερο χρόνο να αφυπνιστούν σχετικά με τους περιορισμούς των σημερινών ορισμών του ανδρισμού, πιθανώς επειδή η προφανής θέση που τους απο-

και δυναμικές. Είναι δυνατές σωματικά, ταξιδεύουν στην περιοχή ελεύθερα, και μπορούν να έχουν επαφή με άλλες φυλές. Οι άνδρες έχουν επαφή με τον εσωτερικό ψυχισμό τους, όπως ακριβώς και με τη γη πάνω στην οποία κυνηγούν και συμμετέχουν ανοιχτά στη φροντίδα των παιδιών της ομάδας. Πιθανώς λόγω του βιολογικού ρόλου των γυναικών στον τοκετό και στις απαρχές της ανατροφής των παιδιών, η κύρια διαφορά στους ρόλους είναι μια καλά καθορισμένη κατανομή όσον αφορά την παροχή τροφής –με τις γυναίκες να ασχολούνται με τη συλλογή τροφίμων φυτικής προέλευσης και τους άνδρες με το κυνήγι των ζώων.

Μια απλή σχέση σεβασμού μεταξύ των δύο φύλων φαίνεται να επικρατεί. Η ιστορία του Χάξλευ σχετικά με τον Αμερικανό ανθρωπολόγο φίλο του και την Ινδιάνικη Κοιλάδα Xingu Valley στο Σάο Πάολο, επίσης, αγγίζει το θέμα αυτό.[12] Και συνεχίζει την διήγηση: Καθώς οι δύο άνδρες βάδισαν στον δρόμο φεύγοντας από την τράπεζα, πέρασαν μπροστά από αρκετές γυναίκες που περπατούσαν με ψηλοτάκουνα και κολλητές φούστες, που μετέφεραν παραγεμισμένες τσάντες, με τα πρόσωπά τους γεμάτα ρουζ, σκιές ματιών και κραγιόν και ο Ινδιάνος, μην έχοντας και πάλι ποτέ δει κάτι τέτοιο πριν, σταμάτησε απότομα στο πεζοδρόμιο. «Αυτό είναι αηδιαστικό», είπε. «Τα πρόσωπά τους! Τα σώματά τους! Οι γοφοί τους πηγαίνουν στραβά! Ακούστε», συνέχισε στον αμερικάνο σύντροφό του, «γιατί δεν μπορείτε απλά να έρθετε πίσω στη ζούγκλα μαζί μου και μπορείτε να είστε με την αδερφή μου, και δεν θα πω σε κανέναν για τα αηδιαστικά πράγματα που είδαμε!».

Εκτός από τη χάρη που εκπέμπουν οι άνθρωποι που βασίζονται στη φύση, η οποία προέρχεται μέσα από τη σεξουαλική τους φύση, υπάρχει, επίσης, τεράστια ελευθερία στις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων. Οι περισσότερες σχέσεις σε αυτές τις κοινωνίες συνάπτονται με ελεύθερη επιλογή και διαλύονται από επιλογή, δεν υφίστανται στη θέση τους με συμβόλαια, συμβάσεις, και κοινωνικές πιέσεις. «Οι δεσμεύσεις είναι προσωπικές, δεν είναι επίσημες και θεσμοθετημένες, ούτε διέπονται από νόμους», αναφέρει ο ανθρωπολόγος Πήτερ Γουίλσον. «Οι σχέσεις ενεργοποιούνται και παίρνουν ζωή από την εγγύτητα, και η εγγύτητα καθορίζεται από

για ώρες την εβδομάδα.[13] (Καμία από αυτές τις στατιστικές δεν περιλαμβάνει τις επιπλέον ώρες που πολλές γυναίκες, και ορισμένοι άνδρες, σπαταλούν για δουλειές στα σπίτια και την ανατροφή των παιδιών τους.)

Ο δημοσιογράφος Κεντ ΜακΝτούγκαλ μπαίνει στην ουσία αυτής της στενωπού σε μια σειρά άρθρων στους Los Angeles Times με τίτλο «Η Βιαστική Κοινωνία.» «*Πίσω στο 1609, όταν οι Algonquin Ινδιάνοι ανακάλυψαν τον Χένρυ Χάντσον να πλέει επάνω στον ποταμό τους*», γράφει:

«Ζούσαν από το «λίπος» της γης. Ζούσαν τόσο καλά κι όμως εργάζονταν τόσο λίγο, που οι εργατικοί Ολλανδοί τους θεώρησαν ως νωχελικούς άγριους και σύντομα αντικατέστησαν την καλή ζωή τους με την φεουδαρχία. Σήμερα, κατά μήκος του ποταμού Χάντσον στη Νέα Υόρκη, οι δήθεν ελεύθεροι πολίτες σε μια από τις πλουσιότερες κοινωνίες στην ιστορία του κόσμου, εργάζονται περισσότερο και σκληρότερα από κάθε Algonquin ινδιάνο, τρέχοντας γύρω γύρω σαν τα ποντίκια που βρίσκονται παγιδευμένα σε ένα λαβύρινθο, αποφεύγοντας τα αυτοκίνητα, τα φορτηγά, τα λεωφορεία, τα ποδήλατα, καθώς και κάθε τι άλλο, και χορεύουν σε ένα ξέφρενο ρυθμό που προορίζεται να οδηγήσει πολλούς σε πρόωρο θάνατο από το άγχος και την πίεση».[15]

Σύμφωνα με μια μελέτη που διεξήχθη από τους ερευνητές Φρέντερικ ΜακΚάρθυ και Μάρκαρετ ΜακΆρθουρ, η μέση εργάσιμη ημέρα για τους άνδρες στις αυτόχθονες κοινότητες στη Δυτική Άρνεμ Χώρα (στμ. Arnhem Land), στην Αυστραλία, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως το κυνήγι και η επισκευή εργαλείων, αγγίζει μέχρι και τρεις ώρες και σαράντα πέντε λεπτά, ενώ για τις γυναίκες, για τη συλλογή των φυτών και την παρασκευή τροφίμων, η μέση εργάσιμη ημέρα είναι τρεις ώρες και πενήντα λεπτά.[16] Ο ανθρωπολόγος Ρίτσαρντ Λη περιγράφει στην έκθεσή του ότι στην Αφρική, η μέση εργάσιμη εβδομάδα ενός αυτόχθονα Ντόμπ Μπούσμαν (Dobe Bushman=βουσμάνος της Μποτσουάνας) είναι δεκαπέντε ώρες, ή δύο ώρες και εννέα λεπτά την ημέρα –με μόλις το 65 τοις εκατό του πληθυσμού να ερ-

συνέχεια στη σελίδα 8

συνέχεια από τη σελίδα 9

γάζεται. «Μια γυναίκα συγκεντρώνει σε μια μέρα αρκετά τρόφιμα για να ταΐσει την οικογένειά της για τρεις ημέρες», εξηγεί ο Λη, και περνά το υπόλοιπο του χρόνου της να ξεκουράζεται στον οικισμό, να κεντά, να επισκέπτεται άλλους οικισμούς ή να ψυχαγωγεί επισκέπτες. Κατά τη διάρκεια κάθε μέρας που περνά στο σπίτι, οι ρουτίνες της κουζίνας, όπως το άλεσμα σιτηρών, το σπάσιμο των καρπών (καρυδιών), η συλλογή καυσόξυλων και το κουβάλημα του νερού, καταλαμβάνουν μία έως τρεις ώρες από το χρόνο της. Αυτός ο ρυθμός της σταθερής εργασίας και σταθερής αναψυχής διατηρείται όλο το χρόνο. Οι άνδρες κυνηγοί τείνουν να εργάζονται πιο συχνά από τις γυναίκες, αλλά το πρόγραμμά τους είναι ευέλικτο. Δεν είναι ασυνήθιστο για έναν άνδρα να κυνηγήσει με μεγάλη ένταση για μια εβδομάδα και στη συνέχεια, να μην πάει σε κανένα κυνήγι για δύο ή τρεις εβδομάδες. Κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων, κάνουν επισκέψεις και ψυχαγωγούνται, ιδιαίτερα με τον χορό. Αυτές είναι οι κύριες δραστηριότητες των ανδρών.[17]

Πολλά καρύδια Μονγκόνγκο (σ.τ.μ. Mongongo)

Ένα άλλο όφελος του φυσικού τρόπου ζωής είναι η καλή διατροφή. Νευροφυσιολογικές μελέτες μας λένε ότι οι χημικές ανισορροπίες που προκύπτουν από την κακή διατροφική πρόσληψη θέτουν συχνά τα θεμέλια για, ή επιδεινώνουν, τις ψυχολογικές ανισορροπίες που εκδηλώνονται ως εθισμός σε ουσίες και συμπεριφορές, ενώ η υπερβολική κατανάλωση τροφών όπως η ζάχαρη και η καφεΐνη προσθέτει μόνο σε αυτό το φαύλο κύκλο. Ωστόσο, στην τεχνολογική κοινωνία, έχουμε την τάση να πιστεύουμε ότι είμαστε μαγικά ευλογημένοι με ατελείωτες πυραμίδες από εξωτικά φρούτα –βλ. γκρέιπφρουτ, βουνά από τηγανητό κοτόπουλο, και τόνους στιγμιαίο καφέ, ενώ οι αυτόχθονες βρίσκονται σε μια διαρκή κατάσταση υποσιτισμού, αν όχι λιμού, και ανταγωνίζονται με νύχια και με δόντια για λίγη τροφή.

Η αλήθεια είναι, ότι εμείς οι Δυτικοί έχουμε χάσει την προγονική μας γνώση για το

μάρκετ με ένα άδειο καλάθι αγορών και να αρπάξεις όσο περισσότερο φαγητό ήταν δυνατόν, και η εικόνα στις τηλεοπτικές οθόνες γέμιζε από μανιακές νοικοκυρές που παραγέμιζαν με γαλοπούλες τα καροτσάκια τους και μας έκανε όλους να αισθανόμαστε αναζωογονημένοι – και νευρικοί. Η ανησυχία σχετικά με το φαγητό εκφράζεται επίσης και με την επιδημία διατροφικών διαταραχών όπως η ανορεξία, η βουλιμία, η υπερκατανάλωση τροφής και οι συνεχείς δίαιτες.

Από την εποχή που ο Κολόμβος έφτασε στη Βόρεια Αμερική, ένα ποσοστό 75 τοις εκατό του οικοσυστήματος της άγριας φύσης έχει εξαλειφθεί. Αρχικά, το 95 τοις εκατό της δυτικής και κεντρικής Ευρώπης ήταν καλυμμένο με πλούσια δασική έκταση, από το Μέλανα Δρυμό μέχρι τις ιταλικές Άλπεις. Το ποσοστό αυτό είναι τώρα 20 τοις εκατό. Δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, η Κίνα καλύπτονταν κατά 70 τοις εκατό από δάση. Σήμερα το ποσοστό αυτό είναι 5 τοις εκατό.[18] Η πανάρχαια έννοια ότι η φύση παρέχει την τροφή έχει δικαίως χαθεί, και δικαίως φοβόμαστε για το πώς θα εξασφαλίσουμε το επόμενο γεύμα μας. Όπως γράφει ο Μάρσαλ Σάλινς στο βιβλίο του «Πρωτόγονα Οικονομικά» (σ.τ.μ. Stone Age Economics) «το ένα τρίτο έως το ήμισυ της ανθρωπότητας λέγεται ότι πεινούν κάθε βράδυ. Περίπου είκοσι εκατομμύρια μόνον στις ΗΠΑ... Αυτή είναι η εποχή της πρωτοφανούς πείνας. Τώρα, στην εποχή της μεγαλύτερης τεχνικής δύναμης, η πείνα είναι ένα θεσμικό όργανο».[19] Πράγματι, ζώντας στον απόηχο της Πράσινης Επανάστασης της δεκαετίας του 1970, όπου η τεχνολογία αποτελεί την κινητήριο δύναμη, γίναμε μάρτυρες της αύξησης του λιμού, της πείνας, της εξάρτησης εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων από τρόφιμα που στέλνονται από αέρος και συσσίτια, μείωση της θρεπτικής ποιότητας όλων των τροφίμων, και μια συνολική απώλεια της δυναμικής της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων.

Αντίθετα, οι άνθρωποι που πράγματι βασίζονται στη φύση έχουν να διαλέξουν από μια ποικιλία από πηγές τροφίμων, και η ταυτόχρονη κατάρρευση όλων των πόρων είναι εξαιρετικά απίθανο να συμβεί. Η ανησυχία για την τροφή είναι σπάνια, και όταν εμφανί-

η ίδια η φύση αποθηκεύει τροφή για τους ανθρώπους, που απλά πρέπει να ξέρουν πώς να τη βρουν. Δένδρο Pau d'Arco. Μούρα Rubus spectabilis. Άγρια Γαλοπούλα. Αρτεμισία. Λουλούδι Γιούκα. Τζίντζερ Τζαμάικας. Ίσως η δήλωση ενός αφρικανού Βουσμάνου της Μποτσουάνα να τα λέει όλα: «Γιατί θα πρέπει να φυτεύουμε όταν υπάρχουν τόσα πολλά καρύδια μονγκόνγκο στον κόσμο;».[21]

Στη συνέχεια, υπάρχει το θέμα της ποιότητας. Ο ανθρωπολόγος Πήτερ Φαρμ γράφει ότι οι λαοί που πραγματικά βασίζονται στη φύση είναι «από τους ανθρώπους που διατρέφονται καλύτερα στη Γη, αλλά και πιο υγιεινά»:[22] Είναι αυτονόητο ότι όσοι ζουν στην άγρια φύση τρώνε βιολογικά τρόφιμα, απαλλαγμένα από χημικά συντηρητικά, φυτοφάρμακα και άλλα πρόσθετα. Περιγραφές από τη διατροφή αυτών των λαών ανά τον κόσμο αποκαλύπτουν ότι ταιριάζουν απόλυτα με τα πρότυπα του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας της Αμερικής για την κατανάλωση βιταμινών, μετάλλων και πρωτεϊνών,[23] ενώ η διάβρωση της ποιότητας της διατροφής τους συμβαίνει συνεχώς, όταν ξένοι εισβάλλουν, και φέρνουν την τεχνολογική γεωργία, την κτηνοτροφία, ή την εξόρυξη, καθώς και τη δημιουργία δικτύων εμπορίου και τον σύγχρονο πολιτισμό.

Επίσης, λόγω της υγιεινής διατροφής τους, του χαλαρού τρόπου ζωής, και των καθαρών περιχώρων, οι άνθρωποι αυτοί δεν πάσχουν από σύγχρονες ασθένειες όπως ο καρκίνος, η στεφανιαία νόσος, η υπέρταση και ο διαβήτης. Η υψηλή χοληστερόλη τούς είναι άγνωστη. Μελέτες των απομονωμένων πληθυσμών στη Νότια Αμερική αποκαλύπτουν ότι μολυσματικές ασθένειες όπως η γρίπη, η παρωτίτιδα, η πολιομυελίτιδα, η ευλογιά, προκύπτουν μεν αλλά δεν μεταδίδονται σε ποσοστό επιδημίας από μικρές, αυτόνομες ομάδες. Η αρτηριακή πίεση είναι συνήθως χαμηλή. Και οι εντερικές διαταραχές, όπως η σκωληκοειδίτιδα, οι εγκολπώσεις και ο καρκίνος του εντέρου είναι σπάνιες –έως ότου οι εν λόγω ομάδες εισάγονται στην πολιτισμένη διατροφή.[24] Σύμφωνα με τον Γερμανό γιατρό του 19ου αι., Σάμιουελ Χάνεμαν, ιδρυτή της ομοιοπαθητι-

και στους δρόμους των αναπτυγμένων πόλεων όπως η Νέα Υόρκη και το Λος Άντζελες. Προβλέψεις από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών για τις δραστηριότητες του πληθυσμού εκτιμούν ότι ο συνολικός ανθρώπινος πληθυσμός θα αυξηθεί, πριν από την τελική εκτίναξη, στον απίστευτα μεγάλο αριθμό των 16 δισεκατομμυρίων.[27]

Σύμφωνα με την ινδή φυσικό Βαντάνα Σίβα, η ταχεία αύξηση του πληθυσμού είναι χαρακτηριστικό των μη ασφαλών, μη βιώσιμων κοινωνιών αλλά και της «μετατόπισης, της στέρησης, της αποξένωσης των ανθρώπων από τη βάση επιβίωσής τους, και της ανισότητας μεταξύ ανδρών-γυναικών».[28] Όπως θα δούμε στο επόμενο κεφαλαίο, η μετάβαση από την νομαδική αναζήτησης τροφής στον γεωργικό πολιτισμό αποτελεί την απαρχή της «μετατόπισης, της στέρησης, της αποξένωσης των ανθρώπων από τη βάση επιβίωσής τους, και της ανισότητας μεταξύ ανδρών - γυναικών.» Περίπου δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, όταν όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες στη Γη βασίζονταν στη φύση, ο παγκόσμιος πληθυσμός είχε σταθεροποιη-

σίας και σταθερής αναψυχής διατηρείται όλο το χρόνο. Οι άνδρες κυνηγοί τείνουν να εργάζονται πιο συχνά από τις γυναίκες, αλλά το πρόγραμμά τους είναι ευέλικτο. Δεν είναι ασυνήθιστο για έναν άνδρα να κυνηγήσει με μεγάλη ένταση για μια εβδομάδα και στη συνέχεια, να μην πάει σε κανένα κυνήγι για δύο ή τρεις εβδομάδες. Κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων, κάνουν επισκέψεις και ψυχαγωγούνται, ιδιαίτερα με τον χορό. Αυτές είναι οι κύριες δραστηριότητες των ανδρών.[17]

Πολλά καρύδια Μονγκόνγκο (σ.τ.μ. Mongongo)

Ένα άλλο όφελος του φυσικού τρόπου ζωής είναι η καλή διατροφή. Νευροφυσιολογικές μελέτες μας λένε ότι οι χημικές ανισορροπίες που προκύπτουν από την κακή διατροφική πρόσληψη θέτουν συχνά τα θεμέλια για, ή επιδεινώνουν, τις ψυχολογικές ανισορροπίες που εκδηλώνονται ως εθισμός σε ουσίες και συμπεριφορές, ενώ η υπερβολική κατανάλωση τροφών όπως η ζάχαρη και η καφεΐνη προσθέτει μόνο σε αυτό το φαύλο κύκλο. Ωστόσο, στην τεχνολογική κοινωνία, έχουμε την τάση να πιστεύουμε ότι είμαστε μαγικά ευλογημένοι με ατελείωτες πυραμίδες από εξωτικά φρούτα –βλ. γκρέιπφρουτ, βουνά από τηγανητό κοτόπουλο, και τόνους στιγμιαίο καφέ, ενώ οι αυτόχθονες βρίσκονται σε μια διαρκή κατάσταση υποσιτισμού, αν όχι λιμού, και ανταγωνίζονται με νύχια και με δόντια για λίγη τροφή.

Η αλήθεια είναι, ότι εμείς οι Δυτικοί έχουμε χάσει την προγονική μας γνώση για το πώς να επιβιώσουμε στη γη. Ένας υπόγειος φόβος ότι δεν θα έχουμε αρκετά τρόφιμα διακατέχει την πολιτισμένη ψυχή μας, που εκφράζεται έμμεσα με προσωπικά και πολιτιστικά μηνύματα των οποίων τα βαθύτερα νοήματα θα προτιμούσαμε να παραβλέψουμε. Καθαρίστε το πιάτο σας! Σκεφτείτε τα πεινασμένα παιδιά στην Κίνα! Μειώστε τη χοληστερόλη! Αποφύγετε το Alar (νταμινοζίδη)! Μαγειρέψτε από τις τέσσερις ομάδες τροφίμων! Φάτε Φαστ Φουντ! Τρελαίνομαι για παγωτό! Στη δεκαετία του 1950, το μεγάλο βραβείο του εθνικού διαγωνισμού ήταν μέσα σε τρία λεπτά να γυρνάς στο σούπερ

τό της δυτικής και κεντρικής Ευρώπης ήταν καλυμμένο με πλούσια δασική έκταση, από το Μέλανα Δρυμό μέχρι τις ιταλικές Άλπεις. Το ποσοστό αυτό είναι τώρα 20 τοις εκατό. Δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, η Κίνα καλυπτόταν κατά 70 τοις εκατό από δάση. Σήμερα το ποσοστό αυτό είναι 5 τοις εκατό.[18] Η πανάρχαια έννοια ότι η φύση παρέχει την τροφή έχει δικαίως χαθεί, και δικαίως φοβόμαστε για το πώς θα εξασφαλίσουμε το επόμενο γεύμα μας. Όπως γράφει ο Μάρσαλ Σάλινς στο βιβλίο του «Πρωτόγονα Οικονομικά» (σ.τ.μ. Stone Age Economics) «το ένα τρίτο έως το ήμισυ της ανθρωπότητας λέγεται ότι πεινούν κάθε βράδυ. Περίπου είκοσι εκατομμύρια μόνον στις ΗΠΑ... Αυτή είναι η εποχή της πρωτοφανούς πείνας. Τώρα, στην εποχή της μεγαλύτερης τεχνικής δύναμης, η πείνα είναι ένα θεσμικό όργανο».[19] Πράγματι, ζώντας στον απόηχο της Πράσινης Επανάστασης της δεκαετίας του 1970, όπου η τεχνολογία αποτελεί την κινητήριο δύναμη, γίναμε μάρτυρες της αύξησης του λιμού, της πείνας, της εξάρτησης εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων από τρόφιμα που στέλνονται από αέρος και συσσίτια, μείωση της θρεπτικής ποιότητας όλων των τροφίμων, και μια συνολική απώλεια της δυναμικής της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων.

Αντίθετα, οι άνθρωποι που πράγματι βασίζονται στη φύση έχουν να διαλέξουν από μια ποικιλία από πηγές τροφίμων, και η ταυτόχρονη κατάρρευση όλων των πόρων είναι εξαιρετικά απίθανο να συμβεί. Η ανησυχία για την τροφή είναι σπάνια, και όταν εμφανίζεται, είναι συνήθως εποχιακή. Στο βιβλίο του «Υγεία και Άνοδος του Πολιτισμού» (σ.τ.μ. Health and the Rise of Civilisation) ο Μαρκ Νέιθαν Κοέν αναφέρει ότι οι προμήθειες τροφίμων μεταξύ των ανθρώπων που βασίζονται στη φύση είναι συνήθως πλούσιες και αξιόπιστες, ενώ η πείνα μπορεί να επέλθει, αλλά είναι σπάνια.[20] Σίγουρα υπήρξαν δύσκολοι καιροί και αβεβαιότητα, αλλά οι λαοί που βασίζονται στη φύση χωρίς το ασφυκτικό καπέλωμα του πολιτισμού έχουν την τάση να θεωρούν ότι, δεδομένου πως τα τρόφιμα είναι διαθέσιμα σε αφθονία, η αποθήκευση είναι περιττή, δηλαδή πως

υγιεινά».[22] Είναι αυτονόητο ότι όσοι ζουν στην άγρια φύση τρώνε βιολογικά τρόφιμα, απαλλαγμένα από χημικά συντηρητικά, φυτοφάρμακα και άλλα πρόσθετα. Περιγραφές από τη διατροφή αυτών των λαών ανά τον κόσμο αποκαλύπτουν ότι ταιριάζουν απόλυτα με τα πρότυπα του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας της Αμερικής για την κατανάλωση βιταμινών, μετάλλων και πρωτεϊνών,[23] ενώ η διάβρωση της ποιότητας της διατροφής τους συμβαίνει συνεχώς, όταν ξένοι εισβάλλουν, και φέρνουν την τεχνολογική γεωργία, την κτηνοτροφία, ή την εξόρυξη, καθώς και τη δημιουργία δικτύων εμπορίου και τον σύγχρονο πολιτισμό.

Επίσης, λόγω της υγιεινής διατροφής τους, του χαλαρού τρόπου ζωής, και των καθαρών περιχώρων, οι άνθρωποι αυτοί δεν πάσχουν από σύγχρονες ασθένειες όπως ο καρκίνος, η στεφανιαία νόσος, η υπέρταση και ο διαβήτης. Η υψηλή χοληστερόλη τούς είναι άγνωστη. Μελέτες των απομονωμένων πληθυσμών στη Νότια Αμερική αποκαλύπτουν ότι μολυσματικές ασθένειες όπως η γρίπη, η παρωτίτιδα, η πολιομυελίτιδα, η ευλογιά, προκύπτουν μεν αλλά δεν μεταδίδονται σε ποσοστό επιδημίας από μικρές, αυτόνομες ομάδες. Η αρτηριακή πίεση είναι συνήθως χαμηλή. Και οι εντερικές διαταραχές, όπως η σκωληκοειδίτιδα, οι εγκολπώσεις και ο καρκίνος του εντέρου είναι σπάνιες –έως ότου οι εν λόγω ομάδες εισάγονται στην πολιτισμένη διατροφή.[24] Σύμφωνα με τον Γερμανό γιατρό του 19ου αι., Σάμιουελ Χάνεμαν, ιδρυτή της ομοιοπαθητικής ιατρικής, τα βασικά «μιάσματα» ή ενεργειακά πρότυπα της αδυναμίας που αποτελούν τη βάση των σύγχρονων ασθενειών δεν είχαν καν εμφανιστεί στην ανθρώπινη ιστορία ωσότου να πάψουν οι ανθρώπινες κοινωνίες να βασίζονται στη φύση και να αρχίσουν να βασίζονται στον πολιτισμό.[25]

Αντισυλληπτικά στο ισχίο σας

Μια έκτη κοινή πρακτική των πολιτισμών που βασίζονται στη φύση είναι ένας σχετικά σταθερός πληθυσμός. Στο σύγχρονο κόσμο, ο ανθρώπινος πληθυσμός είναι εκτός ελέγχου, και μαζί με αυτή την έκρηξη της ανθρωπότητας, η ικανότητα της βιόσφαιρας μας για τη διατήρηση της ζωής έχει φθάσει σε ένα οριακό σημείο. Το 1992, η αμερικανική Εθνική Ακαδημία Επιστημών και η Βρετανική Βασιλική Εταιρεία εξέδωσαν την πρώτη κοινή τους έκθεση, προειδοποιώντας: «Εάν οι πρόσφατες προβλέψεις της αύξησης του πληθυσμού αποδειχθούν ακριβείς και τα

και στους δρόμους των αναπτυγμένων πόλεων όπως η Νέα Υόρκη και το Λος Άντζελες. Προβλέψεις από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών για τις δραστηριότητες του πληθυσμού εκτιμούν ότι ο συνολικός ανθρώπινος πληθυσμός θα αυξηθεί, πριν από την τελική εκτίναξη, στον απίστευτα μεγάλο αριθμό των 16 δισεκατομμυρίων.[27]

Σύμφωνα με την ινδή φυσικό Βαντάνα Σίβα, η ταχεία αύξηση του πληθυσμού είναι χαρακτηριστικό των μη ασφαλών, μη βιώσιμων κοινωνιών αλλά και της «μετατόπισης, της στέρησης, της αποξένωσης των ανθρώπων από τη βάση επιβίωσής τους, και της ανισότητας μεταξύ ανδρών-γυναικών».[28] Όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, η μετάβαση από την νομαδική αναζήτησης τροφής στον γεωργικό πολιτισμό αποτελεί την απαρχή της «μετατόπισης, της στέρησης, της αποξένωσης των ανθρώπων από τη βάση επιβίωσής τους, και της ανισότητας μεταξύ ανδρών - γυναικών.» Περίπου δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, όταν όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες στη Γη βασίζονταν στη φύση, ο παγκόσμιος πληθυσμός είχε σταθεροποιηθεί στα 5 εκατομμύρια.[29] Σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Φέκρι Χασάν, η ετήσια αύξηση του πληθυσμού σε εκείνους τους χρόνους κυμάνθηκε από 0,01 έως 0,005 τοις εκατό,[30] ενώ ο πληθυσμός στον σημερινό κόσμο εκτοξεύεται με ένα επιπλέον 95 εκατομμύρια ανθρώπους ετησίως.[31]

Η ικανότητα να διατηρηθεί η αριθμητική σταθερότητα υπάρχει στην ανθρώπινη ιστορία μόνο στις κουλτούρες που βασίζονται στη φύση. Οι μέθοδοι οικογενειακού προγραμματισμού των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών ήταν επιτυχείς για ένα εκατομμύριο χρόνια, επιτρέποντας στον ανθρώπινο πληθυσμό να αυξάνεται σταδιακά, αλλά χωρίς να ανατρέψει την ικανότητά του να ζήσει με βιώσιμο τρόπο. Η επιτυχία αυτή οφείλεται στον έλεγχο των παραγόντων γονιμότητας που εξελίχθηκε όταν οι άνθρωποι ζούσαν ως ομάδες κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες – και που, χάθηκε όταν κατέφθασε ο πολιτισμός

πίες που εκδηλώνονται ως είδος σε συνήθει-
ες και συμπεριφορές, ενώ η υπερβολική κατανάλωση τροφών όπως η ζάχαρη και η καφεΐνη προσθέτει μόνο σε αυτό το φαύλο κύκλο. Ωστόσο, στην τεχνολογική κοινωνία, έχουμε την τάση να πιστεύουμε ότι είμαστε μαγικά ευλογημένοι με ατελείωτες πυραμίδες από εξωτικά φρούτα –βλ. γκρέιπφρουτ, βουνά από τηγανητό κοτόπουλο, και τόνους στιγμιαίο καφέ, ενώ οι αυτόχθονες βρίσκονται σε μια διαρκή κατάσταση υποσιτισμού, αν όχι λιμού, και ανταγωνίζονται με νύχια και με δόντια για λίγη τροφή.

Η αλήθεια είναι, ότι εμείς οι Δυτικοί έχουμε χάσει την προγονική μας γνώση για το πώς να επιβιώσουμε στη γη. Ένας υπόγειος φόβος ότι δεν θα έχουμε αρκετά τρόφιμα διακατέχει την πολιτισμένη ψυχή μας, που εκφράζεται έμμεσα με προσωπικά και πολιτιστικά μηνύματα των οποίων τα βαθύτερα νοήματα θα προτιμούσαμε να παραβλέψουμε. Καθαρίστε το πιάτο σας! Σκεφτείτε τα πεινασμένα παιδιά στην Κίνα! Μειώστε τη χοληστερόλη! Αποφύγετε το Alar (νταμινοζίδη)! Μαγειρέψτε από τις τέσσερις ομάδες τροφίμων! Φάτε Φαστ Φουντ! Τρελαίνομαι για παγωτό! Στη δεκαετία του 1950, το μεγάλο βραβείο του εθνικού διαγωνισμού ήταν μέσα σε τρία λεπτά να γυρνάς στο σούπερ
όπου η τεχνολογία αποτελεί την κινητήριο δύναμη, γίναμε μάρτυρες της αύξησης του λιμού, της πείνας, της εξάρτησης εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων από τρόφιμα που στέλνονται από αέρος και συσσίτια, μείωση της θρεπτικής ποιότητας όλων των τροφίμων, και μια συνολική απώλεια της δυναμικής της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων.

Αντίθετα, οι άνθρωποι που πράγματι βασίζονται στη φύση έχουν να διαλέξουν από μια ποικιλία από πηγές τροφίμων, και η ταυτόχρονη κατάρρευση όλων των πόρων είναι εξαιρετικά απίθανο να συμβεί. Η ανησυχία για την τροφή είναι σπάνια, και όταν εμφανίζεται, είναι συνήθως εποχιακή. Στο βιβλίο του «Υγεία και Άνοδος του Πολιτισμού» (σ.τ.μ. Health and the Rise of Civilisation) ο Μαρκ Νέιθαν Κοέν αναφέρει ότι οι προμήθειες τροφίμων μεταξύ των ανθρώπων που βασίζονται στη φύση είναι συνήθως πλούσιες και αξιόπιστες, ενώ η πείνα μπορεί να επέλθει, αλλά είναι σπάνια.[20] Σίγουρα υπήρξαν δύσκολοι καιροί και αβεβαιότητα, αλλά οι λαοί που βασίζονται στη φύση χωρίς το ασφυκτικό καπέλωμα του πολιτισμού έχουν την τάση να θεωρούν ότι, δεδομένου πως τα τρόφιμα είναι διαθέσιμα σε αφθονία, η αποθήκευση είναι περιττή, δηλαδή πως

είναι άγνωστη. Μελέτες των απομονωμένων πληθυσμών στη Νότια Αμερική αποκαλύπτουν ότι μολυσματικές ασθένειες όπως η γρίπη, η παρωτίτιδα, η πολιομυελίτιδα, η ευλογιά, προκύπτουν μεν αλλά δεν μεταδίδονται σε ποσοστό επιδημίας από μικρές, αυτόνομες ομάδες. Η αρτηριακή πίεση είναι συνήθως χαμηλή. Και οι εντερικές διαταραχές, όπως η σκωληκοειδίτιδα, οι εγκολπώσεις και ο καρκίνος του εντέρου είναι σπάνιες –έως ότου οι εν λόγω ομάδες εισάγονται στην πολιτισμένη διατροφή.[24] Σύμφωνα με τον Γερμανό γιατρό του 19ου αι., Σάμιουελ Χάνεμαν, ιδρυτή της ομοιοπαθητικής ιατρικής, τα βασικά «μιάσματα» ή ενεργειακά πρότυπα της αδυναμίας που αποτελούν τη βάση των σύγχρονων ασθενειών δεν είχαν καν εμφανιστεί στην ανθρώπινη ιστορία ωσότου να πάψουν οι ανθρώπινες κοινωνίες να βασίζονται στη φύση και να αρχίσουν να βασίζονται στον πολιτισμό.[25]

Αντισυλληπτικά στο ισχίο σας

Μια έκτη κοινή πρακτική των πολιτισμών που βασίζονται στη φύση είναι ένας σχετικά σταθερός πληθυσμός. Στο σύγχρονο κόσμο, ο ανθρώπινος πληθυσμός είναι εκτός ελέγχου, και μαζί με αυτή την έκρηξη της ανθρωπότητας, η ικανότητα της βιόσφαιρας μας για τη διατήρηση της ζωής έχει φθάσει σε ένα οριακό σημείο. Το 1992, η αμερικανική Εθνική Ακαδημία Επιστημών και η Βρετανική Βασιλική Εταιρεία εξέδωσαν την πρώτη κοινή τους έκθεση, προειδοποιώντας: «Εάν οι πρόσφατες προβλέψεις της αύξησης του πληθυσμού αποδειχθούν ακριβείς και τα πρότυπα της ανθρώπινης δραστηριότητας στον πλανήτη παραμένουν αμετάβλητα, τόσο η επιστήμη όσο η τεχνολογία μπορεί να μην είναι σε θέση να αποτρέψουν είτε την μη αναστρέψιμη υποβάθμιση του περιβάλλοντος είτε την συνέχιση της φτώχειας για ένα μεγάλο μέρος του κόσμου».[26]

Δεδομένου ότι ο τρέχον παγκόσμιος πληθυσμός προσεγγίζει τα 6 δισεκατομμύρια, οι άνθρωποι παντού σε όλο τον κόσμο λιμοκτονούν –σε «υπανάπτυκτες» περιοχές, όπως το Μπαγκλαντές και η Νικαράγουα, σε «αναπτυσσόμενες» χώρες, όπως η Ινδία και η Κίνα, στις βιομηχανικές χώρες, όπως στις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης,
μων κοινωνιών αλλά και της «μετατόπισης, της στέρησης, της αποξένωσης των ανθρώπων από τη βάση επιβίωσής τους, και της ανισότητας μεταξύ ανδρών-γυναικών».[28] Όπως θα δούμε στο επόμενο κεφαλαίο, η μετάβαση από την νομαδική αναζήτησης τροφής στον γεωργικό πολιτισμό αποτελεί την απαρχή της «μετατόπισης, της στέρησης, της αποξένωσης των ανθρώπων από τη βάση επιβίωσής τους, και της ανισότητας μεταξύ ανδρών - γυναικών.» Περίπου δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, όταν όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες στη Γη βασίζονταν στη φύση, ο παγκόσμιος πληθυσμός είχε σταθεροποιηθεί στα 5 εκατομμύρια.[29] Σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Φέκρι Χασάν, η ετήσια αύξηση του πληθυσμού σε εκείνους τους χρόνους κυμάνθηκε από 0,01 έως 0,005 τοις εκατό,[30] ενώ ο πληθυσμός στον σημερινό κόσμο εκτοξεύεται με ένα επιπλέον 95 εκατομμύρια ανθρώπους ετησίως.[31]

Η ικανότητα να διατηρηθεί η αριθμητική σταθερότητα υπάρχει στην ανθρώπινη ιστορία μόνο στις κουλτούρες που βασίζονται στη φύση. Οι μέθοδοι οικογενειακού προγραμματισμού των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών ήταν επιτυχείς για ένα εκατομμύριο χρόνια, επιτρέποντας στον ανθρώπινο πληθυσμό να αυξάνεται σταδιακά, αλλά χωρίς να ανατρέψει την ικανότητά του να ζήσει με βιώσιμο τρόπο. Η επιτυχία αυτή οφείλεται στον ελέγχο των παραγόντων γονιμότητας που εξελίχθηκε όταν οι άνθρωποι ζούσαν ως νομάδες κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες – και που, χάθηκε όταν κατέφθασε ο πολιτισμός ή, για πολλούς ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, όταν εισήχθη με τη βία.

Ένας από αυτούς τους παράγοντες είναι ο μακρόχρονος θηλασμός.[32] Όπως έχω αναφέρει, οι γυναίκες στη διάρκεια αναζήτησης τροφής κουβαλούν μαζί τα παιδιά τους, διασχίζοντας ποτάμια και δάση, καθήμενες γύρω από τη φωτιά τα ταΐζουν με το στήθος για τα τρία ή τέσσερα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Η πρακτική αυτή προσφέρει μια ακόμα πτυχή στη μεστή ολότητα του φυσικού κόσμου: όχι μόνο παρέχει απαραίτητη τροφή για τη σωματική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού, αλλά μπορεί να προκαλέσει την έκκριση της ορμόνης της υπόφυσης που καταστέλλει τον εμμηνορροϊκό κύκλο της

μητέρας. Όπως το θέτει ο Λη, η συχνή διέγερση του μαστού από το παιδί είναι «μάλλον σαν να κουβαλάνε το αντισυλληπτικό τους στο ισχίο τους».(33)

Άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν σε χαμηλά ποσοστά γεννήσεων σε αυτές τις γυναίκες περιλαμβάνουν αισθητά καθυστερημένη έναρξη της εμμήνου ρύσεως, καθώς και εκτεταμένες περιόδους, όπου ο κύκλος του αίματος απλά εξαφανίζεται.(34) Σύγχρονοι ερευνητές αποδίδουν αυτές τις φυσιολογικές συνθήκες, εν μέρει, στην υψηλή σε πρωτεΐνες δίαιτα και τα άπαχα κορμιά των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών γυναικών και, εν μέρει, στις έντονες απαιτήσεις όπως το να περπατούν μεγάλες αποστάσεις, ενώ μεταφέρουν τον εξοπλισμό, τους σωρούς των φυτικών τροφίμων, και τα παιδιά – φυσικές συνθήκες που αναπαράγονται μεταξύ των αθλητριών του σήμερα που αναφέρουν επίσης λιγότερες περιόδους και ακανόνιστο κύκλο. Το αποτέλεσμα όλων αυτών των παραγόντων είναι ότι το μέγεθος της οικογένειας είναι μικρό, οι πιέσεις που συνήθως συνδέουμε με την ανατροφή των παιδιών είναι πιο χαλαρές, και ο πληθυσμός παραμένει σε χαμηλά επίπεδα – γιατί για κάθε γυναίκα αναπαραγωγικής ηλικίας, ένα νέο παιδί έρχεται κάθε πέντε, έξι, ή επτά χρόνια.

Τα περισσότερα από τα δέντρα

Ένα τελευταίο κοινωνικό χαρακτηριστικό της ζωής που βασίζεται στη φύση είναι η οικολογική βιωσιμότητα. Αυτή είναι μια ποιότητα που θέλουμε απεγνωσμένα να επιτευχθεί, αλλά παρ' όλες τις Παγκόσμιες ημέρες για τη Γης μας, τα οικολογικά μας συνέδρια, τα προγράμματα ανακύκλωσης μας, και τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς μας, παραμένει κάτι το άπιαστο. Όπως όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά, η κατάσταση είναι δραματική. Τα είδη των τεχνολογιών που απαιτούνται για να διατηρηθεί ο διαρκώς διευρυνόμενος μαζικός πολιτισμός μας, από την πυρηνική ενέργεια και τα χημικά έως την εξόρυξη και την ηλεκτρομαγνητική, σχεδόν περιβάλλουν όλον τον πλανήτη. Ο εθισμός στον καταναλωτισμό, οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί και η βιομηχανική επέκταση έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις ώστε να θεωρείται φυσιολογική από πολλούς ανθρώπους και σίγουρα από εκείνους που ταυτίζο-λουν ανακατατάξεις χονδρικού εμπορίου στους ρυθμούς της φύσης και της φυσικής διάταξης. Η δέσμευση για την οικολογική βιωσιμότητα ήταν το έδαφος πάνω στο οποίο αναπτύχθηκε το ανθρώπινο είδος, και η βιώσιμη ζωή είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, τη δημοκρατική λήψη αποφάσεων, την (αυτό)εκτίμηση τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες, τη χαλαρή προσέγγιση για την καθημερινή ζωή, το καλό φαγητό, και ένα σταθερό πληθυσμό. Το κλειδί φαίνεται να είναι ότι εμείς οι άνθρωποι μπορούμε να επιβιώσουμε με επιτυχία σε αυτόν τον πλανήτη μόνο εφ' όσον η παρουσία μας συμβάλλει και εμπλέκεται με τη ζωή της Γης. Σύμφωνα με τον Μάρσαλ Σάλινς, στους πολιτισμούς που βασίζονται στη φύση, ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με μια μορφή των παραγόντων που είναι το σήμα κατατεθέν του: «η εργατική δύναμη είναι ανεπαρκής, τα τεχνολογικά μέσα δεν χρησιμοποιούνται στο έπακρο, οι φυσικοί πόροι μένουν ανεκμετάλλευτοι... η παραγωγή είναι χαμηλή σε σχέση με τις υφιστάμενες δυνατότητες, η ημέρα εργασίας είναι σύντομη. Ο αριθμός των ημερών των διακοπών υπερβαίνει τον αριθμό των ημερών εργασίας. Ο χορός, η αλιεία, τα παιχνίδια, ο ύπνος και οι τελέτες φαίνεται να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους».(35)

Επιπλέον, οι άνθρωποι που βασίζονται στη φύση προχωρούν παραπέρα όταν οι υπάρχουσες πηγές έχουν φτάσει στα όριά τους, και το όριο αυτό δεν είναι ποτέ το ανώτατο όριο του εδάφους, όπως έχουμε συνηθίσει να το καθορίζουμε. Αντί να κόβουν σύριζα ολόκληρο το δάσος, να σκοτώσουν όλα τα ελάφια, να τσεπώσουν όλα τα κάστανα κάθε καστανιάς, να ξεριζώσουν κάθε άγριο γιαμ, και να πιάσουν κάθε σολομό, κατανοούν ότι με το να αφήσουν τα περισσότερα από τα δέντρα όρθια, τα περισσότερα από τα ζώα να τρέχουν ελεύθερα, να αφήσουν τους περισσότερους καρπούς πεσμένους στο έδαφος, τα περισσότερα από τα λαχανικά να ολοκληρώσουν τον κύκλο τους, και τα περισσότερα από τα ψάρια να κολυμπούν, τιμούν την ιερή ολότητα της φύσης. Όπως και με μια λέξη των ινδιάνων Keres που «δεν διασπάται σε τίποτα,» να ζήσουν με αυτό τον

8. Colin Tumbull, The Forest People (New York: Doubleday Anchor, 1962), chap. 6.
9. Jerry Mander, In the Absence of the Sacred (San Francisco: Sierra Club Books, 1991), 230-35. See also Robert Venables, «American Indian Influences on the American Founding Fathers,» in Oren Lyons and John Mohawk, eds., Exiled in the Land of the Free (Santa Fe, N. Mex.: Clear Light Publishers, 1992), 73-124.
10. Dolores LaChapelle, Earth Wisdom (Los Angeles: L.A. Guild of Tudor Press, 1978), 81.
11. Frances Huxley, conversation, Santa Fe, N. Mex., 4 March 1992.
12. Huxley, conversation.
13. Peter Wilson, The Domestication of the Human Species (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1988), 33.
14. Cited in Mander, Absence of the Sacred, 254.
15. A. Kent MacDougall, «Americans: Life in the Fast Lane/The Harried Society;» Los Angeles Times, 17-19 April 1983.
16.Frederick McCarthy and Margaret McArthur, «The Food Quest and the Time Factor in Aboriginal Economic Life,» in C. P Mountford, ed., Records of the Australian-American Scientific Expedition to Arnhem Land (Melbourne: Melbourne University Press, 1960), vol.2, Anthropology and Nutrition, 145-94.
17. Richard Lee, «What Hunters Do for a Living or How to Make Out on Scarce Resources,» in Lee and DeVore, Man the Hunter, 37.
18. Clive Ponting, «Historical Perspectives on Sustainable Development,» Environment 32, no.9 (November 1990): 4-5.
19. Marshall Sahlins, Stone Age Economics (New York: Aldine De Gruyter, 1972), 36.
20. Mark Nathan Cohen, Health and the Rise of Civilization (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1989), 75-98.
21. Lee, «What Hunters Do;' 33.
22. Cited in MacDougall, «Americans.»
23. McCarthy and McArthur, «The Food Quest,» 145-94; Lee, «What Hunters Do,» 30-48; Richard Lee, «!Kung Bushman Subsistence: An Input-Output Analysis,» in A. P Vayda, ed., Ecological Studies in Cul- tural Anthropology (New York: Natural History Press, 1969), 47-79; and J. Metz et al., «Iron, Folate, and Vitamin B12 Nutrition in a Hunter-Gatherer People: A Study of !Kung Bushmen,» American Journal of Clinical Nutrition 24 (1971): 229-42.
24. Cohen, Health, 98-102; Francis Black, «Infectious Diseases in Primi- tive Societies,» Science 187 (1975): 515-18; Ivan Polunin, «The Medical Natural History of Malayan Aborigines,» Medical Journal of Malaysia 8 (1972): 55-174; Roberto Baruzzi

tainable World Population,» Elmwood Quarterly 7, no.3 (Fall Equinox 1991): 5.
29. Ponting, «Historical Perspectives on Sustainable Development,» 6.
30. Fekri Hassan, Demographic Archaeology (New York: Academic Press, 1981), 208.
31. Ponting, «Historical Perspectives on Sustainable Development,» 6.
32. M. Konner and C. Worthman, «Nursing Frequencies, Gonadal Function, and Birth-Spacing among !Kung Hunter-Gatherers,» Science 207 (1988): 788-91; Richard Lee, The !Kung San: Men, Women and Work in a Foraging Society (Cambridge: Cambridge University Press, 1979), 328-30; W H. Billewicz, «The Timing of Post Partum Menstruation and Breast-Feeding,»Journal of Biosocial Science 11(1979): 141-51; and W H. Mosley, «The Effects of Nutrition on Natural Fertility» (Paper presented at Seminar on Natural Fertility, Institut National d'Etudes Demographiques, Paris, 1977).
33. Lee, The !Kung San, 329.
34. Lee, The !Kung San, 312; R. E. Frisch, «Critical Weight at Menarche: Initiation of the Adolescent Growth Spurt and Control of Puberty,» in M. M. Brumbach et al., eds., Control of Onset of Puberty

των φυτικών τροφίμων, και τα παιδιά – φυσικές συνθήκες που αναπαράγονται μεταξύ των αθλητριών του σήμερα που αναφέρουν επίσης λιγότερες περιόδους και ακανόνιστο κύκλο. Το αποτέλεσμα όλων αυτών των παραγόντων είναι ότι το μέγεθος της οικογένειας είναι μικρό, οι πιέσεις που συνήθως συνδέουμε με την ανατροφή των παιδιών είναι πιο χαλαρές, και ο πληθυσμός παραμένει σε χαμηλά επίπεδα – γιατί για κάθε γυναίκα αναπαραγωγικής ηλικίας, ένα νέο παιδί έρχεται κάθε πέντε, έξι, ή επτά χρόνια.

Τα περισσότερα από τα δέντρα

Ένα τελευταίο κοινωνικό χαρακτηριστικό της ζωής που βασίζεται στη φύση είναι η οικολογική βιωσιμότητα. Αυτή είναι μια ποιότητα που θέλουμε απεγνωσμένα να επιτευχθεί, αλλά παρ' όλες τις Παγκόσμιες ημέρες για τη Γης μας, τα οικολογικά μας συνέδρια, τα προγράμματα ανακύκλωσης μας, και τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς μας, παραμένει κάτι το άπιαστο. Όπως όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά, η κατάσταση είναι δραματική. Τα είδη των τεχνολογιών που απαιτούνται για να διατηρηθεί ο διαρκώς διευρυνόμενος μαζικός πολιτισμός μας, από την πυρηνική ενέργεια και τα χημικά έως την εξόρυξη και την ηλεκτρομαγνητική, σχεδόν περιβάλλουν όλον τον πλανήτη. Ο εθισμός στον καταναλωτισμό, οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί και η βιομηχανική επέκταση έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις ώστε να θεωρείται φυσιολογική από πολλούς ανθρώπους και σίγουρα από εκείνους που ταυτίζονται με αυτές τις εξελίξεις. Ωστόσο, την ίδια στιγμή, οι επιστήμονες που μελετούν παγκόσμιες καταστροφές, όπως η αλλαγή του κλίματος, η εξάντληση του στρώματος του όζοντος και η τοξική μόλυνση, έχουν κάνει την εκτίμηση ότι έχουμε μέχρι το έτος 2000, ή ίσως το 2010, για να αντιστρέψουμε τις αντι-οικολογικές πρακτικές που προκαλούν την παγκόσμια καταστροφή.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, όταν δούλευα για να σταματήσει η διάδοση των πυρηνικών όπλων, είχα μια ενοχλητική συνομιλία με έναν διευθύνοντα σύμβουλο μεγάλης εταιρείας. Ενώ ήμασταν για δείπνο ένα καλοκαιρινό βράδυ σε ένα εστιατόριο Hakka στην Chinatown του Σαν Φρανσίσκο, μου είπε, ότι από επιχειρηματικής απόψεως, ο πυρηνικός πόλεμος δεν θα συμβεί μέχρι οι πολυεθνικές εταιρείες να καταφέρουν να εμπορευματοποιήσουν την Κίνα. Μετά από αυτό το επίτευγμα, είπε, δεν θα υπάρχει περισσότερος χώρος στη γη για να την επέ-

που βασίζονται στη φύση, ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με μια μορφή των παραγόντων που είναι το σήμα κατατεθέν του: «η εργατική δύναμη είναι ανεπαρκής, τα τεχνολογικά μέσα δεν χρησιμοποιούνται στο έπακρο, οι φυσικοί πόροι μένουν ανεκμετάλλευτοι... η παραγωγή είναι χαμηλή σε σχέση με τις υφιστάμενες δυνατότητες, η ημέρα εργασίας είναι σύντομη. Ο αριθμός των ημερών των διακοπών υπερβαίνει τον αριθμό των ημερών εργασίας. Ο χορός, η αλιεία, τα παιχνίδια, ο ύπνος και οι τελέτες φαίνεται να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους».(35)

Επιπλέον, οι άνθρωποι που βασίζονται στη φύση προχωρούν παραπέρα όταν οι υπάρχουσες πηγές έχουν φτάσει στα όριά τους, και το όριο αυτό δεν είναι ποτέ το ανώτατο όριο του εδάφους, όπως έχουμε συνηθίσει να το καθορίζουμε. Αντί να κόβουν σύριζα ολόκληρο το δάσος, να σκοτώσουν όλα τα ελάφια, να τσεπώσουν όλα τα κάστανα κάθε καστανιάς, να ξεριζώσουν κάθε άγριο γιαμ, και να πιάσουν κάθε σολομό, κατανοούν ότι με το να αφήσουν τα περισσότερα από τα δέντρα όρθια, τα περισσότερα από τα ζώα να τρέχουν ελεύθερα, να αφήσουν τους περισσότερους καρπούς πεσμένους στο έδαφος, τα περισσότερα από τα λαχανικά να ολοκληρώσουν τον κύκλο τους, και τα περισσότερα από τα ψάρια να κολυμπούν, τιμούν την ιερή ολότητα της φύσης. Όπως και με μια λέξη των ινδιάνων Keres που «δεν διασπάται σε τίποτα,» να ζήσουν με αυτό τον τρόπο είναι η συμμετοχή στη μεγάλη διαδρομή του φυσικού κόσμου. Είναι η ενίσχυση της αφθονίας της Γης και, ταυτόχρονα, η διασφάλιση της βιωσιμότητας, της επιβίωσης και της λογικής της ανθρώπινης κοινότητας.

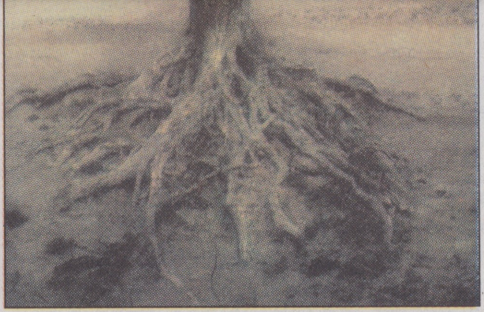
(Απόσπασμα από το βιβλίο του Chellis Glendinning *«My Name is Chellis & I'm in Recovery from Western Civilization»*, «Το όνομά μου είναι Τσέλις και αναρρώνω από τον Δυτικό Πολιτισμό»)

μετάφραση Κ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Stanley Diamond, In Search of the Primitive (New Brunswick, NJ.: Transaction Books, 1974), 143.
2. Frances Harwood, conversation, Roosevelt, Tex., 18 May 1992.
Quoted in Robert Dahi and Edward Tuffe, Size and Democracy (Stan- ford, Calif.: Stanford University Press, 1973), 111.
3. Kirkpatrick Sale, foreword to Leopold Kolir, The Breakdown of Nations (New York: E. P Dutton, 1978), ix-x.

15. A. Kent MacDougall, «Americans: Life in the Fast Lane/The Harried Society;» Los Angeles Times, 17-19 April 1983.
16.Frederick McCarthy and Margaret McArthur, «The Food Quest and the Time Factor in Aboriginal Economic Life,» in C. P Mountford, ed., Records of the Australian-American Scientific Expedition to Arnhem Land (Melbourne: Melbourne University Press, 1960), vol.2, Anthropology and Nutrition, 145-94.
17. Richard Lee, «What Hunters Do for a Living or How to Make Out on Scarce Resources,» in Lee and DeVore, Man the Hunter, 37.
18. Clive Ponting, «Historical Perspectives on Sustainable Development,» Environment 32, no.9 (November 1990): 4-5.
19. Marshall Sahlins, Stone Age Economics (New York: Aldine De Gruyter, 1972), 36.
20. Mark Nathan Cohen, Health and the Rise of Civilization (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1989), 75-98.
21. Lee, «What Hunters Do;' 33.
22. Cited in MacDougall, «Americans.»
23. McCarthy and McArthur, «The Food Quest,» 145-94; Lee, «What Hunters Do,» 30-48; Richard Lee, «!Kung Bushman Subsistence: An Input-Output Analysis,» in A. P Vayda, ed., Ecological Studies in Cul- tural Anthropology (New York: Natural History Press, 1969), 47-79; and J. Metz et al., «Iron, Folate, and Vitamin B12 Nutrition in a Hunter-Gatherer People: A Study of !Kung Bushmen,» American Journal of Clinical Nutrition 24 (1971): 229-42.
24. Cohen, Health, 98-102; Francis Black, «Infectious Diseases in Primi- tive Societies,» Science 187 (1975): 515-18; Ivan Polunin, «The Medical Natural History of Malayan Aborigines,» Medical Journal of Malaysia 8 (1972): 55-174; Roberto Baruzzi and L. Franco, «Amerindians of Brazil,» in H. C. Trowell and D. P Burkitt, eds., Western Diseases, Their Emergence and Prevention (London: Edward Arnold, 1981), 138-53; and H. H. Draper, «Nutrition Studies: The Aboriginal Eskimo Diet» in P L. Jamison, ed., Eskimos of Northwestern Alaska (Stroudsberg, Pa.: USIBP 1978), 139-61.
25. Samuel Hahnemann, The Chronic Diseases (New Delhi: Jain, 1975).
26. Cited in Mark Hertsgaard, «Still Ticking,» Mother Jones, March/April 1993, 20-23.
27. United Nations, Secretariat, «World Population Prospects Beyond Year 2000,» New York, 16 May 1973.
28. Cited in Craig Comstock, «Envisioning a Sustainable World Population,» Elmwood Quarterly 7, no.3 (Fall Equinox 1991): 5.

29. Ponting, «Historical Perspectives on Sustainable Development,» 6.
30. Fekri Hassan, Demographic Archaeology (New York: Academic Press, 1981), 208.
31. Ponting, «Historical Perspectives on Sustainable Development,» 6.
32. M. Konner and C. Worthman, «Nursing Frequencies, Gonadal Function, and Birth-Spacing among !Kung Hunter-Gatherers,» Science 207 (1988): 788-91; Richard Lee, The !Kung San: Men, Women and Work in a Foraging Society (Cambridge: Cambridge University Press, 1979), 328-30; W H. Billewicz, «The Timing of Post Partum Menstruation and Breast-Feeding,»Journal of Biosocial Science 11(1979): 141-51; and W H. Mosley, «The Effects of Nutrition on Natural Fertility» (Paper presented at Seminar on Natural Fertility, Institut National d'Etudes Demographiques, Paris, 1977).
33. Lee, The !Kung San, 329.
34. Lee, The !Kung San, 312; R. E. Frisch, «Critical Weight at Menarche: Initiation of the Adolescent Growth Spurt and Control of Puberty,» in M. M. Brumbach et al., eds., Control of Onset of Puberty (New York: Wiley, 1974), 403-23; G. R. Bentley, «Hunter-Gatherer Energetics and Fertility: A Reassessment of the !Kung San,» Human Ecology 13, no.1(1985): 79-104;J. B. McArthur et al., «Hypothalamic Amenorrhea in Runners of Normal Body Composition,» Endocrine Research Communications 7, no. 1 (1980): 13-25; M. Shangold et al., «The Relationship between Long Distance Running and Plasma Progesterone, and Luteal Phase Length,» Fertility and Sterility 31, no.2 (1979): 130-33; and R. Frisch and J. MacArthur, «Menstrual Cycles: Fatness as a Determinant of Minimum Weight or Height Necessary for Their Maintenance or Onset,» Science 185 (1974): 949-51.
35. Sahlins, Stone Age Economics, 41.

τα προγράμματα ανακύκλωσης μας, και τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς μας, παραμένει κάτι το άπιαστο. Όπως όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά, η κατάσταση είναι δραματική. Τα είδη των τεχνολογιών που απαιτούνται για να διατηρηθεί ο διαρκώς διευρυνόμενος μαζικός πολιτισμός μας, από την πυρηνική ενέργεια και τα χημικά έως την εξόρυξη και την ηλεκτρομαγνητική, σχεδόν περιβάλλουν όλον τον πλανήτη. Ο εθισμός στον καταναλωτισμό, οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί και η βιομηχανική επέκταση έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις ώστε να θεωρείται φυσιολογική από πολλούς ανθρώπους και σίγουρα από εκείνους που ταυτίζονται με αυτές τις εξελίξεις. Ωστόσο, την ίδια στιγμή, οι επιστήμονες που μελετούν παγκόσμιες καταστροφές, όπως η αλλαγή του κλίματος, η εξάντληση του στρώματος του όζοντος και η τοξική μόλυνση, έχουν κάνει την εκτίμηση ότι έχουμε μέχρι το έτος 2000, ή ίσως το 2010, για να αντιστρέψουμε τις αντι-οικολογικές πρακτικές που προκαλούν την παγκόσμια καταστροφή.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, όταν δούλευα για να σταματήσει η διάδοση των πυρηνικών όπλων, είχα μια ενοχλητική συνομιλία με έναν διευθύνοντα σύμβουλο μεγάλης εταιρείας. Ενώ ήμασταν για δείπνο ένα καλοκαιρινό βράδυ σε ένα εστιατόριο Hakka στην Chinatown του Σαν Φρανσίσκο, μου είπε, ότι από επιχειρηματικής απόψεως, ο πυρηνικός πόλεμος δεν θα συμβεί μέχρι οι πολυεθνικές εταιρείες να καταφέρουν να εμπορευματοποιήσουν την Κίνα. Μετά από αυτό το επίτευγμα, είπε, δεν θα υπάρχει περισσότερος χώρος στη γη για να την επέκταση της οικονομίας της αγοράς (η οποία πρέπει πάντα, φυσικά, να είναι σε μια κατάσταση επέκτασης), και έτσι δεν θα υπάρχει πια βιώσιμος λόγος για τον άνθρωπο να μείνει ζωντανός. Η γνώμη του αντανακλά το τρέχον ήθος τόσο ενός επεκτατικού τεχνολογικού συστήματος όσο και μιας εθισμένης ψυχής: χρήση των υπαρχόντων πόρων εδώ και τώρα. Όταν τελειώσουν, κάντε ό,τι πρέπει για να βρείτε περισσότερους – χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψη οι συνέπειες.

Αντίθετα, οι άνθρωποι που βασίζονται στη φύση ποτέ δεν θα αναγκάσουν τη Γη να παράγει στο μέγιστο επίπεδο, ούτε να επιβά-

λόκληρο το δάσος, να σκοτώσουν όλα τα ελάφια, να τσεπώσουν όλα τα κάστανα κάθε καστανιάς, να ξεριζώσουν κάθε άγριο γιαμ, και να πιάσουν κάθε σολομό, κατανοούν ότι με το να αφήσουν τα περισσότερα από τα δέντρα όρθια, τα περισσότερα από τα ζώα να τρέχουν ελεύθερα, να αφήσουν τους περισσότερους καρπούς πεσμένους στο έδαφος, τα περισσότερα από τα λαχανικά να ολοκληρώσουν τον κύκλο τους, και τα περισσότερα από τα ψάρια να κολυμπούν, τιμούν την ιερή ολότητα της φύσης. Όπως και με μια λέξη των ινδιάνων Keres που «δεν διασπάται σε τίποτα,» να ζήσουν με αυτό τον τρόπο είναι η συμμετοχή στη μεγάλη διαδρομή του φυσικού κόσμου. Είναι η ενίσχυση της αφθονίας της Γης και, ταυτόχρονα, η διασφάλιση της βιωσιμότητας, της επιβίωσης και της λογικής της ανθρώπινης κοινότητας.

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Chellis Glendinning *«My Name is Chellis & I'm in Recovery from Western Civilization»*, «Το όνομά μου είναι Τσέλις και αναρρώνω από τον Δυτικό Πολιτισμό»)

μετάφραση Κ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Stanley Diamond, In Search of the Primitive (New Brunswick, NJ.: Transaction Books, 1974), 143.
2. Frances Harwood, conversation, Roosevelt, Tex., 18 May 1992.
Quoted in Robert Dahi and Edward Tuffe, Size and Democracy (Stan- ford, Calif.: Stanford University Press, 1973), 111.
3. Kirkpatrick Sale, foreword to Leopold Kolir, The Breakdown of Nations (New York: E. P Dutton, 1978), ix-x.
4. Joseph Birdsell, «Some Predictions for the Pleistocene Based in Equi- librium Systems among Recent Hunter-Gatherers,» in Richard Lee and Irven DeVore, eds., Man the Hunter (Chicago: Aldine Atherton, 1968), 11.
5. Peter Nabokov, Native American Testimony (New York: Viking, 1991), 4; M. A. Baumlioff, «Ecological Determinants of Aboriginal Califor- nia Populations,» University of California Publications in American Archae- ology and Ethnology, 49, 2 (1963)155-236; and
6. J. H. Stewart, Theory of Culture Change (Urbana, Illinois: University of Illinois Press, 1955).
7. Birdsell, «Some Predictions for the Pleistocene;' 11.

22. Cited in MacDougall, «Americans.»
23. McCarthy and McArthur, «The Food Quest,» 145-94; Lee, «What Hunters Do,» 30-48; Richard Lee, «!Kung Bushman Subsistence: An Input-Output Analysis,» in A. P Vayda, ed., Ecological Studies in Cul- tural Anthropology (New York: Natural History Press, 1969), 47-79; and J. Metz et al., «Iron, Folate, and Vitamin B12 Nutrition in a Hunter-Gatherer People: A Study of !Kung Bushmen,» American Journal of Clinical Nutrition 24 (1971): 229-42.
24. Cohen, Health, 98-102; Francis Black, «Infectious Diseases in Primi- tive Societies,» Science 187 (1975): 515-18; Ivan Polunin, «The Medical Natural History of Malayan Aborigines,» Medical Journal of Malaysia 8 (1972): 55-174; Roberto Baruzzi and L. Franco, «Amerindians of Brazil,» in H. C. Trowell and D. P Burkitt, eds., Western Diseases, Their Emergence and Prevention (London: Edward Arnold, 1981), 138-53; and H. H. Draper, «Nutrition Studies: The Aboriginal Eskimo Diet» in P L. Jamison, ed., Eskimos of Northwestern Alaska (Stroudsberg, Pa.: USIBP 1978), 139-61.
25. Samuel Hahnemann, The Chronic Diseases (New Delhi: Jain, 1975).
26. Cited in Mark Hertsgaard, «Still Ticking,» Mother Jones, March/April 1993, 20-23.
27. United Nations, Secretariat, «World Population Prospects Beyond Year 2000,» New York, 16 May 1973.
28. Cited in Craig Comstock, «Envisioning a Sus-

quencies, Gonadal Function, and Birth-Spacing among !Kung Hunter-Gatherers,» Science 207 (1988): 788-91; Richard Lee, The !Kung San: Men, Women and Work in a Foraging Society (Cambridge: Cambridge University Press, 1979), 328-30; W H. Billewicz, «The Timing of Post Partum Menstruation and Breast-Feeding,»Journal of Biosocial Science 11(1979): 141-51; and W H. Mosley, «The Effects of Nutrition on Natural Fertility» (Paper presented at Seminar on Natural Fertility, Institut National d'Etudes Demographiques, Paris, 1977).
33. Lee, The !Kung San, 329.
34. Lee, The !Kung San, 312; R. E. Frisch, «Critical Weight at Menarche: Initiation of the Adolescent Growth Spurt and Control of Puberty,» in M. M. Brumbach et al., eds., Control of Onset of Puberty (New York: Wiley, 1974), 403-23; G. R. Bentley, «Hunter-Gatherer Energetics and Fertility: A Reassessment of the !Kung San,» Human Ecology 13, no.1(1985): 79-104;J. B. McArthur et al., «Hypothalamic Amenorrhea in Runners of Normal Body Composition,» Endocrine Research Communications 7, no. 1 (1980): 13-25; M. Shangold et al., «The Relationship between Long Distance Running and Plasma Progesterone, and Luteal Phase Length,» Fertility and Sterility 31, no.2 (1979): 130-33; and R. Frisch and J. MacArthur, «Menstrual Cycles: Fatness as a Determinant of Minimum Weight or Height Necessary for Their Maintenance or Onset,» Science 185 (1974): 949-51.
35. Sahlins, Stone Age Economics, 41.

Τα δέντρα που πληγώναμε

Πάντα είχα την αίσθηση ότι την άνοιξη τα λουλούδια που κάπου είχαν κρυφτεί, βγαίνουν στο φώς του ήλιου, μόνο γιατί φοβούνται ότι οι μεγάλοι θα βαρεθούν και θα παραιτηθούν απ' την αναζήτηση.

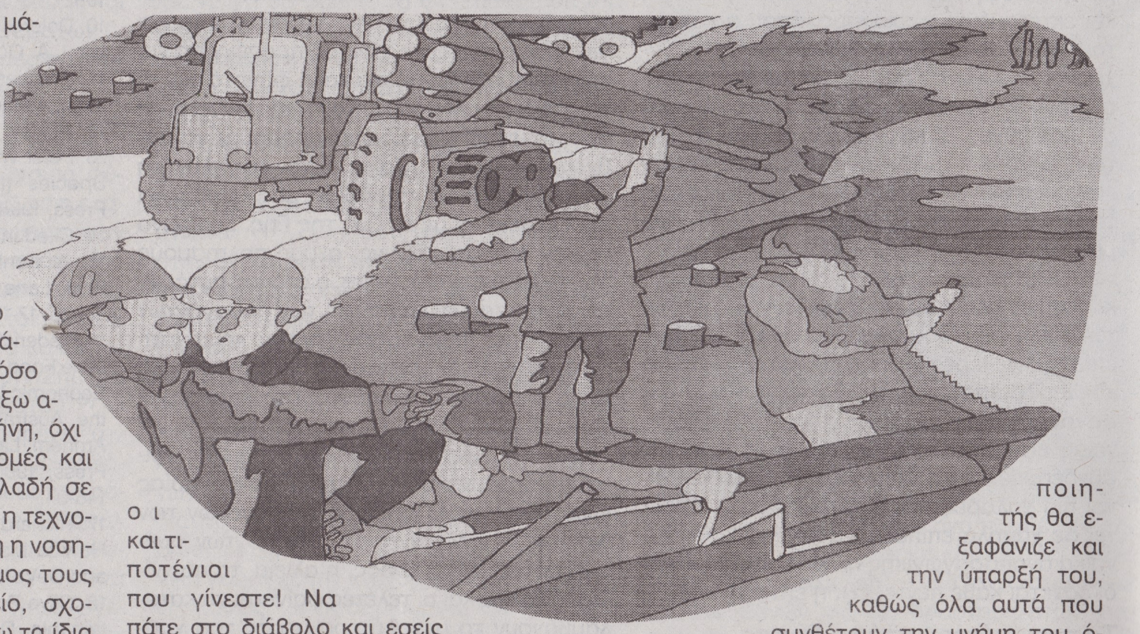
Όσκαρ Ουάιλντ, *De profundis*

«Και αυτός, μικροί μου φίλοι, είναι το καμάρι του εργοστασίου μας. Λέγεται μοριακός αποδομητής ξύλου, σπουδαία εφεύρεση!» Τα παιδιά κοίταξαν με αδιαφορία. Μπροστά τους βρισκόταν ένας μεταλλικός θάλαμος σε χρώμα μπλε κοβαλτίου με ορθογώνιο σχήμα και το μέγεθος του ξεπερνούσε αυτό ενός κανονικού δωματίου. Δυο κυλιόμενες ταινίες βρίσκονταν μία στο μπροστινό και μία στο πίσω μέρος μιας κατασκευής, που θα έκανε τις ιστορίες του Λάβκραφτ να μοιάζουν με τραγουδάκια προσκόπων. Μια δωδεκάδα πλαστικά πλήκτρα στόλιζαν μια λερωμένη οθόνη που σίγουρα είχε δει και καλύτερες μέρες. Κανένας τους δεν έδειξε να συμμερίζεται τον ενθουσιασμό που είχε ο υπεύθυνος του εργοστασίου επίπλων. Κάποιοι χάζευαν αδιάφορα, ενώ δυο-τρεις, που είχαν στριμωχτεί πίσω, σκουντούσαν ο ένας τον άλλον και σχολίαζαν χαμηλόφωνα. Ήταν τόσο όμορφα έξω. Ο Απρίλης είχε μπει για τα καλά και το τελευταίο πράγμα που ήθελαν απ' τη ζωή τους είναι να σουλατσέρνουν σε ένα σκοτεινό και υγρό εργοστάσιο. Ο ήλιος τούς καλούσε με κάθε του αχτίδα να δραπετεύσουν.

Και απ' όλους ο Γιώργος έδειχνε ο πλέον αηδιασμένος. Από τότε που μπήκε η άνοιξη δεν μπορεί να ησυχάσει. Η σχολική αίθουσα-κελί γίνεται κάθε μέρα όλο και πιο μικρή. Κάθε μπουμπούκι που ανθίζει κόβει και λίγα τετραγωνικά απ' το εμβαδόν της

να κοιτάζω τους ανθρώπους στα μάτια με ειλικρίνεια. Θέλω να μείνω ανθρώπινος αδιαφορώντας για το αν οι περισσότεροι γύρω μου κοιτάζουν συνέχεια με λαγνεία μια οθόνη. Θα αγγίζω το χώμα μετά την βροχή και θα κάνω παρέα με κάθε ταξιδιάρη άνεμο. Διάβολε, είμαι δεκαπέντε χρονών και αυτό που θέλω είναι να μου λούζει ο ήλιος το πρόσωπο τα ανοιξιάτικα πρωινά, να ξυπνώ κάθε μέρα ερωτευμένος, να νιώθω τόσο ελεύθερος, που να μπορώ να πετάξω ακόμη και μια χιονόμπαλα στη Σελήνη, όχι να τρέχω σε εκπαιδευτικές εκδρομές και άλλες αηδίες. Να εκπαιδευτώ δηλαδή σε τι; Στο πόσο απαραίτητη μας είναι η τεχνολογία ή στο τι μπορεί να κάνει αυτή η νοσηρή μηχανή σε ένα δέντρο; Ο κόσμος τους μου αναδεύει τα σωθικά. Σχολείο, σχολείο... κάθε μέρα να επαναλαμβάνω τα ίδια πρέπει, τις ίδιες κινήσεις, τους ίδιους πειθαναγκασμούς... σε έναν κόσμο φυλακή.»

«...Λοιπόν όπως σας εξήγησα αγαπητά μου παιδιά, η διαδικασία είναι πολύ απλή. Να, ορίστε εδώ για παράδειγμα έχω ένα ολόκληρο δέντρο οξιάς. Εισάγουμε, λοιπόν, το δέντρο από την κυλιόμενη ταινία εδώ....», τρεις ψωμωμένοι μαντράχαλοι έσπρωξαν με βία το δέντρο πάνω στην κυλιόμενη ταινία. Ο υπεύθυνος άρχισε να πατάει λαίμαργα μια σειρά από κουμπιά και ο ήχος των πλήκτρων συνοδεύτηκε από πνιχτούς, μεταλλικούς λαρυγγισμούς που έκαναν την μηχανική τελετουργία να μοιάζει με ομαδική εκτέλεση. Έδινε την εντύπωση ανθρώπου που για λίγα ευρώ, θα έφτιαχνε και ζάρια απ' τα κόκκαλα της μάνας του, αν του το ζητούσαν. Ένα μειδίαμα που περισσότερο θύμιζε αποκριάτικη γκριμάτσα ζωγραφίστηκε κακότεχνα στο μακρουλό πρό-

οι και τιποτένιοι που γίνεστε! Να πάτε στο διάβολο και εσείς και τα χάπια σας!»

«Όσο δηλητήριο απ' τον πολιτισμό σας και αν εγχύσετε στις φλέβες μου, θα υπάρχει πάντα μέσα μου κάτι άρρητο και αδιαίρετο που θα ξεκαρδίζεται στα γέλια με την εμμονή σας να διαφθείρετε την ανθρωπινότητα μου. Γιατί αν η καρδιά μου χτυπά, το κάνει για να είμαι άνθρωπος μες στους ανθρώπους και όχι ένα γρανάζι μιας βρωμερής μηχανής. Θα μείνω λοιπόν όρθιος και ατάλαντευτα ανθρώπινος, όσα καλώδια και αν φυτεύετε στη ζωή μου. Και αν η ελπίδα ενός ανεξούσιου μέλλοντος χρειάζεται στέρεα θεμέλια, ας είναι ο χτύπος της καρδιάς μου ο φασματικός της αρχιτέκτονας. Διότι έτσι διατηρώ κάθε δικαίωμα, όπως και το σκουλήκι ακόμη που στρέφεται επιθετικά ενάντια στο πόδι που το πατάει, να ανατρέψω με τη βία τον κόσμο βίας μέσα στον οποίο με φυλακίσατε. Η αγάπη μου

ποιητής θα εξαφάνιζε την ύπαρξή του, καθώς όλα αυτά που συνθέτουν την μνήμη του όπως το σχήμα, τα χρώματα, οι μυρωδιές που αναδύει, θα περνούσαν ανεπιστρεπτί στο ωχρό βασίλειο της λήθης.

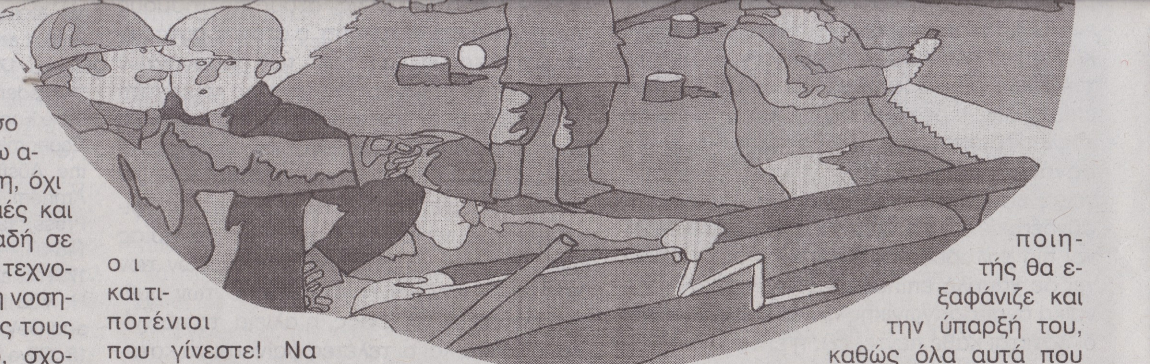
Κόμποι ιδρώτα έλουσαν το μέτωπο του Γιώργου και το στομάχι του άρχισε να του γνωστοποιεί νέα επίπεδα πόνου. Δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία για το τι κάνει ο μορφοποιητής στο δέντρο. Ρήματα όπως «τεμαχίζω» και «κατακρεουργώ» θα δήλωναν αμέσως παραίτηση, αν κάποιος τους ζητούσε να εκφράσουν αυτό που συνέβαινε στο σιδερένιο στομάχι του μορφοποιητή. «Αν και δολοφονημένο πλέον δίχως ζωή, δεν έχει κανένας το δικαίωμα να του φέρεται έτσι. Για αυτό σπουδάζουν τόσα χρόνια οι «σοφοί» επιστήμονες; Ε, όχι! Δεν θα γίνω σαν αυτούς, προτιμώ να γυρίζω όλη μέρα στους δρόμους παρά να κάνω κάτι τέτοιο. Δεν υπάρχει καμία πιθανότητα να οδηγηθούμε σε συνθήκες ελευθερίας δίχως τον

«Και αυτός, μικροί μου φίλοι, είναι το καμάρι του εργοστασίου μας. Λέγεται μοριακός αποδομητής ξύλου, σπουδαία εφεύρεση!» Τα παιδιά κοίταξαν με αδιαφορία. Μπροστά τους βρισκόταν ένας μεταλλικός θάλαμος σε χρώμα μπλε κοβαλτίου με ορθογώνιο σχήμα και το μέγεθος του ξεπερνούσε αυτό ενός κανονικού δωματίου. Δυο κυλιόμενες ταινίες βρίσκονταν μία στο μπροστινό και μία στο πίσω μέρος μιας κατασκευής, που θα έκανε τις ιστορίες του Λάβκραφτ να μοιάζουν με τραγουδάκια προσκόπων. Μια δωδεκάδα πλαστικά πλήκτρα στόλιζαν μια λερωμένη οθόνη που σίγουρα είχε δει και καλύτερες μέρες. Κανένας τους δεν έδειξε να συμμερίζεται τον ενθουσιασμό που είχε ο υπεύθυνος του εργοστασίου επίπλων. Κάποιοι χάζευαν αδιάφορα, ενώ δυο-τρεις, που είχαν στριμωχτεί πίσω, σκουντούσαν ο ένας τον άλλον και σχολίαζαν χαμηλόφωνα. Ήταν τόσο όμορφα έξω. Ο Απρίλης είχε μπει για τα καλά και το τελευταίο πράγμα που ήθελαν απ' τη ζωή τους είναι να σουλατσέρνουν σε ένα σκοτεινό και υγρό εργοστάσιο. Ο ήλιος τούς καλούσε με κάθε του αχτίδα να δραπετεύσουν.

Και απ' όλους ο Γιώργος έδειχνε ο πλέον αηδιασμένος. Από τότε που μπήκε η άνοιξη δεν μπορεί να ησυχάσει. Η σχολική αίθουσα-κελί γίνεται κάθε μέρα όλο και πιο μικρή. Κάθε μπουμπούκι που ανθίζει κόβει και λίγα τετραγωνικά απ' το εμβαδόν της σε τέτοιο βαθμό, που την νιώθει σαν σφιγμένη θηλιά στο λαιμό του. Τα βράδια τού είναι αδύνατον πλέον να κοιμηθεί. Κάτι σαν πεταλούδες στο στομάχι τον κρατάνε ξάγρυπνο, αν και δεν σταματάει στιγμή να ονειρεύεται. Δεν χωράει σε καμιά σελίδα των σχολικών βιβλίων, τα νιώθει σαν τα εγχειρίδια του καλού φυλακισμένου· όποιος τα αποστηθίσει καλύτερα παίρνει τους επαίνους του κράτους. Εδώ και μήνες δεν τα κουβαλάει καν στον σάκο του, παρά τα αφήνει σαν περιττή σαβούρα κάτω απ' το θρανίο. Του προκαλεί παγερή αδιαφορία ο σχολικός πρωταθλητισμός. Θέλει να διηγηθεί τις δικές του ιστορίες, που είναι τόσες πολλές αλλά χωράνε και σε μια λέξη, την ελευθερία, δίχως πρόσημα και πολιτική, δίχως ψέματα και υστερόβουλες φλυαρίες. Θέλει να κυλιστεί στο φρέσκο χώμα, να νιώσει τις μαργαρίτες να τον γαργαλάνε τα ρουθούνια και αυτός να χαμογελά ανακουφισμένος σε έναν ανέφελο ουρανό. Αντί άνεμο. Διάβολε, είμαι δεκαπέντε χρονών και αυτό που θέλω είναι να μου λούζει ο ήλιος το πρόσωπο τα ανοιξιάτικα πρωινά, να ξυπνώ κάθε μέρα ερωτευμένος, να νιώθω τόσο ελεύθερος, που να μπορώ να πετάξω ακόμη και μια χιονόμπαλα στη Σελήνη, όχι να τρέχω σε εκπαιδευτικές εκδρομές και άλλες αηδίες. Να εκπαιδευτώ δηλαδή σε τι; Στο πόσο απαραίτητη μας είναι η τεχνολογία ή στο τι μπορεί να κάνει αυτή η νοσηρή μηχανή σε ένα δέντρο; Ο κόσμος τους μου αναδεύει τα σωθικά. Σχολείο, σχολείο... κάθε μέρα να επαναλαμβάνω τα ίδια πρέπει, τις ίδιες κινήσεις, τους ίδιους πειθαναγκασμούς... σε έναν κόσμο φυλακή.»

«...Λοιπόν όπως σας εξήγησα αγαπητά μου παιδιά, η διαδικασία είναι πολύ απλή. Να, ορίστε εδώ για παράδειγμα έχω ένα ολόκληρο δέντρο οξιάς. Εισάγουμε, λοιπόν, το δέντρο από την κυλιόμενη ταινία εδώ....», τρεις ψωμωμένοι μαντράχαλοι έσπρωξαν με βία το δέντρο πάνω στην κυλιόμενη ταινία. Ο υπεύθυνος άρχισε να πατάει λαίμαργα μια σειρά από κουμπιά και ο ήχος των πλήκτρων συνοδεύτηκε από πνιχτούς, μεταλλικούς λαρυγγισμούς που έκαναν την μηχανική τελετουργία να μοιάζει με ομαδική εκτέλεση. Έδινε την εντύπωση ανθρώπου που για λίγα ευρώ, θα έφτιαχνε και ζάρια απ' τα κόκκαλα της μάνας του, αν του το ζητούσαν. Ένα μειδίαμα που περισσότερο θύμιζε αποκριάτικη γκριμάτσα ζωγραφίστηκε κακότεχνα στο μακρουλό πρόσωπό του. Το στομάχι του Γιώργου σφίχτηκε. Δεν είναι η πρώτη φορά, οι πόνοι εμφανίζονται περιοδικά εδώ και μήνες. Η ευχάριστη αίσθηση που του χαρίζουν, οι «πεταλούδες στο στομάχι», συχνά χάνεται σε ένα άχρονο λήθαργο που δίνει την θέση του στο βαθύ άλγος μιας άυπνης νύχτας με έντονους στομαχικούς πόνους. Οι γονείς του τον πήγαν σε παιδοψυχίατρο. Η θεά επιστήμη πάντα ξέρει καλύτερα. Τους είπε να μην ανησυχούν είναι «απ' το στρες... και καλό είναι να πάρει και κάποια, ελαφριά αγχολυτικά». Ευτυχώς που οι γονείς του έχουν ακόμη δυο δράμια μυαλό και δεν συμφώνησαν. Όχι πως αν επέμεναν αυτός θα τα έπαιρνε.

«Άλλο τι θα κάνω...» σκέφτεται, «να τα βάλουν τα πτυχία και τα χάπια τους εκεί που ξέρουν. Όταν κάνω κοπάνα και αλητεύω όλη μέρα δεν με ενοχλεί τίποτα. Οι πόνοι στο στομάχι εξαφανίζονται ως δια μαγείας. Το στρες, λέει, είναι απ' τον σύγχρονο τρόπο ζωής, την καθημερινή πίεση στο σχο-

οι και τιποτένιοι που γίνεστε! Να πάτε στο διάβολο και εσείς και τα χάπια σας!»

«Όσο δηλητήριο απ' τον πολιτισμό σας και αν εγχύσετε στις φλέβες μου, θα υπάρχει πάντα μέσα μου κάτι άρρητο και αδιαίρετο που θα ξεκαρδίζεται στα γέλια με την εμμονή σας να διαφθείρετε την ανθρωπινότητα μου. Γιατί αν η καρδιά μου χτυπά, το κάνει για να είμαι άνθρωπος μες στους ανθρώπους και όχι ένα γρανάζι μιας βρωμερής μηχανής. Θα μείνω λοιπόν όρθιος και ατάλαντευτα ανθρώπινος, όσα καλώδια και αν φυτεύετε στη ζωή μου. Και αν η ελπίδα ενός ανεξούσιου μέλλοντος χρειάζεται στέρεα θεμέλια, ας είναι ο χτύπος της καρδιάς μου ο φασματικός της αρχιτέκτονας. Διότι έτσι διατηρώ κάθε δικαίωμα, όπως και το σκουλήκι ακόμη που στρέφεται επιθετικά ενάντια στο πόδι που το πατάει, να ανατρέψω με τη βία τον κόσμο βίας μέσα στον οποίο με φυλακίσατε. Η αγάπη μου για την ελεύθερη συνύπαρξη ανθρώπων και φύσης είναι το δικό μου μονοπάτι για την απόλυτη ελευθερία. Και όση άσφαλτο και αν στρώσετε στο σώμα της Γης, το μονοπάτι των αγωνιζόμενων ανθρώπων, θα κάνει κάθε πολιτισμένη σας λεωφόρο ένα σωρό σκόνης τόσο ασήμαντο, που ούτε οι τέσσερις ανέμοι δεν θα νοιαστούν να τον σκορπίσουν. Για κάθε ηλεκτρονικό σας κύκλωμα έχω ένα όνειρο τόσο όμορφο και διαυγές, που θα έκανε και την υψηλότερη ανάλυση οθόνης να μοιάζει με τοπίο πρωινής ομίχλης. Για κάθε σας ψηφιακή «επικοινωνία» έχω τόσες γοητευτικές ιστορίες να διηγηθώ, που θα κάνουν τα διαδικτυακά σας κουτσομπολιά να είναι τόσο ζωντανά όσο και ένα ταριχευμένο πτώμα. Εγώ τον κόσμο-φυλακή θα τον κάνω χίλια μικρά κομμάτια, τόσο μικρά και ασήμαντα, που θα είναι ανώφελο όλοι εσείς που τον προσκυνάτε να προσπαθήσετε να τα ξανακολλήσετε. Το μόνο που θέλω είναι να με αφήσουν ήσυχο όλοι τους! Ζητάω πολλά;»

ποιητής θα εξαφάνιζε και την ύπαρξή του, καθώς όλα αυτά που συνθέτουν την μνήμη του όπως το σχήμα, τα χρώματα, οι μυρωδιές που αναδύει, θα περνούσαν ανεπιστρεπτί στο ωχρό βασίλειο της λήθης.

Κόμποι ιδρώτα έλουσαν το μέτωπο του Γιώργου και το στομάχι του άρχισε να του γνωστοποιεί νέα επίπεδα πόνου. Δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία για το τι κάνει ο μορφοποιητής στο δέντρο. Ρήματα όπως «τεμαχίζω» και «κατακρεουργώ» θα δήλωναν αμέσως παραίτηση, αν κάποιος τους ζητούσε να εκφράσουν αυτό που συνέβαινε στο σιδερένιο στομάχι του μορφοποιητή. «Αν και δολοφονημένο πλέον δίχως ζωή, δεν έχει κανένας το δικαίωμα να του φέρεται έτσι. Για αυτό σπουδάζουν τόσα χρόνια οι «σοφοί» επιστήμονες; Ε, όχι! Δεν θα γίνω σαν αυτός, προτιμώ να γυρίζω όλη μέρα στους δρόμους παρά να κάνω κάτι τέτοιο. Δεν υπάρχει καμία πιθανότητα να οδηγηθούμε σε συνθήκες ελευθερίας δίχως τον ειλικρινή και ανιδιοτελή σεβασμό για κάθε φυσική ύπαρξη. Μα τι έχουν πάθει τελοσπάντων οι άνθρωποι; Ποιος διεστραμμένος νους σχεδίασε αυτή την μηχανή; Δεν θα γίνω το γρανάζι ούτε αυτής ούτε καμιάς μηχανής. Γιατί η θνητότητά μου περιγελάει τις «αθάνατες» μηχανές σας, όπως ο ήλιος τα ζεστά πανωφόρια. Η μνήμη και η ελεύθερη συνείδησή μου θα αγκαλιάσουν τρυφερά την απεραντοσύνη του σύμπαντος, ενώ τα θλιβερά γρανάζια σας θα αναπαύονται άψυχα σε ένα νεκροταφείο αιώνιας οξείδωσης. Και όσο ακόμη η αναπνοή μου είναι πηγή ζωής και όχι ένα ανούσιο ξεφύσημα, θα αντικρίζω με απέχθεια οποιονδήποτε επιχειρεί να καρατομήσει την ουσία της ύπαρξής μου».

«Λίγες στιγμές ακόμη... παρακαλώ περιμένετε και... να ορίστε είμαστε έτοιμοι, δεν είναι λοιπόν μαγεία;», είπε περιχαρής ο υπεύθυνος και πριν οι τελευταίες του λέξεις χαθούν ευχαριστημένες που τον εγκατέλειψαν για πάντα, απ' την μεριά της εξόδου

που είχαν στριμωχτεί πίσω, σκουντούσαν ο ένας τον άλλον και σχολίαζαν χαμηλόφωνα. Ήταν τόσο όμορφα έξω. Ο Απρίλης είχε μπει για τα καλά και το τελευταίο πράγμα που ήθελαν απ' τη ζωή τους είναι να σουλατσέρνουν σε ένα σκοτεινό και υγρό εργοστάσιο. Ο ήλιος τούς καλούσε με κάθε του αχτίδα να δραπετεύσουν.

Και απ' όλους ο Γιώργος έδειχνε ο πλέον αηδιασμένος. Από τότε που μπήκε η άνοιξη δεν μπορεί να ησυχάσει. Η σχολική αίθουσα-κελί γίνεται κάθε μέρα όλο και πιο μικρή. Κάθε μπουμπούκι που ανθίζει κόβει και λίγα τετραγωνικά απ' το εμβαδόν της σε τέτοιο βαθμό, που την νιώθει σαν σφιγμένη θηλιά στο λαιμό του. Τα βράδια τού είναι αδύνατον πλέον να κοιμηθεί. Κάτι σαν πεταλούδες στο στομάχι τον κρατάνε ξάγρυπνο, αν και δεν σταματάει στιγμή να ονειρεύεται. Δεν χωράει σε καμιά σελίδα των σχολικών βιβλίων, τα νιώθει σαν τα εγχειρίδια του καλού φυλακισμένου· όποιος τα αποστηθίσει καλύτερα παίρνει τους επαίνους του κράτους. Εδώ και μήνες δεν τα κουβαλάει καν στον σάκο του, παρά τα αφήνει σαν περιττή σαβούρα κάτω απ' το θρανίο. Του προκαλεί παγερή αδιαφορία ο σχολικός πρωταθλητισμός. Θέλει να διηγηθεί τις δικές του ιστορίες, που είναι τόσες πολλές αλλά χωράνε και σε μια λέξη, την ελευθερία, δίχως πρόσημα και πολιτική, δίχως ψέματα και υστερόβουλες φλυαρίες. Θέλει να κυλιστεί στο φρέσκο χώμα, να νιώσει τις μαργαρίτες να του γαργαλάνε τα ρουθούνια και αυτός να χαμογελά ανακουφισμένος σε έναν ανέφελο ουρανό. Αντί για όλα αυτά βρίσκεται στην καρδιά του κτήνους και δεν βλέπει την ώρα που θα σηκωθεί να φύγει από εκεί μέσα.

Οι σκέψεις τρέχουν στο μυαλό του σαν καλοκουρδισμένα φωτόνια. «Τι κατάσταση και αυτή, λες και δεν έφθαναν οι βαθμοί, τα απουσιολόγια, οι αποβολές, οι εξετάσεις, τα κάγκελα στο προαύλιο, τώρα είναι υποχρέωσή μας, λένε, να πηγαίνουμε εκπαιδευτικές εκδρομές έτσι για το καλό μας, να δούμε μέρη όπου «βγαίνει το χρήμα», όπως λέει ο διευθυντής. Τι αρρωστημένα πράγματα είναι πάλι αυτά; Ποιο χρήμα και ποια εργοστάσια; Δεν με ενδιαφέρουν το κέρδος και οι επιχειρήσεις, εγώ απλώς θέλω

το δέντρο από την κυλιόμενη ταινία εδώ....», τρεις ψωμωμένοι μαντράχαλοι έσπρωξαν με βία το δέντρο πάνω στην κυλιόμενη ταινία. Ο υπεύθυνος άρχισε να πατάει λαίμαργα μια σειρά από κουμπιά και ο ήχος των πλήκτρων συνοδεύτηκε από πνιχτούς, μεταλλικούς λαρυγγισμούς που έκαναν την μηχανική τελετουργία να μοιάζει με ομαδική εκτέλεση. Έδινε την εντύπωση ανθρώπου που για λίγα ευρώ, θα έφτιαχνε και ζάρια απ' τα κόκκαλα της μάνας του, αν του το ζητούσαν. Ένα μειδίαμα που περισσότερο θύμιζε αποκριάτικη γκριμάτσα ζωγραφίστηκε κακότεχνα στο μακρουλό πρόσωπό του. Το στομάχι του Γιώργου σφίχτηκε. Δεν είναι η πρώτη φορά, οι πόνοι εμφανίζονται περιοδικά εδώ και μήνες. Η ευχάριστη αίσθηση που του χαρίζουν, οι «πεταλούδες στο στομάχι», συχνά χάνεται σε ένα άχρονο λήθαργο που δίνει την θέση του στο βαθύ άλγος μιας άυπνης νύχτας με έντονους στομαχικούς πόνους. Οι γονείς του τον πήγαν σε παιδοψυχίατρο. Η θεά επιστήμη πάντα ξέρει καλύτερα. Τους είπε να μην ανησυχούν είναι «απ' το στρες... και καλό είναι να πάρει και κάποια, ελαφριά αγχολυτικά». Ευτυχώς που οι γονείς του έχουν ακόμη δυο δράμια μυαλό και δεν συμφώνησαν. Όχι πως αν επέμεναν αυτός θα τα έπαιρνε.

«Άλλο τι θα κάνω...» σκέφτεται, «να τα βάλουν τα πτυχία και τα χάπια τους εκεί που ξέρουν. Όταν κάνω κοπάνα και αλητεύω όλη μέρα δεν με ενοχλεί τίποτα. Οι πόνοι στο στομάχι εξαφανίζονται ως δια μαγείας. Το στρες, λέει, είναι απ' τον σύγχρονο τρόπο ζωής, την καθημερινή πίεση στο σχολειό και το φροντιστήριο. Σώπα... κάτι μας είπες τώρα μεγάλε επιστήμονα. Και επειδή ζω σε έναν κόσμο-φυλακή, να παίρνω μερικές χούφτες χάπια κάθε μέρα για να την βγάλω καθαρή; Όχι, να τα ξεχάσετε αυτά κομπογιαννίτες της δεκάρας, όλοι εσείς που με την αυθεντία σας καταστρέψατε την πραγματική γνώση της ίασης, αποτέλεσμα χιλιάδων χρόνων ελεύθερης συνεργασίας των ανθρώπων σε ανεξούσιες κοινότητες. Και πάντα παίζετε με τις λέξεις. Τα φαρμάκια που κατασκευάζετε στα αποστειρωμένα εργαστήρια σας, παριστάνοντας τους αγγέλους μες στις κατάλευκες στολές σας, τα βαφτίζετε «φάρμακα». Τι γελοί-

τητα μου. Γιατί αν η καρδιά μου χτυπά, το κάνει για να είμαι άνθρωπος μες στους ανθρώπους και όχι ένα γρανάζι μιας βρωμερής μηχανής. Θα μείνω λοιπόν όρθιος και αταλάντευτα ανθρώπινος, όσα καλώδια και αν φυτεύετε στη ζωή μου. Και αν η ελπίδα ενός ανεξούσιου μέλλοντος χρειάζεται στέρεα θεμέλια, ας είναι ο χτύπος της καρδιάς μου ο φασματικός της αρχιτέκτονας. Διότι έτσι διατηρώ κάθε δικαίωμα, όπως και το σκουλήκι ακόμη που στρέφεται επιθετικά ενάντια στο πόδι που το πατάει, να ανατρέψω με τη βία τον κόσμο βίας μέσα στον οποίο με φυλακίσατε. Η αγάπη μου για την ελεύθερη συνύπαρξη ανθρώπων και φύσης είναι το δικό μου μονοπάτι για την απόλυτη ελευθερία. Και όση άσφαλτο και αν στρώσετε στο σώμα της Γης, το μονοπάτι των αγωνιζόμενων ανθρώπων, θα κάνει κάθε πολιτισμένη σας λεωφόρο ένα σωρό σκόνης τόσο ασήμαντο, που ούτε οι τέσσερις ανέμοι δεν θα νοιαστούν να τον σκορπίσουν. Για κάθε ηλεκτρονικό σας κύκλωμα έχω ένα όνειρο τόσο όμορφο και διαυγές, που θα έκανε και την υψηλότερη ανάλυση οθόνης να μοιάζει με τοπίο πρωινής ομίχλης. Για κάθε σας ψηφιακή «επικοινωνία» έχω τόσες γοητευτικές ιστορίες να διηγηθώ, που θα κάνουν τα διαδικτυακά σας κουτσομπολιά να είναι τόσο ζωντανά όσο και ένα ταριχευμένο πτώμα. Εγώ τον κόσμο-φυλακή θα τον κάνω χίλια μικρά κομμάτια, τόσο μικρά και ασήμαντα, που θα είναι ανώφελο όλοι εσείς που τον προσκυνάτε να προσπαθήσετε να τα ξανακολλήσετε. Το μόνο που θέλω είναι να με αφήσουν ήσυχο όλοι τους! Ζητάω πολλά;».

Ο υπεύθυνος του εργοστασίου καμάρωνε σαν γαμπρός δίπλα στον μηχανικό λεβιάθαν που κατάπιε ολόκληρο το δέντρο με μια χαψιά. Στα μάτια του έβλεπες την απόλαυση να παίρνει άπειρα σχήματα (κυρίως αυτά των χαρτονομισμάτων) και τα παιδιά μπορούσαν να διακρίνουν το δίχως άλλο την προσπάθεια του να μην ουρλιάξει από ευχαρίστηση, δαγκώνοντας έντονα αλλά διακριτικά το κάτω του χείλος. Τα λεπτά άρχισαν να κυλούν και οι μηχανικοί θόρυβοι πέρασαν απ' το πεδίο της ενόχλησης σε αυτό της αφόρητης ανατριχίλας. Η ζωή του δέντρου είχε προ πολλού χαθεί απ' το επαίσχυντο έργο του υλοτόμου. Ο μορφο-

χε καμιά αμφιβολία για το τι κάνει ο μορφοποιητής στο δέντρο. Ρήματα όπως «τεμαχίζω» και «κατακρεουργώ» θα δήλωναν αμέσως παραίτηση, αν κάποιος τους ζητούσε να εκφράσουν αυτό που συνέβαινε στο σιδερένιο στομάχι του μορφοποιητή. «Αν και δολοφονημένο πλέον δίχως ζωή, δεν έχει κανένας το δικαίωμα να του φέρεται έτσι. Για αυτό σπουδάζουν τόσα χρόνια οι «σοφοί» επιστήμονες; Ε, όχι! Δεν θα γίνω σαν αυτούς, προτιμώ να γυρίζω όλη μέρα στους δρόμους παρά να κάνω κάτι τέτοιο. Δεν υπάρχει καμία πιθανότητα να οδηγηθούμε σε συνθήκες ελευθερίας δίχως τον ειλικρινή και ανιδιοτελή σεβασμό για κάθε φυσική ύπαρξη. Μα τι έχουν πάθει τελοσπάντων οι άνθρωποι; Ποιος διεστραμμένος νους σχεδίασε αυτή την μηχανή; Δεν θα γίνω το γρανάζι ούτε αυτής ούτε καμιάς μηχανής. Γιατί η θνητότητά μου περιγελάει τις «αθάνατες» μηχανές σας, όπως ο ήλιος τα ζεστά πανωφόρια. Η μνήμη και η ελεύθερη συνείδησή μου θα αγκαλιάσουν τρυφερά την απεραντοσύνη του σύμπαντος, ενώ τα θλιβερά γρανάζια σας θα αναπαύονται άψυχα σε ένα νεκροταφείο αιώνιας οξείδωσης. Και όσο ακόμη η αναπνοή μου είναι πηγή ζωής και όχι ένα ανούσιο ξεφύσημα, θα αντικρίζω με απέχθεια οποιονδήποτε επιχειρεί να καρατομήσει την ουσία της ύπαρξής μου».

«Λίγες στιγμές ακόμη... παρακαλώ περιμένετε και... να ορίστε είμαστε έτοιμοι, δεν είναι λοιπόν μαγεία;», είπε περιχαρής ο υπεύθυνος και πριν οι τελευταίες του λέξεις χαθούν ευχαριστημένες που τον εγκατέλειψαν για πάντα, απ' την μεριά της εξόδου του μηχανήματος, άρχισε να προβάλλει αργά-αργά ένα ολοκαίνουριο, λουστραρισμένο, μοδάτο τραπεζάκι σαλονιού. «Ψώνιο ε; Δεν συμφωνείτε;», πρόσθεσε παριστάνοντας τον νεανία με αποτυχία. Ο Γιώργος έβραζε. Θύμιζε σούπερνόβα λίγο πριν την έκρηξη. Τα δάχτυλα των χεριών του σφίχτηκαν σε δυο πανομοιότυπες γροθιές. Τον κοίταξε γεμάτος έκδηλη οργή. Αν τον έπιανε κάποιος από την μύτη, θα ακουγόταν ένα τόσο εκκωφαντικό «μπαμ», που θα έκανε κάθε σιωπή να ουρλιάξει από ανιδιοτελή συμπαράσταση. Τα υπόλοιπα παιδιά άρχισαν να μουρμουρίζουν έντονα μεταξύ τους και ένα πέπλο ανησυχίας και θλίψης

τύλιξε τα συνοφρυωμένα τους πρόσωπα. Κανείς τους δεν θα ήθελε να είναι παρόν σε ένα θέαμα τόσο αισχρό, που μετά βίας το σώμα τους δεν το έβαζε ουρλιάζοντας στα πόδια. «Μα....μα τι πάθατε τελοσπάντων, αυτό είναι το πιο σύγχρονο μηχάνημα στον τομέα της βιομηχανικής επεξεργασίας ξύλου. Βάζεις μέσα ένα άχρηστο δέντρο, πατάς μερικά κουμπιά και σε λίγα λεπτά έχεις ένα υπέροχο έπιπλο σε ό,τι σχήμα και μορφή επιθυμείς. Μα, ελάτε τώρα δεν μπορεί να μην σας φαίνεται ελκυστικό όλο αυτό». Στα μάτια των παιδιών μπορούσες με ευκολία να διαβάσεις τι ακριβώς ένιωθαν για τον υπεύθυνο εκείνη την στιγμή και πόσο μακριά στο διάολο θα ήθελαν να τον δουν να εκσφενδονίζεται.

Ο αργόσχολος, όμως, καθηγητής που τους συνόδευε είχε μόλις αποφασίσει να ξεκολλήσει απ' το κυλικείο του εργοστασίου και να έρθει σαν καλός δεσμοφύλακας για επίβλεψη. Ήταν ο πλέον αηδιαστικός κωλογλύφτης απ' την κουστωδία με την επωνυμία «σύλλογος καθηγητών». Τους έριξε μια ματιά γεμάτη φαρμάκι, αλλά μη θέλοντας να χάσει το προφίλ του «προοδευτικού» εκπαιδευτικού, προσπάθησε να σκηνοθετήσει με παταγώδη αποτυχία ένα λερό χαμόγελο. Παρίστανε τον φιλαράκο, τον «δικό τους άνθρωπο» αλλά με την πρώτη ευκαιρία βρισκόταν γεμάτος καμάρι έξω απ' το γραφείο του διευθυντή και με την γλώσσα του να πηγαίνει ροδάνι έλεγε στον προϊστάμενό του όσα είχε αποσπάσει με δόλο, ψέμα και ατόφια πολιτική από τους μαθητές. Δεν είχε να ζηλέψει τίποτα από έναν δεσμοφύλακα και αν δεν υπήρχε ψυχή γύρω του να τον ακούσει, θα του φώναζε «γεια σου συνάδελφε» περιχαρής, αν συναντούσε έναν από δαύτους στον δρόμο. Τόσα χρόνια όμως στο κόμμα, είχε μάθει καλά τις βρωμιές της πολιτικής, μιας και υπήρξε άριστος μαθητής των κομματικών ξερασμάτων στα νιάτα του. Και στις νεολαίες γράφτηκε και σημαίες κούνησε και αγωνιζόμενους ανθρώπους που συγκρούονταν με το κράτος κατήγγειλε και την εφημερίδα του κόμματος έβαζε με τόση στοργή και αγάπη στην κωλοτσέπη του. Τι πιο φυσικό απ' το να γίνει ένας αγνός παιδαγω-

πνάδες σου να τις πεις εκεί που ξέρεις, εγώ θα πω και θα κάνω όσα νιώθω και πιστεύω. Η εξουσιομανία που σε έχει διαφθείρει μέχρι το μεδούλι εσένα και το σινάφι σου δεν με αφορά. Και πριν προλάβεις να αναπτύξεις το γνωστό και λιγδερό τροπάριο σου για τις συνέπειες, τις αποβολές και τα όσα έχω να πάθω από εδώ και πέρα, σου δηλώνω απερίφραστα ότι δεν έχουν για μένα καμιά σημασία. Αυτό που χρειάζομαι είναι να αναπνεύσω έστω και για μια στιγμή ελεύθερα και αυτό δεν θα μου συμβεί ποτέ αν μάθω να «κάνω το κορόιδο». Αν πραγματικά υπάρχω, αν όλη η μέχρι τώρα ζωή μου δεν είναι παρά μια στοιχειωμένη φάρσα, πρέπει αυτή την στιγμή να σταθώ όρθιος, να παραμείνω άνθρωπος. Και αυτό ακριβώς είναι που σκοπεύω να κάνω δίχως να υπολογίζω το κόστος καμιάς ποινής που εσύ και οι υπόλοιποι σχολικοί ανθρωποφύλακες θα μου χαρίσετε με τόση σαδιστική ευχαρίστηση», είπε και ένιωσε τους ώμους του να λυγίζουν από ένα τεράστιο βάρος λες και όλη η αιωνιότητα είχε ξαφνικά στρογγυλοκαθίσει εκεί για να πάρει μια ανάσα.

Ο υπεύθυνος με τον καθηγητή κοιτούσαν ο ένας τον άλλον σαν δυο εξωγήινοι που μια απίθανη σύμπτωση τους έφερε απροσδόκητα αντίκρυ. «Μα, μα... πως μιλάς έτσι...; Είναι δυνατόν... εσύ αγόρι μου είσαι... είσαι... αναρχικός! Και λίγα σου λέω!» είπε μανιασμένα ο καθηγητής και το χρώμα του προσώπου του, πέρασε απ' το έντονο ροζ στο ερυθρό και έπειτα θρονιάστηκε για τα καλά στο βαθύ κόκκινο. Ο υπεύθυνος απ' τη άλλη έμοιαζε να τα έχει τόσο χαμένα που, αν κάποιος του ψιθύριζε στο αυτί ότι εκείνη την στιγμή παίζει σε ταινία, δεν θα έβρισκε κάποιον καλό λόγο να μην τον πιστέψει. Τα παιδιά αν και στην αρχή σάστισαν, άκουσαν τα όσα είπε ο Γιώργος με πολλή συμπάθεια και σίγουρα μερικοί από αυτούς ένιωσαν ένα έντονο συναίσθημα αλληλεγγύης για τον συμμαθητή τους. Ο Γιώργος ξαναπήρε τον λόγο αποφασισμένος να τελειώσει αυτό που άρχισε. «Δεν ξέρω αν είμαι αναρχικός, ίσως και να 'μαι. Ξέρω όμως με κάθε βεβαιότητα τι δεν είμαι και τι δεν θα ήθελα ποτέ μου να γίνω. Άκου-

λογία και ο πολιτισμός μπορούν να πάρουν ένα όμορφο δέντρο και με το πάτημα κάποιων κουμπιών να το μετατρέψουν σε ένα άψυχο τραπέζι. Κάτι αληθινά διεστραμμένο πρέπει να κυβερνά το νου σας, κάτι που είναι πρόδηλο και των διαθέσεων κυριαρχίας που έχετε απέναντι στην φύση. Έχετε τον πολιτισμό και τις ακόρεστες μηχανές σας να τρέχουν τις ζωές μας με ρυθμούς τόσο εξοντωτικούς που αν ένας άνθρωπος των ελεύθερων κοινοτήτων παρατηρούσε τις ζωές μας, σίγουρα θα κέρδιζε μερικές νύχτες με εφιάλτες.

»Υπάρχει, όμως και ο κόσμος τις ελευθερίας, ένας κόσμος τόσο γοητευτικός, που μόνο ψιθυριστά μπορείς να τον συλλαβίσεις. Και αυτό όχι από φόβο αλλά γιατί η γλύκα του σε μεθάει με την πιο ολοκληρωμένη ουσία της ζωής. Σ' αυτό τον κόσμο λοιπόν που θα ανατείλει όταν το κράτος και ο πολιτισμός θα είναι τα συντρίμμια μιας εξουσιαστικής παρένθεσης στην ιστορία, όλοι εμείς οι ελεύθεροι άνθρωποι θα φτιάξουμε τις δικές μας «μηχανές». Και αυτές δεν μπορεί να είναι παρά τέχνεργα της φύσης. Θα φτιάξουμε, λοιπόν, μια κατασκευή από πηλό τόσο μεγάλη όσο και αυτός εδώ ο αποδομητής. Αντί για βίδες τα κομμάτια της θα τα συγκρατούν κλαράκια και θα την καλύψουμε όχι με τεχνητό χρώμα αλλά με πεσμένα φύλλα. Στην θέση των κυλιόμενων ταινιών θα βάλουμε μακριές περικοκλάδες από κισσούς. Σε αυτό λοιπόν το «μηχάνημα» θα ξαναβάλουμε όσα δέντρα είχατε τεμαχίσει για να κάνετε τραπεζάκια και άλλα «υπερπολύτιμα» προϊόντα. Η «μηχανή» αντί για μεταλλικούς βρυχηθμούς θα μιλάει με το τραγούδι της φυσικής ύπαρξης και όλοι εμείς που το έχουμε λησμονήσει θα σιγοντάρουμε με τις φωνές μας βουρκωμένες από χαρά. Τότε, απ' την ταινία με τους πλεγμένους κισσούς θα προβάλλει ένα δέντρο τόσο ζωντανό, σαν μπουκέτο ανθισμένης ζωής. Αυτό είναι το δικό μου όνειρο και όπως λένε ένα μεγάλο ταξίδι μπορεί να αρχίσει με ένα μικρό βήμα...» και σχεδόν πριν τελειώσει την φράση του αρπάζει το ξύλινο τραπεζάκι απ' την ταινία εξόδου και πλησιάζει προς την οθόνη με τα πλήκτρα.

Ο υπεύθυνος γρύλισε έντρομος, «Μη! Τι

λιά και πλήκτρα σκορπισμένα στο δάπεδο. «Θα... θα μου το πληρώσετε αυτό! Όλοι σας, να' σαι σίγουρος γι' αυτό μικρέ!» ούρλιαξε ο υπεύθυνος. «Τα λόγια σου είναι τόσο κούφια, που μου είναι αδύνατον να σε πάρω στα σοβαρά. Πόσο μάλλον να με τρομάξουν», είπε ο Γιώργος. «Ό,τι και να λες θα έρθει μια μέρα που όλοι μα όλοι οι άνθρωποι θα κοιτάζουμε τον ουρανό δίχως ντροπή. Γιατί η αλήθεια του θα πάψει να μας καίει τα μάτια. Θα έχουμε τον νου μας καθαρό και την καρδιά μας ελαφριά, σαν καλοκαιρινό αεράκι. Και αυτός ο κόσμος θα ξέρει πάνω απ' όλα να ομονοεί αλλά και να συγχωρεί. Ακόμη λοιπόν και αν σου ακούγονται ακατανόητα όλα αυτά, μάθε ότι το μίσος δεν χωράει στην δική μου καρδιά. Μου αρκεί η βεβαιότητα για το κακό που κάνει ο αντίπαλος. Ο αγώνας μας θα είναι μακρύς και δύσκολος αλλά τι σημασία έχει αυτό μπροστά στο όραμα της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης;»

Ο υπεύθυνος τα έχασε. Προσπάθησε να αρθρώσει λαλιά, αλλά οι λέξεις ένιωσαν τόσο αδύναμες που αποφάσισαν να μην το κουνήσουν ρούπι. Τα παιδιά σχημάτισαν έναν τέλειο κύκλο γύρω απ' τον Γιώργο και όλοι μαζί βάδισαν περήφανα προς την έξοδο. «Δεν έχει κανείς μας ανάγκη από ήρωες, μην το ξεχάσετε ποτέ αυτό. Τους ήρωες τους κατασκευάζουν οι εξουσιαστές στα μυαλά μας. Δεν τους χρειαζόμαστε». Τα παιδιά χαμογέλασαν. Έριξαν μια τελευταία ματιά πίσω τους, μήπως τους ακολουθεί κανείς και αφού βεβαιώθηκαν ότι όλα είναι εντάξει, συνέχισαν τον δρόμο τους με το μελτέμι να τους χαϊδεύει τα πρόσωπα. Ο Γιώργος πρόσθεσε, «από σήμερα δεν είμαστε πια συμμαθητές αλλά σύντροφοι. Γιατί κοινή τροφός μας έγιναν τα όσα μοιραστήκαμε σήμερα, μέσα από ανιδιοτέλεια και ελεύθερη συνεργασία. Σας ευχαριστώ που μου σταθήκατε. Ειλικρινά δεν με νοιάζουν οι όποιες συνέπειες. Θα πάρω όλη την ευθύνη επάνω μου, δεν θέλω κανείς να τιμωρηθεί για μένα». Τότε μια κοπέλα με καστανά μακριά μαλλιά και μεγάλα καστανά μάτια πήρε τον λόγο και απάντησε «Αυτό που έγινε πριν από λίγο είναι κάτι που αφορά και τους δικούς μας ώμους, θα μοιραστού-

και πόσο μακριά στο διάολο θα ήθελαν να τον δουν να εκσφενδονίζεται.

Ο αργόσχολος, όμως, καθηγητής που τους συνόδευε είχε μόλις αποφασίσει να ξεκολλήσει απ' το κυλικείο του εργοστασίου και να έρθει σαν καλός δεσμοφύλακας για επίβλεψη. Ήταν ο πλέον αηδιαστικός κωλογλύφτης απ' την κουστωδία με την επωνυμία «σύλλογος καθηγητών». Τους έριξε μια ματιά γεμάτη φαρμάκι, αλλά μη θέλοντας να χάσει το προφίλ του «προοδευτικού» εκπαιδευτικού, προσπάθησε να σκηνοθετήσει με παταγώδη αποτυχία ένα λερό χαμόγελο. Παρίστανε τον φιλαράκο, τον «δικό τους άνθρωπο» αλλά με την πρώτη ευκαιρία βρισκόταν γεμάτος καμάρι έξω απ' το γραφείο του διευθυντή και με την γλώσσα του να πηγαίνει ροδάνι έλεγε στον προϊστάμενό του όσα είχε αποσπάσει με δόλο, ψέμα και ατόφια πολιτική από τους μαθητές. Δεν είχε να ζηλέψει τίποτα από έναν δεσμοφύλακα και αν δεν υπήρχε ψυχή γύρω του να τον ακούσει, θα του φώναζε «γεια σου συνάδελφε» περιχαρής, αν συναντούσε έναν από δαύτους στον δρόμο. Τόσα χρόνια όμως στο κόμμα, είχε μάθει καλά τις βρωμιές της πολιτικής, μιας και υπήρξε άριστος μαθητής των κομματικών ξερασμάτων στα νιάτα του. Και στις νεολαίες γράφτηκε και σημαίες κούνησε και αγωνιζόμενους ανθρώπους που συγκρούονταν με το κράτος κατήγγειλε και την εφημερίδα του κόμματος έβαζε με τόση στοργή και αγάπη στην κωλοτσέπη του. Τι πιο φυσικό απ' το να γίνει ένας αγνός παιδαγωγός, ένα πονηρό στολιδάκι του υπουργείου παιδείας; Γνώριζε, όμως, πως τα παιδιά τον σιχαίνονταν και αυτή η ιδιαίτερη αυτογνωσία έκανε την συμπεριφορά του ακόμη πιο ύπουλη και βρωμερή.

Ο πόνος στο στομάχι του Γιώργου είχε γίνει αληθινά αφόρητος και κάθε προσπάθεια να μείνει σιωπηλός μπροστά στο αλγεινό θέαμα τού φαινόταν μάταιη. Δεν είχε μάθει να τυλίγεται στην σιωπή αλλά να βροντοφωνάζει τις αλήθειες του. Και αυτό που συνέβη μόλις μπροστά του είναι εξωφρενικά αρρωστημένο. «Σταμάτα το τώρα αμέσως, μ' ακούς; Δεν θα το πω δεύτερη φορά! Η άθλια αυτή παράσταση να τελειώσει αυτή την στιγμή!» Ο υπεύθυνος πήρε την έκφραση που θα είχε κάποιος αν του χτυπούσαν με μια πεντάκιλη βαριοπούλα το μικρό δάχτυλο του ποδιού. Το ξάφνιασμα όμως έδωσε προοδευτικά τη θέση του σε ένα μίγμα ειρωνείας και άπλετου θυμού.

φάρσα, πρέπει αυτή την στιγμή να σταθώ όρθιος, να παραμείνω άνθρωπος. Και αυτό ακριβώς είναι που σκοπεύω να κάνω δίχως να υπολογίζω το κόστος καμιάς ποινής που εσύ και οι υπόλοιποι σχολικοί ανθρωποφύλακες θα μου χαρίσετε με τόση σαδιστική ευχαρίστηση», είπε και ένιωσε τους ώμους του να λυγίζουν από ένα τεράστιο βάρος λες και όλη η αιωνιότητα είχε ξαφνικά στρογγυλοκαθίσει εκεί για να πάρει μια ανάσα.

Ο υπεύθυνος με τον καθηγητή κοιτούσαν ο ένας τον άλλον σαν δυο εξωγήινοι που μια απίθανη σύμπτωση τους έφερε απροσδόκητα αντίκρυ. «Μα, μα... πως μιλάς έτσι...; Είναι δυνατόν... εσύ αγόρι μου είσαι... είσαι... αναρχικός! Και λίγα σου λέω!» είπε μανιασμένα ο καθηγητής και το χρώμα του προσώπου του, πέρασε απ' το έντονο ροζ στο ερυθρό και έπειτα θρονιάστηκε για τα καλά στο βαθύ κόκκινο. Ο υπεύθυνος απ' τη άλλη έμοιαζε να τα έχει τόσο χαμένα που, αν κάποιος του ψιθύριζε στο αυτί ότι εκείνη την στιγμή παίζει σε ταινία, δεν θα έβρισκε κάποιον καλό λόγο να μην τον πιστέψει. Τα παιδιά αν και στην αρχή σάστισαν, άκουσαν τα όσα είπε ο Γιώργος με πολλή συμπάθεια και σίγουρα μερικοί από αυτούς ένιωσαν ένα έντονο συναίσθημα αλληλεγγύης για τον συμμαθητή τους. Ο Γιώργος ξαναπήρε τον λόγο αποφασισμένος να τελειώσει αυτό που άρχισε. «Δεν ξέρω αν είμαι αναρχικός, ίσως και να 'μαι. Ξέρω όμως με κάθε βεβαιότητα τι δεν είμαι και τι δεν θα ήθελα ποτέ μου να γίνω. Άκουσε το λοιπόν και βάλτο καλά στο νου σου πως ο ακηδεμόνευτος αγώνας για την ελευθερία δεν είχε ούτε θα έχει καμία σχέση με κανενός είδους πολιτική. Γιατί αν έχουμε μια ευκαιρία να ζήσουμε ελεύθεροι, αυτό θα μας συμβεί μόνο αν καταστρέψουμε κάθε είδους πολιτική. Γιατί είναι εργαλείο εξευτελισμού και χειραγώγησης, ακόμη και αν κάποιοι «παράγοντες» ή ανόητοι μας την σερβίρουν σε «αντιεξουσιαστική» συσκευασία. Θα μου πεις και τι σε ενδιαφέρουν εσένα όλα αυτά; Ε, πως τόσο καιρό δεν μας παριστάνεις τον «ευαίσθητο» αριστερό που βλέπει με συμπάθεια τα κινήματα, το κοινό αντιφασιστικό μέτωπο, τις κοινές αντιρατσιστικές δράσεις; Δεν μας λες με κάθε ευκαιρία πως βλέπεις με «ειλικρινή» συμπάθεια την σύμπλευση της αριστεράς με κάποια κομμάτια του αντιεξουσιαστικού «χώρου»; Αλλά το απουσιολόγιο παραμένει απουσιολόγιο, οι βαθμοί βαθμοί

μόνο ψιθυριστά μπορείς να τον συλλαβίσεις. Και αυτό όχι από φόβο αλλά γιατί η γλύκα του σε μεθάει με την πιο ολοκληρωμένη ουσία της ζωής. Σ' αυτό τον κόσμο λοιπόν που θα ανατείλει όταν το κράτος και ο πολιτισμός θα είναι τα συντρίμμια μιας εξουσιαστικής παρένθεσης στην ιστορία, όλοι εμείς οι ελεύθεροι άνθρωποι θα φτιάξουμε τις δικές μας «μηχανές». Και αυτές δεν μπορεί να είναι παρά τέχνεργα της φύσης. Θα φτιάξουμε, λοιπόν, μια κατασκευή από πηλό τόσο μεγάλη όσο και αυτός εδώ ο αποδομητής. Αντί για βίδες τα κομμάτια της θα τα συγκρατούν κλαράκια και θα την καλύψουμε όχι με τεχνητό χρώμα αλλά με πεσμένα φύλλα. Στην θέση των κυλιόμενων ταινιών θα βάλουμε μακριές περικοκλάδες από κισσούς. Σε αυτό λοιπόν το «μηχάνημα» θα ξαναβάλουμε όσα δέντρα είχατε τεμαχίσει για να κάνετε τραπεζάκια και άλλα «υπερπολύτιμα» προϊόντα. Η «μηχανή» αντί για μεταλλικούς βρυχηθμούς θα μιλάει με το τραγούδι της φυσικής ύπαρξης και όλοι εμείς που το έχουμε λησμονήσει θα σιγοντάρουμε με τις φωνές μας βουρκωμένες από χαρά. Τότε, απ' την ταινία με τους πλεγμένους κισσούς θα προβάλλει ένα δέντρο τόσο ζωντανό, σαν μπουκέτο ανθισμένης ζωής. Αυτό είναι το δικό μου όνειρο και όπως λένε ένα μεγάλο ταξίδι μπορεί να αρχίσει με ένα μικρό βήμα...» και σχεδόν πριν τελειώσει την φράση του αρπάζει το ξύλινο τραπεζάκι απ' την ταινία εξόδου και πλησιάζει προς την οθόνη με τα πλήκτρα.

Ο υπεύθυνος γρύλισε έντρομος, «Μη! Τι πας να κάνεις; Σταματήστε τον! Σταματήστε τον!». Ο καθηγητής κάτι πήγε να πει αλλά ο τρόπος που τον κοίταξαν τα παιδιά τον έκανε να νιώσει σαν κολυμβητής σε λίμνη με πεινασμένους κροκόδειλους. Μισή ντουζίνα γεροδεμένοι εργάτες όρμησαν προς την μεριά του Γιώργου αλλά οι συμμαθητές του, ενωμένοι σαν ανθρώπινη γροθιά, έπεσαν επάνω τους με τόση ορμή που τους ξάπλωσαν κάτω. Ο Γιώργος συνέχισε ατάραχος και με όση δύναμη διέθετε το κορμί του, κατέβασε το τραπεζάκι πάνω στην οθόνη του αποδομητή ξανά και ξανά. Όταν σταμάτησε, αυτό που είχε απομείνει απ' τον εγκέφαλο του αποδομητή δεν ήταν παρά ένας σωρός από θρυμματισμένα γυα-

κούγονται ακατάνοητα όλα αυτά, μάθε ότι το μίσος δεν χωράει στην δική μου καρδιά. Μου αρκεί η βεβαιότητα για το κακό που κάνει ο αντίπαλος. Ο αγώνας μας θα είναι μακρύς και δύσκολος αλλά τι σημασία έχει αυτό μπροστά στο όραμα της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης;»

Ο υπεύθυνος τα έχασε. Προσπάθησε να αρθρώσει λαλιά, αλλά οι λέξεις ένιωσαν τόσο αδύναμες που αποφάσισαν να μην το κουνήσουν ρούπι. Τα παιδιά σχημάτισαν έναν τέλειο κύκλο γύρω απ' τον Γιώργο και όλοι μαζί βάδισαν περήφανα προς την έξοδο. «Δεν έχει κανείς μας ανάγκη από ήρωες, μην το ξεχάσετε ποτέ αυτό. Τους ήρωες τους κατασκευάζουν οι εξουσιαστές στα μυαλά μας. Δεν τους χρειαζόμαστε». Τα παιδιά χαμογέλασαν. Έριξαν μια τελευταία ματιά πίσω τους, μήπως τους ακολουθεί κανείς και αφού βεβαιώθηκαν ότι όλα είναι εντάξει, συνέχισαν τον δρόμο τους με το μελτέμι να τους χαϊδεύει τα πρόσωπα. Ο Γιώργος πρόσθεσε, «από σήμερα δεν είμαστε πια συμμαθητές αλλά σύντροφοι. Γιατί κοινή τροφός μας έγιναν τα όσα μοιραστήκαμε σήμερα, μέσα από ανιδιοτέλεια και ελεύθερη συνεργασία. Σας ευχαριστώ που μου σταθήκατε. Ειλικρινά δεν με νοιάζουν οι όποιες συνέπειες. Θα πάρω όλη την ευθύνη επάνω μου, δεν θέλω κανείς να τιμωρηθεί για μένα». Τότε μια κοπέλα με καστανά μακριά μαλλιά και μεγάλα καστανά μάτια πήρε τον λόγο και απάντησε «Αυτό που έγινε πριν από λίγο είναι κάτι που αφορά και τους δικούς μας ώμους, θα μοιραστούμε το βάρος του μαζί σου, μιας και είναι αποτέλεσμα και της δικής μας ελεύθερης θέλησης. Ό,τι και να γίνει θα το κουβαλήσουμε όλοι μαζί σαν αληθινοί σύντροφοι.» Ο Γιώργος ένιωσε ξαφνικά τους ώμους του και πάλι να χαλαρώνουν. Όλα έμοιαζαν καλύτερα τώρα. Το στομάχι του πλέον δεν πονούσε, απλώς γουργούριζε λίγο απ' την πείνα. «Τι όμορφη μέρα!» σκέφτηκε, «ας μη χάσω ούτε μια στιγμή της λοιπόν» και μαζί με την υπόλοιπη συντροφιά χάθηκαν στο λιόγερμα μιας ανθισμένης άνοιξης.

σύντροφοι για την
Αναρχική απελευθερωτική δράση

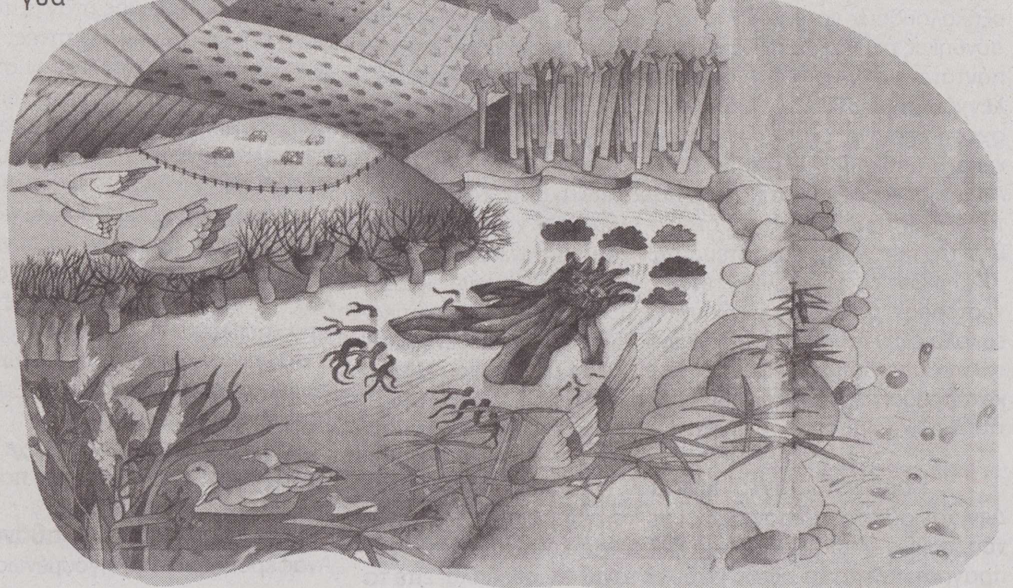

ναν δεσμοφύλακα και αν δεν υπήρχε ψυχή γύρω του να τον ακούσει, θα του φώναζε «γεια σου συνάδελφε» περιχαρής, αν συναντούσε έναν από δαύτους στον δρόμο. Τόσα χρόνια όμως στο κόμμα, είχε μάθει καλά τις βρωμιές της πολιτικής, μιας και υπήρξε άριστος μαθητής των κομματικών ξερασμάτων στα νιάτα του. Και στις νεολαίες γράφτηκε και σημαίες κούνησε και αγωνιζόμενους ανθρώπους που συγκρούονταν με το κράτος κατήγγειλε και την εφημερίδα του κόμματος έβαζε με τόση στοργή και αγάπη στην κωλοτσέπη του. Τι πιο φυσικό απ' το να γίνει ένας αγνός παιδαγωγός, ένα πονηρό στολιδάκι του υπουργείου παιδείας; Γνώριζε, όμως, πως τα παιδιά τον σιχαίνονταν και αυτή η ιδιαίτερη αυτογνωσία έκανε την συμπεριφορά του ακόμη πιο ύπουλη και βρωμερή.

Ο πόνος στο στομάχι του Γιώργου είχε γίνει αληθινά αφόρητος και κάθε προσπάθεια να μείνει σιωπηλός μπροστά στο αλγεινό θέαμα τού φαινόταν μάταιη. Δεν είχε μάθει να τυλίγεται στην σιωπή αλλά να βροντοφωνάζει τις αλήθειες του. Και αυτό που συνέβη μόλις μπροστά του είναι εξωφρενικά αρρωστημένο. «Σταμάτα το τώρα αμέσως, μ' ακούς; Δεν θα το πω δεύτερη φορά! Η άθλια αυτή παράσταση να τελειώσει αυτή την στιγμή!» Ο υπεύθυνος πήρε την έκφραση που θα είχε κάποιος αν του χτυπούσαν με μια πεντάκιλη βαριοπούλα το μικρό δάχτυλο του ποδιού. Το ξαφνιασμα όμως έδωσε προοδευτικά τη θέση του σε ένα μίγμα ειρωνείας και άπλετου θυμού. «Μα τι έπαθες αγόρι μου; Μύγα σε τσίμπησε; Πως μου μιλάς έτσι;» Και σχεδόν ταυτόχρονα στρέφει το κεφάλι του προς τη μεριά του καθηγητή που είχε πάρει θέση πίσω απ' τα παιδιά με ύφος νεοβαλκάνιου βούδα. Αυτός, παρά την έκπληξη του, δεν έχασε ευκαιρία και πήρε θριαμβευτικά τον λόγο, «Τι είναι αυτά τα πράγματα Γιώργο, πως μιλάς έτσι στον κύριο που είχε την ευγενή καλοσύνη να μας ξεναγήσει στο χώρο εργασίας του; Έτσι σου μάθανε οι γονείς σου να μιλάς στους μεγαλύτερους σου; Στο κάτω-κάτω ακόμη και αν δεν συμφωνείς, πρέπει να σεβαστείς ότι ο άνθρωπος κάνει την δουλειά του τελοσπάντων και...» ο Γιώργος τον έκοψε απότομα, «Τις εξυπ' τη άλλη έμοιαζε να τα έχει τόσο χαμένα που, αν κάποιος του ψιθύριζε στο αυτί ότι εκείνη την στιγμή παίζει σε ταινία, δεν θα έβρισκε κάποιον καλό λόγο να μην τον πιστέψει. Τα παιδιά αν και στην αρχή σάστισαν, άκουσαν τα όσα είπε ο Γιώργος με πολλή συμπάθεια και σίγουρα μερικοί από αυτούς ένιωσαν ένα έντονο συναίσθημα αλληλεγγύης για τον συμμαθητή τους. Ο Γιώργος ξαναπήρε τον λόγο αποφασισμένος να τελειώσει αυτό που άρχισε. «Δεν ξέρω αν είμαι αναρχικός, ίσως και να 'μαι. Ξέρω όμως με κάθε βεβαιότητα τι δεν είμαι και τι δεν θα ήθελα ποτέ μου να γίνω. Άκουσε το λοιπόν και βάλτο καλά στο νου σου πως ο ακηδεμόνευτος αγώνας για την ελευθερία δεν είχε ούτε θα έχει καμία σχέση με κανενός είδους πολιτική. Γιατί αν έχουμε μια ευκαιρία να ζήσουμε ελεύθεροι, αυτό θα μας συμβεί μόνο αν καταστρέψουμε κάθε είδους πολιτική. Γιατί είναι εργαλείο εξευτελισμού και χειραγώγησης, ακόμη και αν κάποιοι «παράγοντες» ή ανόητοι μας την σερβίρουν σε «αντιεξουσιαστική» συσκευασία. Θα μου πεις και τι σε ενδιαφέρουν εσένα όλα αυτά; Ε, πως τόσο καιρό δεν μας παριστάνεις τον «ευαίσθητο» αριστερό που βλέπει με συμπάθεια τα κινήματα, το κοινό αντιφασιστικό μέτωπο, τις κοινές αντιρατσιστικές δράσεις; Δεν μας λες με κάθε ευκαιρία πως βλέπεις με «ειλικρινή» συμπάθεια την σύμπλευση της αριστεράς με κάποια κομμάτια του αντιεξουσιαστικού «χώρου»; Αλλά το απουσιολόγιο παραμένει απουσιολόγιο, οι βαθμοί βαθμοί και οι ποινές ως έχουν. Έτσι δεν είναι;» Οι υπόλοιποι μαθητές είχαν γίνει ένα σμάρι δίπλα στον Γιώργο και ακούστηκαν και κάποια «Ναι! Έτσι είναι. Γιατί, έχει άδικο;». Ο καθηγητής πήρε μια μικρή γεύση απ' το πώς ένιωσε εκείνος ο μονάρχης του παραμυθιού, όταν κάποιος φώναξε «ο βασιλιάς είναι γυμνός!».

Ο Γιώργος πήρε ξανά τον λόγο, «Είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσω πως αυτή τη στιγμή που μιλάω δεν εκπροσωπώ κανέναν άλλον παρά μόνο τον εαυτό μου. Δεν θα μπορούσα να κάνω και αλλιώς άλλωστε. Η εκπροσώπηση είναι εργαλείο των εξουσιαστών και μου είναι απεχθής. Μας φέρατε λοιπόν σήμερα εδώ να δούμε πώς η τεχνογια μεταλλικούς βρυχηθμούς θα μιλάει με το τραγούδι της φυσικής ύπαρξης και όλοι εμείς που το έχουμε λησμονήσει θα σιγοντάρουμε με τις φωνές μας βουρκωμένες από χαρά. Τότε, απ' την ταινία με τους πλεγμένους κισσούς θα προβάλλει ένα δέντρο τόσο ζωντανό, σαν μπουκέτο ανθισμένης ζωής. Αυτό είναι το δικό μου όνειρο και όπως λένε ένα μεγάλο ταξίδι μπορεί να αρχίσει με ένα μικρό βήμα...» και σχεδόν πριν τελειώσει την φράση του αρπάζει το ξύλινο τραπεζάκι απ' την ταινία εξόδου και πλησιάζει προς την οθόνη με τα πλήκτρα.

Ο υπεύθυνος γρύλισε έντρομος, «Μη! Τι πας να κάνεις; Σταματήστε τον! Σταματήστε τον!». Ο καθηγητής κάτι πήγε να πει αλλά ο τρόπος που τον κοίταξαν τα παιδιά τον έκανε να νιώσει σαν κολυμβητής σε λίμνη με πεινασμένους κροκόδειλους. Μισή ντουζίνα γεροδεμένοι εργάτες όρμησαν προς την μεριά του Γιώργου αλλά οι συμμαθητές του, ενωμένοι σαν ανθρώπινη γροθιά, έπεσαν επάνω τους με τόση ορμή που τους ξάπλωσαν κάτω. Ο Γιώργος συνέχισε ατάραχος και με όση δύναμη διέθετε το κορμί του, κατέβασε το τραπεζάκι πάνω στην οθόνη του αποδομητή ξανά και ξανά. Όταν σταμάτησε, αυτό που είχε απομείνει απ' τον εγκέφαλο του αποδομητή δεν ήταν παρά ένας σωρός από θρυμματισμένα γυα-

το μελτέμι να τους χαϊδεύει τα πρόσωπα. Ο Γιώργος πρόσθεσε, «από σήμερα δεν είμαστε πια συμμαθητές αλλά σύντροφοι. Γιατί κοινή τροφός μας έγιναν τα όσα μοιραστήκαμε σήμερα, μέσα από ανιδιοτέλεια και ελεύθερη συνεργασία. Σας ευχαριστώ που μου σταθήκατε. Ειλικρινά δεν με νοιάζουν οι όποιες συνέπειες. Θα πάρω όλη την ευθύνη επάνω μου, δεν θέλω κανείς να τιμωρηθεί για μένα». Τότε μια κοπέλα με καστανά μακριά μαλλιά και μεγάλα καστανά μάτια πήρε τον λόγο και απάντησε «Αυτό που έγινε πριν από λίγο είναι κάτι που αφορά και τους δικούς μας ώμους, θα μοιραστούμε το βάρος του μαζί σου, μιας και είναι αποτέλεσμα και της δικής μας ελεύθερης θέλησης. Ό,τι και να γίνει θα το κουβαλήσουμε όλοι μαζί σαν αληθινοί σύντροφοι.» Ο Γιώργος ένιωσε ξαφνικά τους ώμους του και πάλι να χαλαρώνουν. Όλα έμοιαζαν καλύτερα τώρα. Το στομάχι του πλέον δεν πονούσε, απλώς γουργούριζε λίγο απ' την πείνα. «Τι όμορφη μέρα!» σκέφτηκε, «ας μη χάσω ούτε μια στιγμή της λοιπόν» και μαζί με την υπόλοιπη συντροφιά χάθηκαν στο λιόγερμα μιας ανθισμένης άνοιξης.

σύντροφοι για την
Αναρχική απελευθερωτική δράση

Τάξη, εξουσία, κοινωνικός ανταγωνισμός

(Μέρος 5ο)

Ανυπόστατα και έωλα σοφισμάτια

Όσο κι αν αναζητήσει κάποιος «ασφαλή» στηρίγματα, ώστε να μπορεί να στερεώσει κάποια επιχειρήματα, προκειμένου να επαληθευτούν οι θέσεις που υποστήριξαν οι γεννήτορες της «πάλης των τάξεων» Μαρξ και Ένγκελς, τελικά θα βρεθεί μπροστά σε αδιέξοδα και αντιφάσεις.

Αντιφάσεις πολύπλευρες και πολύμορφες που στηρίζονται σε αυθαιρεσίες της σκέψης πάνω στην πραγματικότητα.

Για παράδειγμα, έχουμε τη θέση που αναφέρεται στο «μαράζωμα» του κράτους.(1) Στην περίπτωση αυτή αντιμετωπίσαμε και διαπιστώσαμε μία διαφορετική πραγματικότητα, όπου, αντιθέτως, προέκυψαν πανίσχυρα κράτη που όχι μόνον ενίσχυσαν τον κρατισμό, αλλά διαμόρφωσαν και τις πλέον καταπιεστικές δομές εξουσίας. Η άσκηση κτηνωδών καταπιεστικών κι εκμεταλλευτικών μέσων και μεθόδων, στα κομμουνιστικά, σοσιαλιστικά και εργατικά κράτη, επισκίασε κάθε προηγούμενο, συναγωνιζόμενη σε θηριωδία τα μη κομμουνιστικά ομοειδή τους τού επονομαζόμενου δυτικού μπλοκ.

Οπουδήποτε επιβλήθηκαν καθεστώτα αυτού του τύπου ίσχυσαν τα ίδια. Η «πρωτοπορία» της εργατικής τάξης σε καμία των περιπτώσεων δεν συγκρότησε σε τάξη το «προλεταριάτο». Εκείνο που πραγματικά συνέβη ήταν να ακολουθήσει την προδιαγεγραμμένη πορεία που χάραξαν οι ιστορικά προγενέστεροί της (όπως στις περιπτώσεις της αρχαίας Ρώμης που αναφέραμε αρχικά), να ενταχθεί, δηλαδή, στην Τάξη που Άρχει. Αυτή, βεβαίως, η ένταξη εμπεριέχει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν παραβλέπουμε, αλλά, απλά και εν συντομία παραθέτουμε.

Στις περισσότερες περιπτώσεις ακολουθήθηκαν διαδικασίες που διαφέρουν μόνον ως προς το τυπικό μέρος τους κι όχι ως προς το ουσιαστικό. Οφείλουμε, μάλιστα, να τονίσουμε **πως μεγάλο ρόλο και σημασία για αυτήν την ένταξη** –με την συγχώνευση ή με την απορρόφηση από την Τάξη που

κατάλαβε λάθος είτε τα διαστρέβλωσε συνειδητά για ιδιοτελείς σκοπούς, που προφανώς αφορούσαν την εμμονή του στην οικονομική ανάπτυξη και τις παραγωγικές δυνάμεις, που διαλαλούσε πως θα φέρουν την ευημερία. Ούτε, όμως, κι αυτό έχει τόσο σημασία. Επειδή, εκείνο που ενδιαφέρει είναι κατά πόσον οι απόψεις και οι ιδέες είναι λάθος ή σωστές κι όχι αυτός που τις διατυπώνει. Οι μέθοδοι και οι απόψεις του Μαρξ ανήκουν στο στρατόπεδο της εξουσίας και γι' αυτό το λόγο δεν μας αφορούν. Μάλιστα, δεν θα υπήρχε λόγος να ασχολούμαστε με αυτές, αν ο αναρχισμός δεν τις πλασάριζε σαν μέσο ή πρώτη ύλη για την υποτιθέμενη πραγμάτωση της αναρχίας.

Έχοντας αναδείξει την πραγματικότητα του κοινωνικού ανταγωνισμού, θεωρούμε αναγκαίο να προλάβουμε την αναμενόμενη καχυποψία που γεννά αυτό το οποίο προτάσσουμε. Το ερώτημα είναι ήδη διατυπωμένο: **υπάρχει, πράγματι, διαφορά ανάμεσα στην λεγόμενη ταξική πάλη και τον κοινωνικό ανταγωνισμό** ή απλώς πρόκειται για την ίδια κατάσταση με διαφορετική ονομασία; Η απάντηση βγαίνει αβίαστα μέσα από τα όσα έχουν ήδη κατατεθεί. Παρ' όλα αυτά θα επιμείνουμε στον προσδιορισμό αυτής της διαφοράς, η οποία όχι μόνο υπάρχει αλλά είναι και καθοριστική: **Με την αποδοχή της ταξικής πάλης παραπέμπουμε στην συγκρότηση τάξης, προκειμένου να ανταγωνιστούμε την υπάρχουσα**. Είναι μία, εκ των πραγμάτων, ώθηση προς μια τέτοια κατεύθυνση, όπου η αποδοχή γίνεται εξαναγκασμός.

Αυτό έχει σαν συνέπεια μια εκτροπή της αναρχικής σκέψης και δράσης προς διαφορετικές κατευθύνσεις και μάλιστα εξουσιαστικές. Ακόμα και τώρα, ανατρέχοντας στα όσα συνέβησαν, εύκολα διαπιστώνουμε πως εκτός από το ότι η «πρωτοπορία της εργατικής τάξης» εντάχθηκε και αφομοιώθηκε στην Τάξη που Άρχει υπάρχει κάτι ακόμη: **ένα τμήμα του πληθυσμού της χαρακτηρισμένης σαν εργατικής τάξης χρησίμευσε στην ένταξη και αφομοίωση των σκλάβων μιας ολόκληρης εποχής, στο σύστημα κυριαρχίας κι εκμετάλλευσης**. Η σκέψη και το σώμα των ανθρώπων υποτάχθηκε για μια ακόμα φορά στις εξουσιαστικές βλέψεις. Οι διαμάχες προκάλεσαν ποταμούς αίματος και το πνεύμα των ανθρώπων κατέβηκε πολύ χαμηλά. Από την άλλη, η κυριαρχία ξεπέρασε, μέσα σε έναν αιώνα, την μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετώπισε μέσα στη μακραίωνα παρουσία της στη γη.

προσπάθεια αναζήτησης «ασφαλών» στηριγμάτων για επιχειρήματα. Έτσι, αν ανατρέξουμε στα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται, θα διαπιστώσουμε αρκετά σημαντικά ζητήματα που ανακύπτουν.

Ας προχωρήσουμε, λοιπόν.

Υποστηρίζεται κατά καιρούς η άποψη, πως στην εποχή μας υπάρχει μειωμένος αριθμός εργατών κι ότι αυτός είναι ο λόγος που δεν μπορεί να συγκροτηθεί μια ισχυρή κοινωνική και επαναστατική δυναμική. Προκειμένου, από την αντίθετη πλευρά, να υποστηριχτεί ότι όντως υπάρχουν εργάτες, χρησιμοποιείται το τέχνασμα με το οποίο συμπεριλαμβάνονται στην «εργατική τάξη» και άλλες κοινωνικές κατηγορίες, ενώ δεν παραλείπεται να τονιστεί το ζήτημα της εκμετάλλευσης. Υπάρχουν, ακόμη, ακραίες τοποθετήσεις που υποστηρίζουν πως δεν υπάρχει εργατική τάξη (όχι, βέβαια, με την μέχρι τώρα εκτεθείσα άποψή μας, αλλά στη βάση της μη φυσικής παρουσίας εργατών. Το ζήτημα, ενώ συνήθως παίρνει απερίγραπτες διαστάσεις, που σε πολλές περιπτώσεις προκαλούν την θυμηδία, δεν καταλήγει σε μια πραγματική διερεύνηση του θέματος.

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, αναπτύσσεται μια παραπλήσια επιχειρηματολογία σύμφωνα με την οποία υπάρχει αλλαγή της ιστορικής περιόδου και επομένως δεν υπάρχει μεγάλος αριθμός εργατών. Αυτή η άποψη στηρίζεται σε ποσοτικά δεδομένα και άρα εξαρτά την ύπαρξη και συγκρότηση μιας τάξης και από την αυξημένη παρουσία εργατών. Όπως γίνεται ξεκάθαρο, αυτές οι απόψεις βαδίζουν στα 'χνάρια της μαρξιστικής εξουσιαστικής ανάλυσης και θεωρίας που θέλει, κατ' ανάγκην, να μετατρέπεται η ποσότητα σε ποιότητα. Όμως, είναι δεδομένο, πως **ο μεγάλος αριθμός μιας κοινωνικής κατηγορίας δεν την καθιστά προνομιούχο ή «περιούσια»**, ούτε κατ' ανάγκην της προσθέτει ουσιαστική κοινωνική δυναμική, ώστε να αποτελεί **τάξη κατ' ουσίαν**. Άλλωστε, κατά τους προγενέστερους χρόνους, η πολυπληθής παρουσία σκλάβων ή δούλων σε μία κοινωνία δεν τους καθιστούσε επαναστατικό υποκείμενο ή προνομιούχο τάξη, που θα έμπαινε μπροστάρης σε αγώνες για την πανανθρώπινη ή την ολική απελευθέρωση. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν έγιναν μεγάλες εξεγέρσεις σκλάβων, το αντίθετο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε. Όμως, άλλο το ένα κι άλλο το άλλο θέμα. Εξ άλλου, αυτές οι εξεγέρσεις και επαναστάσεις, αποδεικνύουν περίτρανα ότι δεν απαιτείται η συγκρότηση κάποιας τάξης, η οποία θα αποτελεί την προϋπόθεση για την πραγματοποίηση μιας επανάστασης.

Ως εκ τούτου, οφείλουμε να θεωρήσουμε την όποια «διαμάχη» για την ύπαρξη ή μη των εργατών ως ανούσια και παραπλανητική. Εκείνο το οποίο παραμένει αδιαμφισβήτητο, είναι το γεγονός της ύπαρξης εργατών στον κοινωνικό χώρο, όχι μόνο στη σημερινή εποχή αλλά από καταβολής εξουσιαστικών σχηματισμών. Ο εργάτης, από την αρχαία εποχή μέ-

ραγμα» του κράτους. Στην περίπτωση αυτή αντιμετωπί-σαμε και διαπιστώσαμε μία διαφορετική πραγματικότητα, όπου, αντιθέτως, προέκυψαν πανίσχυρα κράτη που όχι μόνον ενίσχυσαν τον κρατισμό, αλλά διαμόρφωσαν και τις πλέον καταπιεστικές δομές εξουσίας. Η άσκηση κτηνωδών καταπιεστικών κι εκμεταλλευτικών μέσων και μεθόδων, στα κομμουνιστικά, σοσιαλιστικά και εργατικά κράτη, επισκίασε κάθε προηγούμενο, συναγωνιζόμενη σε θηριωδία τα μη κομμουνιστικά ομοειδή τους τού επονομαζόμενου δυτικού μπλοκ.

Οπουδήποτε επιβλήθηκαν καθεστώτα αυτού του τύπου ίσχυσαν τα ίδια. Η «πρωτοπορία» της εργατικής τάξης σε καμία των περιπτώσεων δεν συγκρότησε σε τάξη το «προλεταριάτο». Εκείνο που πραγματικά συνέβη ήταν να ακολουθήσει την προδιαγεγραμμένη πορεία που χάραξαν οι ιστορικά προγενέστεροί της (όπως στις περιπτώσεις της αρχαίας Ρώμης που αναφέραμε αρχικά), να ενταχθεί, δηλαδή, στην Τάξη που Άρχει. Αυτή, βεβαίως, η ένταξη εμπεριέχει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν παραβλέπουμε, αλλά απλά και εν συντομία παραθέτουμε.

Στις περισσότερες περιπτώσεις ακολουθήθηκαν διαδικασίες που διαφέρουν μόνον ως προς το τυπικό μέρος τους κι όχι ως προς το ουσιαστικό. Οφείλουμε, μάλιστα, να τονίσουμε **πως μεγάλο ρόλο και σημασία για αυτήν την ένταξη** –με την συγχώνευση ή με την απορρόφηση από την Τάξη που Άρχει– έχει το σαφέστατα εξουσιαστικό ιδεολογικό περιεχόμενο του Μαρξισμού. Ένα περιεχόμενο που συμπληρώνει την ήδη υπάρχουσα ιδεολογία και τις πολιτικές της εκφάνσεις και γίνεται ουσιαστικός συντελεστής ενίσχυσής της, με πρωτευόντως ή δευτερευόντως δυναμικό τρόπο.

Εάν αναλυθούν διεξοδικά τα πρώην σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά καθεστώτα και οι επονομαζόμενες «λαϊκές δημοκρατίες», θα αναδείξουν όλο το σύμπλεγμα της ιδεολογικής ενίσχυσης του εξουσιαστικού συστήματος. Το ίδιο ισχύει mutatis mutandis (=τηρουμένων των αναλογιών) και για τα κομμουνιστικά, σοσιαλιστικά και εργατικά κόμματα, τα οποία αποτέλεσαν και αποτελούν συμπληρωματικό παράγοντα, στον κοινωνικό και τον πολιτικό τομέα, για την πραγμάτωση των εξουσιαστικών συμφερόντων. Ο κυριότερος, πάντως, ρόλος τους **στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν ανέλαβαν με ευθύ τρόπο την διαχείριση των εξουσιαστικών υποθέσεων** με την «κατάληψη» του κρατικού μηχανισμού ήταν να συνεπικουρούν την εξουσία, ενώ κατά κύριο λόγο ενήργησαν και εξακολουθούν να ενεργούν ως βαλβίδες αποσυμπίεσης σε συνθήκες όξυνσης του κοινωνικού ανταγωνισμού, στο μέτρο πάντοτε του δυνατού, το οποίον εξαρτάται από τον βαθμό ελέγχου σημαντικών τμημάτων της κοινωνίας. Αυτή δε η ενίσχυση έπαιρνε, ενίοτε, συγκεκριμένες διαστάσεις και χαρακτήρα, υποκαθιστώντας ή αναπληρώνοντας την Τάξη που Άρχει, με χαρακτηριστικότατο παράδειγμα αυτό του ΚΚΕ κατά το διάστημα 1942-1944, όταν ο ελλαδικός χώρος τελούσε υπό την κατοχή των στρατευμάτων του γερμανικού κράτους.

Κάτω από το πρίσμα μιας τέτοιας οπτικής, όπου γίνεται διαυγέστερος ο ρόλος του κομμουνισμού, ιδεολογικά και πολιτικά, εύκολα εξηγείται η επαναπροσέγγιση των δύο «πόλων» (ανατολικού και δυτικού) που **δεν είχε σχέση με κάποιου είδους κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ**, αλλά με την επιτάχυνση

νικό ανταγωνισμό ή απλώς πρόκειται για την ίδια κατάσταση με διαφορετική ονομασία; Η απάντηση βγαίνει αβίαστα μέσα από τα όσα έχουν ήδη κατατεθεί. Παρ' όλα αυτά θα επιμείνουμε στον προσδιορισμό αυτής της διαφοράς, η οποία όχι μόνο υπάρχει αλλά είναι και καθοριστική: **Με την αποδοχή της ταξικής πάλης παραπέμπουμε στην συγκρότηση τάξης, προκειμένου να ανταγωνιστούμε την υπάρχουσα**. Είναι μία, εκ των πραγμάτων, ώθηση προς μια τέτοια κατεύθυνση, όπου η αποδοχή γίνεται εξαναγκασμός.

Αυτό έχει σαν συνέπεια μια εκτροπή της αναρχικής σκέψης και δράσης προς διαφορετικές κατευθύνσεις και μάλιστα εξουσιαστικές. Ακόμα και τώρα, ανατρέχοντας στα όσα συνέβησαν, εύκολα διαπιστώνουμε πως εκτός από το ότι η «πρωτοπορία της εργατικής τάξης» εντάχθηκε και αφομοιώθηκε στην Τάξη που Άρχει υπάρχει κάτι ακόμη: **ένα τμήμα του πληθυσμού της χαρακτηρισμένης σαν εργατικής τάξης χρησίμευσε στην ένταξη και αφομοίωση των σκλάβων μιας ολόκληρης εποχής, στο σύστημα κυριαρχίας κι εκμετάλλευσης**. Η σκέψη και το σώμα των ανθρώπων υποτάχθηκε για μια ακόμα φορά στις εξουσιαστικές βλέψεις. Οι διαμάχες προκάλεσαν ποταμούς αίματος και το πνεύμα των ανθρώπων κατέβηκε πολύ χαμηλά. Από την άλλη, η κυριαρχία ξεπέρασε, μέσα σε έναν αιώνα, την μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετώπισε μέσα στη μακραίωνα παρουσία της στη γη.

Εννοείται πως η κατανόηση του ότι δεν υπάρχει ταξική πάλη είναι δυνατόν να προκαλέσει μια σειρά από αντιδράσεις. Οι άνθρωποι νοιώθουν μια περίεργη βεβαιότητα όταν πιστεύουν σε κάτι, ακόμα κι αν αυτό δεν υπάρχει. Ακόμα και η αίσθηση της ασφάλειας που παρέχει η παραμονή εκτός των δρώμενων στον κοινωνικό χώρο, εξαφανίζεται. Δεν υπάρχει κάποιος, ο οποίος περιμένουμε να «έρθει στα πράγματα» για να περάσουν οι υπόλοιποι καλύτερα (πράγμα που δεν ισχύει παρά μόνο για ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων, τις οποίες είναι καλύτερο να μην περιγράψουμε).

Τώρα, πλέον, υπάρχει ένα διαφορετικό κάλεσμα, σιωπηρό μεν, αλλά πολύ πιο πραγματικό από το προηγούμενο. Ο καθένας μπορεί να αναλάβει τα όσα τον αφορούν ή να αδιαφορήσει. Ίδια στάση με πριν (θα πει κάποιος), αλλά με περισσότερα ερεθίσματα και περισσότερες απαντήσεις, που χρειάζεται να δοθούν από τον καθένα ξεχωριστά ή με συλλογικό τρόπο.

Ο μύθος του ταξικού πολέμου πάει, κι αυτός, περίπατο. Αλλά, τί είδους πόλεμος ήταν αυτός, όπου η μία πλευρά δεν είχε γνωρίσει παρά μόνο ήττες; Εννοείται πως δεν αναφερόμαστε μόνο σε μάχες με την στρατιωτικού τύπου αντιπαράθεση, αλλά σε όλο το εύρος των αντιπαραθέσεων. Είναι επόμενο να νικά μόνο η μία πλευρά, αφού έχει με το μέρος της την πολύχρονη πείρα και την συγκρότησή της, κάτι που η άλλη πλευρά δεν διέθετε. Ο ταξικός πόλεμος, από όποια πλευρά κι αν αντιμετωπιστεί, είναι παρεμφερής με το μονότερμα: **όποιος και να σουτάρει βάζει γκολ στο ίδιο τέρμα.**

Η αποδοχή και εφαρμογή της Μαρξιστικής θεωρίας, ιδεολογίας και πολιτικής πρακτικής, προκάλεσε μεγάλο κακό στην απελευθερωτική προσπάθεια των ανθρώπων και των ανθρώπινων ομάδων, συντελώντας στο αντίθετο από αυτό που επαγγελόταν, στην ενίσχυση, δηλαδή, των συνθηκών καταπίεσης κι εκμετάλλευσης.

ται ξεκάθαρο, αυτές οι απόψεις βαδίζουν στα 'χνάρια της μαρξιστικής εξουσιαστικής ανάλυσης και θεωρίας που θέλει, κατ' ανάγκην, να μετατρέπεται η ποσότητα σε ποιότητα. Όμως, είναι δεδομένο, πως **ο μεγάλος αριθμός μιας κοινωνικής κατηγορίας δεν την καθιστά προνομιούχο ή «περιούσια»**, ούτε κατ' ανάγκην της προσθέτει ουσιαστική κοινωνική δυναμική, ώστε να αποτελεί **τάξη κατ' ουσίαν**. Άλλωστε, κατά τους προγενέστερους χρόνους, η πολυπληθής παρουσία σκλάβων ή δούλων σε μία κοινωνία δεν τους καθιστούσε επαναστατικό υποκείμενο ή προνομιούχο τάξη, που θα έμπαινε μπροστάρης σε αγώνες για την πανανθρώπινη ή την ολική απελευθέρωση. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν έγιναν μεγάλες εξεγέρσεις σκλάβων, το αντίθετο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε. Όμως, άλλο το ένα κι άλλο το άλλο θέμα. Εξ άλλου, αυτές οι εξεγέρσεις και επαναστάσεις, αποδεικνύουν περίτρανα ότι δεν απαιτείται η συγκρότηση κάποιας τάξης, η οποία θα αποτελεί την προϋπόθεση για την πραγματοποίηση μιας επανάστασης.

Ως εκ τούτου, οφείλουμε να θεωρήσουμε την όποια «διαμάχη» για την ύπαρξη ή μη των εργατών ως ανούσια και παραπλανητική. Εκείνο το οποίο παραμένει αδιαμφισβήτητο, είναι το γεγονός της ύπαρξης εργατών στον κοινωνικό χώρο, όχι μόνο στη σημερινή εποχή αλλά από καταβολής εξουσιαστικών σχηματισμών. Ο εργάτης, από την αρχαία εποχή μέχρι και σήμερα, είναι αναπόσπαστο μέρος του κοινωνικού συνόλου. Υπήρξαν περίοδοι κατά τις οποίες ο αριθμός των εργατών αυξανόταν και άλλες κατά τις οποίες συρρικνωνόταν. Αλλά, σε καμμία περίπτωση δεν τους καθιστούσε ως καθοριστικό παράγοντα για ουσιαστικά απελευθερωτικές διεργασίες, όταν η παρουσία τους ήταν αριθμητικά υπέρτερη άλλων κομματιών της κοινωνίας.

Είναι, πάντως, γεγονός πως η ανάπτυξη της βιομηχανίας στον ευρωπαϊκό χώρο ενήργησε εις βάρος της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, απορροφώντας (κατά κανόνα με βίαιες μεθόδους) μεγάλο αριθμό κτηνοτρόφων και γεωργών για την εξυπηρέτηση των αναγκών της. Αυτός ο μεγάλος αριθμός εργατών προκάλεσε μια σειρά από έντονες ψευδαισθήσεις και ...παραισθήσεις, δίνοντας αφορμή στο να αναπτυχθούν σκόπιμες και τεχνητές παραπλανήσεις ανθρώπων που προσέβλεπαν σε μια αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης προς όφελος του συνόλου των καταπιεσμένων κι εκμεταλλευόμενων.

Επομένως, μια αυταπάτη μπορεί επ' αόριστον να ταλανίζει την ανθρώπινη σκέψη και πρακτική σε σημείο που πραγματικά, πλέον, να τίθεται σοβαρό πρόβλημα ξεκαθαρίσματος ουσιαστικών διαφοροποιήσεων του αναρχισμού από την αναρχική προοπτική.

Έτσι, δεν είναι μόνο η εμμονή στην ύπαρξη των εργατών, ως τάξη, αλλά και μία σειρά από θέσεις που αμφισβητούν ανοικτά την αναρχία. Δεν θα ασχοληθούμε εκτενώς με τις θέσεις αυτές, αλλά με εκείνα τα σημεία που αφορούν άμεσα το θέμα τής προ αιώνος παγίδευσης των απελευθερωτικών αγώνων στα δεσμά της τάξης (εργατικής εν προκειμένω) και της ...ταξικότητας. Με βάση αυτά τα δεσμά, ο αναρχισμός καθιερώνεται ως ρεύμα. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά διακηρύσσεται στη διαπασών ότι **αποτελεί τμήμα του εργατικού κινή-**

σχύσαν τα ίδια. Η «πρωτοπορία» της εργατικής τάξης σε καμία των περιπτώσεων δεν συγκρότησε σε τάξη το «προλεταριάτο». Εκείνο που πραγματικά συνέβη ήταν να ακολουθήσει την προδιαγεγραμμένη πορεία που χάραξαν οι ιστορικά προγενέστεροί της (όπως στις περιπτώσεις της αρχαίας Ρώμης που αναφέραμε αρχικά), να ενταχθεί, δηλαδή, στην Τάξη που Άρχει. Αυτή, βεβαίως, η ένταξη εμπεριέχει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν παραβλέπουμε, αλλά, απλά και εν συντομία παραθέτουμε.

Στις περισσότερες περιπτώσεις ακολουθήθηκαν διαδικασίες που διαφέρουν μόνον ως προς το τυπικό μέρος τους κι όχι ως προς το ουσιαστικό. Οφείλουμε, μάλιστα, να τονίσουμε **πως μεγάλο ρόλο και σημασία για αυτήν την ένταξη** –με την συγχώνευση ή με την απορρόφηση από την Τάξη που Άρχει– έχει το σαφέστατα εξουσιαστικό ιδεολογικό περιεχόμενο του Μαρξισμού. Ένα περιεχόμενο που συμπληρώνει την ήδη υπάρχουσα ιδεολογία και τις πολιτικές της εκφάνσεις και γίνεται ουσιαστικός συντελεστής ενίσχυσής της, με πρωτεύοντως ή δευτερευόντως δυναμικό τρόπο.

Εάν αναλυθούν διεξοδικά τα πρώην σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά καθεστώτα και οι επονομαζόμενες «λαϊκές δημοκρατίες», θα αναδείξουν όλο το σύμπλεγμα της ιδεολογικής ενίσχυσης του εξουσιαστικού συστήματος. Το ίδιο ισχύει mutatis mutandis (=τηρουμένων των αναλογιών) και για τα κομμουνιστικά, σοσιαλιστικά και εργατικά κόμματα, τα οποία αποτέλεσαν και αποτελούν συμπληρωματικό παράγοντα, στον κοινωνικό και τον πολιτικό τομέα, για την πραγμάτωση των εξουσιαστικών συμφερόντων. Ο κυριότερος, πάντως, ρόλος τους **στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν ανέλαβαν με ευθύ τρόπο την διαχείριση των εξουσιαστικών υποθέσεων** με την «κατάληψη» του κρατικού μηχανισμού ήταν να συνεπικουρούν την εξουσία, ενώ κατά κύριο λόγο ενήργησαν και εξακολουθούν να ενεργούν ως βαλβίδες αποσυμπίεσης σε συνθήκες όξυνσης του κοινωνικού ανταγωνισμού, στο μέτρο πάντοτε του δυνατού, το οποίον εξαρτάται από τον βαθμό ελέγχου σημαντικών τμημάτων της κοινωνίας. Αυτή δε η ενίσχυση έπαιρνε, ενίοτε, συγκεκριμένες διαστάσεις και χαρακτήρα, υποκαθιστώντας ή αναπληρώνοντας την Τάξη που Άρχει, με χαρακτηριστικότατο παράδειγμα αυτό του ΚΚΕ κατά το διάστημα 1942-1944, όταν ο ελλαδικός χώρος τελούσε υπό την κατοχή των στρατευμάτων του γερμανικού κράτους.

Κάτω από το πρίσμα μιας τέτοιας οπτικής, όπου γίνεται διαυγέστερος ο ρόλος του κομμουνισμού, ιδεολογικά και πολιτικά, εύκολα εξηγείται η επαναπροσέγγιση των δύο «πόλων» (ανατολικού και δυτικού) που **δεν είχε σχέση με κάποιου είδους κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ**, αλλά με την επιτάχυνση της διαδικασίας **ενοποίησης της κυριαρχίας** παγκόσμια.

Κοινωνικός ανταγωνισμός ή ταξική πάλη;

Δεν χρειάζεται να επαναλάβουμε το αδιαμφισβήτητο γεγονός, πως ο Μαρξ γνώριζε τα δεδομένα και αναγνώριζε την πραγματικότητα του κοινωνικού ανταγωνισμού. Απλά, είτε τα

Αυτό έχει σαν συνέπεια μια εκτροπή της αναρχικής σκέψης και δράσης προς διαφορετικές κατευθύνσεις και μάλιστα εξουσιαστικές. Ακόμα και τώρα, ανατρέχοντας στα όσα συνέβησαν, εύκολα διαπιστώνουμε πως εκτός από το ότι η «πρωτοπορία της εργατικής τάξης» εντάχθηκε και αφομοιώθηκε στην Τάξη που Άρχει υπάρχει κάτι ακόμη: **ένα τμήμα του πληθυσμού της χαρακτηρισμένης σαν εργατικής τάξης χρησίμευσε στην ένταξη και αφομοίωση των σκλάβων μιας ολόκληρης εποχής, στο σύστημα κυριαρχίας κι εκμετάλλευσης**. Η σκέψη και το σώμα των ανθρώπων υποτάχθηκε για μια ακόμα φορά στις εξουσιαστικές βλέψεις. Οι διαμάχες προκάλεσαν ποταμούς αίματος και το πνεύμα των ανθρώπων κατέβηκε πολύ χαμηλά. Από την άλλη, η κυριαρχία ξεπέρασε, μέσα σε έναν αιώνα, την μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετώπισε μέσα στη μακραίωνα παρουσία της στη γη.

Εννοείται πως η κατανόηση του ότι δεν υπάρχει ταξική πάλη είναι δυνατόν να προκαλέσει μια σειρά από αντιδράσεις. Οι άνθρωποι νοιώθουν μια περίεργη βεβαιότητα όταν πιστεύουν σε κάτι, ακόμα κι αν αυτό δεν υπάρχει. Ακόμα και η αίσθηση της ασφάλειας που παρέχει η παραμονή εκτός των δρώμενων στον κοινωνικό χώρο, εξαφανίζεται. Δεν υπάρχει κάποιος, ο οποίος περιμένουμε να «έρθει στα πράγματα» για να περάσουν οι υπόλοιποι καλύτερα (πράγμα που δεν ισχύει παρά μόνο για ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων, τις οποίες είναι καλύτερο να μην περιγράψουμε).

Τώρα, πλέον, υπάρχει ένα διαφορετικό κάλεσμα, σιωπηρό μεν, αλλά πολύ πιο πραγματικό από το προηγούμενο. Ο καθένας μπορεί να αναλάβει τα όσα τον αφορούν ή να αδιαφορήσει. Ίδια στάση με πριν (θα πει κάποιος), αλλά με περισσότερα ερεθίσματα και περισσότερες απαντήσεις, που χρειάζεται να δοθούν από τον καθένα ξεχωριστά ή με συλλογικό τρόπο.

Ο μύθος του ταξικού πολέμου πάει, κι αυτός, περίπατο. Αλλά, τί είδους πόλεμος ήταν αυτός, όπου η μία πλευρά δεν είχε γνωρίσει παρά μόνο ήττες; Εννοείται πως δεν αναφερόμαστε μόνο σε μάχες με την στρατιωτικού τύπου αντιπαράθεση, αλλά σε όλο το εύρος των αντιπαραθέσεων. Είναι επόμενο να νικά μόνο η μία πλευρά, αφού έχει με το μέρος της την πολύχρονη πείρα και την συγκρότησή της, κάτι που η άλλη πλευρά δεν διέθετε. Ο ταξικός πόλεμος, από όποια πλευρά κι αν αντιμετωπιστε,ί είναι παρεμφερής με το μονότερμα: **όποιος και να σουτάρει βάζει γκολ στο ίδιο τέρμα.**

Η αποδοχή και εφαρμογή της Μαρξιστικής θεωρίας, ιδεολογίας και πολιτικής πρακτικής, προκάλεσε μεγάλο κακό στην απελευθερωτική προσπάθεια των ανθρώπων και των ανθρώπινων ομάδων, συντελώντας στο αντίθετο από αυτό που επαγγελόταν, στην ενίσχυση, δηλαδή, των συνθηκών καταπίεσης κι εκμετάλλευσης.

Εν τέλει, **ακόμα κι αν υπήρχε εργατική τάξη θα έπρεπε να την αγνοήσουμε, αν δεν την πολεμούσαμε.**

Γεια σου «αθάνατη» εργατιά!

Αναφερθήκαμε, προηγουμένως, στην αγωνιώδη και διαρκή

πανάστατικό σκεπτικό η προνομιούχα τάξη, που θα γινόνε μπροστάρης σε αγώνες για την πανανθρώπινη ή την ολική απελευθέρωση. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν έγιναν μεγάλες εξεγέρσεις σκλάβων, το αντίθετο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε. Όμως, άλλο το ένα κι άλλο το άλλο θέμα. Εξ άλλου, αυτές οι εξεγέρσεις και επαναστάσεις, αποδεικνύουν περίτρανα ότι δεν απαιτείται η συγκρότηση κάποιας τάξης, η οποία θα αποτελεί την προϋπόθεση για την πραγματοποίηση μιας επανάστασης.

Ως εκ τούτου, οφείλουμε να θεωρήσουμε την όποια «διαμάχη» για την ύπαρξη ή μη των εργατών ως ανούσια και παραπλανητική. Εκείνο το οποίο παραμένει αδιαμφισβήτητο, είναι το γεγονός της ύπαρξης εργατών στον κοινωνικό χώρο, όχι μόνο στη σημερινή εποχή αλλά από καταβολής εξουσιαστικών σχηματισμών. Ο εργάτης, από την αρχαία εποχή μέχρι και σήμερα, είναι αναπόσπαστο μέρος του κοινωνικού συνόλου. Υπήρξαν περίοδοι κατά τις οποίες ο αριθμός των εργατών αυξανόταν και άλλες κατά τις οποίες συρρικνωνόταν. Αλλά, σε καμμία περίπτωση δεν τους καθιστούσε ως καθοριστικό παράγοντα για ουσιαστικά απελευθερωτικές διεργασίες, όταν η παρουσία τους ήταν αριθμητικά υπέρτερη άλλων κομματιών της κοινωνίας.

Είναι, πάντως, γεγονός πως η ανάπτυξη της βιομηχανίας στον ευρωπαϊκό χώρο ενήργησε εις βάρος της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, απορροφώντας (κατά κανόνα με βίαιες μεθόδους) μεγάλο αριθμό κτηνοτρόφων και γεωργών για την εξυπηρέτηση των αναγκών της. Αυτός ο μεγάλος αριθμός εργατών προκάλεσε μια σειρά από έντονες ψευδαισθήσεις και ...παραισθήσεις, δίνοντας αφορμή στο να αναπτυχθούν σκόπιμες και τεχνητές παραπλανήσεις ανθρώπων που προσέβλεπαν σε μια αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης προς όφελος του συνόλου των καταπιεσμένων κι εκμεταλλευόμενων.

Επομένως, μια αυταπάτη μπορεί επ' αόριστον να ταλανίζει την ανθρώπινη σκέψη και πρακτική σε σημείο που πραγματικά, πλέον, να τίθεται σοβαρό πρόβλημα ξεκαθαρίσματος ουσιαστικών διαφοροποιήσεων του αναρχισμού από την αναρχική προοπτική.

Έτσι, δεν είναι μόνο η εμμονή στην ύπαρξη των εργατών, ως τάξη, αλλά και μία σειρά από θέσεις που αμφισβητούν ανοικτά την αναρχία. Δεν θα ασχοληθούμε εκτενώς με τις θέσεις αυτές, αλλά με εκείνα τα σημεία που αφορούν άμεσα το θέμα τής προ αιώνος παγίδευσης των απελευθερωτικών αγώνων στα δεσμά της τάξης (εργατικής εν προκειμένω) και της ...ταξικότητας. Με βάση αυτά τα δεσμά, ο αναρχισμός καθιερώνεται ως ρεύμα. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά διακηρύσσεται στη διαπασών ότι **αποτελεί τμήμα του εργατικού κινήματος** και κατά συνέπεια πως συνδέεται άρρηκτα με αυτό. Εδώ έχουμε μια ξεκάθαρη τοποθέτηση που έρχεται όχι μόνο σε πλήρη αντίθεση με την αναρχία, αλλά συμπορεύεται με την μαρξιστική εξουσιαστική θεωρία. Ο αναρχισμός, εδώ, υποβιβάζει με ξεδιαντροπιά την αναρχία σε ένα συμπα-

ρομαρτούμενο του λεγόμενου εργατικού κινήματος.

Σε ενίσχυση ή τεκμηρίωση αυτής της θέσης χρησιμοποιούνται κείμενα αναρχικών, όπως του Μπακούνιν και άλλων. Όμως, μια τέτοια αναφορά σε απόψεις που έχουν κατά καιρούς διατυπώσει οι φερόμενοι ως κλασσικοί του αναρχισμού και η αποδοχή αυτών των διατυπώσεων και απόψεων σαν θέσφατα, δεν επιλύει τα προβλήματα που υπάρχουν. Το αντίθετο μάλιστα. Με αυτές τις μεθοδεύσεις επαναλαμβάνονται λάθη τα οποία έχουν σοβαρότερες αρνητικές επιπτώσεις από εκείνες που προκάλεσαν κατά τον χρόνο κατά τον οποίο διατυπώθηκαν. Ο λόγος, μάλιστα, είναι απλούστατος: δεν είναι μόνο το γεγονός της διαφορετικής ιστορικής κοινωνικής κατάστασης που επικρατεί στις σημερινές συνθήκες, που απέχει κατά πολύ τόσο χρονικά, όσο και ουσιαστικά. Οι απόψεις αυτές μας δίνουν την δυνατότητα, μέσα από μια πολύ πλούσια σε εμπειρίες και γνώση πορεία, να διαπιστώσουμε μια άλλη πραγματικότητα, πιο ουσιαστική, η οποία μας διευκολύνει στο να κατανοήσουμε σε βάθος την απελευθερωτική διεργασία.

Είναι πέραν οιασδήποτε αμφισβητήσεως ότι: **η ανάδειξη και εφαρμογή των αναρχικών απελευθερωτικών ιδεών, απόψεων, θεωρήσεων και πρακτικών δεν περνά μέσα από τσιτάτα και θέσφατα**, αλλά μέσα από την κατανόηση της κίνησης των απελευθερωτικών ιδεών και το ξεκαθάρισμα από τις εμβόλιμες εξουσιαστικές νοοτροπίες και πρακτικές που αναπόφευκτα προκύπτουν. Οι «κλασσικοί», τους οποίους επικαλούνται και μνημονεύουν οι οπαδοί του αναρχισμού, καλά έκαναν και έγραψαν τις εμπειρίες και τις απόψεις τους. Οι «σύγχρονοί» τους, όμως, δεν έχουν τίποτα να πουν για μια πορεία που έχει διανύσει η κυριαρχία και οι, σκλαβωμένοι στην πολύμορφη εξουσία, άνθρωποι τα τελευταία 160 χρόνια; Τίποτα που να ξεπερνά τις κονσερβαρισμένες απόψεις που αναμασιούνται χωρίς την παραμικρή διάθεση κάποιας απόπειρας ανάλυσης;

Αυτό οδηγεί σε δύο εκδοχές: ή δεν υπάρχει δυνατότητα ή δεν υπάρχει θέληση για μια εμπεριστατωμένη ανάλυση. Αν αυτό, το τελευταίο, δεν δείχνει αδιαφορία και ανευθυνότητα, σαν τί άλλο μπορεί να εκληφθεί; Πάντως, για εμάς, **η αναρχία συνεπάγεται ευθύνες τις οποίες αβίαστα αποδέχονται όσοι, με την ελεύθερη θέλησή τους, εντάσσουν τον εαυτό τους σε μια αναρχική απελευθερωτική διεργασία**. Αυτό σημαίνει πως κάθε σκέψη και κάθε πράξη αποσκοπεί στο γενικό καλό και συνεπώς οφείλουμε να μη παραμελούμε την ανάδειξη, με ουσιαστικό τρόπο, των αναρχικών απελευθερωτικών θεωρήσεων και πρακτικών. Επομένως, **η έντονη αναζήτηση και η σε βάθος διερεύνηση ιδεών, απόψεων και καταστάσεων είναι περισσότερο από απαραίτητη**.

Στην πραγματικότητα, μια τέτοια διεργασία απουσιάζει επειδή ο λόγος του αναρχισμού πάσχει από οξύμωρα σχήματα. Η «οξύτητα» της μωρίας του βρίσκεται στο γεγονός, πως οδος; Όσον αφορά την πρόοδο, εκείνο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής είναι η αντίληψη και η γνώση γύρω από αυτό που ονομάζεται πρόοδος. Απαιτείται να τονισθεί και κυρίως να διευκρινιστεί το πολύπτυχο: **Πρόοδος τίνος, ως προς τι, με ποιο σκοπό και ποια αποτελέσματα;**

Όταν οι ανθρώπινες ομάδες αποδέχτηκαν ως δώρο τον λωτό της εξουσίας –και όχι των Λωτοφάγων– και τον έφαγαν, ξέχασαν πραγματικά πως όταν ενισχύεις αυτό που ανήκει σε άλλον, υποδουλώνεσαι περισσότερο σ' αυτόν, αλλά και γίνεσαι ακόμα πιο δεμένος με τις συνθήκες που σου επιβάλει, αφού αυτή η ενίσχυση τον κάνει να πηγαίνει ακόμα πιο μπροστά στους σχεδιασμούς του που είναι ασύμβατοι με το γενικό καλό. Ο μαρξισμός είναι εξουσιαστικός και ο,τιδήποτε απορρέει από αυτόν δεν μπορεί να αποδίδει κάτι το διαφορετικό, εκτός από εξουσία και υποταγή.

Ο λωτός της εξουσίας, ο Μαρξισμός, παρουσίασε σαν το μέγιστο των αγαθών την εκβιομηχάνιση, αυτήν την κατάρα που έδωσε στην εξουσία την ευχέρεια, όχι μόνο να παραπλανήσει εκατομμύρια ανθρώπων, αλλά και να δυναμώσει την επιβολή της μέσω της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων.

Μέσα από την «οργάνωση της εργασίας» και της υποτιθέμενης τάξης έγιναν άπειρες βελτιώσεις, εξελίξεις και προσαρμογές στο σύγχρονο εξουσιαστικό σύστημα παραγωγής, που αρκετοί ακόμα επιμένουν να το ονομάζουν καπιταλιστικό.

Ο Μαρξισμός κατασκεύασε, επίσης για πολύ συγκεκριμένους λόγους, την αντίθεση κεφαλαίου και εργασίας, προσπαθώντας να την αναγάγει στην «αντίθεση» μεταξύ «προλεταρίατου» και αστικής τάξης. Ποιο λόγο, όμως, έχουν οι αναρχικοί να αποδέχονται και να προβάλλουν αυτού του είδους την αντίθεση; Από άποψη ουσίας, κανέναν! Επειδή, απλούστατα, **για την αναρχία η κύρια και ουσιαστική αντιπαράθεση είναι ανάμεσα στην εξουσία και την ελευθερία** (χωρίς να αναφέρουμε και μια σειρά από επίσης ουσιώδη ζητήματα που καλύπτουν μια ολική θεώρηση των πραγμάτων από αναρχική σκοπιά). Ποιος ο λόγος να υποβιβάζεται η κύρια και ουσιαστική αντίθεση σε μία άλλη, η οποία είναι «φύσει» και «θέσει» μερική; Ο λόγος είναι η προφανής επίδραση του αναρχισμού που, παρακάμπτοντας θεμελιακές αναρχικές απόψεις, προσπαθεί να αντικαταστήσει την αναρχία με τον Μαρξισμό.

Όσο περισσότερο εμβαθύνει κάποιος στο θέμα της απόπειρας για την συγκρότηση μιας τάξης που θα αποσκοπεί στην κατάληψη της εξουσίας, αντιλαμβάνεται ότι **δεν έχει να κάνει μόνο με ένα κακό προηγούμενο, αλλά και ένα πολύ χειρότερο επόμενο**, αφού τελικά εκείνο που έχει αποδειχθεί είναι η ενίσχυση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων. Επιπροσθέτως, η αποδοχή της ύπαρξης των τάξεων –και ακόμη περισσότερο– η προσπάθεια προσδιορισμού ενός κοινωνικού εξουσιαστικής και ανταγωνιστικής συνθήκης: **την κοινωνία**.

Όμως, **η αναρχική θεώρηση της ολικής απελευθέρωσης αποσκοπεί όχι μόνο στην καταστροφή του κράτους, αλλά επιφέρει την ταυτόχρονη διάλυση της κοινωνίας και της Τάξης που Άρχει, δεδομένου πως είναι ο συντελεστής τής συνύπαρξής τους**. Επομένως, δεν είναι δυνατό να επιδιώκεται η σύσταση, ανασύσταση ή αντικατάσταση κανενός από αυτά, επειδή κάτι τέτοιο θα σήμαινε την παλινόρθωση της εξουσιαστικής κατάστασης που προϋπήρχε. Επί πλέον, γνωρίζουμε πολύ καλά πως η ιστορία της Τάξης που Άρχει έχει όχι απλά ουσιώδεις ομοιότητες με την ιστορία του κράτους, αλλά από ένα, πολύ κοντινό στην αφετηρία τους, σημείο και έπειτα, **ταυτίζονται**.

Επομένως, **μια αναρχική επανάσταση δεν μπορεί να αποσκοπεί στην ανασύσταση των κοινωνικών δομών, επειδή αυτό σημαίνει ανασύσταση των εξουσιαστικών δομών και σχέσεων και κατά συνέπεια του κράτους**. Δεν χρειάζεται να επαναλάβουμε τι σημαίνει η προσπάθεια για την συγκρότηση μιας τάξης. Άρα διαυγέστερο συμπέρασμα δεν θα μπορούσε να υπάρχει. **Δεν είναι δυνατόν να υπάρξει απουσία τάξεων και ταυτόχρονα να υπάρχει κοινωνία**.

Θα μπορούσαμε να συνεχίζουμε την απαρίθμηση ανάλογων αντιφατικών και εξουσιαστικών θέσεων και απόψεων που προβάλλονται μέσω του αναρχισμού. Δεν βρίσκεται, όμως, κάτι τέτοιο στα ενδιαφέροντα αυτού του κειμένου.

Αυτό στο οποίο χρειάζεται να σταθούμε για λίγο, είναι τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται από όσους αναφέρονται στον αναρχισμό, προκειμένου να «τεκμηριωθεί» και να συνεχιστεί ο εναγκαλισμός του αναρχισμού με την εξουσιαστική θεωρία του Μαρξ. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο τετριμμένες προφάσεις που επαναλαμβάνονται σε διάφορες παραλλαγές.

Το **πρώτο**, αφορά την υποτιθέμενη δυσκολία εισροής αναρχικών ιδεών μέσα στο υπάρχον σύστημα. Οπότε σαν εργαλείο ανάλυσης χρησιμοποιείται ο Μαρξισμός προκειμένου να γίνει δυνατή η «διείσδυση» στην κοινωνία. Ποιο είναι, όμως, αυτό το εργαλείο ανάλυσης; **Προφανέστατα πρόκειται για την ανάλυση της κοινωνίας με ταξικούς όρους**. Αλλά, όλα όσα έχουμε αναφέρει μέχρι τώρα καθιστούν, όχι απλά απορριπτέο αυτό το «εργαλείο» ως μέσο ανάλυσης, αλλά αποδεικνύουν πως δεν στηρίζεται στην πραγματικότητα. Ας μην αναφερθούμε παραπέρα σε σχέση με την καρικατούρα του ιστορικού υλισμού, η οποία είναι οριστικά και αμετάκλητα ένα απαραίτητο αξεσουάρ των σκουπιδοτενεκέδων της ιστορίας, αλλά και των συνηθισμένων. Στην πραγματικότητα, ο Μαρξισμός (ο Λενινισμός αλλά και οι σύγχρονες εκδοχές του) είναι ένα κατασκεύασμα, ένας επιστημονισμός που καθιερώνει την εξουσία και την κυριαρχία μέσω της υποδούλωσης των ατομικοτήτων και των ανθρώπινων ομάδων στις άμεσες ανάγκες (π.χ. της επιβίωσης), όπως ακριβώς κάνει κά-

βόλιμες εξουσιαστικές νοοτροπίες και πρακτικές που αναπόφευκτα προκύπτουν. Οι «κλασσικοί», τους οποίους επικαλούνται και μνημονεύουν οι οπαδοί του αναρχισμού, καλά έκαναν και έγραψαν τις εμπειρίες και τις απόψεις τους. Οι «σύγχρονοί» τους, όμως, δεν έχουν τίποτα να πουν για μια πορεία που έχει διανύσει η κυριαρχία και οι, σκλαβωμένοι στην πολύμορφη εξουσία, άνθρωποι τα τελευταία 160 χρόνια; Τίποτα που να ξεπερνά τις κονσερβαρισμένες απόψεις που αναμασιούνται χωρίς την παραμικρή διάθεση κάποιας απόπειρας ανάλυσης;

Αυτό οδηγεί σε δύο εκδοχές: ή δεν υπάρχει δυνατότητα ή δεν υπάρχει θέληση για μια εμπεριστατωμένη ανάλυση. Αν αυτό, το τελευταίο, δεν δείχνει αδιαφορία και ανευθυνότητα, σαν τί άλλο μπορεί να εκληφθεί; Πάντως, για εμάς, **η αναρχία συνεπάγεται ευθύνες τις οποίες αβίαστα αποδέχονται όσοι, με την ελεύθερη θέλησή τους, εντάσσουν τον εαυτό τους σε μια αναρχική απελευθερωτική διεργασία**. Αυτό σημαίνει πως κάθε σκέψη και κάθε πράξη αποσκοπεί στο γενικό καλό και συνεπώς οφείλουμε να μη παραμελούμε την ανάδειξη, με ουσιαστικό τρόπο, των αναρχικών απελευθερωτικών θεωρήσεων και πρακτικών. Επομένως, **η έντονη αναζήτηση και η σε βάθος διερεύνηση ιδεών, απόψεων και καταστάσεων είναι περισσότερο από απαραίτητη**.

Στην πραγματικότητα, μια τέτοια διεργασία απουσιάζει επειδή ο λόγος του αναρχισμού πάσχει από οξύμωρα σχήματα. Η «οξύτητα» της μωρίας του βρίσκεται στο γεγονός, πως προβάλλει αντιφατικά θέματα κάνοντάς τα πιστευτά ή πιστεύοντάς τα σαν ικανά να πραγματοποιηθούν, παρά το γεγονός πως το κάθε μέρος της αντίφασης αναιρεί το άλλο. Στην δεύτερη αυτή περίπτωση, (της αντιφατικότητας και αναίρεσης), αυτό που αναδεικνύεται και κυριαρχεί είναι η μωρία. Πρόκειται για ένα σύμπτωμα που, επίσης, διατρέχει σε έντονο βαθμό την μαρξιστική θεωρία καλλιεργώντας την κατηγορία των μωροπιστών.

Βέβαια, είναι αληθές πως οι ιδέες όταν ριζώσουν στα μυαλά των ανθρώπων γίνονται ακατανίκητη δύναμη, ιδιαίτερα μάλιστα όταν συνδέονται με υποσχέσεις υλικών προνομίων και ενός επίγειου καταναλωτικού παράδεισου, όπου η αλλοτρίωση των ανθρώπων αποκτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, τρομακτικές διαστάσεις μεταλλάσσοντάς τους σε ανδράποδα. Επιπροσθέτως, η ανάπτυξη των «παραγωγικών δυνάμεων» (στις οποίες περιλαμβάνεται και ο εργάτης) στον Μαρξισμό είναι ένα φαντασιακό κίνητρο του οποίου το τέλος δεν ορίζεται με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να γίνεται δυνατή η κατανόηση του **πότε** και **πως** και, το κυριότερο, με **ποιο τρόπο** θα επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (το «βασίλειο της ελευθερίας»). Οι αοριστολογίες, έρχονται να συνδεθούν με εξαγγελίες για την επικείμενη εμφάνιση της υλιστικής ευδαιμονίας που θα αποτελεί την προϋπόθεση για την κοινωνική απελευθέρωση και το «κρατικό μαράζωμα». Η ανεπιφύλακτη αποδοχή της τεχνολογίας και της «προόδου», εγκυμονεί διαρκείς και αξεπέραστους κινδύνους, όχι μόνο για την ανθρωπότητα, αλλά και για το σύνολο του πλανήτη.

Παρ' όλα αυτά, διαπιστώνεται μία «άνευ προϋποθέσεων» αποδοχή όχι μόνο μαρξιστικών αλλά και γενικότερα αριστερών όρων και κυρίως θέσεων, που πολλές φορές κατατίθε-

γής, που αρκετοί ακόμα επιμένουν να το ονομάζουν καπιταλιστικό.

Ο Μαρξισμός κατασκεύασε, επίσης για πολύ συγκεκριμένους λόγους, την αντίθεση κεφαλαίου και εργασίας, προσπαθώντας να την αναγάγει στην «αντίθεση» μεταξύ «προλεταριάτου» και αστικής τάξης. Ποιο λόγο, όμως, έχουν οι αναρχικοί να αποδέχονται και να προβάλλουν αυτού του είδους την αντίθεση; Από άποψη ουσίας, κανέναν! Επειδή, απλούστατα, **για την αναρχία η κύρια και ουσιαστική αντιπαράθεση είναι ανάμεσα στην εξουσία και την ελευθερία** (χωρίς να αναφέρουμε και μια σειρά από επίσης ουσιώδη ζητήματα που καλύπτουν μια ολική θεώρηση των πραγμάτων από αναρχική σκοπιά). Ποιος ο λόγος να υποβιβάζεται η κύρια και ουσιαστική αντίθεση σε μία άλλη, η οποία είναι «φύσει» και «θέσει» μερική; Ο λόγος είναι η προφανής επίδραση του αναρχισμού που, παρακάμπτοντας θεμελιακές αναρχικές απόψεις, προσπαθεί να αντικαταστήσει την αναρχία με τον Μαρξισμό.

Όσο περισσότερο εμβαθύνει κάποιος στο θέμα της απόπειρας για την συγκρότηση μιας τάξης που θα αποσκοπεί στην κατάληψη της εξουσίας, αντιλαμβάνεται ότι **δεν έχει να κάνει μόνο με ένα κακό προηγούμενο, αλλά και ένα πολύ χειρότερο επόμενο**, αφού τελικά εκείνο που έχει αποδειχθεί είναι η ενίσχυση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων. Επιπροσθέτως, η αποδοχή της ύπαρξης των τάξεων –και ακόμη περισσότερο– η προσπάθεια προσδιορισμού ενός κοινωνικού στρώματος ως τάξης, είναι η αναγνώριση και κατοχύρωση ενός ακόμη διαχωρισμού, καθ' όσον και η διαδικασία για τον προσδιορισμό της, πέραν του ότι επιτείνει ακόμα περισσότερο τους διαχωρισμούς, διευκολύνει την χειραγώγηση του κόσμου, που δένεται με την μία ή την άλλη διαχωριστική λογική και πρακτική. Αυτό, όμως, δεν ταιριάζει με τις αναρχικές επιδιώξεις που σαφέστατα είναι αντίθετες και αντιπαλεύουν τους διαχωρισμούς και την ανταγωνιστικότητα.

Ερχόμαστε, τώρα, σε ένα ιδιαίτερης σημασίας σημείο. Η ανταγωνιστικότητα είναι συστατικό της κοινωνίας και όπως αναφέραμε προηγουμένως **κοινωνία, τάξη και κράτος παραμένουν συνδεδεμένα** μεταξύ τους.(2) Οι άνθρωποι που αγωνίζονται για την αναρχία είναι προφανές πως δε θα μπορούσαν να αποδεχτούν την διατήρηση των βασικών ανταγωνιστικών χαρακτηριστικών που υπάρχουν στις παρούσες συνθήκες εξουσίας κι εκμετάλλευσης.

Κι όμως αυτό ακριβώς γίνεται.

Αναφερθήκαμε προηγουμένως για την μωρία που γίνεται πιστευτή και αποδεκτή χωρίς δεύτερη σκέψη. Ιδού, λοιπόν, το κορυφαίο σημείο που διαρκώς επαναλαμβάνεται απερίσκεπτα: **Αταξική κοινωνία!** Αυτή είναι μία κορύφωση της εξαπάτησης και της κουτοπονηριάς που φορά τον μανδύα της δήθεν απελευθέρωσης. Η καραμέλα χρησιμοποιείται για περισσότερο από ενάμιση αιώνα. Κι όμως. Η ακλόνητη μωροπιστία δεν αφήνει περιθώρια δεύτερης σκέψης. Διατύπωση και «στόχος» της Μαρξιστικής-Λενινιστικής θεωρίας και της απεριόριστης πολιτικής σπέκουλας είναι η «αταξική κοινωνία». Τι περίεργο στ' αλήθεια! Τον ίδιο «στόχο» προβάλλει και ο αναρχισμός! Διαπιστώνουμε, λοιπόν, πως η εξουσιαστική ιδεολογία και λογική διοχετεύεται μέσα από την αποδοχή του

μως, κάτι τέτοιο στα ενδιαφέροντα αυτού του κειμένου.

Αυτό στο οποίο χρειάζεται να σταθούμε για λίγο, είναι τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται από όσους αναφέρονται στον αναρχισμό, προκειμένου να «τεκμηριωθεί» και να συνεχιστεί ο εναγκαλισμός του αναρχισμού με την εξουσιαστική θεωρία του Μαρξ. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο τετριμμένες προφάσεις που επαναλαμβάνονται σε διάφορες παραλλαγές.

Το **πρώτο**, αφορά την υποτιθέμενη δυσκολία εισροής αναρχικών ιδεών μέσα στο υπάρχον σύστημα. Οπότε σαν εργαλείο ανάλυσης χρησιμοποιείται ο Μαρξισμός προκειμένου να γίνει δυνατή η «διείσδυση» στην κοινωνία. Ποιο είναι, όμως, αυτό το εργαλείο ανάλυσης; **Προφανέστατα πρόκειται για την ανάλυση της κοινωνίας με ταξικούς όρους**. Αλλά, όλα όσα έχουμε αναφέρει μέχρι τώρα καθιστούν, όχι απλά απορριπτέο αυτό το «εργαλείο» ως μέσο ανάλυσης, αλλά αποδεικνύουν πως δεν στηρίζεται στην πραγματικότητα. Ας μην αναφερθούμε παραπέρα σε σχέση με την καρικατούρα του ιστορικού υλισμού, η οποία είναι οριστικά και αμετάκλητα ένα απαραίτητο αξεσουάρ των σκουπιδοτενεκέδων της ιστορίας, αλλά και των συνηθισμένων. Στην πραγματικότητα, ο Μαρξισμός (ο Λενινισμός αλλά και οι σύγχρονες εκδοχές του) είναι ένα κατασκεύασμα, ένας επιστημονισμός που καθιερώνει την εξουσία και την κυριαρχία μέσω της υποδούλωσης των ατομικοτήτων και των ανθρώπινων ομάδων στις άμεσες ανάγκες (π.χ. της επιβίωσης), όπως ακριβώς κάνει κάθε εξουσιαστική ιδεολογία.

Αλλά και σε σχέση με την χρήση του **εργαλείου ανάλυσης**, αυτό το οποίο χρειάζεται να ληφθεί υπ' όψιν, είναι πως κι αυτό χρήζει ιδιαίτερης αντιμετώπισης. Αυτή αφορά την θεμελιακή αναρχική άποψη, σύμφωνα με την οποία ο **σκοπός** και τα **μέσα**, που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή του, πρέπει να βρίσκονται σε αρμονική σχέση. Θα πρέπει, δηλαδή, τα μέσα να μην αντιφάσκουν ή να αντιτίθενται προς αυτά που επιδιώκονται. Έρχονται, όμως, κατά κύματα, οι αρνητές και προσπαθούν να εξαφανίσουν, μέσω της πολιτικής, δηλαδή μέσω του εφικτού, αυτήν την πρωταρχική άποψη.

Ας προσπαθήσουμε να το κάνουμε ακόμη πιο κατανοητό. Μία θεμελιακή αναρχική άποψη δεν αποσκοπεί στην τεχνική διεκπεραίωση της ιδέας, αλλά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας σειράς στοιχείων που συμπληρώνουν και αναδεικνύουν την ουσία αυτής της ιδέας. Είναι χαρακτηριστικό πως μέσω της πολιτικής, **οι ιδέες χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του εφικτού**, χωρίς όμως να υπάρχει εμβάθυνση και κατανόηση του περιεχομένου τους. Με τέτοιου είδους εξουσιαστικές μεθόδους επιχειρείται να κτυπηθεί καίρια η ιδέα, να απογυμνωθεί και να μην μπορέσει το περιεχόμενο, η ουσία της, να προσεγγίσει τους ανθρώπους και έτσι να δημιουργήσει το έναυσμα για απελευθερωτικές διεργασίες. Δεν υπάρχει λόγος να διερωτάται κάποιος πού καταλήγουν όλες αυτές οι πρακτικές, αφού **η πολιτική είναι ένα μέσο για τον εκφυλισμό όχι μόνον όσων την εφαρμόζουν, αλλά και των ιδεών που χρησιμοποιούν**.

Ίσως να ενοχλούν οι κατά καιρούς επαναλαμβανόμενες θεμελιακές απόψεις της αναρχίας. Φαίνεται, πάντως, πως κανενός είδους επανάληψη (ακόμα κι όταν αφορά θεμε-

αυτό, το τελευταίο, δεν δείχνει αδιαφορία και ανευθυνότητα, σαν τί άλλο μπορεί να εκληφθεί; Πάντως, για εμάς, **η αναρχία συνεπάγεται ευθύνες τις οποίες αβίαστα αποδέχονται όσοι, με την ελεύθερη θέλησή τους, εντάσσουν τον εαυτό τους σε μια αναρχική απελευθερωτική διεργασία**. Αυτό σημαίνει πως κάθε σκέψη και κάθε πράξη αποσκοπεί στο γενικό καλό και συνεπώς οφείλουμε να μη παραμελούμε την ανάδειξη, με ουσιαστικό τρόπο, των αναρχικών απελευθερωτικών θεωρήσεων και πρακτικών. Επομένως, **η έντονη αναζήτηση και η σε βάθος διερεύνηση ιδεών, απόψεων και καταστάσεων είναι περισσότερο από απαραίτητη**.

Στην πραγματικότητα, μια τέτοια διεργασία απουσιάζει επειδή ο λόγος του αναρχισμού πάσχει από οξύμωρα σχήματα. Η «οξύτητα» της μωρίας του βρίσκεται στο γεγονός, πως προβάλλει αντιφατικά θέματα κάνοντάς τα πιστευτά ή πιστεύοντάς τα σαν ικανά να πραγματοποιηθούν, παρά το γεγονός πως το κάθε μέρος της αντίφασης αναιρεί το άλλο. Στην δεύτερη αυτή περίπτωση, (της αντιφατικότητας και αναίρεσης), αυτό που αναδεικνύεται και κυριαρχεί είναι η μωρία. Πρόκειται για ένα σύμπτωμα που, επίσης, διατρέχει σε έντονο βαθμό την μαρξιστική θεωρία καλλιεργώντας την κατηγορία των μωρόπιστων.

Βέβαια, είναι αληθές πως οι ιδέες όταν ριζώσουν στα μυαλά των ανθρώπων γίνονται ακατανίκητη δύναμη, ιδιαίτερα μάλιστα όταν συνδέονται με υποσχέσεις υλικών προνομίων και ενός επίγειου καταναλωτικού παράδεισου, όπου η αλλοτρίωση των ανθρώπων αποκτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, τρομακτικές διαστάσεις μεταλλάσσοντάς τους σε ανδράποδα. Επιπροσθέτως, η ανάπτυξη των «παραγωγικών δυνάμεων» (στις οποίες περιλαμβάνεται και ο εργάτης) στον Μαρξισμό είναι ένα φαντασιακό κίνητρο του οποίου το τέλος δεν ορίζεται με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να γίνεται δυνατή η κατανόηση του **πότε** και **πως** και, το κυριότερο, με **ποιο τρόπο** θα επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (το «βασίλειο της ελευθερίας»). Οι αοριστολογίες, έρχονται να συνδεθούν με εξαγγελίες για την επικείμενη εμφάνιση της υλιστικής ευδαιμονίας που θα αποτελεί την προϋπόθεση για την κοινωνική απελευθέρωση και το «κρατικό μαράζωμα». Η ανεπιφύλακτη αποδοχή της τεχνολογίας και της «προόδου», εγκυμονεί διαρκείς και αξεπέραστους κινδύνους, όχι μόνο για την ανθρωπότητα, αλλά και για το σύνολο του πλανήτη.

Παρ' όλα αυτά, διαπιστώνεται μία «άνευ προϋποθέσεων» αποδοχή όχι μόνο μαρξιστικών αλλά και γενικότερα αριστερών όρων και κυρίως θέσεων, που πολλές φορές κατατίθενται και εκτίθενται με προφανή αντιφατικότητα. Υπάρχει, ακόμη, ο ισχυρισμός της σύνθεσης των αντιθέσεων που προσπαθεί να κατευθύνει την σκέψη σε «απύθμενα βάθη». Αλλά τι είδους σύνθεση αντιθέσεων είναι αυτή, όταν γίνεται προσπάθεια να συντεθεί π.χ. ο σιδερόστοκος με το πιλάφι;

Το ερώτημα που θα μπορούσε να τεθεί είναι: Θεωρείται επουσιώδης και μη αναγκαία η τεχνολογική εξέλιξη και η πρό-

πο αναρχική σκοπιά). Ποιος ο λόγος να υποβιβάζεται η κύρια και ουσιαστική αντίθεση σε μία άλλη, η οποία είναι «φύσει» και «θέσει» μερική; Ο λόγος είναι η προφανής επίδραση του αναρχισμού που, παρακάμπτοντας θεμελιακές αναρχικές απόψεις, προσπαθεί να αντικαταστήσει την αναρχία με τον Μαρξισμό.

Όσο περισσότερο εμβαθύνει κάποιος στο θέμα της απόπειρας για την συγκρότηση μιας τάξης που θα αποσκοπεί στην κατάληψη της εξουσίας, αντιλαμβάνεται ότι **δεν έχει να κάνει μόνο με ένα κακό προηγούμενο, αλλά και ένα πολύ χειρότερο επόμενο**, αφού τελικά εκείνο που έχει αποδειχθεί είναι η ενίσχυση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων. Επιπροσθέτως, η αποδοχή της ύπαρξης των τάξεων –και ακόμη περισσότερο– η προσπάθεια προσδιορισμού ενός κοινωνικού στρώματος ως τάξης, είναι η αναγνώριση και κατοχύρωση ενός ακόμη διαχωρισμού, καθ' όσον και η διαδικασία για τον προσδιορισμό της, πέραν του ότι επιτείνει ακόμα περισσότερο τους διαχωρισμούς, διευκολύνει την χειραγώγηση του κόσμου, που δένεται με την μία ή την άλλη διαχωριστική λογική και πρακτική. Αυτό, όμως, δεν ταιριάζει με τις αναρχικές επιδιώξεις που σαφέστατα είναι αντίθετες και αντιπαλεύουν τους διαχωρισμούς και την ανταγωνιστικότητα.

Ερχόμαστε, τώρα, σε ένα ιδιαίτερης σημασίας σημείο. Η ανταγωνιστικότητα είναι συστατικό της κοινωνίας και όπως αναφέραμε προηγουμένως **κοινωνία, τάξη και κράτος παραμένουν συνδεδεμένα** μεταξύ τους.(2) Οι άνθρωποι που αγωνίζονται για την αναρχία είναι προφανές πως δεν θα μπορούσαν να αποδεχτούν την διατήρηση των βασικών ανταγωνιστικών χαρακτηριστικών που υπάρχουν στις παρούσες συνθήκες εξουσίας κι εκμετάλλευσης.

Κι όμως αυτό ακριβώς γίνεται.

Αναφερθήκαμε προηγουμένως για την μωρία που γίνεται πιστευτή και αποδεκτή χωρίς δεύτερη σκέψη. Ιδού, λοιπόν, το κορυφαίο σημείο που διαρκώς επαναλαμβάνεται απερίσκεπτα: **Αταξική κοινωνία!** Αυτή είναι μία κορύφωση της εξαπάτησης και της κουτοπονηριάς που φορά τον μανδύα της δήθεν απελευθέρωσης. Η καραμέλα χρησιμοποιείται για περισσότερο από ενάμισι αιώνα. Κι όμως. Η ακλόνητη μωροπιστία δεν αφήνει περιθώρια δεύτερης σκέψης. Διατύπωση και «στόχος» της Μαρξιστικής-Λενινιστικής θεωρίας και της απεριόριστης πολιτικής σπέκουλας είναι η «αταξική κοινωνία». Τι περίεργο στ' αλήθεια! Τον ίδιο «στόχο» προβάλλει και ο αναρχισμός! Διαπιστώνουμε, λοιπόν, πως η εξουσιαστική ιδεολογία και λογική διοχετεύεται μέσα από την αποδοχή του στερεότυπου όρου «αταξική κοινωνία».

Απόψεις αυτού του τύπου δεν λύνουν την τρομακτική αντίφαση μεταξύ μιας πραγματικότητας χωρίς τάξη (δηλαδή χωρίς διαχωρισμούς και κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις) καθώς την ίδια στιγμή τοποθετούν ισότιμα και δίπλα-δίπλα τον πλέον χαρακτηριστικό παράγοντα ταξινόμησης και διαχωρισμού των ανθρώπινων ομάδων και ατόμων μιας δεδομένης

αυτό το εργαλείο ανάλυσης; **Προφανέστατα πρόκειται για την ανάλυση της κοινωνίας με ταξικούς όρους**. Αλλά, όλα όσα έχουμε αναφέρει μέχρι τώρα καθιστούν, όχι απλά απορριπτέο αυτό το «εργαλείο» ως μέσο ανάλυσης, αλλά αποδεικνύουν πως δεν στηρίζεται στην πραγματικότητα. Ας μην αναφερθούμε παραπέρα σε σχέση με την καρικατούρα του ιστορικού υλισμού, η οποία είναι οριστικά και αμετάκλητα ένα απαραίτητο αξεσουάρ των σκουπιδοτενεκέδων της ιστορίας, αλλά και των συνηθισμένων. Στην πραγματικότητα, ο Μαρξισμός (ο Λενινισμός αλλά και οι σύγχρονες εκδοχές του) είναι ένα κατασκεύασμα, ένας επιστημονισμός που καθιερώνει την εξουσία και την κυριαρχία μέσω της υποδούλωσης των ατομικοτήτων και των ανθρώπινων ομάδων στις άμεσες ανάγκες (π.χ. της επιβίωσης), όπως ακριβώς κάνει κάθε εξουσιαστική ιδεολογία.

Αλλά και σε σχέση με την χρήση του **εργαλείου ανάλυσης**, αυτό το οποίο χρειάζεται να ληφθεί υπ' όψιν, είναι πως κι αυτό χρήζει ιδιαίτερης αντιμετώπισης. Αυτή αφορά την θεμελιακή αναρχική άποψη, σύμφωνα με την οποία ο **σκοπός** και τα **μέσα**, που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή του, πρέπει να βρίσκονται σε αρμονική σχέση. Θα πρέπει, δηλαδή, τα μέσα να μην αντιφάσκουν ή να αντιτίθενται προς αυτά που επιδιώκονται. Έρχονται, όμως, κατά κύματα, οι αρνητές και προσπαθούν να εξαφανίσουν, μέσω της πολιτικής, δηλαδή μέσω του εφικτού, αυτήν την πρωταρχική άποψη.

Ας προσπαθήσουμε να το κάνουμε ακόμη πιο κατανοητό. Μία θεμελιακή αναρχική άποψη δεν αποσκοπεί στην τεχνική διεκπεραίωση της ιδέας, αλλά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας σειράς στοιχείων που συμπληρώνουν και αναδεικνύουν την ουσία αυτής της ιδέας. Είναι χαρακτηριστικό πως μέσω της πολιτικής, **οι ιδέες χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του εφικτού**, χωρίς όμως να υπάρχει εμβάθυνση και κατανόηση του περιεχομένου τους. Με τέτοιου είδους εξουσιαστικές μεθόδους επιχειρείται να κτυπηθεί καίρια η ιδέα, να απογυμνωθεί και να μην μπορέσει το περιεχόμενο, η ουσία της, να προσεγγίσει τους ανθρώπους και έτσι να δημιουργήσει το έναυσμα για απελευθερωτικές διεργασίες. Δεν υπάρχει λόγος να διερωτάται κάποιος πού καταλήγουν όλες αυτές οι πρακτικές, αφού **η πολιτική είναι ένα μέσο για τον εκφυλισμό όχι μόνον όσων την εφαρμόζουν, αλλά και των ιδεών που χρησιμοποιούν**.

Ίσως να ενοχλούν οι κατά καιρούς επαναλαμβανόμενες θεμελιακές απόψεις της αναρχίας. Φαίνεται, πάντως, πως κανενός είδους επανάληψη (ακόμα κι όταν αφορά θεμελιακές απόψεις, επιβεβαιωμένες και καθοριστικές για την έκβαση του αναρχικού απελευθερωτικού αγώνα, που ισχύει και σε όλες τις περιπτώσεις προσπαθειών) δεν είναι δυνατόν να αποφέρει αποτελέσματα σε «ώτα μη ακουόντων», οι οποίοι με δογματική νοοτροπία θα συνεχίζουν

συνέχεια στη σελίδα 14

συνέχεια από τη σελίδα 13

τον δρόμο του ιησουίτικου κανόνα «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα».

Ποσώς μας απασχολεί μια τέτοια πορεία. Οφείλουμε, σταθερά, να διατυπώσουμε τις απόψεις, τις αναλύσεις, τις πεποιθήσεις μας. Να μην υποκύπτουμε στις «εύκολες λύσεις» εκθειάζοντας μια εξουσιαστική μεθοδολογία, ένα εργαλείο το οποίο μάλιστα εμφανίζεται ως αναντικατάστατο. Αυτή η «μοναδικότητα» είναι ένας τρόπος με τον οποίο συγκαλύπτεται η σε βάθος εξουσιαστική φύση αυτών των ιδεολογικοπολιτικών κατασκευών.

Πάντως, εάν υπήρχε ή υπάρχει ανάγκη χρήσης εργαλείων για ποιο λόγο αυτά θα έπρεπε να είναι τα εξουσιαστικά εργαλεία;

Σ' ό,τι αφορά το **δεύτερο** ζήτημα της διείσδυσης, το ερώτημα από ένα σημείο και έπειτα μπορεί να είναι: τί προηγείται και τί ακολουθεί; Αν η ιστορία της ανθρωπότητας έχει σαν αφετηρία και θεμέλιό της την εξουσία, τότε σημαίνει πως οι αναρχικές απόψεις έρχονται από τα έξω (ότι είναι κατασκευασμένες) προσπαθώντας να ριζώσουν στα μυαλά των ανθρώπων. Οπότε θα έχει βάση αυτό το οποίο επικαλούνται οι υποστηρικτές της θεωρίας αυτής, για διείσδυση, δηλαδή, των αναρχικών ιδεών και τη δυσκολία τους να γίνουν αποδεκτές από τον κόσμο. Όμως είναι πράγματι έτσι; Η μέχρι σήμερα πορεία της ανθρωπότητος, ιστορικά, έχει αποδείξει το εντελώς αντίθετο. Οπότε το ζήτημα παραπέμπει στην αφετηρία, στις ρίζες της κάθε ιδέας, θεωρίας και πράξης και στην προκειμένη περίπτωση της αναρχίας. Όμως, στην περίπτωση της αναρχίας υπάρχει στην ουσία ένα ξεπέρασμα των περιορισμένων ορίων της θεωρίας, επειδή **είναι μια θεώρηση του όλου, με την οποία επιδιώκεται η επαναπροσέγγιση της ολότητας**.

Δεν χρειάζεται να πάει κάποιος μακριά για να κατανοήσει πως η «θεωρία» για την υποτιθέμενη «αδυναμία» διείσδυσης ή εισροής των αναρχικών ιδεών μέσα στον κοινωνικό χώρο θέτει εκ των πραγμάτων τις αναρχικές ιδέες σε κατώτερη μοίρα ακόμα κι από αυτό το μαρξικό κατασκεύασμα, αφού αυτό έχει το «πλεονέκτημα» του καλύτερου εργαλείου ανάλυσης.

Αρκεί κάποιος να αναλογισθεί πως αυτά τα ζητήματα τίθενται από όσους αυτοαποκαλούνται ως αναρχικοί και θα καταλάβει το πόσο επιβλαβής για την αναρχική απελευθερωτική προσπάθεια καταντά να είναι ο αναρχισμός.

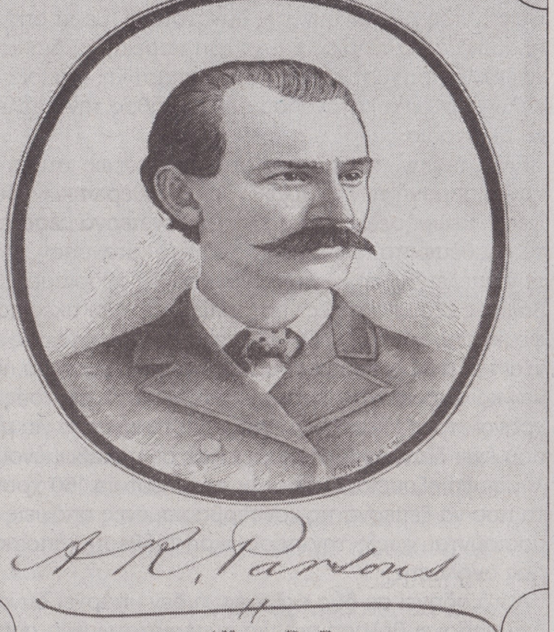
Απέναντι σε τέτοια φαινόμενα και καταστάσεις οφείλουμε να έχουμε σταθερή προσήλωση στο αναρχικό ιδεώδες. Αυτή, είναι ικανή να μας αποτρέπει από την αποδοχή των εξουσιαστικών προτύπων για την επίτευξη της ολικής απελευθέρωσης, αφού αυτά τα πρότυπα αναιρούν την απελευθερωτική διεργασία. Έτσι, δεν χρειάζεται να συγκροτηθεί κάποια τάξη, επειδή **συγκροτημένη τάξη σημαίνει εξουσιαστικά δομημένη και, επομένως, επιβεβλημένη**.

Επί πλέον, η αναρχία δεν είναι δυνατόν να αφορά συγκεκριμένη τάξη, δεν είναι ταξική, ούτε να αναζητά κάποιο «επαναστατικό υποκείμενο», επειδή περιλαμβάνει το σύνολο των ανθρώπων. Η ταξική προσέγγιση και ο εγκλωβισμός σ' αυτήν συνιστά την κραυγαλέα άρνησή της. Σ' αυτήν την παγίδα, δυστυχώς, έπεσαν πολλοί από τους γνωστούς αναρχικούς του 19ου αιώνα.

Ας έχουμε διαρκώς κατά νου, πως **η αναρχία είναι ένα συνολικό γεγονός**, στο οποίο οι άνθρωποι έχουν μεν σημαίνουσα θέση, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αφορά αποκλειστικά το ανθρώπινο γένος, επειδή αποσκοπεί στην πολύπλευρη ανάπτυξη της ανθρώπινης, αλλά και κάθε άλλης οντότητας.

Άλμπερτ Ρίτσαρντ Πάρσονς
(1848 - 1887)

Ο Άλμπερτ Ρίτσαρντ Πάρσονς (20 Ιουνίου 1848 - 11 Νοεμβρίου 1887) ήταν ένας πρωτοπόρος Αμερικάνος σοσιαλιστής και μετέπειτα εκδότης αναρχικής εφημερίδας, ρήτορας και αγωνιστής για τα εργατικά δικαιώματα. Έφηβος, υπηρέτησε στη στρατιωτική δύναμη των Συνομόσπονδων Πολιτειών της Αμερικής στο Τέξας, κατά τη διάρκεια του Αμερικανικού Εμφύλιου Πολέμου. Μετά τον πόλεμο, εγκαταστάθηκε στο Τέξας όπου έδρασε για τα δικαιώματα των πρώην σκλάβων, και μετέπειτα υπήρξε αξιωματούχος των Ρεπουμπλικάνων κατά την ανοικοδόμηση. Με τη γυναίκα του Λούσι Πάρσονς πήγε στο Σικάγο το 1873 και δούλεψε σε εφημερίδες. Εκεί έδειξε ενδιαφέρον για τα δικαιώματα των εργατών. Ο Πάρσονς είναι ευρύτερα γνωστός ως ένας από τους τέσσερις ριζοσπάστες ηγέτες του Σικάγο που καταδικάστηκαν για συνωμοσία και κρεμάστηκαν μετά από ρίψη βομβών σε αστυνομικούς στη διάρκεια εργατικής συγκέντρωσης, γνωστή ως «υπόθεση Χεϊμάρκετ».

Τα πρώτα χρόνια

Ο Άλμπερτ Πάρσονς ήταν ένα από τα δέκα παιδιά του ιδιοκτήτη ενός εργοστάσιου υποδημάτων-δερμάτων, που είχε αρχικά έρθει από το Μέιν. Ο Πάρσονς ισχυριζόταν ότι ήταν ο γενάρχης των πρωτοπόρων Άγγλων μεταναστών, με την «πρώτη οικογένεια Πάρσονς» να φτάνει στο Ναραγκάσετ Μπέι, εκεί που τώρα βρίσκεται η πολιτεία Ρόουντ Άιλαντ, το 1632. Ένας από κοντινούς συγγενείς από την πλευρά της μητέρας του ήταν με τον Τζορτζ Γουάσιγκτον στην Αμερικανική Επανάσταση και πολέμησε στη μάχη του Μπράντιγουάιν. Ήταν επίσης απόγονος του υποστράτηγου Σάμουελ Χόλντεν Πάρσονς της Μα-

Μετά τον πόλεμο, ο Πάρσονς επέστρεψε στο Γουάκο και νοίκιασε ένα χωράφι με καλαμπόκι. Νοίκιασε πρώην σκλάβους να τον βοηθήσουν και μπόρεσε έτσι να πληρώσει την υποτροφία του στο Πανεπιστήμιο του Γουάκο, γνωστό σήμερα ως Μπέιλορ, ένα κολέγιο Βαπτιστών.

Μετά το κολέγιο, εξέδωσε την εφημερίδα Γουάκο Σπεκτέιτορ, την εποχή που συντάχθηκαν τα μέτρα ανοικοδόμησης για την προστασία των δικαιωμάτων των πρώην σκλάβων. Αυτό ήταν ένα κομβικό σημείο στη ζωή του 20χρονου, τότε, Πάρσονς, όπως θυμάται ο ίδιος στα απομνημονεύματά του:

σκευασμένες) προσπαθώντας να ριζώσουν στα μυαλά των ανθρώπων. Οπότε θα έχει βάση αυτό το οποίο επικαλούνται οι υποστηρικτές της θεωρίας αυτής, για διείσδυση, δηλαδή, των αναρχικών ιδεών και τη δυσκολία τους να γίνουν αποδεκτές από τον κόσμο. Όμως είναι πράγματι έτσι; Η μέχρι σήμερα πορεία της ανθρωπότητος, ιστορικά, έχει αποδείξει το εντελώς αντίθετο. Οπότε το ζήτημα παραπέμπει στην αφετηρία, στις ρίζες τής κάθε ιδέας, θεωρίας και πράξης και στην προκειμένη περίπτωση της αναρχίας. Όμως, στην περίπτωση της αναρχίας υπάρχει στην ουσία ένα ξεπέρασμα των περιορισμένων ορίων της θεωρίας, επειδή **είναι μια θεώρηση του όλου, με την οποία επιδιώκεται η επαναπροσέγγιση της ολότητας**.

Δεν χρειάζεται να πάει κάποιος μακριά για να κατανοήσει πως η «θεωρία» για την υποτιθέμενη «αδυναμία» διείσδυσης ή εισροής των αναρχικών ιδεών μέσα στον κοινωνικό χώρο θέτει εκ των πραγμάτων τις αναρχικές ιδέες σε κατώτερη μοίρα ακόμα κι από αυτό το μαρξικό κατασκεύασμα, αφού αυτό έχει το «πλεονέκτημα» του καλύτερου εργαλείου ανάλυσης.

Αρκεί κάποιος να αναλογισθεί πως αυτά τα ζητήματα τίθενται από όσους αυτοαποκαλούνται ως αναρχικοί και θα καταλάβει το πόσο επιβλαβής για την αναρχική απελευθερωτική προσπάθεια καταντά να είναι ο αναρχισμός.

Απέναντι σε τέτοια φαινόμενα και καταστάσεις οφείλουμε να έχουμε σταθερή προσήλωση στο αναρχικό ιδεώδες. Αυτή, είναι ικανή να μας αποτρέπει από την αποδοχή των εξουσιαστικών προτύπων για την επίτευξη της ολικής απελευθέρωσης, αφού αυτά τα πρότυπα αναιρούν την απελευθερωτική διεργασία. Έτσι, δεν χρειάζεται να συγκροτηθεί κάποια τάξη, επειδή **συγκροτημένη τάξη σημαίνει εξουσιαστικά δομημένη και, επομένως, επιβεβλημένη**.

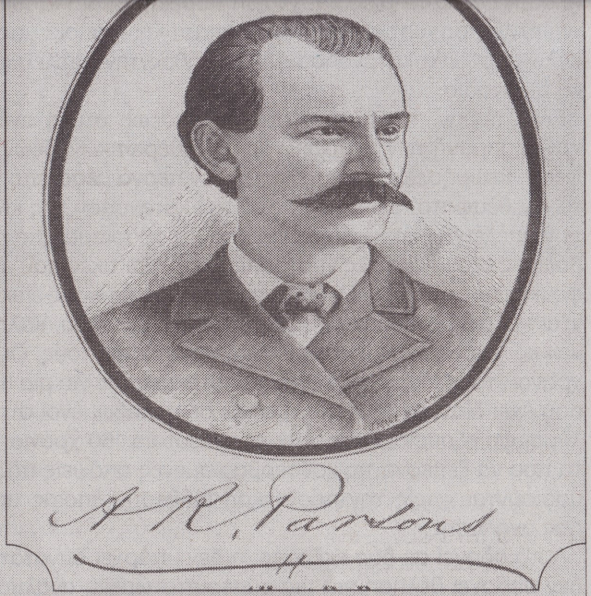
Επί πλέον, η αναρχία δεν είναι δυνατόν να αφορά συγκεκριμένη τάξη, δεν είναι ταξική, ούτε να αναζητά κάποιο «επαναστατικό υποκείμενο», επειδή περιλαμβάνει το σύνολο των ανθρώπων. Η ταξική προσέγγιση και ο εγκλωβισμός σ' αυτήν συνιστά την κραυγαλέα άρνησή της. Σ' αυτήν την παγίδα, δυστυχώς, έπεσαν πολλοί από τους γνωστούς αναρχικούς του 19ου αιώνα.

Ας έχουμε διαρκώς κατά νου, πως **η αναρχία είναι ένα συνολικό γεγονός**, στο οποίο οι άνθρωποι έχουν μεν σημαίνουσα θέση, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αφορά αποκλειστικά το ανθρώπινο γένος, επειδή αποσκοπεί στην πολύπλευρη ανάπτυξη της ανθρώπινης, αλλά και κάθε άλλης οντότητας. Αυτός είναι και ο λόγος που η ανάδειξή της δεν μπορεί να παραδοθεί, διαχωρισμένα, στα χέρια της οιασδήποτε κοινωνικής κατηγορίας («που θα αναλάβει να την διαχειριστεί για τον εαυτό της»). Εμπεριέχει μια ολιστική διάσταση και γι' αυτό το λόγο αφορά πρώτιστα τους ανθρώπους, που καλούνται να αναλάβουν καθοριστική θέση και να δράσουν ανάλογα. Αυτή τους η θέση είναι που **ξεπερνά σε δυναμική τους ίδιους και έρχεται να συντεθεί με την ολότητα μέσα στην οποία βρίσκονται**. Δεν συμπορεύεται με την αναρχία η ανατροπή τού όλου και η αντικατάστασή του από το μέρος, που στην προκειμένη περίπτωση θα είναι κάποια τάξη.

Επομένως, ως αναρχικοί, δεν αναζητούμε την συγκρότηση μιας τάξης, όσο «προνομιούχα» κι αν εμφανίζεται, επειδή η υπόθεση της ολικής απελευθέρωσης αφορά όχι μόνον το σύνολο των ανθρώπων αλλά εκτείνεται και πέρα από αυτούς. Τα δεκανίκια και οι πλασματικές καταστάσεις δεν απελευθερώνουν. Αντίθετα κατασκευάζουν αυταπάτες και απελευθερωτικές επιφάσεις.

Γι' αυτό και μία από τις «απαντήσεις» που έχουν και μπορούν να δώσουν οι αναρχικοί απέναντι σε όλη αυτή την εξουσιαστική πολυπλοκότητα που περιβάλλει τον κόσμο είναι η επιστροφή στην **απλότητα** και **η αναδρομή στην ουσία της ζωής**, πέρα από τις οικονομικές και παραγωγικές ψευδαισθήσεις που επιδρούν αποπροσανατολιστικά και εγκλωβίζουν συνειδήσεις. Αυτό σημαίνει έμπρακτη αποκόλληση από τα εξουσιαστικά πρότυπα και προσπάθεια ανάδειξης των απελευθερωτικών διεργασιών που εκδηλώ-

τέπειτα εκδότης αναρχικής εφημερίδας, ρήτορας και αγωνιστής για τα εργατικά δικαιώματα. Έφηβος, υπηρέτησε στη στρατιωτική δύναμη των Συνομόσπονδων Πολιτειών της Αμερικής στο Τέξας, κατά τη διάρκεια του Αμερικανικού Εμφύλιου Πολέμου. Μετά τον πόλεμο, εγκαταστάθηκε στο Τέξας όπου έδρασε για τα δικαιώματα των πρώην σκλάβων, και μετέπειτα υπήρξε αξιωματούχος των Ρεπουμπλικάνων κατά την ανοικοδόμηση. Με τη γυναίκα του Λούσι Πάρσονς πήγε στο Σικάγο το 1873 και δούλεψε σε εφημερίδες. Εκεί έδειξε ενδιαφέρον για τα δικαιώματα των εργατών. Ο Πάρσονς είναι ευρύτερα γνωστός ως ένας από τους τέσσερις ριζοσπάστες ηγέτες του Σικάγο που καταδικάστηκαν για συνωμοσία και κρεμάστηκαν μετά από ρίψη βομβών σε αστυνομικούς στη διάρκεια εργατικής συγκέντρωσης, γνωστή ως «υπόθεση Χεϊμάρκετ».

Τα πρώτα χρόνια

Ο Άλμπερτ Πάρσονς ήταν ένα από τα δέκα παιδιά του ιδιοκτήτη ενός εργοστασίου υποδημάτων-δερμάτων, που είχε αρχικά έρθει από το Μέιν. Ο Πάρσονς ισχυριζόταν ότι ήταν ο γενάρχης των πρωτοπόρων Άγγλων μεταναστών, με την «πρώτη οικογένεια Πάρσονς» να φτάνει στο Ναραγκάσετ Μπέι, εκεί που τώρα βρίσκεται η πολιτεία Ρόουντ Άιλαντ, το 1632. Ένας από κοντινούς συγγενείς από την πλευρά της μητέρας του ήταν με τον Τζορτζ Γουάσιγκτον στην Αμερικανική Επανάσταση και πολέμησε στη μάχη του Μπράντιγουάιν. Ήταν επίσης απόγονος του υποστράτηγου Σάμουελ Χόλντεν Πάρσονς της Μασαχουσέτης, ενός άλλου αξιωματούχου στην Επανάσταση, όπως επίσης και ενός λοχαγού Πάρσονς που τραυματίστηκε στη μάχη του Μπάνκερ Χιλ.

Οι γονείς του Άλμπερτ πέθαναν όταν ήταν μικρό παιδί, έτσι μεγάλωσε με τον μεγαλύτερο αδερφό του, Γουίλιαμ Χένρι Πάρσονς (1826-1907), που ήταν παντρεμένος και ιδιοκτήτης μιας μικρής εφημερίδας στο Τάιλερ του Τέξας, την Τάιλερ Τέλεγκραφ. Στα μέσα της δεκαετίας του 1850, η οικογένεια μετακόμισε από το Τάιλερ στο Τζόνσον Κάουντι, μένοντας στην παραμεθόριο για τρία χρόνια. Μετά, μετακόμισαν ξανά στο Τέξας Χιλ Κάουντι, φτιάχνοντας μια φάρμα στην κοιλάδα του ποταμού Μπρέιζος.

Το 1859, στην ηλικία των 11, ο Άλμπερτ έφυγε από το σπίτι του αδερφού του, για να πάει να ζήσει με μια από τις αδελφές του στο Γουάκο του Τέξας. Εκεί παρακολούθησε το σχολείο για περίπου ένα χρόνο, πριν φύγει για να γίνει μαθητευόμενος στην εφημερίδα Γκάλβεστον Ντέιλι

Μετά τον πόλεμο, ο Πάρσονς επέστρεψε στο Γουάκο και νοίκιασε ένα χωράφι με καλαμπόκι. Νοίκιασε πρώην σκλάβους να τον βοηθήσουν και μπόρεσε έτσι να πληρώσει την υποτροφία του στο Πανεπιστήμιο του Γουάκο, γνωστό σήμερα ως Μπέιλορ, ένα κολέγιο Βαπτιστών.

Μετά το κολέγιο, εξέδωσε την εφημερίδα Γουάκο Σπεκτέιτορ, την εποχή που συντάχθηκαν τα μέτρα ανοικοδόμησης για την προστασία των δικαιωμάτων των πρώην σκλάβων. Αυτό ήταν ένα κομβικό σημείο στη ζωή του 20χρονου, τότε, Πάρσονς, όπως θυμάται ο ίδιος στα απομνημονεύματά του:

«Έγινα Ρεπουμπλικάνος, και, φυσικά, έπρεπε να συμμετέχω στην πολιτική. Εκτέθηκα, έτσι, στο μίσος και τις ύβρεις πολλών πρώην συντρόφων μου στο στρατό, γειτόνων, και της Κου Κλουξ Κλαν... Οι πρόσφατα απελευθερωμένοι σκλάβοι σε μεγάλο τμήμα της χώρας με έμαθαν και με ηρωοποίησαν σα φίλο και υπερασπιστή τους, ενώ απ' την άλλη πολλοί πρώην συνεργάτες μου με είδαν σαν πολιτικό αιρετικό και προδότη».

Η εφημερίδα αναγκάστηκε να κλείσει μέσα σ' αυτή την υπερφορτισμένη πολιτική ατμόσφαιρα.

Το 1869 εργάστηκε στην Χιούστον Ντέιλι Τέλεγκραφ, και λίγο μετά γνώρισε τη μετέπειτα γυναίκα του Λούσι Έλα Γκονζάλεζ (ή Γουάλερ), γνωστή ως Λούσι Πάρσονς, την οποία παντρεύτηκε το 1872, μια ριζοσπαστική πολιτική αγωνίστρια κι αυτή.

Από το 1870 έως το 1873 εργάστηκε σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες και το καλοκαίρι του '73 εγκαταστάθηκε με τη Λούσι στο Σικάγο, λόγω της πίεσης της Κου Κλουξ Κλαν. Στη μητρόπολη,

λικής απελευθέρωσης, αφού αυτά τα πρότυπα αναιρούν την απελευθερωτική διεργασία. Έτσι, δεν χρειάζεται να συγκροτηθεί κάποια τάξη, επειδή **συγκροτημένη τάξη σημαίνει εξουσιαστικά δομημένη και, επομένως, επιβεβλημένη**.

Επί πλέον, η αναρχία δεν είναι δυνατόν να αφορά συγκεκριμένη τάξη, δεν είναι ταξική, ούτε να αναζητά κάποιο «επαναστατικό υποκείμενο», επειδή περιλαμβάνει το σύνολο των ανθρώπων. Η ταξική προσέγγιση και ο εγκλωβισμός σ' αυτήν συνιστά την κραυγαλέα άρνησή της. Σ' αυτήν την παγίδα, δυστυχώς, έπεσαν πολλοί από τους γνωστούς αναρχικούς του 19ου αιώνα.

Ας έχουμε διαρκώς κατά νου, πως **η αναρχία είναι ένα συνολικό γεγονός**, στο οποίο οι άνθρωποι έχουν μεν σημαίνουσα θέση, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αφορά αποκλειστικά το ανθρώπινο γένος, επειδή αποσκοπεί στην πολύπλευρη ανάπτυξη της ανθρώπινης, αλλά και κάθε άλλης οντότητας. Αυτός είναι και ο λόγος που η ανάδειξή της δεν μπορεί να παραδοθεί, διαχωρισμένα, στα χέρια της οιασδήποτε κοινωνικής κατηγορίας («που θα αναλάβει να την διαχειριστεί για τον εαυτό της»). Εμπεριέχει μια ολιστική διάσταση και γι' αυτό το λόγο αφορά πρώτιστα τους ανθρώπους, που καλούνται να αναλάβουν καθοριστική θέση και να δράσουν ανάλογα. Αυτή τους η θέση είναι που **ξεπερνά σε δυναμική τους ίδιους και έρχεται να συντεθεί με την ολότητα μέσα στην οποία βρίσκονται**. Δεν συμπορεύεται με την αναρχία η ανατροπή τού όλου και η αντικατάστασή του από το μέρος, που στην προκειμένη περίπτωση θα είναι κάποια τάξη.

Επομένως, ως αναρχικοί, δεν αναζητούμε την συγκρότηση μιας τάξης, όσο «προνομιούχα» κι αν εμφανίζεται, επειδή η υπόθεση της ολικής απελευθέρωσης αφορά όχι μόνον το σύνολο των ανθρώπων αλλά εκτείνεται και πέρα από αυτούς. Τα δεκανίκια και οι πλασματικές καταστάσεις δεν απελευθερώνουν. Αντίθετα κατασκευάζουν αυταπάτες και απελευθερωτικές επιφάσεις.

Γι' αυτό και μία από τις «απαντήσεις» που έχουν και μπορούν να δώσουν οι αναρχικοί απέναντι σε όλη αυτή την εξουσιαστική πολυπλοκότητα που περιβάλλει τον κόσμο είναι η επιστροφή στην **απλότητα** και **η αναδρομή στην ουσία της ζωής**, πέρα από τις οικονομικές και παραγωγικές ψευδαισθήσεις που επιδρούν αποπροσανατολιστικά και εγκλωβίζουν συνειδήσεις. Αυτό σημαίνει έμπρακτη αποκόλληση από τα εξουσιαστικά πρότυπα και προσπάθεια ανάδειξης των απελευθερωτικών διεργασιών που εκδηλώθηκαν σ' όλη την ιστορική πορεία. Σημαίνει την αντιμετώπιση των εξουσιαστικών σταθμών σαν αυτό που πραγματικά είναι: **πρόσκαιροι**.

Επομένως, από αναρχικής σκοπιάς προέχει ο αυτοκαθορισμός των υποκειμένων και των δρώντων μέσα στον κοινωνικό χώρο, είτε πρόκειται για ομάδες είτε για άτομα. Ο επανακαθορισμός των σχέσεων και ο αυτοπροσδιορισμός τους μακριά από κάθε είδους σανίδα σωτηρίας.

Επειδή, **ως αναρχικοί δεν ήρθαμε να σώσουμε τον κόσμο, αλλά να τον βοηθήσουμε να αναδείξει τις εσώτερες δυναμικές και ικανότητες που διαθέτει, προκειμένου να απελευθερωθεί ουσιαστικά και μόνιμα**.

Συσπείρωση Αναρχικών

---

1. Β. Ι. Λένιν, Κράτος και επανάσταση
2. ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, φ. 124, Φεβρουάριος 2013

Τα πρώτα χρόνια

Ο Άλμπερτ Πάρσονς ήταν ένα από τα δέκα παιδιά του ιδιοκτήτη ενός εργοστάσιου υποδημάτων-δερμάτων, που είχε αρχικά έρθει από το Μέιν. Ο Πάρσονς ισχυριζόταν ότι ήταν ο γενάρχης των πρωτοπόρων Άγγλων μεταναστών, με την «πρώτη οικογένεια Πάρσονς» να φτάνει στο Ναραγκάσετ Μπέι, εκεί που τώρα βρίσκεται η πολιτεία Ρόουντ Άιλαντ, το 1632. Ένας από κοντινούς συγγενείς από την πλευρά της μητέρας του ήταν με τον Τζορτζ Γουάσιγκτον στην Αμερικανική Επανάσταση και πολέμησε στη μάχη του Μπράντιγουάιν. Ήταν επίσης απόγονος του υποστράτηγου Σάμουελ Χόλντεν Πάρσονς της Μασαχουσέτης, ενός άλλου αξιωματούχου στην Επανάσταση, όπως επίσης και ενός λοχαγού Πάρσονς που τραυματίστηκε στη μάχη του Μπάνκερ Χιλ.

Οι γονείς του Άλμπερτ πέθαναν όταν ήταν μικρό παιδί, έτσι μεγάλωσε με τον μεγαλύτερο αδερφό του, Γουίλιαμ Χένρι Πάρσονς (1826-1907), που ήταν παντρεμένος και ιδιοκτήτης μιας μικρής εφημερίδας στο Τάιλερ του Τέξας, την Τάιλερ Τέλεγκραφ. Στα μέσα της δεκαετίας του 1850, η οικογένεια μετακόμισε από το Τάιλερ στο Τζόνσον Κάουντι, μένοντας στην παραμεθόριο για τρία χρόνια. Μετά, μετακόμισαν ξανά στο Τέξας Χιλ Κάουντι, φτιάχνοντας μια φάρμα στην κοιλάδα του ποταμού Μπρέιζος.

Το 1859, στην ηλικία των 11, ο Άλμπερτ έφυγε από το σπίτι του αδερφού του, για να πάει να ζήσει με μια από τις αδελφές του στο Γουάκο του Τέξας. Εκεί παρακολούθησε το σχολείο για περίπου ένα χρόνο, πριν φύγει για να γίνει μαθητευόμενος στην εφημερίδα Γκάλβεστον Ντέιλι Νιους, μια σχέση που ο Πάρσονς χαρακτήρισε «διμερή σύμβαση» για 7 χρόνια, ώστε να μάθει την εκτυπωτική δουλειά.

Εμφύλιος Πόλεμος και Ανοικοδόμηση

Ο ερχομός του Αμερικανικού Εμφύλιου Πολέμου το 1861 –η Εξέγερση των «Κατόχων Σκλάβων»– όπως την αποκάλεσε αργότερα, οδήγησε τον Πάρσονς να αφήσει αυτό που αποκαλούσε «δαίμονα του τυπογράφου»: τη θέση του «μικρού των ειδήσεων». Όταν έγινε 13 χρονών, ο Πάρσονς πήγε εθελοντής να πολεμήσει για τις δυνάμεις των Συνομόσπονδων Πολιτειών της Αμερικής σε μια άτακτη μονάδα γνωστή ως «Λόουν Σταρ Γκρέις».

Μετά τον πόλεμο, ο Πάρσονς επέστρεψε στο Γουάκο και νοίκιασε ένα χωράφι με καλαμπόκι. Νοίκιασε πρώην σκλάβους να τον βοηθήσουν και μπόρεσε έτσι να πληρώσει την υποτροφία του στο Πανεπιστήμιο του Γουάκο, γνωστό σήμερα ως Μπέιλορ, ένα κολέγιο Βαπτιστών.

Μετά το κολέγιο, εξέδωσε την εφημερίδα Γουάκο Σπεκτέιτορ, την εποχή που συντάχθηκαν τα μέτρα ανοικοδόμησης για την προστασία των δικαιωμάτων των πρώην σκλάβων. Αυτό ήταν ένα κομβικό σημείο στη ζωή του 20χρονου, τότε, Πάρσονς, όπως θυμάται ο ίδιος στα απομνημονεύματά του:

«Έγινα Ρεπουμπλικάνος, και, φυσικά, έπρεπε να συμμετέχω στην πολιτική. Εκτέθηκα, έτσι, στο μίσος και τις ύβρεις πολλών πρώην συντρόφων μου στο στρατό, γειτόνων, και της Κου Κλουξ Κλαν... Οι πρόσφατα απελευθερωμένοι σκλάβοι σε μεγάλο τμήμα της χώρας με έμαθαν και με ηρωοποίησαν σα φίλο και υπερασπιστή τους, ενώ απ' την άλλη πολλοί πρώην συνεργάτες μου με είδαν σαν πολιτικό αιρετικό και προδότη».

Η εφημερίδα αναγκάστηκε να κλείσει μέσα σ' αυτή την υπερφορτισμένη πολιτική ατμόσφαιρα.

Το 1869 εργάστηκε στην Χιούστον Ντέιλι Τέλεγκραφ, και λίγο μετά γνώρισε τη μετέπειτα γυναίκα του Λούσι Έλα Γκονζάλεζ (ή Γουάλερ), γνωστή ως Λούσι Πάρσονς, την οποία παντρεύτηκε το 1872, μια ριζοσπαστική πολιτική αγωνίστρια κι αυτή.

Από το 1870 έως το 1873 εργάστηκε σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες και το καλοκαίρι του '73 εγκαταστάθηκε με τη Λούσι στο Σικάγο, λόγω της πίεσης της Κου Κλουξ Κλαν. Στη μητρόπολη, η ζωή του άλλαξε...

Τα χρόνια του Σικάγο

Η Σοσιαλιστική περίοδος (1874-1879)

Στο Σικάγο εργάστηκε σα ρεπόρτερ στους Σικάγο Τάιμς. Το 1874 ενδιαφέρθηκε για την εργασιακή πολιτική, λόγω της προσπάθειας του Συλλόγου του Ταμείου Ανακούφισης και Βοήθειας ώστε να συγκεντρωθούν εκατομμύρια δολάρια για στήριξη των πληγέντων από τη μεγάλη φωτιά του Σικάγο τον Οκτώβριο του 1871. Οι εμπορικές εφημερίδες στήριξαν οικονομικά αλλά καταδίκαζαν την εργατίστικη κριτική του Συλλόγου, τους αποκαλούσαν «Κομμουνιστές» –μια έννοια που είχε πάρει άλλη σημασία μετά

Η Lucy Parsons το 1886.

την άνοδο και πτώση της Παρισινής Κομμούνας. Ο Πάρσονς άρχισε να ερευνά τις αιτίες αυτής της διαμάχης. Αργότερα, θυμάται ο Πάρσονς, «αυτή η μελέτη με έπεισε ότι τα παράπονα των εργατών ενάντια στην κοινωνία ήταν δίκαια και κατάλληλα» και τον οδήγησε να παραλληλίσει τη μεταχείριση των φτωχών στον αστικό Βορρά με αυτή στο Νότο της ανοικοδόμησης.

Το 1875 αυτός και η γυναίκα του εντάχθηκαν στο Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Κόμμα Αμερικής (SDP), συμμετέχοντας και σε συνέδρια άλλων εργατικών οργανώσεων και ομιλίες, ενώ κατέβηκε, όπως και η Λούσι, υποψήφιος στις δημοτικές εκλογές.

Ο Πάρσονς ήταν ένας από τους εξέχοντες αγγλόφωνους ομιλητές εκ μέρους του σοσιαλιστικού σκοπού στο Σικάγο τη δεκαετία του 1870. Το 1877 έλαβε χώρα η μεγάλη απεργία των σιδηροδρομικών. Στις 21 Ιουλίου, μια βδομάδα μετά την έναρξη της απεργίας, ο Πάρσονς κλήθηκε να μιλήσει μπροστά σε 30.000 συγκεντρωμένους στην οδό Μάρκετ του Σικάγο. Εκφώνησε ένα δυνατό λόγο στους συγκεντρωμένους εργάτες και τους φίλους του εκ μέρους του Κόμματος των Εργατών –μια πράξη που του κόστισε τη δουλειά του στους Τάιμς.

Καθώς επισκεπτόταν τη γερμανόφωνη Chicagoer Arbeiter Zeitung (Νέα των Εργατών του Σικάγο), προσή-

σης. Δυο χρόνια μετά, συμμετείχε σαν αντιπρόσωπος και στο συνέδριο του Οκτωβρίου 1883 στο Πίτσμπουργκ, οπότε ιδρύθηκε η Διεθνής Ένωση Εργατών (IWPA – η Μαύρη Διεθνής).

Το φθινόπωρο του 1884 εξέδωσε μια εβδομαδιαία αναρχική εφημερίδα στο Σικάγο, το *Συναγερμό*. Το πρώτο τεύχος βγήκε στις 4/10/1884, με τιράζ 15.000 φύλλων. Η έκδοση είχε 4 σελίδες και κόστιζε 5 σεντς. Ο *Συναγερμός* ανέφερε την IWPA σαν εκδότη και προσδιοριζόταν, στη σελίδα 2, σαν «Εβδομαδιαία Σοσιαλιστική Εφημερίδα».

Παρά τη χρήση του μαρξιστικού σλόγκαν «Εργάτες όλων των χωρών ενωθείτε!» στο πρωτοσέλιδο, η εφημερίδα ήταν ξεκάθαρα αναρχική. Σε ένα φύλλο του Νοεμβρίου 1884, ο Πάρσονς γράφει:

«Ο Αναρχικός πιστεύει στην ειρήνη, αλλά όχι σε βάρος της ελευθερίας. Πιστεύει ότι όλοι οι πολιτικοί νόμοι εφαρμόζονται μόνο για να εξαναγκάσουν τους ανθρώπους να κάνουν πράγματα που δε θα τα έκαναν φυσικά, ή αν αφήνονταν ανεμπόδιστοι. Έτσι θεωρεί όλους τους πολιτικούς νόμους σαν παραβιάσεις των νόμων της φύσης, και των δικαιωμάτων των ανθρώπων…

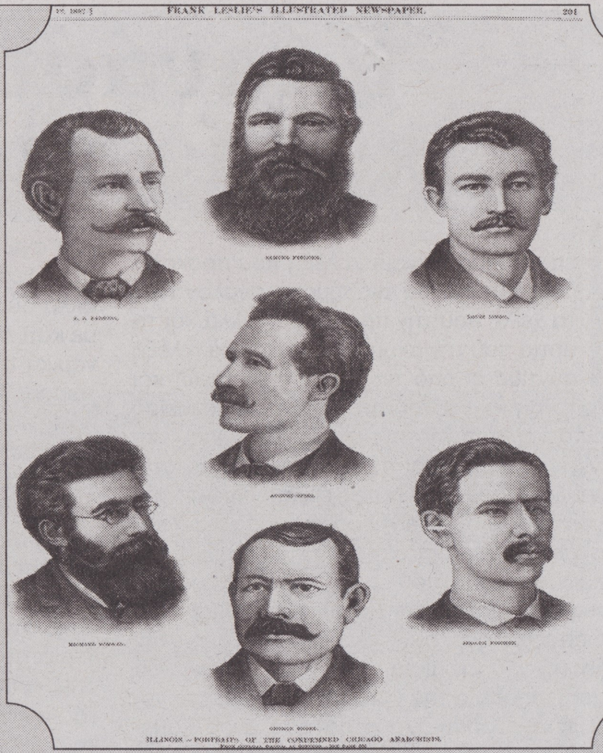
Πιστεύει ότι όλες οι κυβερνήσεις τείνουν σε περισσότερους νόμους, αντί για λιγότερους, και γι' αυτό όλες οι κυβερνήσεις τελικά γίνονται δεσποτικές».

Τους πρώτους μήνες του 1886 οι εργάτες βρίσκονταν σε αναβρασμό, απεργίες ξεκίνησαν, και πολλές βιομηχανίες αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν. Ο Πάρσονς κάλεσε για μια κίνηση για «8ωρο με αποζημίωση 10ωρου». *«Οι εργάτες σε μερικές βιομηχανίες άρχισαν να το κατακτούν. Καθώς πλησίαζε ο Μάης, η πρώτη μέρα σχεδιάστηκε να γίνει η επίσημη μέρα των απεργιών για το 8ωρο».*

Την 1η Μαΐου 1886, ο Πάρσονς με τη γυναίκα του Λούσι και τα δύο τους παιδιά πρωτοστάτησαν στη διαδήλωση 80.000 ατόμων στη Λεωφόρο Μίσιγκαν, στην πρώτη Πρωτομαγιάτικη πορεία, απαιτώντας εργασία 8 ωρών την ημέρα. Τις επόμενες μέρες 340.000 άτομα ενώθηκαν μαζί τους. Απεργίες ξεκίνησαν σε όλες τις ΗΠΑ. Σε συγκέντρωση στο Σινσινάτι, τις μέρες των απεργιών, ο Πάρσονς μίλησε στο πλήθος. Όλα έδειχναν ότι ο σκοπός θα δικαιωνόταν…

Υπόθεση Χεϊμάρκετ

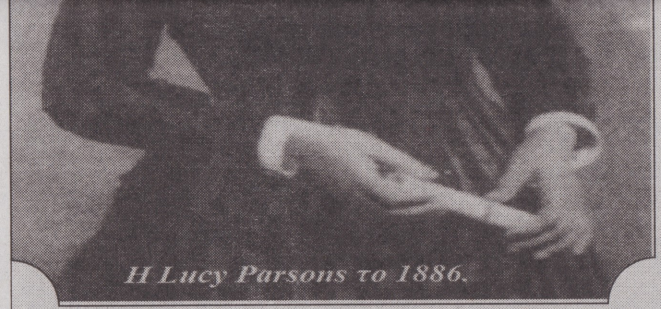
Ο Πάρσονς μίλησε στην συγκέντρωση της Πλατείας Χεϊμάρκετ στις 4 Μαΐου. Η συγκέντρωση αυτή καλέστηκε για διαμαρτυρία γι' αυτά που έγιναν λίγες μέρες πριν. Δύο μέρες μετά την Πρωτομαγιά οι μπάτσοι είχαν πυροβολήσει απεργούς στο τεράστιο εργοστάσιο

φού προωθούσαν ριζοσπαστικές ιδέες, μπορεί να συμμετείχαν και στη συνωμοσία. Ο Πάρσονς απέφυγε τη σύλληψη και πήγε στο Γαουκέσα του Γουισκόνσιν, όπου και έμεινε μέχρι τις 21 Ιουνίου. Μετά παραδόθηκε όταν ξεκίνησε η δίκη, αλληλέγγυος στους συντρόφους του.

Ο Γουίλιαμ Πέρκινς Μπλακ, δικηγόρος αστικών υποθέσεων, ανέλαβε την υπεράσπιση, παρ' ότι απομονώθηκε και έχασε τη δουλειά του γι' αυτή του την επιλογή. Οι μάρτυρες κατέθεσαν ότι κανείς απ' τους 8 δεν πέταξε τη βόμβα. Αλλά όλοι κρίθηκαν ένοχοι, και μόνο ο Όσκαρ Νιμπ καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλάκιση, ενώ οι υπόλοιποι σε θάνατο. Ο Σάμιουελ Φίλντεν και ο Μάικλ Σβαμπ ζήτησαν επιείκεια και οι ποινές τους μετατράπηκαν σε ισόβια κάθειρξη στις 10/11/1887, από τον κυβερνήτη Ρίτσαρντ Τζέιμς Όγκλσμπι, που έχασε σε δημοτικότητα γι' αυτή του την κίνηση. Αυτοί οι 3 έλαβαν αμνηστία από τον κυβερνήτη του Ιλινόις Τζον Πήτερ Άλτγκελντ, και απελευθερώθηκαν στις 26/6/1893.

Την εβδομάδα πριν την εκτέλεσή του, ο *Συναγερμός* εκδόθηκε ξανά για πρώτη φορά μετά τα γεγονότα του Χεϊμάρκετ, με ένα γράμμα του Άλμπερτ Πάρσονς στη σελίδα 2, γραμμένο από το κελί 29 των μελλοθανάτων. Στο κείμενό του, ο Πάρσονς ονομάζει τον Ντάιερ Ντ. Λουμ σα διάδοχό του στην έκδοση και καταθέτει τις τε-

Η Lucy Parsons το 1886.

την άνοδο και πτώση της Παρισινής Κομμούνας. Ο Πάρσονς άρχισε να ερευνά τις αιτίες αυτής της διαμάχης. Αργότερα, θυμάται ο Πάρσονς, «αυτή η μελέτη με έπεισε ότι τα παράπονα των εργατών εναντίον στην κοινωνία ήταν δίκαια και κατάλληλα» και τον οδήγησε να παραλληλίσει τη μεταχείριση των φτωχών στον αστικό Βορρά με αυτή στο Νότο της ανοικοδόμησης.

Το 1875 αυτός και η γυναίκα του εντάχθηκαν στο Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Κόμμα Αμερικής (SDP), συμμετέχοντας και σε συνέδρια άλλων εργατικών οργανώσεων και ομιλίες, ενώ κατέβηκε, όπως και η Λούσι, υποψήφιος στις δημοτικές εκλογές.

Ο Πάρσονς ήταν ένας από τους εξέχοντες αγγλόφωνους ομιλητές εκ μέρους του σοσιαλιστικού σκοπού στο Σικάγο τη δεκαετία του 1870. Το 1877 έλαβε χώρα η μεγάλη απεργία των σιδηροδρομικών. Στις 21 Ιουλίου, μια βδομάδα μετά την έναρξη της απεργίας, ο Πάρσονς κλήθηκε να μιλήσει μπροστά σε 30.000 συγκεντρωμένους στην οδό Μάρκετ του Σικάγο. Εκφώνησε ένα δυνατό λόγο στους συγκεντρωμένους εργάτες και τους φίλους του εκ μέρους του Κόμματος των Εργατών –μια πράξη που του κόστισε τη δουλειά του στους Τάιμς.

Καθώς επισκεπτόταν τη γερμανόφωνη Chicagoer Arbeiter Zeitung (Νέα των Εργατών του Σικάγο), προσήχθη από τους μπάτσους και οδηγήθηκε στο Δημαρχείο όπου, μπροστά στον αρχηγό της αστυνομίας και 30 «ευυπόληπτους» πολίτες, κατηγορήθηκε ότι ήρθε από το Τέξας για να «διεγείρει τους εργάτες να εξεγερθούν». Ο Πάρσονς απάντησε ότι προέτρεψε τους εργάτες όχι να απεργήσουν αλλά να εκλέξουν νέους αντιπροσώπους. Εν μέσω κραυγών «Κρεμάστε τον» και «Λυντσάρετέ τον» αφέθηκε να φύγει με τη «συμβουλή» να απομακρυνθεί απ' την πόλη, κάτι που αρνήθηκε, παρά τις απειλές για τη ζωή του. Η απεργία κατεστάλη βίαια και η τάξη στην πόλη αποκαταστάθηκε.

Η Αναρχική περίοδος (1880-1887)

Με τον ερχομό της επόμενης δεκαετίας, ο Πάρσονς απομακρύνθηκε από τη συμμετοχή στις εκλογές. Όπως θυμάται ο ίδιος: *«Το 1880 αποσύρθηκα από την ενεργή συμμετοχή στο πολιτικό Εργατικό Κόμμα, όντας πεπεισμένος ότι ο αριθμός των ωρών που υποχρεώνονται οι εργάτες να δουλεύουν κάθε μέρα, μαζί με τα χαμηλά μεροκάματα που παίρνουν, ισοδυναμούν με τη στέρηση*

βρίου 1884, ο Πάρσονς γράφει:

«Ο Αναρχικός πιστεύει στην ειρήνη, αλλά όχι σε βάρος της ελευθερίας. Πιστεύει ότι όλοι οι πολιτικοί νόμοι εφαρμόζονται μόνο για να εξαναγκάσουν τους ανθρώπους να κάνουν πράγματα που δε θα τα έκαναν φυσικά, ή αν αφήνονταν ανεμπόδιστοι. Έτσι θεωρεί όλους τους πολιτικούς νόμους σαν παραβιάσεις των νόμων της φύσης, και των δικαιωμάτων των ανθρώπων…

Πιστεύει ότι όλες οι κυβερνήσεις τείνουν σε περισσότερους νόμους, αντί για λιγότερους, και γι' αυτό όλες οι κυβερνήσεις τελικά γίνονται δεσποτικές».

Τους πρώτους μήνες του 1886 οι εργάτες βρίσκονταν σε αναβρασμό, απεργίες ξεκίνησαν, και πολλές βιομηχανίες αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν. Ο Πάρσονς κάλεσε για μια κίνηση για «8ωρο με αποζημίωση 10ωρου». *«Οι εργάτες σε μερικές βιομηχανίες άρχισαν να τα κατακτούν. Καθώς πλησίαζε ο Μάης, η πρώτη μέρα σχεδιάστηκε να γίνει η επίσημη μέρα των απεργιών για το 8ωρο».*

Την 1η Μαΐου 1886, ο Πάρσονς με τη γυναίκα του Λούσι και τα δύο τους παιδιά πρωτοστάτησαν στη διαδήλωση 80.000 ατόμων στη Λεωφόρο Μίσιγκαν, στην πρώτη Πρωτομαγιάτικη πορεία, απαιτώντας εργασία 8 ωρών την ημέρα. Τις επόμενες μέρες 340.000 άτομα ενώθηκαν μαζί τους. Απεργίες ξεκίνησαν σε όλες τις ΗΠΑ. Σε συγκέντρωση στο Σινσινάτι, τις μέρες των απεργιών, ο Πάρσονς μίλησε στο πλήθος. Όλα έδειχναν ότι ο σκοπός θα δικαιωνόταν…

Υπόθεση Χεϊμάρκετ

Ο Πάρσονς μίλησε στην συγκέντρωση της Πλατείας Χεϊμάρκετ στις 4 Μαΐου. Η συγκέντρωση αυτή καλέστηκε για διαμαρτυρία γι' αυτά που έγιναν λίγες μέρες πριν. Δύο μέρες μετά την Πρωτομαγιά οι μπάτσοι είχαν πυροβολήσει απεργούς στο τεράστιο εργοστάσιο McCormick Reaper, σκοτώνοντας έξι. Ο Αύγουστος Σπάις και άλλοι διοργάνωσαν τη συγκέντρωση στην πλατεία Χεϊμάρκετ ενάντια στη αστυνομική βία. Ο Πάρσονς αρχικά απέφυγε να μιλήσει φοβούμενος ότι θα προκαλούνταν βία επειδή η συγκέντρωση ήταν σε ανοιχτό χώρο, αλλά άλλαξε γνώμη κατά τη διάρκεια της συγκέντρωσης, όταν μιλούσε ο Σπάις. Ο δήμαρχος του Σικάγο ήταν κι εκείνος στο σημείο και παρατήρησε ότι η συγκέντρωση ήταν ειρηνική, αλλά έφυγε όταν άρχισε να βρέχει. Από ανησυχία για τα παιδιά λόγω της αλλαγής του καιρού, ο Άλμπερτ Πάρσονς, η Λίζυ Χολμς, η γυναίκα του Λούσι και τα παιδιά τους έφυγαν για το στέκι του Ζεφ στην οδό Λέικ, και τους ακολούθησαν πολλοί διαδηλωτές. Η συγκέντρωση έληξε γύρω στις 10 το βράδυ και στο τέλος, αφού είχε φύγει ο Πάρσονς και ο κόσμος άρχισε να διαλύεται, μια μεγάλη ομάδα μπάτσων προσπάθησε να διώξει βίαια το πλήθος. Σ' εκείνο το σημείο πετάχτηκε μια βόμβα στην πλατεία, σκοτώνοντας έναν μπάτσο και τραυματίζοντας άλλους. Έπεσαν πυροβολισμοί, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν άλλα 7 ά-

φού προωθούσαν ριζοσπαστικές ιδέες, μπορεί να συμμετείχαν και στη συνωμοσία. Ο Πάρσονς απέφυγε τη σύλληψη και πήγε στο Γαουκέσα του Γουισκόνσιν, όπου και έμεινε μέχρι τις 21 Ιουνίου. Μετά παραδόθηκε όταν ξεκίνησε η δίκη, αλληλέγγυος στους συντρόφους του.

Ο Γουίλιαμ Πέρκινς Μπλακ, δικηγόρος αστικών υποθέσεων, ανέλαβε την υπεράσπιση, παρ' ότι απομονώθηκε και έχασε τη δουλειά του γι' αυτή του την επιλογή. Οι μάρτυρες κατέθεσαν ότι κανείς απ' τους 8 δεν πέταξε τη βόμβα. Αλλά όλοι κρίθηκαν ένοχοι, και μόνο ο Όσκαρ Νιμπ καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλάκιση, ενώ οι υπόλοιποι σε θάνατο. Ο Σάμιουελ Φίλντεν και ο Μάικλ Σβαμπ ζήτησαν επιείκεια και οι ποινές τους μετατράπηκαν σε ισόβια κάθειρξη στις 10/11/1887, από τον κυβερνήτη Ρίτσαρντ Τζέιμς Όγκλσμπι, που έχασε σε δημοτικότητα γι' αυτή την κίνηση. Αυτοί οι 3 έλαβαν αμνηστία από τον κυβερνήτη του Ιλινόις Τζον Πήτερ Άλτγκελντ, και απελευθερώθηκαν στις 26/6/1893.

Την εβδομάδα πριν την εκτέλεσή του, ο *Συναγερμός* εκδόθηκε ξανά για πρώτη φορά μετά τα γεγονότα του Χεϊμάρκετ, με ένα γράμμα του Άλμπερτ Πάρσονς στη σελίδα 2, γραμμένο από το κελί 29 των μελλοθανάτων. Στο κείμενό του, ο Πάρσονς ονομάζει τον Ντάιερ Ντ. Λουμ σα διάδοχό του στην έκδοση και καταθέτει τις τελικές συμβουλές στους υποστηρικτές του:

«Τώρα άλλα χέρια αναλαμβάνουν το καθήκον μου σαν εκδότη αυτής της εφημερίδας. Αν και πεσμένος, τραυματισμένος ίσως προς το θάνατο, στη μάχη για ελευθερία, η προϋπόθεση – ο Τύπος – που τα χέρια μου βάσταξαν ψηλά στο μέσο του αγώνα, θα συναντηθεί με άλλα χέρια, και ίσως ξανά και ξανά θα είναι, αν χρειάζεται, ωσότου η πορφυρή σημαία κυματίσει με θρίαμβο πάνω απ' τους εχθρούς της ειρήνης, της αδελφοσύνης και της ευτυχίας».

«Και τώρα σε όλους λέω: μη διστάζετε. Αφήστε να ξεμπροστιαστούν οι ανισότητες του καπιταλισμού· να εκτεθεί η σκλαβιά του νόμου, διακηρύξτε την τυραννία της κυβέρνησης, καταδικάστε την απληστία, τη σκληρότητα, τις εξευτελιστικές πράξεις της προνομιούχας τάξης που ξεσαλώνει διασκεδάζοντας από την εργασία των μισθωτών σκλάβων τους».

Στις 10/11/1887, ο καταδικασμένος κρατούμενος Λούις Λινγκ αυτοκτόνησε στο κελί του με καψύλιο κρυμμένο σε τσιγάρο. Την επόμενη μέρα ο Πάρσονς, ο Αύ-

ων και ομιλίες, ενώ κατέβηκε, όπως και η Λούσι, υποψήφιος στις δημοτικές εκλογές.

Ο Πάρσονς ήταν ένας από τους εξέχοντες αγγλόφωνους ομιλητές εκ μέρους του σοσιαλιστικού σκοπού στο Σικάγο τη δεκαετία του 1870. Το 1877 έλαβε χώρα η μεγάλη απεργία των σιδηροδρομικών. Στις 21 Ιουλίου, μια βδομάδα μετά την έναρξη της απεργίας, ο Πάρσονς κλήθηκε να μιλήσει μπροστά σε 30.000 συγκεντρωμένους στην οδό Μάρκετ του Σικάγο. Εκφώνησε ένα δυνατό λόγο στους συγκεντρωμένους εργάτες και τους φίλους του εκ μέρους του Κόμματος των Εργατών –μια πράξη που του κόστισε τη δουλειά του στους Τάιμς.

Καθώς επισκεπτόταν τη γερμανόφωνη Chicagoer Arbeiter Zeitung (Νέα των Εργατών του Σικάγο), προσήχθη από τους μπάτσους και οδηγήθηκε στο Δημαρχείο όπου, μπροστά στον αρχηγό της αστυνομίας και 30 «ευυπόληπτους» πολίτες, κατηγορήθηκε ότι ήρθε από το Τέξας για να «διεγείρει τους εργάτες να εξεγερθούν». Ο Πάρσονς απάντησε ότι προέτρεψε τους εργάτες όχι να απεργήσουν αλλά να εκλέξουν νέους αντιπροσώπους. Εν μέσω κραυγών «Κρεμάστε τον» και «Λυντσάρετέ τον» αφέθηκε να φύγει με τη «συμβουλή» να απομακρυνθεί απ' την πόλη, κάτι που αρνήθηκε, παρά τις απειλές για τη ζωή του. Η απεργία κατεστάλη βίαια και η τάξη στην πόλη αποκαταστάθηκε.

Η Αναρχική περίοδος (1880-1887)

Με τον ερχομό της επόμενης δεκαετίας, ο Πάρσονς απομακρύνθηκε από τη συμμετοχή στις εκλογές. Όπως θυμάται ο ίδιος: *«Το 1880 αποσύρθηκα από την ενεργή συμμετοχή στο πολιτικό Εργατικό Κόμμα, όντας πεπεισμένος ότι ο αριθμός των ωρών που υποχρεώνονται οι εργάτες να δουλεύουν κάθε μέρα, μαζί με τα χαμηλά μεροκάματα που παίρνουν, ισοδυναμούν με τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων τους ως ψηφοφόρων… Η εμπειρία μου με το Εργατικό Κόμμα με έμαθε επίσης ότι η δωροδοκία, ο εκφοβισμός, η διπλοπροσωπία, η διαφθορά και η τρομοκράτηση ανέπτυξαν τις συνθήκες που έκαναν το λαό των εργατών φτωχό και τους αργόσχολους πλούσιους, και ότι επακόλουθα η κάλπη δεν μπορεί να καταγράψει τη λαϊκή θέληση έως ότου οι υπάρχουσες βιομηχανικές συνθήκες υποτίμησης, φτώχιας και σκλαβιάς δε μεταβληθούν πρώτα»*.

Ο Πάρσονς δραστηριοποιήθηκε στη διεκδίκηση του 8ωρου. Τον Ιανουάριο του 1880 η «Λίγκα του 8ωρου» έστειλε τον Πάρσονς στο εθνικό συνέδριο στην Ουάσιγκτον. Το 1881, μια νέα οργάνωση ξεπήδησε, οι Διεθνιστές Επαναστάτες Σοσιαλιστές. Ο Πάρσονς ήταν αντιπρόσωπος στο ιδρυτικό συνέδριο της οργάνωσης. Μέσα σ' ένα χρόνο συμμετείχε ...

δήλωση 80.000 ατόμων στη Λεωφόρο Μίσιγκαν, στην πρώτη Πρωτομαγιάτικη πορεία, απαιτώντας εργασία 8 ωρών την ημέρα. Τις επόμενες μέρες 340.000 άτομα ενώθηκαν μαζί τους. Απεργίες ξεκίνησαν σε όλες τις ΗΠΑ. Σε συγκέντρωση στο Σινσινάτι, τις μέρες των απεργιών, ο Πάρσονς μίλησε στο πλήθος. Όλα έδειχναν ότι ο σκοπός θα δικαιωνόταν…

Υπόθεση Χεϊμάρκετ

Ο Πάρσονς μίλησε στην συγκέντρωση της Πλατείας Χεϊμάρκετ στις 4 Μαΐου. Η συγκέντρωση αυτή καλέστηκε για διαμαρτυρία γι' αυτά που έγιναν λίγες μέρες πριν. Δύο μέρες μετά την Πρωτομαγιά οι μπάτσοι είχαν πυροβολήσει απεργούς στο τεράστιο εργοστάσιο McCormick Reaper, σκοτώνοντας έξι. Ο Αύγουστος Σπάις και άλλοι διοργάνωσαν τη συγκέντρωση στην πλατεία Χεϊμάρκετ ενάντια στη αστυνομική βία. Ο Πάρσονς αρχικά απέφυγε να μιλήσει φοβούμενος ότι θα προκαλούνταν βία επειδή η συγκέντρωση ήταν σε ανοιχτό χώρο, αλλά άλλαξε γνώμη κατά τη διάρκεια της συγκέντρωσης, όταν μιλούσε ο Σπάις. Ο δήμαρχος του Σικάγο ήταν κι εκείνος στο σημείο και παρατήρησε ότι η συγκέντρωση ήταν ειρηνική, αλλά έφυγε όταν άρχισε να βρέχει. Από ανησυχία για τα παιδιά λόγω της αλλαγής του καιρού, ο Άλμπερτ Πάρσονς, η Λίζυ Χολμς, η γυναίκα του Λούσι και τα παιδιά τους έφυγαν για το στέκι του Ζεφ στην οδό Λέικ, και τους ακολούθησαν πολλοί διαδηλωτές. Η συγκέντρωση έληξε γύρω στις 10 το βράδυ και στο τέλος, αφού είχε φύγει ο Πάρσονς και ο κόσμος άρχισε να διαλύεται, μια μεγάλη ομάδα μπάτσων προσπάθησε να διώξει βίαια το πλήθος. Σ' εκείνο το σημείο πετάχτηκε μια βόμβα στην πλατεία, σκοτώνοντας έναν μπάτσο και τραυματίζοντας άλλους. Έπεσαν πυροβολισμοί, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν άλλα 7 άτομα και πολλά άλλα να τραυματιστούν.

Κανείς δεν ήξερε ποιος πέταξε τη βόμβα αλλά ακολούθησε χάος, καθώς οι μπάτσοι άρχισαν να πυροβολούν κατά του πλήθους. Αρκετοί διαδηλωτές και αστυνομικοί πέθαναν, οι μπάτσοι δέχονταν κυρίως φιλικά πυρά. Ο Πάρσονς έπινε μια μπύρα στου Ζεφ όταν είδε μια λάμψη και άκουσε την έκρηξη και μετά τους πυροβολισμούς.

Κάποιοι αναγνώρισαν τον Ρούντολφ Σνάουμπελτ σαν το άτομο που πέταξε τη βόμβα. Ο Σνάουμπελτ συνελήφθη αλλά μετά αφέθηκε ελεύθερος, ενώ κάποιοι έλεγαν ότι έδρασε σαν προβοκάτορας.

Οι αρχές προσήγαγαν εφτά άτομα τις μέρες μετά τα γεγονότα στο Χεϊμάρκετ. Αυτοί οι εφτά είχαν διασυνδέσεις με το αναρχικό κίνημα και πολλοί πίστευαν ότι α-

Νιμπ καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλάκιση, ενώ οι υπόλοιποι σε θάνατο. Ο Σάμιουελ Φίλντεν και ο Μάικλ Σβαμπ ζήτησαν επιείκεια και οι ποινές τους μετατράπηκαν σε ισόβια κάθειρξη στις 10/11/1887, από τον κυβερνήτη Ρίτσαρντ Τζέιμς Όγκλσμπι, που έχασε σε δημοτικότητα γι' αυτή του την κίνηση. Αυτοί οι 3 έλαβαν αμνηστία από τον κυβερνήτη του Ιλινόις Τζον Πήτερ Άλτγκελντ, και απελευθερώθηκαν στις 26/6/1893.

Την εβδομάδα πριν την εκτέλεσή του, ο *Συναγερμός* εκδόθηκε ξανά για πρώτη φορά μετά τα γεγονότα του Χεϊμάρκετ, με ένα γράμμα του Άλμπερτ Πάρσονς στη σελίδα 2, γραμμένο από το κελί 29 των μελλοθανάτων. Στο κείμενό του, ο Πάρσονς ονομάζει τον Ντάιερ Ντ. Λουμ σα διάδοχό του στην έκδοση και καταθέτει τις τελικές συμβουλές στους υποστηρικτές του:

«Τώρα άλλα χέρια αναλαμβάνουν το καθήκον μου σαν εκδότη αυτής της εφημερίδας. Αν και πεσμένος, τραυματισμένος ίσως προς το θάνατο, στη μάχη για ελευθερία, η προϋπόθεση – ο Τύπος – που τα χέρια μου βάσταξαν ψηλά στο μέσο του αγώνα, θα συναντηθεί με άλλα χέρια, και ίσως ξανά και ξανά θα είναι, αν χρειάζεται, ωσότου η πορφυρή σημαία κυματίσει με θρίαμβο πάνω απ' τους εχθρούς της ειρήνης, της αδελφοσύνης και της ευτυχίας».

«Και τώρα σε όλους λέω: μη διστάζετε. Αφήστε να ξεμπροστιαστούν οι ανισότητες του καπιταλισμού: να εκτεθεί η σκλαβιά του νόμου, διακηρύξτε την τυραννία της κυβέρνησης, καταδικάστε την απληστία, τη σκληρότητα, τις εξευτελιστικές πράξεις της προνομιούχας τάξης που ξεσαλώνει διασκεδάζοντας από την εργασία των μισθωτών σκλάβων τους».

Στις 10/11/1887, ο καταδικασμένος κρατούμενος Λούις Λινγκ αυτοκτόνησε στο κελί του με καψύλιο κρυμμένο σε τσιγάρο. Την επόμενη μέρα ο Πάρσονς, ο Αύγουστος Σπάις, ο Αδόλφος Φίσερ και ο Τζορτζ Ένγκελ απαγχονίστηκαν.

Ο Πάρσονς θα μπορούσε να είχε ζητήσει να μετατραπεί η ποινή του σε ισόβια κάθειρξη, αλλά αρνήθηκε να γράψει γράμμα στον κυβερνήτη, επειδή έτσι θα ήταν σαν να παραδέχεται την ενοχή του.

Λίγο πριν απαγχονιστεί, ο Πάρσονς είπε τα τελευταία του λόγια: *«Θα μπορέσω να μιλήσω, ώ, άνδρες της Αμερικής; Αφήστε με να μιλήσω, Σερίφη Μέισον! Αφήστε τη φωνή του λαού να ακουστεί! Ο…»*. Αλλά το νεύμα είχε δοθεί και το σκοινί της κρεμάλας έκοψε στη μέση τη φράση του.

Αναρχικός Πυρήνας ΞΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ
(πηγές: wikipedia, spartacus.schoolnet)

Επανάσταση χωρίς τίτλους

Η επανάσταση είναι μια λέξη που προκαλεί διαφορετικά συναισθήματα ανάλογα με τα χείλη που την προφέρουν αλλά και τα αυτιά που την ακούν. Ετυμολογικά η λέξη συντίθεται από τις λέξεις επί (πάνω) και το ρήμα ανίστημι (σηκώνω) ή απευθείας από το ρήμα επανίστημι-επανίσταμαι (που σημαίνει σηκώνομαι και πάλι, ξεσηκώνομαι, στέκομαι ξανά ορθός). Η στοιχειώδης γνώση της ελληνικής γλώσσας είναι αρκετή για να αντιληφθούμε την σημασία της λέξεως, καθώς και της κατάστασης που περιγράφει. Στους κύκλους των απανταχού πολιτικάντηδων (εδώ θα μας απασχολήσει συντόμως η χρήση της στην πολιτική) από την άκρα αριστερά έως την άκρα δεξιά, η σημασία της όμως έχει ταυτόσημο νόημα, η ανατροπή-αντικατάσταση ενός καθεστώτος από ένα άλλο. Το «άλλο» φυσικά ποτέ δεν προσδιορίζεται σαν καθεστώς αλλά συνήθως έχει ένα επιθετικό προσδιορισμό που ακούγεται γλυκός στα αυτιά των ανθρώπων που νιώθουν την ανάγκη για αλλαγή και στην ουσία ωθούν αυτή τη δυναμική για να προκύψει μια καινούρια πολιτική κατάσταση. Αυτήν την όποια δυναμική των καταπιεσμένων έρχονται οι ανά περίπτωση θιασώτες της πολιτικής και τη βαφτίζουν όπως ταιριάζει στα συμφέροντα του καθενός τους είτε «λαϊκή», είτε «εθνική», είτε «κοινωνική», είτε «πολιτιστική» κ.ο.κ..

Έτσι, το 1967, στον ελλαδικό χώρο ανατράπηκε το καθεστώς της βασιλευόμενης δημοκρατίας από την «εθνοσωτήριο επανάσταση» των στρατιωτικών. Άλλος ένας επιθετικός προσδιορισμός. Πολλοί μπορούν να έχουν όσες αντιρρήσεις θέλουν, αλλά μάλλον δεν είναι τυχαία η χρήση –και σε αυτή τη περίπτωση– της λέξης «επανάσταση». Κατ' αρχήν, ο «κυρίαρχος λαός» δεν ήταν ο φορέας της ανατροπής, αρκούσαν ένα τσούρμο στρατιωτικοί και κάποιοι πειθήνιοι έφεδροι στρατιώτες, οι πολιτικοί διαχειριστές της περιόδου και φυσικά κάποια παγκόσμια κυριαρχικά συμφέροντα. Οι κού αγώνα, πόσες βρώμικες πολιτικές καριέρες «ξεπλύθηκαν» την περίοδο της χούντας, αλλά δύσκολα θα μπορέσουμε να ξεχωρίσουμε κάτι που να έδωσε μια απελευθερωτική δυναμική στη ζωή των κατοίκων του ελλαδικού χώρου. Άνθρωποι αγωνιστές, θυσιάστηκαν από τα κομματικά γραφεία για κενές ιδεολογίες, παγιοποιώντας άθελα τους τις συνθήκες για την εφαρμογή του σχεδίου αναπροσαρμογής των σχέσεων εξουσίας που είχε εκπονηθεί από τους κρατούντες. Είναι απορίας άξιον πώς στην περίοδο των επτά ετών που διήρκησε η «εθνοσωτήριος επανάστασις» όχι μόνο ενισχύθηκε στις συνειδήσεις των ανθρώπων η αναγκαιότητα ύπαρξης του κράτους (ενίσχυση της δημοκρατίας και των αντιπροσώπων της σαν τη «σωτήριο λύση») αλλά αναπροσαρμόστηκαν και οι μηχανισμοί καταστολής του (αστυνομία, στρατός, εργατικά συνδικάτα), για την επόμενη διάδοχη πολιτική κατάσταση, που διήρκησε ως τις μέρες μας σχεδόν σαράντα χρόνια. Αυτό το μόρφωμα που σερβιρίστηκε σαν «επανάσταση» από τους εθνοπατέρες είχε έναν πολύ συγκεκριμένο στόχο και σκοπό να φέρει εις πέρας και αυτό το κατάφερε, άσχετα αν κάποιοι κρατιστές πλέον θεωρούνται οι «καλοί» και κάποιοι άλλοι οι «κακοί».

Τα τεκταινόμενα αυτή τη περίοδο λίγο-πολύ εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό, αναπροσαρμογή των όρων εξουσίας και των σχέσεων κοινωνίας -κράτους. Αν θέλουμε να βάλουμε τις βάσεις και να δημιουργήσουμε ένα κόσμο ελεύθερο και ανεξούσιο, θα ήταν ενθαρρυντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι η όποια επανάσταση δε μπορεί να δοθεί «από πάνω» και να κλείσουμε τα αυτιά μας σε όλους αυτούς που μας προτρέπουν να επαναστατήσουμε προσφέροντας μας από πριν και την εναλλακτική λύση. Όσοι αναρωτιούνται γιατί «δεν γίνεται τίποτα» και κατηγορούν τους γύρω τους για «καναπεδάκηδες» είναι αυτοί που έχουν συγκεκριμένο πλάνο αποκομιδής πολιτικής υπεραξίας και για μια

της κατάστασης που περιγράφει. Στους κύκλους των απανταχού πολιτικάντηδων (εδώ θα μας απασχολήσει συντόμως η χρήση της στην πολιτική) από την άκρα αριστερά έως την άκρα δεξιά, η σημασία της όμως έχει ταυτόσημο νόημα, η ανατροπή-αντικατάσταση ενός καθεστώτος από ένα άλλο. Το «άλλο» φυσικά ποτέ δεν προσδιορίζεται σαν καθεστώς αλλά συνήθως έχει ένα επιθετικό προσδιορισμό που ακούγεται γλυκός στα αυτιά των ανθρώπων που νιώθουν την ανάγκη για αλλαγή και στην ουσία ωθούν αυτή τη δυναμική για να προκύψει μια καινούρια πολιτική κατάσταση. Αυτήν την όποια δυναμική των καταπιεσμένων έρχονται οι ανά περίπτωση θιασώτες της πολιτικής και τη βαφτίζουν όπως ταιριάζει στα συμφέροντα του καθενός τους είτε «λαϊκή», είτε «εθνική», είτε «κοινωνική», είτε «πολιτιστική» κ.ο.κ..

Έτσι, το 1967, στον ελλαδικό χώρο ανατράπηκε το καθεστώς της βασιλευόμενης δημοκρατίας από την «εθνοσωτήριο επανάσταση» των στρατιωτικών. Άλλος ένας επιθετικός προσδιορισμός. Πολλοί μπορούν να έχουν όσες αντιρρήσεις θέλουν, αλλά μάλλον δεν είναι τυχαία η χρήση –και σε αυτή τη περίπτωση– της λέξης «επανάσταση». Κατ' αρχήν, ο «κυρίαρχος λαός» δεν ήταν ο φορέας της ανατροπής, αρκούσαν ένα τσούρμο στρατιωτικοί και κάποιοι πειθήνιοι έφεδροι στρατιώτες, οι πολιτικοί διαχειριστές της περιόδου και φυσικά κάποια παγκόσμια κυριαρχικά συμφέροντα. Οι «νικητές» του εμφυλίου ήταν σχεδόν 18 χρόνια κυβέρνηση, με εξαίρεση ένα μικρό διαχειριστικό διάλλειμα του «πρωθυπουργού της απελευθέρωσης», οπότε οι όποιοι τεχνητοί εχθροί (κομμουνισμός) στον ελλαδικό χώρο αναφέρθηκαν, προκειμένου να εξυπηρετηθεί η αναγκαιότητα της «αντιπαράθεσης», είχαν «αφοπλιστεί» με το μοίρασμα της κυριαρχικής πίτας στη Γιάλτα το 1945. Η λέξη «επανάσταση» χρησιμοποιήθηκε, λοιπόν, για να προσδιορίσει, μια προς ευρεία κατανάλωση κατάσταση, που θα «ανάτρεπε» τις δυσμενείς συνθήκες του πολιτικού χώρου που υποτίθεται πως ανέκυψαν τα προηγούμενα χρόνια (βλ. «ΙΟΥΛΙΑΝΑ»: Μια συκοφαντημένη Εξέγερση, ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, φ. 74, Ιούλιος - Αύγουστος 2008) καθώς και να προετοιμάσει την κοινωνία για την αναδιοργάνωση του εξουσιαστικού μοντέλου στη χώρα.

Μπορούμε, αν είμαστε υπομονετικοί, να απαριθμήσουμε εκατοντάδες πολιτικές καριέρες που χτίστηκαν στη βάση του αντιδικτατορι-

στην περίοδο των επτά ετών που διήρκησε η «εθνοσωτήριος επανάστασις» όχι μόνο ενισχύθηκε στις συνειδήσεις των ανθρώπων η αναγκαιότητα ύπαρξης του κράτους (ενίσχυση της δημοκρατίας και των αντιπροσώπων της σαν τη «σωτήριο λύση») αλλά αναπροσαρμόστηκαν και οι μηχανισμοί καταστολής του (αστυνομία, στρατός, εργατικά συνδικάτα), για την επόμενη διάδοχη πολιτική κατάσταση, που διήρκησε ως τις μέρες μας σχεδόν σαράντα χρόνια. Αυτό το μόρφωμα που σερβιρίστηκε σαν «επανάσταση» από τους εθνοπατέρες είχε έναν πολύ συγκεκριμένο στόχο και σκοπό να φέρει εις πέρας και αυτό το κατάφερε, άσχετα αν κάποιοι κρατιστές πλέον θεωρούνται οι «καλοί» και κάποιοι άλλοι οι «κακοί».

Τα τεκταινόμενα αυτή τη περίοδο λίγο-πολύ εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό, αναπροσαρμογή των όρων εξουσίας και των σχέσεων κοινωνίας -κράτους. Αν θέλουμε να βάλουμε τις βάσεις και να δημιουργήσουμε ένα κόσμο ελεύθερο και ανεξούσιο, θα ηταν ενθαρρυντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι η όποια επανάσταση δε μπορεί να δοθεί «από πάνω» και να κλείσουμε τα αυτιά μας σε όλους αυτούς που μας προτρέπουν να επαναστατήσουμε προσφέροντας μας από πριν και την εναλλακτική λύση. Όσοι αναρωτιούνται γιατί «δεν γίνεται τίποτα» και κατηγορούν τους γύρω τους για «καναπεδάκηδες» είναι αυτοί που έχουν συγκεκριμένο πλάνο αποκομιδής πολιτικής υπεραξίας και για μια ακόμη φορά μέσα από κόμματα και αποκόμματα ψάχνουν να βρουν το χαμένο τους «υποκείμενο».

Για να αποκτήσει ξανά η έννοια της επανάστασης τη πραγματική της αξία θα πρέπει να είναι ανθρώπινη (είναι ίσως ο μόνος προσδιορισμός που έχει κάποιο νόημα), ανακτώντας ο άνθρωπος τις αξίες και τα ιδανικά που του αφαιρέθηκαν από την κρατική εξουσία. Στους ανθρώπους αυτό μπορει να γίνει βίωμα όταν αντιληφθούν την αλλοτρίωση που τους επιφέρει η ενασχόληση με την πολιτική και τους ταγούς της, που ταλανίζονται σε όλο το φάσμα της «χρωματικής» ιδεοληψίας. Η εμπειρία των εξεγερτικών διεργασιών δύναται να επιφέρει στους ανθρώπους την επανάσταση στην αντίληψη και στις πραγματικές ανάγκες και αξίες αποφεύγοντας της «σειρήνες» της πολιτικής. Να συνθέσουν ξανά όλοι μαζί, αποφεύγοντας τη βρώση ξαναζεσταμένων φαγητών άλλων εποχών.

Π.

καθένας τους είτε «λαϊκή», είτε «εθνική», είτε «κοινωνική», είτε «πολιτιστική» κ.ο.κ..

Έτσι, το 1967, στον ελλαδικό χώρο ανατράπηκε το καθεστώς της βασιλευόμενης δημοκρατίας από την «εθνοσωτήριο επανάσταση» των στρατιωτικών. Άλλος ένας επιθετικός προσδιορισμός. Πολλοί μπορούν να έχουν όσες αντιρρήσεις θέλουν, αλλά μάλλον δεν είναι τυχαία η χρήση –και σε αυτή τη περίπτωση– της λέξης «επανάσταση». Κατ' αρχήν, ο «κυρίαρχος λαός» δεν ήταν ο φορέας της ανατροπής, αρκούσαν ένα τσούρμο στρατιωτικοί και κάποιοι πειθήνιοι έφεδροι στρατιώτες, οι πολιτικοί διαχειριστές της περιόδου και φυσικά κάποια παγκόσμια κυριαρχικά συμφέροντα. Οι «νικητές» του εμφυλίου ήταν σχεδόν 18 χρόνια κυβέρνηση, με εξαίρεση ένα μικρό διαχειριστικό διάλλειμα του «πρωθυπουργού της απελευθέρωσης», οπότε οι όποιοι τεχνητοί εχθροί (κομμουνισμός) στον ελλαδικό χώρο αναφέρθηκαν, προκειμένου να εξυπηρετηθεί η αναγκαιότητα της «αντιπαράθεσης», είχαν «αφοπλιστεί» με το μοίρασμα της κυριαρχικής πίτας στη Γιάλτα το 1945. Η λέξη «επανάσταση» χρησιμοποιήθηκε, λοιπόν, για να προσδιορίσει, μια προς ευρεία κατανάλωση κατάσταση, που θα «ανάτρεπε» τις δυσμενείς συνθήκες του πολιτικού χώρου που υποτίθεται πως ανέκυψαν τα προηγούμενα χρόνια (βλ. «ΙΟΥΛΙΑΝΑ»: Μια συκοφαντημένη Εξέγερση, ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, φ. 74, Ιούλιος - Αύγουστος 2008) καθώς και να προετοιμάσει την κοινωνία για την αναδιοργάνωση του εξουσιαστικού μοντέλου στη χώρα.

Μπορούμε, αν είμαστε υπομονετικοί, να απαριθμήσουμε εκατοντάδες πολιτικές καριέρες που χτίστηκαν στη βάση του αντιδικτατορι- εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό, αναπροσαρμογή των όρων εξουσίας και των σχέσεων κοινωνίας -κράτους. Αν θέλουμε να βάλουμε τις βάσεις και να δημιουργήσουμε ένα κόσμο ελεύθερο και ανεξούσιο, θα ηταν ενθαρρυντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι η όποια επανάσταση δε μπορεί να δοθεί «από πάνω» και να κλείσουμε τα αυτιά μας σε όλους αυτούς που μας προτρέπουν να επαναστατήσουμε προσφέροντας μας από πριν και την εναλλακτική λύση. Όσοι αναρωτιούνται γιατί «δεν γίνεται τίποτα» και κατηγορούν τους γύρω τους για «καναπεδάκηδες» είναι αυτοί που έχουν συγκεκριμένο πλάνο αποκομιδής πολιτικής υπεραξίας και για μια ακόμη φορά μέσα από κόμματα και αποκόμματα ψάχνουν να βρουν το χαμένο τους «υποκείμενο».

Για να αποκτήσει ξανά η έννοια της επανάστασης τη πραγματική της αξία θα πρέπει να είναι ανθρώπινη (είναι ίσως ο μόνος προσδιορισμός που έχει κάποιο νόημα), ανακτώντας ο άνθρωπος τις αξίες και τα ιδανικά που του αφαιρέθηκαν από την κρατική εξουσία. Στους ανθρώπους αυτό μπορει να γίνει βίωμα όταν αντιληφτούν την αλλοτρίωση που τους επιφέρει η ενασχόληση με την πολιτική και τους ταγούς της, που ταλανίζονται σε όλο το φάσμα της «χρωματικής» ιδεοληψίας. Η εμπειρία των εξεγερτικών διεργασιών δύναται να επιφέρει στους ανθρώπους την επανάσταση στην αντίληψη και στις πραγματικές ανάγκες και αξίες αποφεύγοντας της «σειρήνες» της πολιτικής. Να συνθέσουν ξανά όλοι μαζί, αποφεύγοντας τη βρώση ξαναζεσταμένων φαγητών άλλων εποχών.

Π.

